22/3305

17. april 2023

Høringsnotat -

Etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven

Innhold

1 Innledning og bakgrunn 9
2 Ny ordning med ett utleggstrekk 11
2.1 Bakgrunn og behov 11
2.2 Ansvar for utleggstrekk med krav fra ulike namsmyndigheter 13
2.3 Ansvar for pengehåndtering 15
2.4 Sammendrag av ordningen ett utleggstrekk 16
3 Kompetent namsmyndighet 18
3.1 Innledning 18
3.2 Gjeldende rett 18
3.3 Vurderinger og forslag 20
4 Mottak av begjæringer og elektronisk kommunikasjon 22
4.1 Gjeldende rett 22
4.2 Vurderinger og forslag 23
4.2.1 Digitale begjæringer 23
4.2.2 Felles mottak 26
4.2.3 Elektronisk kommunikasjon 26
5 Prøving av begjæring 27
5.1 Gjeldende rett 27
5.2 Vurderinger og forslag 28
5.2.1 Krav til prøving av begjæring 28
5.2.2 Fødselsnummer og d-nummer 29
5.2.3 Vedlegg til begjæringer 31
6 Foreleggelse av begjæring 32
6.1 Gjeldende rett 32
6.1.1 Foreleggelsen 32
6.1.2 Anmodning om kontakt 33
6.2 Vurderinger og forslag 34
6.2.1 Foreleggelsen 34

6.2.2 Anmodning om kontakt ... 38
7 Beslutning om utlegg ... 39
7.1 Stedet for beslutningen ... 39
7.1.1 Gjeldende rett ... 39
7.1.2 Vurderinger og forslag ... 40
7.2 Møte før beslutning ... 41
7.2.1 Gjeldende rett ... 41
7.2.2 Vurderinger og forslag ... 41
7.3 Form og innhold ... 42
7.3.1 Namsbok ... 42
7.3.1.1 Gjeldende rett ... 42
7.3.1.2 Vurderinger og forslag ... 43
7.3.2 Underretning om beslutning av utlegg ... 44
7.3.2.1 Gjeldende rett ... 44
7.3.2.2 Vurderinger og forslag ... 44
8 Valg av utleggsobjekt ... 45
8.1 Grad av sikring og etablering av utlegg ... 45
8.1.1 Gjeldende rett ... 45
8.1.2 Vurderinger og forslag ... 47
8.2 Verdivurdering ... 48
8.2.1 Gjeldende rett ... 48
8.2.2 Vurderinger og forslag ... 49
9 Særlig om utleggstrekk ... 50
9.1 Beslutning og underretning ... 50
9.1.1 Gjeldende rett ... 50
9.1.1.1 Innholdet i beslutningen og underretning ... 50
9.1.1.2 Koordinering av flere utleggstrekk ... 51
9.1.1.3 Registrering i Løsøreregisteret ... 52
9.1.2 Vurderinger og forslag ... 52
9.2 Utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende ... 57

9.2.1 Gjeldende rett ... 57
9.2.2 Vurderinger og forslag ... 58
9.3 Trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger og gjennomføre utleggstrekk 60
9.3.1 Gjeldende rett ... 60
9.3.2 Vurderinger og forslag ... 61
9.4 Trekkperiode ... 62
9.4.1 Gjeldende rett ... 62
9.4.2 Vurderinger og forslag ... 63
9.5 Prioritet for enkelte typer krav ... 65
9.5.1 Innledende om prioritet ... 65
9.5.2 Prioritet for forskuttert bidrag ... 65
9.5.2.1 Gjeldende rett ... 65
9.5.2.2 Vurderinger og forslag ... 66
9.5.3 Prioritet for renter og kostnader ... 66
9.5.3.1 Gjeldende rett ... 66
9.5.3.2 Vurderinger og forslag ... 67
9.5.4 Prioritet for ansvarskrav mot den trekkpliktige ... 69
9.5.4.1 Gjeldende rett ... 69
9.5.4.2 Vurderinger og forslag ... 69
9.6 Fordeling mellom krav i samme gruppe ... 70
9.6.1 Gjeldende rett ... 70
9.6.2 Vurderinger og forslag ... 70
9.6.2.1 Tidsprioritet eller fordeling ... 70
9.6.2.2 Beregningsgrunnlag ved fordeling av trukket beløp ... 74
9.6.2.3 Unntak fra forholdsmessig fordeling ... 75
9.7 Endring av trekk ... 77
9.7.1 Gjeldende rett ... 77
9.7.2 Vurderinger og forslag ... 78
9.8 Klage ... 83

9.8.1 Gjeldende rett ... 83
9.8.2 Vurderinger og forslag ... 86
9.8.2.1 Klageadgang ... 86
9.8.2.2 Utvidet rettskraft for avgjørelser om utleggstrekkets størrelse ... 86
9.8.2.3 Klagefrist ... 87
9.8.2.4 Namsmyndighetenes klagebehandling ... 88
9.8.2.5 Oversendelse til tingretten ... 89
9.8.2.6 Sakskostnader ... 91
9.9 Betaling og videreformidling av trekkbeløpet mv. ... 91
9.9.1 Gjeldende rett ... 91
9.9.2 Vurderinger og forslag ... 92
9.9.3 Forholdet til avregning ... 94
9.10 Kreditors plikt til å melde fra om endringer av kravet ... 96
9.11 Forfall for trekkbeløpet ... 98
9.11.1 Gjeldende rett ... 98
9.11.2 Vurderinger og forslag ... 99
9.12 Rapportering av gjennomført utleggstrekk ... 100
9.12.1 Gjeldende rett ... 100
9.12.2 Vurderinger og forslag ... 101
9.12.2.1 Behovet for regler om rapportering av utleggstrekk ... 101
9.12.2.2 Valg av rapporteringsløsning ... 101
9.12.2.3 Nærmere om rapporteringsplikten ... 103
9.13 Utleggstrekkets frigjørende virkning ... 104
9.13.1 Gjeldende rett ... 104
9.13.2 Vurderinger og forslag ... 105
9.13.2.1 Tidspunktet for godskriving av skyldner ... 107
9.14 Den trekkpliktiges ansvar ... 109
9.14.1 Gjeldende rett ... 109
9.14.2 Vurderinger og forslag ... 111
9.14.2.1 Ansvar ved manglende gjennomføring av trekkplikten ... 112

9.14.2.2 Ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. 112
9.14.2.3 Samlet innkreving av ansvarskrav mot den trekkpliktige 116
9.14.2.4 Forholdet til forvaltningsloven 121
9.14.2.5 Foreldelse av ansvarskrav 124
9.15 Forsinkelsesrenter ved for sen betaling av trekkbeløpet 127
9.15.1 Gjeldende rett 127
9.15.2 Vurderinger og forslag 128
9.16 Opphør av utleggstrekket 130
9.16.1 Gjeldende rett 130
9.16.2 Vurderinger og forslag 131
9.17 Foreldelse 133
9.17.1 Gjeldende rett 133
9.17.2 Vurderinger og forslag 134
9.17.2.1 Krav omfattet av utleggstrekk foreldes ikke 134
9.17.2.2 Tilleggsfrist etter opphør av utleggstrekk 135
9.17.2.3 Bøter og inndragningskrav 135
10 Signaturkrav 136
10.1 Gjeldende rett 136
10.2 Vurderinger og forslag 136
10.2.1 Signaturkrav for partene 136
10.2.2 Signaturkrav for namsmannen 137
11 Informasjonsforvaltning – innhenting, bruk og deling m.m. 139
11.1 Innledning 139
11.2 Forholdet til EMK og Grunnloven 140
11.3 Innhenting og undersøkelser 142
11.3.1 Bakgrunn 142
11.3.2 Gjeldende rett 143
11.3.2.1 Namsmannens ansvar for sakens opplysning 143
11.3.2.2 Namsmannens adgang til å innhente opplysninger og pålegge opplysningsplikt 144

11.3.2.3 Partenes ansvar for å opplyse saken og partenes opplysningsplikt 145
11.3.2.4 Tredjepersoners opplysningsplikt 146
11.3.3 Vurderinger og forslag 147
11.3.3.1 Generelt 147
11.3.3.2 Namsmannens adgang til å innhente opplysninger 148
11.3.3.3 Namsmannens og partenes ansvar for sakens opplysning 156
11.4 Automatisert saksbehandling, sammenstilling og profilering 156
11.4.1 Gjeldende rett 156
11.4.2 Vurderinger og forslag 157
11.5 Deling og gjenbruk av opplysninger 162
11.5.1 Gjeldende rett 162
11.5.2 Vurderinger og forslag 164
11.6 Innsyn 167
11.6.1 Gjeldende rett 167
11.6.2 Vurderinger og forslag 168
12 Noen særlige trekkordninger 171
12.1 Innledning 171
12.2 Kommunal særnamskompetanse 171
12.3 Lønnstrekk mv. ved konkurs 173
12.4 Lønnstrekk mv. i forbindelse med gjeldsordning 174
12.5 Noen spesielle lovbestemmelser 175
13 Økonomiske og administrative konsekvenser 175
13.1 Generelt 175
13.2 Alminnelig namsmann og særnamsmyndighetene 177
13.3 Trekkpliktig 179
13.4 Konsekvenser for kreditor 180
13.5 Konsekvenser for skyldner 181
13.6 Samfunnet for øvrig og eksterne aktører 182
13.7 Ikrafttredelsesforberedelser 182

14 Utkast til lovendringer 183
14.1 Forslag til ny utforming av tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 Utlegg .. 183
14.2 Forslag til andre endringer i tvangsfullbyrdelsesloven 196
14.3 Forslag til bestemmelser i ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) 201
14.4 Forslag til endringer i dekningsloven 205
14.5 Forslag til endringer i domstolloven 207
14.6 Forslag til endringer i tinglysingsloven 208
14.7 Forslag til endringer i foreldelsesloven 208
14.8 Forslag til endringer i rettsgebyrloven 209
14.9 Forslag til endringer i gjeldsordningsloven 209
14.10 Forslag til endringer i straffeloven 210
14.11 Forslag til endringer i a-opplysningsloven 211
14.12 Forslag til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser 211
15 Merknader til de enkelte bestemmelsene 212
15.1 Merknader til ny utforming av tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 Utlegg 212
15.2 Merknader til andre endringer i tvangsfullbyrdelsesloven 229
15.3 Merknader til bestemmelser i ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) 237
15.4 Merknader til endringer i dekningsloven 245
15.5 Merknader til endringer i domstolloven 249
15.6 Merknader til endringer i tinglysingsloven 249
15.7 Merknader til endringer i foreldelsesloven 250
15.8 Merknader til endringer i rettsgebyrloven 251
15.9 Merknader til endringer i gjeldsordningsloven 251
15.10 Merknader til endringer i straffeloven 253
15.11 Merknader til endringer i a-opplysningsloven 254
15.12 Merknader til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser 254

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN

I dette høringsnotatet foreslås det lovendringer som legger til rette for en forbedret og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene. Det foreslås også lovendringer som legger til rette for en modernisert og mer effektiv saksbehandling hos alminnelig namsmann. For samfunnet er det av stor verdi å ha et godt system for innkreving av krav som ikke betales frivillig, og som ivaretar interessene både til kreditorene og skyldnerne på en balansert måte.

I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt at den statlige innkrevingen skal moderniseres. Tiltaket organiseres i programmet Fremtidens innkreving. Finansdepartementet er ansvarlig for programmet, og Skatteetaten har hovedansvar for gjennomføringen. Det er en tverrsektoriell satsning med betydelige investeringer og gevinster. Det skal blant annet lages nye digitale løsninger for innkrevingsoppgavene både hos Skatteetaten og alminnelig namsmann, hvor det skal utvikles sammenhengende tjenester og mer brukervennlige prosesser. For en nærmere beskrivelse av tiltaket vises det til Prop. 1 S (2021-2022) Finansdepartementet, kap. 1618 Skatteetaten.

For å legge til rette for moderniseringen som skal skje gjennom Fremtidens innkreving, ble det i et samarbeid mellom Finansdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet nedsatt et lovprosjekt med representanter fra begge departementer, Skatteetaten og politi- og lensmannsetaten 15. mars 2022. Lovprosjektet fikk i oppdrag å utarbeide forslag til regelverksendringer som er nødvendige for å oppnå målene med programmet i saker om utlegg. Oppdraget var å foreslå endringer som legger til rette for en samordnet utleggstrekkprosess på tvers av namsmyndigheter, og for bedre og automatiserte prosesser og mer effektiv saksbehandling for alminnelig namsmann.

Lovprosjektet legger frem sitt forslag i dette høringsnotatet. Forslaget innebærer regler som etablerer en ny ordning med ett utleggstrekk på tvers av namsmyndigheter, se punkt 2, 3 og 9. Det omfatter alminnelige namsmenn i det enkelte distrikt, og

innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, som i dag er skattekontor, Statens innkrevingssentral og Innkrevingssentralen for bidrag- og tilbakebetalingskrav. I tillegg omfatter forslaget regler om hvordan krav som kreves inn av kommunale særnamsmenn kan inkluderes i ordningen, se punkt 12.2. Ordningen med ett utleggstrekk går ut på at det til enhver tid kun skal løpe ett utleggstrekk i skyldners inntekt, som kan gå til dekning av flere krav, og som skal sikre god koordinering mellom de ulike namsmyndighetene. Se nærmere om ordningen i punkt 2. Videre omfatter forslaget regelendringer i saker om utlegg for alminnelig namsmann som legger til rette for digitale, automatiserte og mer brukervennlige prosesser, se punkt 4, 5, 6, 7, 8, 10 og 11. Lovprosjektet foreslår ikke endringer i organiseringen av alminnelig namsmann.

Ved utforming av forslaget har lovprosjektet lagt vekt på behov og muligheter som er identifisert i Fremtidens innkreving. Det er behov for et moderne regelverk som åpner for samordnede prosesser på tvers av namsmyndighetene, og som legger til rette for utvikling av et felles system og en kostnadseffektiv systemutvikling. Flere innkrevingsoppgaver kan løses digitalt og automatisk, og det er behov for å sikre mer effektiv ressursbruk gjennom bedre prosesser. Regelverket må åpne for tekniske løsninger som kan gjøre prosessen mer brukervennlig for skyldnere, namsmyndighetene og andre brukere. Det innebærer blant annet at regelverket må utformes ved bruk av teknologinøytrale begreper, og legge til rette for en effektiv og forsvarlig informasjonsforvaltning, som ivaretar hensynet til personvern.

Lovprosjektet har samtidig lagt vekt på at interessene og rettssikkerheten til partene og andre berørte må ivaretas på en god måte. Det samme gjelder hensynet til likebehandling. Regelverket må også ivareta hensynet til parter som ikke selv evner å ivareta sine interesser, og som har behov for veiledning og kontakt med namsmannen.

Forslaget omfatter endringer blant annet i tvangsfullbyrdelsesloven, dekningsloven, rettsgebyrloven, foreldelsesloven og domstolloven.

Parallelt med lovprosjektets arbeid med høringsnotatet om ett utleggtrekk og endrede regler for alminnelig namsmann, har Finansdepartementet arbeidet med et høringsnotat med forslag om en ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven). Dette forslaget innebærer at reglene for Skatteetatens innkrevingsoppgaver samles i én lov under én innkrevingsmyndighet, som betegnes Innkrevingsmyndigheten. Dette omfatter også regler for utøvelse av særnamsmyndigheten som i dag ligger til skattekontor, Statens innkrevingssentral og Innkrevingssentralen for bidrag- og tilbakebetalingskrav, og som reguleres i ulikt regelverk. Forslagene i de to høringsnotatene er søkt tilpasset hverandre. I samsvar med Finansdepartementets forslag legger lovprosjektet i forslaget om ny trekkordning til grunn at Innkrevingsmyndigheten utøver særnamsmyndigheten i Skatteetaten når forslaget trer i kraft. Lovprosjektet foreslår også flere bestemmelser i innkrevingsloven som gjelder ansvar og oppgaver som etter forslaget skal ligge til Innkrevingsmyndigheten.

På en del områder foreslår lovprosjektet hjemler til å fastsette forskrifter som skal utfylle de foreslåtte lovbestemmelsene. Det er dermed behov for et forskriftsarbeid før lovforslagene kan tre i kraft.

2 NY ORDNING MED ETT UTLEGGSTREKK

2.1 Bakgrunn og behov

Lovprosjektet foreslår regler som etablerer en ny ordning hvor det skal løpe kun ett utleggstrekk mot samme skyldner, som kan gå til dekning av flere krav som kreves inn av ulike namsmyndigheter. Utleggstrekket vil også fremstå som ett utleggstrekk for den trekkpliktige. Bakgrunnen for forslaget om ett utleggstrekk er at de ulike aktørene i dagens utleggstrekkprosess, herunder kreditor, skyldner, trekkpliktig og namsmannen, opplever ulike utfordringer med prosessen som vil kunne avhjelpes med ordningen ett utleggstrekk.

Etter gjeldende rett kan en skyldner oppleve at det nedlegges flere utleggstrekk mot seg, som enten løper parallelt eller som starter etter hverandre. De ulike namsmyndigheter som har nedlagt trekkene har foretatt hver sine vurderinger, og kan ha beregnet avsetningen til livsopphold forskjellig. I disse tilfellene er det vanskelig for skyldneren å vite hvilken namsmyndighet som har foretatt en korrekt vurdering av saken, og hvilken namsmyndighet vedkommende eventuelt bør henvende seg til med en begjæring om endring eller klage. Skyldner kan i slike tilfeller måtte sende samme dokumentasjon til ulike namsmyndigheter, som igjen kan vurdere dokumentasjonen ulikt. Hvis skyldner kun har ett utleggstrekk mot seg, vil saken bli mer oversiktlig, og det vil bli enklere for skyldner å ivareta sine rettigheter gjennom kontakt med den namsmyndigheten som har ansvar for trekket.

Private kreditorer har ikke nødvendigvis oversikt over dekningsmuligheten hos skyldneren før de begjærer utlegg. På begjæringstidspunktet fremstår det derfor ofte som tilfeldig hvorvidt kreditor vil oppnå dekning for sitt krav gjennom utleggstrekk. Dersom det løper et utleggstrekk med prioritet foran kreditorens krav, kan kreditoren etter gjeldende rett oppnå utleggstrekk med starttidspunkt frem i tid, men kun innenfor trekkperioden på to år. Hvis kravet ikke er dekket innen toårsperioden, må kreditoren sende inn en ny begjæring til namsmannen, noe som påfører kreditoren ekstraarbeid og skyldneren økte kostnader.

I ordningen ett utleggstrekk vil krav kunne legges til i et løpende trekk, også dersom det nye kravet har lavere prioritet enn kravet som det allerede løper utleggstrekk for. Hvis det ligger flere krav i et utleggstrekk, vil kravene legges i en «kø», og dekkes etter prioritet ut fra kravets art. Dette medfører at det vil være større sannsynlighet for at kreditor får sikret sitt krav gjennom utleggstrekk, og skyldneren blir spart for kostnader ved at antallet begjæringer om utlegg reduseres.

I dag kan den trekkpliktige oppleve å måtte holde orden på ulike trekkpålegg mot samme skyldner, og bruke mye tid på å håndtere prioriteten mellom trekkene og

eventuelle beslutninger om endring i de enkelte trekkene. Trekkpliktig må også håndtere ulike måter å betale og rapportere gjennomførte utleggstrekk på, avhengig av hvilken namsmyndighet som har nedlagt trekket. I ordningen ett utleggstrekk vil den trekkpliktige motta kun ett trekkpålegg per skyldner uavhengig av hvor mange krav trekket omfatter. Følgelig får den trekkpliktige kun ett utleggstrekk å følge opp, og betaling og rapportering av trekket gjøres på én måte.

2.2 Ansvar for utleggstrekk med krav fra ulike namsmyndigheter

En særlig utfordring ved å etablere ordningen med ett utleggstrekk er at det i dag er flere namsmyndigheter som har lik kompetanse til å beslutte utleggstrekk for krav de krever inn. Hvis et utleggstrekk skal omfatte krav fra ulike namsmyndigheter, vil disse kunne vurdere avsetningen til livsopphold ulikt. For å unngå ulike vurderinger i samme sak, må det derfor være en namsmyndighet som har ansvaret for å vurdere trekkets størrelse. Det vil også være utfordringer knyttet til hvem som skal behandle klager og endringsanmodninger mv. dersom flere namsmyndigheter har likestilt kompetanse. For å kunne etablere ordningen ett utleggstrekk, ser lovprosjektet derfor et behov for å utpeke hvilken namsmyndighet som skal være ansvarlig for et utleggstrekk når trekket inneholder krav fra ulike namsmyndigheter. Den namsmyndigheten som er ansvarlig for utleggstrekket vil ha ansvaret for å fastsette trekkets størrelse, vurdere endring av trekkets størrelse av eget tiltak eller ved endringsanmodninger fra partene, og for å behandle klager som gjelder trekket størrelse. Hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for utleggstrekket, vil kunne endre seg i løpet av perioden utleggstrekket løper. Dette vil være avhengig av hvilke krav som dekkes under trekket, og om skyldneren flytter til et nytt namsdistrikt.

Lovprosjektet har vurdert om ansvaret for utleggstrekk som inneholder krav fra ulike namsmyndigheter bør legges til alminnelig namsmann eller til Innkrevingsmyndigheten.

Med alminnelig namsmann menes namsmennene innenfor politi- og lensmannsetaten. De har ansvar for namsmannsfunksjonen innenfor hvert sitt distrikt. Dersom ansvaret for utleggstrekk med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten legges til de ulike namsdistriktene, vil ansvaret for utleggstrekk være fordelt til ulike, uavhengige, namsdistrikter. Dette vil kunne føre til ulik praksis i saker om utleggstrekk.

Som nevnt innledningsvis foreslår Finansdepartementet at reglene for Skatteetatens innkrevingsoppgaver samles i innkrevingsloven, under én innkrevingsmyndighet som betegnes Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndighetens arbeid vil, som i dag, kunne utøves fra ulike steder i landet, men Innkrevingsmyndigheten vil være organisert med landsdekkende ansvar, og skal kreve inn krav fra både offentlige og enkelte, spesielle, private kreditorer. Innkrevingsmyndigheten vil også utøve kreditorbeføyelser for de fleste kravtypene den krever inn. Ved å legge ansvaret for utleggstrekk til Innkrevingsmyndigheten, vil det være én ansvarlig myndighet i utleggstrekksaker med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten. I tillegg unngås situasjoner der Innkrevingsmyndigheten, som kreditor, klager på avgjørelser fattet av alminnelig namsmann.

Den interne organiseringen hos henholdsvis alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten gjør at det vil medføre større endringer i ansvar og roller hvis ansvaret for utleggstrekk med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten legges til alminnelig namsmann, enn hvis ansvaret legges til Innkrevingsmyndigheten. Hvis ansvaret legges til Innkrevingsmyndigheten, vil alminnelig namsmann fortsatt ha hovedtyngden av de oppgavene den har i dag, med blant annet prøving og foreleggelse, beslutning om krav skal kreves inn ved utleggstrekk og/eller pant, samt behandling av klager som ikke gjelder trekkets størrelse. Alminnelig namsmann vil også ha ansvaret for utleggstrekkene i alle saker der det kun finnes krav fra alminnelig namsmann.

Lovprosjektet foreslår etter dette at ansvaret for utleggstrekk med krav fra både alminnelig namsmann og innkrevingsmyndigheten legges til Innkrevingsmyndigheten, og vil legge dette til grunn i forslagene til lovendringer i dette høringsnotatet.

2.3 Ansvar for pengehåndtering

Etter ordningen med ett utleggstrekk vil en vesentlig endring fra dagens situasjon være at trekkpliktige kan innbetale gjennomførte trekk på én måte, uavhengig av hvilken namsmyndighet som har besluttet, eller som er ansvarlig for, utleggstrekket. Dette forutsetter at det må skje en felles reskontroføring og pengehåndtering i tilknytning til utleggstrekket. Med pengehåndtering menes mottak, fordeling og videreformidling av trekkbeløpet til kreditorene.

Alminnelig namsmann har i dag ingen løpende reskontroføring av krav de har til innkreving, eller pengehåndtering i saker om utleggstrekk. Trekkpliktige betaler direkte til kreditor, og kreditor må gi namsmannen melding når kravet er oppgjort.

Når utleggstrekk er besluttet av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, mottar de innbetalingen, reskontrofører kravet, regnskapsfører eller videreformidler beløpet til kreditor og følger opp et eventuelt mislighold av trekkplikten. Innkrevingsmyndigheten vil altså ha den kompetansen og erfaringen som kreves for å håndtere innbetalinger i utleggstrekksaker. For alminnelig namsmann ville dette i all hovedsak blitt en ny oppgave.

Forslaget om ett utleggstrekk forutsetter en felles, oppdatert kravsoversikt som viser innbetalinger fra trekkpliktige og utbetalinger til kreditorene for alle krav i utleggstrekket. Programmet Fremtidens innkreving skal i nytt innkrevingssystem modernisere og effektivisere systemstøtten for disse oppgavene for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, som vil bli erstattet av Innkrevingsmyndigheten etter forslaget om innkrevingsloven. Systemet kan tilrettelegges for også å håndtere krav som alminnelig namsmann beslutter

utleggstrekk for. Det å utvikle, drifte og forvalte en felles løsning for dette, vil også være det mest kostnadseffektive alternativet.

Dersom ansvaret for pengehåndteringen legges til Innkrevingsmyndigheten, vil innbetalte beløp videreformidles til riktig kreditor maskinelt, og ordningen vil i praksis ikke medføre store endringer eller forsinkelser for kreditorene.

Lovprosjektet foreslår på denne bakgrunn at Innkrevingsmyndigheten etter ny trekkordning skal være ansvarlig for pengehåndtering i alle saker om utleggstrekk.

2.4 Sammendrag av ordningen ett utleggstrekk

Ordningen ett utleggstrekk går ut på at det skal løpe kun ett utleggstrekk mot samme skyldner, som kan gå til dekning av flere krav som kreves inn av ulike namsmyndigheter. Når et utleggstrekk kan bestå av krav fra ulike namsmyndigheter, men skal utgjøre ett utleggstrekk for skyldner og for trekkpliktig, er det behov for regler som samordner de ulike kravene i utleggstrekket, samt regler om hvem som har ansvar for utleggstrekket.

Hvis det ikke foreligger utleggstrekk fra før, beregnes og besluttes utleggstrekket som i dag av namsmyndigheten som krever inn kravet. Namsmyndigheten som har fattet en beslutning må underrette partene, og sende trekkpålegg til trekkpliktige, se punkt 9.1.2. Forslaget om ett utleggstrekk innebærer imidlertid en stor endring, sammenlignet med dagens situasjon, i saker hvor utleggstrekket skal gå til dekning av flere krav, særlig der kravene kreves inn av ulike namsmyndigheter. Foreligger det et utleggstrekk fra før, kan namsmyndighetene beslutte at krav skal legges til i det løpende utleggstrekket, se punkt 9.1.2. Det foretas i utgangspunktet ingen ny vurdering av trekkets størrelse som følge av at det legges til et nytt krav i trekket, se punkt 9.7.2. Som et samlebegrep for de to forskjellige beslutningstypene benyttes i høringsnotatet her «beslutning om dekning ved trekk» eller lignende.

Hvis et utleggstrekk kun inneholder krav som alminnelig namsmann krever inn, er det alminnelig namsmann i det distriktet der skyldner har bopel som er ansvarlig for utleggstrekket. Dersom skyldneren har bopel i flere namsdistrikter, fortsetter den namsmannen som først besluttet utleggstrekk å ha ansvar for trekket, se punkt 3.3. Hvis utleggstrekket inneholder krav som både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten krever inn, blir Innkrevingsmyndigheten ansvarlig for trekket, se punkt 2.2 og 9.1.2. Dette gjelder inntil Innkrevingsmyndighetens krav i trekket er oppgjort. Hvis det etter dette tidspunkt gjenstår krav fra alminnelig namsmann i trekket, går ansvaret for utleggstrekket over til alminnelig namsmann. Forslaget medfører at det alltid er en namsmyndighet som har et krav med i utleggstrekket, som er ansvarlig for trekket.

Alminnelig namsmann skal melde et nedlagt utleggstrekk, eller et krav som er besluttet lagt til i et løpende utleggstrekk, til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 9.1.2. Innkrevingsmyndigheten vil ha ansvar for å motta og videreformidle trekkbeløpet, se punkt 2.3 og 9.9.2. Som følge av dette kan trekkpliktige innbetale på én måte uavhengig av hvilken namsmyndighet som har nedlagt utleggstrekket.

Etter forslaget om ny trekkordning skal namsmyndigheten som har ansvar for utleggstrekket behandle klage på utleggstrekkets størrelse. Klage på andre beslutninger knyttet til trekket skal behandles av den namsmyndigheten som fattet den aktuelle beslutningen, se punkt 9.8.2.

I ny trekkordning vil namsmyndighetene ha adgang til å endre utleggstrekket uten at det foreligger en begjæring om endring fra partene, se punkt 9.7.2. Dette åpner for at namsmyndighetene kan endre utleggstrekket av eget tiltak, basert på informasjon om forhold som påvirker skyldners økonomi.

Lovprosjektet foreslår videre at trekkperioden oppheves, se punkt 9.4.2. Kravene som er lagt til i et utleggstrekk, vil dekkes av trekkbeløpet utfra reglene om prioritet i

utleggstrekk. Lovprosjektet foreslår noen tilpasninger i reglene om prioritet for enkelte typer krav, se punkt 9.5. Hvis kravene som skal dekkes er innenfor samme gruppe, vil utgangspunktet være at kravene mottar dividende, se punkt 9.6.2.

I forslaget om ett utleggstrekk skal den trekkpliktige innbetale gjennomførte utleggstrekk til Innkrevingsmyndigheten. Trekkpliktig skal også rapportere gjennomførte trekk via a-meldingen, se punkt 2.3, 9.9.2 og 9.12.2.

Når Innkrevingsmyndigheten mottar trekkbeløpet, skal den reskontroføre innbetalingen og regnskapsføre eller videreformidle beløpet til kreditor, se punkt 9.6. Innkrevingsmyndigheten vil også ha ansvar for å følge opp et eventuelt mislighold av trekkplikten, og ansvarliggjøre trekkpliktig dersom det foreligger mislighold, se punkt 9.14.2.

3 KOMPETENT NAMSMYNDIGHET

3.1 Innledning

Innkrevingsmyndigheten vil ha landsdekkende namskompetanse, det vil si kompetanse til å forestå tvangsfullbyrdelse, for de krav som det hører under myndigheten å inndrive. For de alminnelige namsmennene er reguleringen av den geografiske kompetansen tilpasset de enkelte tvangsforretningene. For eksempel skal tvangssalg av løsøre forestås av den alminnelige namsmannen i det distriktet der løsøret befinner seg. For de forslag som tas opp i høringsnotatet her, er det bare bestemmelsene om kompetent, alminnelig namsmann for utleggsbegjæringer som krever nærmere omtale og enkelte justeringer i tvangsfullbyrdelsesloven.

3.2 Gjeldende rett

Utleggsbegjæringer må som hovedregel settes frem for namsmannen der skyldneren (saksøkte) har alminnelig verneting, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 første ledd. Hva tvangsfullbyrdelsesloven mener med alminnelig verneting, fremgår av § 1-8 femte ledd. For fysiske personer som har kjent bopel i riket, er bopelen avgjørende. De har alminnelig verneting i det distriktet der de bor. En person som har bopel i flere

distrikter, har alminnelig verneting i alle distriktene. Uten å gå nærmere inn i spørsmålet legges det i høringsnotatet her til grunn at de etterfølgende bestemmelsene om verneting for fysiske personer som ikke har kjent bopel, ikke er å anse som bestemmelser om alminnelig verneting, og kommer derfor i utgangspunktet ikke utfyllende til anvendelse i tilfeller der loven taler om alminnelig verneting.

I tillegg til at utleggsbegjæringer kan fremsettes der skyldneren har alminnelig verneting, kan utleggsbegjæringer i angitte tilfeller settes frem for namsmannen i et distrikt der skyldneren har formuesgoder, jf. § 7-3 andre ledd. Det gjelder blant annet når saksøkte ikke har kjent alminnelig verneting i riket, jf. § 7-3 andre ledd bokstav d. Mot en person bosatt i utlandet som eier en fritidsbolig i Norge, kan det for eksempel begjæres utlegg der fritidseiendommen ligger.

I utgangspunktet kan alle utleggsbegjæringer settes frem for en namsmann som er kompetent etter bestemmelsene foran. Denne namsmannen kan i utgangspunktet beslutte både utleggspant og utleggstrekk hos skyldneren. Fra dette gjelder to unntak:

- Utleggsbegjæringer på grunnlag av tvangsgrunnlag som nevnt i § 7-2 første ledd bokstav f (skriftlig meddelelse som fordringshaveren har sendt skyldneren) kan bare fremsettes for namsmannen der saksøkte har alminnelig verneting.

- For skyldnere som har kjent alminnelig verneting i riket, kan utleggstrekk bare besluttes av namsmannen der skyldneren har alminnelig verneting. Som utgangspunkt er en derfor sikret mot at forskjellige alminnelige namsmenn behandler utleggstrekk mot samme saksøkte. For skyldnere uten kjent bopel i riket kan imidlertid namsmannen der skyldneren har formuesgoder, beslutte utleggstrekk. Særlig for utleggstrekk mot skyldnere uten kjent bopel i Norge er det av stor praktisk betydning at en skyldners krav på for eksempel pensjon fra en norsk kilde, anses for å være der kilden har alminnelig verneting i Norge, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 1-9 første ledd bokstav d andre punktum.

3.3 Vurderinger og forslag

Som det fremgår av punkt 2, skal en under den nye trekkordningen beholde kompetanse til å beslutte utleggstrekk og fastsette trekkets størrelse både hos Innkrevingsmyndigheten og de alminnelige namsmennene. Systemet blir at den første myndigheten som beslutter utleggstrekk, fastsetter at det skal foretas trekk mot skyldneren hos en trekkpliktig, og samtidig fastsetter hvor stort trekket skal være. Den andre namsmyndigheten beslutter i utgangspunktet bare at det kravet som inndrives, skal ta del i det trekket som allerede er besluttet av den første namsmyndigheten.

For de alminnelige namsmennene bør det foretas en viss omlegging av bestemmelsene om kompetent, stedlig namsmann slik at det ikke blir flere namsmenn som vurderer trekk mot samme skyldner. Lovprosjektet foreslår derfor at det for tilfeller der skyldneren har bopel i flere distrikter, og en av namsmennene allerede har truffet beslutning om dekning ved trekk, er det blant de alminnelige namsmennene bare denne som kan beslutte ytterligere dekning ved trekk. Det bør gjelde både der den tidligere beslutningen fra alminnelig namsmann etablerte trekket, og der den tidligere beslutningen lå i å melde et krav inn i et trekk besluttet av Innkrevingsmyndigheten. Det medfører at det i disse spesielle tilfellene der saksøkte har bopel i flere distrikter, kan bli behov for overføring av saker mellom alminnelige namsmenn.

For tilfeller der skyldneren ikke har bopel i Norge, foreslår lovprosjektet at Kongen kan utpeke en navngitt namsmann som kompetent til å motta utleggsbegjæringer. Dette utelukker ikke at utleggsbegjæringer fremsettes etter § 7-3 andre ledd der skyldneren har formuesgoder, men skal være en eksklusiv angivelse av hvilken namsmann som kan beslutte dekning ved trekk. Den utpekte namsmannen vil ha alminnelig kompetanse til å beslutte utleggspant ved siden av enekompetansen til å beslutte dekning ved trekk. For utleggstrekk reiser disse utenlandssakene særlige spørsmål om hva skyldneren trenger til underhold av seg selv og sin husstand. Det synes hensiktsmessig at sakene samles ett sted av hensyn til den særlige kompetansen som kreves. For utleggstrekk tilsvarer denne løsningen ordningen for gjeldsordningssaker,

jf. gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd tredje punktum som fastsetter at skyldnere som ikke er bosatt i Norge, kan fremsette søknad om gjeldsordning for den namsmannen Kongen har utpekt. Uten en slik særlig regulering ville det i utenlandstilfellene kunne være flere alminnelige namsmenn som var kompetente til å beslutte dekning ved trekk.

Det synes uklart hva som er den beste løsningen der en ikke vet om skyldneren har noen bopel, og hvor bopelen eventuelt befinner seg. En kan i slike tilfeller holde seg til den namsmannen som primært er utpekt med tanke på utenlandstilfellene, eller til den namsmannen som utpekes av vernetingsreglene i § 1-8 femte ledd for personer uten kjent bopel. Lovprosjektet foreslår at en holder seg til den førstnevnte løsningen. Det andre alternativet vil ikke alltid utpeke en namsmann, og det vil uansett være usikkert om det vil medføre noen meningsfull, geografisk tilknytning mellom saksøkte og namsmannen. Denne namsmannen ville forbli den kompetente alminnelige namsmannen til å beslutte dekning ved trekk for nye krav inntil skyldneren eventuelt etablerte kjent bopel i Norge. Det synes da bedre å samle disse sakene hos den utpekte namsmannen. Denne blir da den alminnelige namsmannen som er kompetent til å beslutte dekning ved trekk mot alle skyldnere som ikke har bopel i Norge, enten fordi de ikke har bopel, eller i hvert fall ikke kjent bopel, i Norge, eller fordi de har bopel i utlandet. Det er bare beslutninger om dekning ved trekk som samles på denne måten. Gjeldende regler om stedlig kompetanse til å motta utleggsbegjæringer og kompetansen til å stifte utleggspant berøres ikke av dette.

Skyldnere med adressesperre i Folkeregisteret kan fremsette søknad om gjeldsordning for den namsmannen Kongen har utpekt, jf. gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd tredje punktum Et lignende behov foreligger når en kreditor vil begjære utlegg mot en skyldner med adressesperre i Folkeregisteret. Lovprosjektet foreslår derfor at tvangsfullbyrdelsesloven åpner for at Kongen utpeker en kompetent namsmann for utleggsbegjæringer i slike tilfeller.

Det vises til forslaget til utforming av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 fjerde og femte ledd.

Her i punkt 3 er spørsmålet om kompetent namsmann på begjæringstidspunktet behandlet. Namsmannens kompetanse til å beslutte endringer i trekkets størrelse, og til å behandle klage på trekket, er behandlet i henholdsvis punkt 9.7 og 9.8.

4 MOTTAK AV BEGJÆRINGER OG ELEKTRONISK KOMMUNIKASJON

4.1 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 første ledd kan en begjæring om tvangsfullbyrdelse fremsettes både skriftlig og muntlig. En muntlig begjæring skal skrives ned av namsmannen. For nærmere redegjørelse av krav til innholdet i begjæringen vises det til punkt 5. Saksøker skal undertegne begjæringen enten fysisk eller digitalt, se nærmere omtale i punkt 10. For elektronisk kommunikasjon med namsmannen følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10 første ledd at domstolloven § 197 a gjelder tilsvarende. Av domstolloven § 197 a første ledd følger det at elektronisk kommunikasjon kan skje så lenge den tekniske løsningen som benyttes er betryggende. I bestemmelsens tredje ledd er det tatt inn en forskriftshjemmel til å gi nærmere regler om at bruk av bestemte elektroniske løsninger skal være obligatorisk ved skriftlig kommunikasjon.

I dag fremsettes begjæringer om utlegg både manuelt og digitalt. Med manuell fremsettelse siktes det til innsending per ordinær post eller levering direkte til namsmannens kontor ved oppmøte.

Det er i forskrift 25. juni 2010 nr. 977 om elektronisk kommunikasjon med namsmannen og Statens innkrevingssentral i saker etter tvangsfullbyrdelsesloven og i saker for forliksrådet, åpnet for at godkjente brukere kan sette frem utleggsbegjæringer for namsmannen digitalt i en såkalt ELSA-begjæring, jf. § 3 jf. § 2. ELSA er en forkortelse for elektronisk samhandling. De godkjente brukerne plikter ikke å benytte

løsningen. For saksøkere som ikke er godkjente brukere etter forskriften, er det ikke åpnet for å fremsette begjæring digitalt.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 tredje ledd kan det i forskrift gis nærmere regler om bruk av skjemaer. I forskrift 21. desember 1992 nr. 1185 om bruk av skjemaer ved begjæring av tvangsforretninger, er det gitt detaljerte regler om hvilke opplysninger som skal fremgå, og hvor de enkelte opplysningene skal plasseres i skjemaet, jf. forskriften § 2. Skjema-forskriften gjelder ikke for «ELSA-begjæringer», jf. ELSA-forskriften § 4.

En god del av brevene som namsmannen sender er digitale. Dette innebærer at virksomheter og personer, som ikke har reservert seg mot elektronisk kommunikasjon, mottar brev i Altinn.

4.2 Vurderinger og forslag

4.2.1 Digitale begjæringer

Lovprosjektet mener at det er behov for at alle skal kunne sende begjæringer digitalt, uten forutgående godkjenning. Verken tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-2 eller 1-10 jf. domstolloven § 197 a, er i dag til hinder for digitale begjæringer. Begrepet «fremsettes» i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 er teknologinøytralt. Det samme gjelder formuleringene «settes fram» i §§ 7-3, 8-3 og 13-3, samt «inngis» i § 10-3. Regelverket åpner i utgangspunktet for at alle som ønsker det kan sette frem begjæringer digitalt, så fremt det utvikles betryggende løsninger for innsendelse.

Når det skal utvikles løsninger for elektronisk innsendelse av utleggsbegjæringer, er målet at begjæringer i så stor grad som mulig skal kunne behandles uten manuelle prosesser. Dette forutsetter at begjæringene sendes inn i et nærmere angitt format. Lovprosjektet foreslår derfor at det i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 tredje ledd sjette punktum gis hjemmel til å i forskrift fastsette nærmere regler om hvilket format de elektroniske opplysningene, som settes frem for namsmannen i en begjæring, skal ha.

Etter lovprosjektets mening vil det være en klar fordel om de fleste begjæringer sendes elektronisk, blant annet for å oppnå størst mulig grad av automatisert saksbehandling. Lovprosjektet foreslår derfor en hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 tredje ledd fjerde og femte punktum til å i forskrift gi regler om at begjæringer skal settes frem på en nærmere angitt måte, og at andre enn privatpersoner kan pålegges å sende begjæringer elektronisk. I vurderingen av hvem som er å anse som en privatperson, bør det i tilfeller der saksøker benytter seg av en prosessfullmektig, være avgjørende hvorvidt prosessfullmektigen er å anse som en privatperson. Der saksøker ikke benytter seg av en prosessfullmektig, er saksøkers status avgjørende.

Adgangen til å fremsette utleggsbegjæringer digitalt etter forskrift om elektronisk kommunikasjon med namsmannen og Statens innkrevingssentral i saker etter tvangsfullbyrdelsesloven og i saker for forliksrådet § 3 jf. § 2 synes etter dette overflødig. Forskriften bør gjennomgås og vurderes endret eller opphevet i forbindelse med øvrig forskriftsarbeid etter forslag i dette høringsnotat, jf. punkt 13.7.

Begjæringer sendes i dag ofte manuelt, til tross for at brukeren er godkjent etter forskrift om elektronisk kommunikasjon med namsmannen og Statens innkrevingssentral. En plikt til å sende elektroniske begjæringer kan medføre behov for systemtilpasninger og kostnader o.l. for de som omfattes av plikten, noe som vil kunne oppleves som en ulempe. Likevel, sett hen til muligheten for å øke automatiseringsgraden ved innsending av begjæringer, og den klare fordelen med å begrense innsending på papir og manuell saksbehandling for namsmannen, mener lovprosjektet at det kan være behov for å innføre en plikt for enkelte saksøkere til å sende inn begjæringer elektronisk.

Hvilke grupper som bør omfattes av en slik plikt til å sette frem elektronisk begjæring, må fastsettes i forskrift med hjemmel i forslagets § 5-2 tredje ledd femte punktum. Én gruppe lovprosjektet antar at det vil være særlig aktuelt å pålegge en slik plikt, er

inkassoselskaper, jf. inkassoloven § 4 første ledd, samt advokater som driver inkassovirksomhet på vegne av klienter, jf. inkassoloven § 4 tredje ledd, jf. første ledd. Felles for de som kan drive inkassovirksomhet etter inkassoloven § 4, er at de som regel vil ha erfaring med, og kunnskap om, innkreving via namsmannen. Ved å pålegge disse gruppene en plikt vil det store flertallet av begjæringer til namsmannen sendes elektronisk. Dette vil bidra til større grad av automatisert saksbehandling.

Det følger av forskrift om elektronisk kommunikasjon med domstolene (ELSAM-forskriften) § 3 a at advokater og advokatfullmektiger plikter å registrere seg i en nettportal, og bruke denne til å kommunisere med domstolene. Dersom disse ikke benytter nettportalen, vil domstolene sende dokumentene tilbake, veilede i bruk og be dem sende inn via portalen. Lovprosjektet antar at en lignende løsning vil være hensiktsmessig der plikten til å sende begjæring elektronisk ikke etterleves. Namsmannen vil informere saksøker om feilen og be om at denne rettes ved at begjæring sendes elektronisk innen en fastsatt frist. Dersom saksøker ikke retter feilen og sender begjæringen elektronisk, vil saken kunne bli nektet fremmet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-4 andre ledd. Ved feil i begjæringer registreres saken inn hos namsmannen, og det påløper gebyr. Dersom saken nektes fremmet på grunn av forhold som saksøkeren kjente til eller burde ha kjent til, blir saksøkeren selv ansvarlig for det påløpte gebyr, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1 andre ledd bokstav a.

Det følger av forarbeidene til loven i Ot.prp.nr 65 (1990-1991) s. 119, at det anses verdifullt at personer som er lite skrivekyndige kan få krav tvangsfullbyrdet uten bistand fra advokat eller inkassobyrå. Selv om samfunnet går i retning av økt digitalisering, mener lovprosjektet at det er viktig at det fremdeles tas hensyn til ikke-digitale brukere eller brukere som av ulike grunner ikke ønsker å benytte digitale løsninger, slik at de beholder sin mulighet til tvangsfullbyrdelse. Private saksøkere pålegges derfor ingen plikt til å sende begjæringer elektronisk.

Hvilke grupper av saksøkere som vil omfattes av plikten, og hva selve plikten innebærer, vil måtte reguleres i forskrift. En forutsetning for at saksøker skal kunne pålegges plikt til å sende inn begjæring elektronisk, er at det foreligger en løsning som har god nok kvalitet.

4.2.2 Felles mottak

Det bør være enkelt for partene å komme i kontakt med rett namsmann. Lovprosjektet ser for seg at det kan opprettes et felles digitalt mottak, hvor det er mulig å henvende seg eller sende begjæringer digitalt, uten å angi hvilket distrikt saken tilhører. For manuelle begjæringer foreslås det ikke å opprette en felles mottaksfunksjon. Papirbegjæringene må enten leveres fysisk, eller adresseres til et fysisk namsmannskontor, og eventuelt overføres til den namsmannen som er stedlig kompetent.

Lovprosjektet kan ikke se at det kreves regelendringer for å opprette et slikt felles mottak for digitale begjæringer. Det foreslås en hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 syvende ledd for i forskrift å kunne fastsette at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som skal være adressat for begjæringen, og gi bestemmelser om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen. Denne forskriftshjemmelen åpner for at systemet automatisk kan foreta valg av namsmann, og sende begjæringen til kompetent namsmann basert på de opplysningene saksøker oppgir, samt de opplysningene som hentes inn om skyldner. For nærmere omtale av innhenting av opplysninger vises det til punkt 11.3.

Dersom systemet ikke klarer å identifisere kompetent namsmann basert på tilgjengelige opplysninger, vil begjæringen måtte returneres til innsenderen med beskjed om at tjenesten ikke klarer å fastslå kompetent namsmann.

4.2.3 Elektronisk kommunikasjon

Elektronisk kommunikasjon er nødvendig for å legge til rette for en så automatisert saksbehandlingsprosess som mulig. Slik lovprosjektet ser det, legger gjeldende rett i

stor grad til rette for dette behovet. Ved henvisningen til domstolloven § 197 a i tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10 åpnes det for elektronisk kommunikasjon så lenge løsningen som benyttes er betryggende. Lovprosjektet ser ut fra det ikke behov for lovendringer for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon.

I domstolloven § 197 a tredje, fjerde og femte ledd er det gitt forskriftshjemler for nærmere regulering av elektronisk kommunikasjon. Lovprosjektet legger til grunn at disse forskriftshjemlene kan benyttes i utviklingen av en ny elektronisk løsning for kommunikasjon med namsmannen. Det vises særlig til hjemmelen i bestemmelsens tredje ledd, som åpner for å forskriftsregulere at bruk av bestemte elektroniske løsninger skal være obligatorisk ved skriftlig kommunikasjon. Lovprosjektet ser at det vil være en fordel at enkelte grupper pålegges en plikt til å benytte en bestemt løsning i sin skriftlige kommunikasjon med namsmannen, slik som ved innsending av elektroniske begjæringer, jf. punkt 4.2.1. Dette vil bidra til en mer effektiv saksbehandling, samt tilrettelegge for automatisert saksbehandling av ytterligere saksbehandlingsskritt. Hvilke grupper som bør pålegges en slik plikt, og hvorvidt plikten skal gjelde for all skriftlig kommunikasjon, vil måtte reguleres i forskrift.

5 PRØVING AV BEGJÆRING

5.1 Gjeldende rett

Når en utleggsbegjæring mottas, skal namsmannen av eget tiltak og snarest mulig påse at vedkommende namsmann er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, og at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-3 og 5-4. I forarbeidene til loven, Ot.prp.nr.65 (1990-1991) s. 121, vises det til at det følger av alminnelige prosessuelle grunnprinsipper at vedkommende myndighet skal våke over at den er kompetent til å behandle saken og at partene er prosessdyktige. Det særegne ved tvangsfullbyrdelse er at vedkommende namsmann også skal påse at det foreligger et lovlig tvangsgrunnlag for kravet, og at dette er tvangskraftig.

Krav til begjæringens innhold reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 første ledd bokstav a til e. Begjæringer om utlegg skal i tillegg opplyse om skyldners fødselsdato, eventuelt foretaksnummer, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-5 første ledd. En begjæring om utlegg etter § 7-2 første ledd bokstav f skal også oppfylle kravene til forliksklager i tvisteloven § 6-3, samt opplyse om hvorvidt saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet, jf. § 7-5 andre ledd.

Skriftlige tvangsgrunnlag skal legges ved begjæringen i gjenpart eller original hvis ikke annet er bestemt, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 andre ledd. Et tvangsgrunnlag er enten «alminnelig» eller «særlig». Hva som er å anse som alminnelige tvangsgrunnlag er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 andre ledd bokstavene a til h. De særlige tvangsgrunnlagene følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstavene a til g.

Reglene om materielle vilkår for tvangskraft følger av tvangsfullbyrdelsesloven §§ 4-4 og 4-5. I §§ 4-6 til 4-11 er det regler om personlige vilkår for tvangskraft, og §§ 4-12 til 4-19 regulerer formelle vilkår for tvangskraft.

5.2 Vurderinger og forslag

5.2.1 Krav til prøving av begjæring

Det er en målsetning å automatisere utleggsprosessen i så stor grad som mulig. Lovprosjektet antar at prøving av begjæringer vil være blant delene av utleggsprosessen som i mange saker lar seg automatisere. For omtale av automatisk innhenting og bruk av informasjon, se punkt 11.3 og 11.4.

Som det fremgår av redegjørelsen under gjeldende rett, skal namsmannen av eget tiltak påse at vedkommende namsmann er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, og at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag. Namsmannen skal videre prøve innholdet i begjæringen. En lemping av kravene til

prøving av begjæring ville føre til at flere begjæringer kunne prøves automatisk og lovprosjektet har derfor vurdert hvorvidt det bør foreslås endringer i bestemmelsene.

Dersom det lempes på kravene til namsmannens prøving av begjæring, vil mer ansvar flyttes over til partene. Det kan ikke forventes at saksøkte selv har kompetanse til å kontrollere innholdet i begjæringen for å sørge for at egne rettigheter blir ivaretatt. Kreditors vurdering av saken ville derfor i større grad måtte legges til grunn. I et overveiende flertall av sakene som kommer inn til alminnelig namsmann, er kreditor eller eventuelt kreditors prosessfullmektig en profesjonell aktør med egne krav til inntjening og rask saksbehandling. I 2020 ble det i utleggssaker for alminnelig namsmann produsert brev om feil i begjæring 7 257 ganger. Lovprosjektet er kjent med at saksbehandlere også ringer eller sender e-post til saksøker i tilfeller der feil oppdages under prøvingen av begjæringen. Det legges til grunn at det reelle antallet begjæringer med feil er høyere enn antall registrerte brev om det.

Lovprosjektet mener etter dette at en lemping av kravene til prøving av begjæring vil kunne føre til negative rettssikkerhetsmessige konsekvenser. Det foreslås derfor ingen endringer i bestemmelsene. Hensynet til saksøktes rettssikkerhet veier tungt i denne sammenheng.

5.2.2 Fødselsnummer og d-nummer

Som nevnt under gjeldende rett, følger det i dag av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-5 at det i en utleggsbegjæring skal opplyses om saksøktes fødselsdato. Lovprosjektet har vurdert hvorvidt det bør innføres en plikt til å opplyse om saksøktes personnummer eller d-nummer, i tillegg til fødselsdato. Fødselsdato og personnummer er det som til sammen utgjør en persons fødselsnummer. Det knytter seg i de fleste tilfeller ikke store utfordringer til å identifisere rett person kun ut ifra fødselsdato. Samtidig er det særs uheldig dersom en utleggsbegjæring forelegges for feil person, eller det i verste fall tas utlegg mot feil person. Dette hensynet bør veie tungt. I tillegg vil en eventuell

automatisk prøving av begjæringen enklere kunne gjennomføres dersom det blir opplyst om hele saksøktes fødselsnummer eller d-nummer i begjæringen.

Den som har behov for å få opplysninger om noens personnummer eller d-nummer, kan kontakte Folkeregisteret, som da avgjør om dette kan gis ut. Det følger av folkeregisterloven § 10-1 andre ledd: «Opplysning om fødselsnummer og d-nummer utleveres kun dersom det angis et begrunnet behov.» Det er gitt nærmere bestemmelser om denne regelen i folkeregisterforskriften § 10-1-1 hvor det fremgår: «Med begrunnet behov for fødselsnummer og d-nummer i folkeregisterloven § 10-1 andre ledd forstås at nummeret er nødvendig for å oppfylle en lovpålagt forpliktelse eller for å ivareta en lovmessig rettighet». Lovprosjektet antar at kreditor har et begrunnet behov etter nevnte regler, dersom fødselsnummer eller d-nummer skal benyttes til å oppfylle lovbestemte krav til innholdet i en utleggsbegjæring. Det legges til grunn at kreditor vil kunne få utlevert fødselsnummer eller d-nummer fra Folkeregisteret.

Sammenlignet med i dag vil kreditor pålegges en ny oppgave, hvis det i tillegg til fødselsdato skal opplyses om saksøktes personnummer eller d-nummer i begjæringen. Det er viktig at det ikke lages regler som oppfattes som så tyngende at det kan bidra til at private kreditorer velger ikke å sende inn en utleggsbegjæring, til tross for at det foreligger et tvangskraftig tvangsgrunnlag. Det må samtidig kunne forventes at profesjonelle parter har bedre forutsetninger for på enkelt vis å få fødselsnummer eller d-nummer utlevert fra Folkeregisteret.

Lovprosjektet foreslår at når saksøker ikke er en privatperson, skal det i utleggsbegjæringen opplyses om saksøktes personnummer eller eventuelt d-nummer, i tillegg til fødselsdato. Endringen er foreslått regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-5 første ledd andre punktum. I vurderingen av hvem som er å anse som en privatperson, bør det i tilfeller der saksøker benytter seg av en prosessfullmektig, være avgjørende

hvorvidt prosessfullmektigen er å anse som en privatperson. Der saksøker ikke benytter seg av en prosessfullmektig, er saksøkers status avgjørende.

Det kan tenkes tilfeller der det viser seg at verken saksøktes fødselsdato, personnummer eller d-nummer kan bringes på det rene. Lovprosjektet mener at en slik formalitet ikke bør være til hinder for at utlegg kan begjæres. Det foreslås at det reguleres i § 7-5 første ledd tredje punktum at dersom saksøktes fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte ikke har fått tildelt personnummer eller d-nummer, kan opplysningen utelates. Lovprosjektet vil understreke at dersom fødselsdato og eventuelt personnummer eller d-nummer utelates fra begjæringen, bør både saksøker og namsmannen sørge for at rette saksøkte kan identifiseres ut fra andre kriterier. Dette gjelder særlig i de tilfeller hvor det ikke har vært mulig å fremskaffe fødselsdato.

5.2.3 Vedlegg til begjæringer

Som nevnt i punkt 5.1, er det et krav etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 andre ledd første punktum at skriftlige tvangsgrunnlag legges ved begjæringen i gjenpart eller original hvis ikke annet er bestemt. Når et krav tidligere har vært begjært tvangsfullbyrdet, men ikke er blitt dekket fullt ut, vil namsmannen allerede ha tvangsgrunnlaget i sitt system. Siden namsmennene er sekretariat for forliksrådene, jf. domstolloven § 27 sjette ledd, vil det samme gjelde dommer avsagt av et forliksråd og rettsforlik inngått for forliksrådet. I slike tilfeller vil det være besparende både for saksøker og særlig for namsmannen at det vises til dokumentet fremfor at det legges ved. Tilsvarende gjelder kostnadsavgjørelser avsagt av namsmannen i en tidligere sak om tvangsfullbyrdelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1.

I alle disse tilfellene kan det være behov for en nærmere angivelse av i hvilke tilfeller saksøkeren kan henvise til det aktuelle dokumentet. For noen av de nevnte dokumentene vil det dessuten kreve systemutvikling. Adgangen bør derfor være avhengig av at det er åpnet for det i forskrift. Lovprosjektet har derfor valgt å foreslå en generell bestemmelse om at Kongen i forskrift fastsetter i hvilken utstrekning krav til

innhold og vedlegg i begjæringer om tvangsfullbyrdelse skal kunne oppfylles ved at det i begjæringen vises til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Ved å plassere bestemmelsen i kapittel 5 vil den dekke alle begjæringer om tvangsfullbyrdelse som skal fremsettes for namsmannen, selv om det i første rekke trolig vil være for begjæringer om utlegg at bestemmelsen vil få betydning.

Det vil gjennomgående ligge en nevneverdig rasjonalisering for namsmannen i å motta en elektronisk lesbar henvisning til et foreliggende dokument fremfor å motta dokumentet som et vedlegg. Det foreslås derfor i andre punktum at Kongen i forskrift kan pålegge andre enn privatpersoner å benytte henvisningsteknikken der det er mulig. Det vises til den lignende drøftelsen i punkt 4.2.1 om plikten til å inngi begjæringer elektronisk.

Når det gjelder hvilke dokumenter som skal anses elektronisk tilgjengelige for namsmannen, kan det reises spørsmål om hvordan en skal vurdere dokumenter i saker for andre namsmenn og dokumenter som namsmannen har tilgang til som sekretariat for forliksrådet. For å avskjære tvil på dette punkt, bestemmes det i tredje punktum at i begge tilfeller skal de aktuelle dokumentene anses for å være tilgjengelige for namsmannen. Det medfører for eksempel at det kan åpnes for at det i en utleggsbegjæring for en namsmann på grunnlag av en dom fra et forliksråd på en annen kant av landet, kan vises til denne dommen i stedet for at dommen vedlegges.

6 FORELEGGELSE AV BEGJÆRING

6.1 Gjeldende rett

6.1.1 Foreleggelsen

Den alminnelige namsmann skal etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 forelegge en begjæring om utlegg for saksøkte og gi saksøkte to uker til å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. Fristen på to uker antas å løpe fra saksøkte mottar foreleggelsen. Namsmannen skal også gjøre

saksøkte oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt og på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales innen fristen på to uker. Denne foreleggelsen av begjæring kan namsmannen kombinere med varsel om tid og sted for avholdelse av utleggsforretning etter § 7-10, jf. § 7-6 første ledd siste punktum. Utleggsforretningen skal holdes på det sted og til det tidspunkt det er varslet om.

Innledningen av en utleggsforretning reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11. Utleggsforretningen starter med at saksøkte oppfordres til å betale. Dersom saksøkte ikke betaler, skal namsmannen gjøre saksøkte oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas utlegg. Videre skal saksøkte gis anledning til å uttale seg om valget av utleggsgjenstand og namsmannen skal etter bestemmelsens andre ledd ta imot betaling eller avdrag på saksøkerens vegne når det tilbys.

6.1.2 Anmodning om kontakt

Ved foreleggelse av begjæring om utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav f, skal saksøkte oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til kravet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 andre ledd. Det kan tenkes at saksøkte ikke har rettslig relevante innsigelser mot kravet, men likevel ønsker å komme i kontakt med saksøkeren med sikte på å finne frem til en minnelig løsning. Dette er reflektert gjennom bestemmelsen i andre t ledd andre punktum. Her fremgår det at saksøkte skal oppfordres til å opplyse om vedkommende ønsker at namsmannen anmoder saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller en annen minnelig løsning. Det følger av forarbeidene til lovbestemmelsen, Ot.prp.nr. 43 (2003-2004) s. 48: «[…] ved direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav [bør det] innføres en ordning som oppveier dagens mulighet for å komme frem til en nedbetalingsordning under forliksrådsbehandlingen.» Videre heter det på s. 49: «(I) hvilken grad og på hvilken måte anmodningen skal etterkommes, er opp til saksøkeren. De fleste saksøkere vil trolig være interessert i en slik kontakt med

mindre de allerede har dårlig erfaring med skyldneren eller har mistanke om at skyldneren har utleggsobjekter som kan gå tapt i mellomtiden».

6.2 Vurderinger og forslag

6.2.1 Foreleggelsen

Lovprosjektet foreslår at reglene om varsel om utleggsforretningen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 oppheves. Forslaget må ses i sammenheng med at en går bort fra lovens ordning om at en utleggssak skal avholdes i en forretning på et angitt sted til en angitt tid. Se nærmere omtale i punkt 7.1 om stedet for beslutningen.

Når det foreslås å gå bort fra en ordning der det avholdes en utleggsforretning på et forhåndsvarslet tidspunkt og sted, er det viktig å påse at saksøkte fortsatt får nødvendig informasjon om utleggssaken, herunder hvilke frister som gjelder for å komme med uttalelser eller foreta innbetalinger. Under gjeldende rett er det redegjort for hva namsmannen skal opplyse saksøkte om under utleggsforretningen. Lovprosjektet mener at reglene om foreleggelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 bør endres, slik at saksøktes behov for informasjon fra namsmannen ivaretas allerede ved foreleggelsen. For å ivareta et eventuelt behov for et møte mellom saksøkte og namsmannen, innføres det i tillegg en ny regel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 andre ledd. Se nærmere omtale i punkt 7.2.

Lovprosjektet foreslår at det reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 første ledd tredje punktum at saksøkte ved foreleggelse av begjæringen skal gjøres oppmerksom på hvilke opplysninger namsmannen har om saksøkte, og som er relevante i en vurdering av utleggstrekk. Før det treffes en avgjørelse om utleggstrekk er det viktig at saksøkte gis mulighet til å opplyse saken, og anledning til å kunne påvirke resultatet. Saksøkte vil da ha behov for å se hvilke opplysninger om inntekter og stipulerte utgifter namsmannen har, og ut ifra en foreløpig vurdering vil legge til grunn. Dette vil bidra til mer korrekt beregning av utleggstrekk, bedre rettssikkerhet for saksøkte og færre unødvendige klager og henvendelser. Lovprosjektet har vurdert om det bør innføres en

tilsvarende regel som pålegger namsmannen å gjøre saksøkte oppmerksom på opplysninger namsmannen har og som er relevante i vurderingen av om kravet skal sikres ved utleggspant. Det antas at denne typen opplysninger til saksøkte vil kunne øke risikoen for at enkelte forsøker å unndra formuesgoder som namsmannen ellers kunne ha tatt utleggspant i. Lovprosjektet foreslår derfor ingen slik regel.

I høringsnotatet om innkrevingsloven er det foreslått at det nærmere innholdet i varselet som skal sendes før beslutning om utlegg, og hvordan varselet skal gis, skal kunne reguleres i forskrift. Forskriftshjemmelen begrunnes med at en bestemmelse som i detalj regulerer innhold og utforming av de ulike situasjonene, herunder hva som er nødvendig for at saksøkte skal kunne ivareta sine interesser, vil bli omfangsrik. Når det nå legges opp til at Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann skal bruke samme saksbehandlingssystem, mener lovprosjektet at det er en fordel om den informasjonen som gis til saksøkte i forkant av behandlingen av en utleggssak er mest mulig lik. Lovprosjektet foreslår etter dette en tilnærmet lik bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 første ledd siste punktum, som gir hjemmel til i forskrift å kunne gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen. Lovprosjektet foreslår imidlertid ingen forskriftshjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven for nærmere regulering av hvordan foreleggelsen skal skje.

Lovprosjektet foreslår at dagens § 7-11 om innledning av utleggsforretningen, oppheves. Som nevnt under gjeldende rett skal namsmannen etter denne bestemmelsen blant annet gjøre saksøkte oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas utlegg. Namsmannen bør fortsatt ha en plikt til å gjøre saksøkte oppmerksom på disse reglene. Det foreslås at denne plikten tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 første ledd andre punktum, ved at det fremgår av bestemmelsen at namsmannen ved foreleggelse av begjæringen skal gjøre saksøkte oppmerksom på beslagsfrihetsbestemmelsene i dekningsloven kapittel 2.

Lovprosjektet mener at det, som etter gjeldende rett, ikke bør stilles særlige formkrav til foreleggelsen. Den klare hovedregelen vil likevel være at en begjæring skal forelegges saksøkte skriftlig. Så lenge de tekniske løsningene som benyttes er betryggende, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10 og domstolloven § 197 a, vil foreleggelse også kunne skje digitalt. Selve foreleggelsen kan dessuten skje som ledd i en automatisert behandlingsprosess, som kan lede frem til en automatisert beslutning i saken.

Når det forutsettes at flere steg i saksbehandlingen skal gå automatisk, bør regelverket så langt det er mulig gi lite rom for skjønn og dermed manuell behandling. For nærmere omtale av skjønnsmessige vurderinger og automatisert saksbehandling, se punkt 11.4. Som nevnt under gjeldende rett, begynner fristen på to uker for saksøkte til å uttale seg etter at begjæringen er forelagt å løpe når saksøkte mottar foreleggelsen. Lovprosjektet foreslår at utgangspunktet for fristberegningen endres, slik at fristen begynner å løpe i det foreleggelsen av begjæringen sendes fra namsmyndighetenes systemer. En slik regel vil gi en eksakt dato for når fristen begynner å løpe, uten innslag av skjønnsmessige vurderinger.

Når utgangspunktet for fristberegningen endres, vil saksøkte få en kortere frist til å uttale seg. Det må sikres at saksøkte får tilstrekkelig tid til både å motta foreleggelsen av begjæring, områ seg, og eventuelt komme med en uttalelse til namsmannen. Lovprosjektet foreslår derfor at fristen etter § 7-6 første ledd første punktum for saksøkte til å uttale seg, forlenges til tre uker fra forleggelsen ble sendt. Slik lovprosjektet ser det vil tre uker fra foreleggelsen sendes, normalt være tilstrekkelig tid for saksøkte til å uttale seg. Fristen på tre uker er imidlertid ikke preklusiv og namsmannen bør ta hensyn til eventuelle uttalelser fra saksøkte som kommer etter fristens utløp, men før utleggssaken er behandlet. Slik lovprosjektet ser det, bør for eksempel innsigelser realitetsvurderes dersom de blir fremsatt før beslutning treffes og tidsnok til å bli tatt i betraktning. Videre bør betalinger som blir gjennomført før beslutning treffes og som omfatter saksøkerens krav etter tvangsgrunnlaget, inkludert

renter og sakskostnader, i utgangspunktet føre til at utleggssaken bortfaller. Det bør også være adgang for namsmannen til å gi kortvarige utvidelser i fristen, dersom saksøkte ber om det og særlige forhold på saksøkers side ikke taler imot.

Slik lovprosjektet ser det, vil forslagene over om krav til informasjon i foreleggelsen, sammenholdt med lovforslagets § 7-10 andre ledd om muligheten for å avholde møte mellom saksøkte og namsmannen, gjøre at saksøktes rettssikkerhet ivaretas på en god måte. Det vises i denne sammenheng også til at den praktiske hovedregelen i dag er at namsmannen avholder utleggsforretning på sitt kontor uten saksøkte til stede, se punkt 7.1.

Etter gjeldende rett er det berammede tidspunktet for utleggsforretningen ment å være utgangspunktet for når saken avsluttes. Lovprosjektet er kjent med at mange utleggsforretninger ikke avholdes til berammet tidspunkt. Saksøkte vil likevel ha fått et fastsatt tidspunkt å forholde seg til. Når saksøkte etter lovforslaget ikke vil få oppgitt eksakt når saken skal behandles, mener lovprosjektet at det er behov for å sikre saksøkte en viss forutberegnelighet. Hvis det går ut over det som må anses som normal saksbehandlingstid fra saksøkte har uttalt seg, eller fra fristen for det er utløpt, til namsmannen kan behandle saken, mener lovprosjektet at saksøkte bør bli orientert om det. Lovprosjektet foreslår derfor en ny regel om at begjæringen skal forelegges på nytt dersom det går lang tid fra utleggsbegjæringen ble forelagt for saksøkte, til namsmannen behandler saken. Lovprosjektet presiserer at når det legges til rette for større grad av automatisk behandling av utleggssaker, forutsettes det at saksbehandlingstiden samtidig reduseres og at antall saker der det vil bli nødvendig med en gjentatt foreleggelse blir lavt.

Dersom det går lang tid mellom foreleggelse av begjæring og behandling av utleggssaken, kan i tillegg forhold på saksøktes side i mellomtiden ha endret seg. For eksempel kan saksøkte ha endret mening om valg av utleggsgjenstand, fått høyere bokostnader eller flere barn. Det kan i slike tilfeller være hensiktsmessig at saksøkte

får en ny oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget.

Lovprosjektet foreslår en ny regel om gjentatt foreleggelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11, for tilfeller der namsmannen ikke har fattet en beslutning i saken innen to måneder etter at saksøkte har uttalt seg eller fristen saksøkte har fått til å uttale seg har løpt ut. I slike tilfeller skal namsmannen som hovedregel forelegge begjæringen for saksøkte på nytt, før det kan tas utlegg eller saken kan avsluttes med intet til utlegg. Av en slik gjentatt foreleggelse bør det fremgå at den samme saken er forelagt ved en tidligere anledning, slik at eventuelle misforståelser hos saksøkte om hvilket krav saken gjelder kan unngås.

6.2.2 Anmodning om kontakt

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 andre ledd andre punktum at saksøkte i saker om utlegg etter § 7-2 første ledd bokstav f, kan be namsmannen om å anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller annen minnelig løsning.

Lovprosjektet er kjent med at namsmannsdistriktene mottar mange henvendelser fra saksøkte som ønsker at namsmannen skal anmode saksøker om å ta kontakt. Forarbeidene til tvangsfullbyrdelsesloven synes som nevnt under gjeldende rett å forutsette at kreditor vil være interessert i å oppnå kontakt med saksøkte, for å forsøke å finne frem til en minnelig løsning. Erfaringene tilsier likevel at namsmannens anmodning sjelden fører til at saksøker faktisk tar kontakt, og enda sjeldnere til at partene kommer frem til en utenrettslig løsning.

Et hensyn bak regelen er som nevnt under gjeldende rett å gi saksøkte en mulighet til å komme i kontakt med saksøkeren med sikte på å finne frem til en minnelig løsning, selv om saksøkte ikke har rettslige innsigelser mot kravet. Saksøkte kan ha gode grunner for ikke å kunne gjøre opp for seg, til tross for at disse grunnene ikke er

rettslig relevante. Lovprosjektet har fått opplyst at begrunnelsen saksøkere ofte gir når de ikke ønsker å følge opp namsmannens anmodning om å ta kontakt med saksøkte, er at de allerede har forsøkt å komme frem til en nedbetalingsavtale før saken ble oversendt til namsmyndighetene, uten at saksøkte har vært interessert i dette, eller eventuelt har overholdt avtalen.

Etter lovprosjektets vurdering fungerer ikke regelen etter sitt formål. Regelen genererer arbeid for alle involverte parter, uten at den i særlig grad fører frem til minnelige løsninger. Lovprosjektet foreslår derfor at regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 andre ledd andre punktum oppheves.

7 BESLUTNING OM UTLEGG

7.1 Stedet for beslutningen

7.1.1 Gjeldende rett

En beslutning om utlegg skal tas i forbindelse med en utleggsforretning. Hovedregelen om hvor utleggsforretning skal avholdes, følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd første punktum, hvor det fremgår at utleggsforretning skal avholdes på saksøktes bopel eller forretnings- eller driftssted. Bakgrunnen for hovedregelen er at namsmannen først må undersøke saksøktes bopel eller forretnings- eller driftssted, for så å kunne ta stilling til om saksøkte har formuesgoder det kan tas utlegg i og avgjøre valget av utleggsobjekt. Når det tas utleggspant i løsøre som ikke er realregistrert eller i verdipapirer, skal utleggsforretning etter § 7-9 første ledd andre punktum holdes der formuesgodet er, slik at namsmannen kan forvisse seg om at formuesgodet er i saksøktes besittelse.

Til tross for lovens hovedregel er den praktiske hovedregelen i dag at namsmannen avholder utleggsforretning på sitt kontor. Etter regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd tredje punktum kan en utleggsforretning avholdes på namsmannens kontor ved utlegg i andre formuesgoder enn løsøre som ikke er realregistrert eller i verdipapirer. I tillegg kan utleggsforretning etter bestemmelsens andre ledd avholdes

på namsmannens kontor når løsøret eller verdipapiret det skal tas pant i holdes skjult, stadig flyttes eller det allerede er tatt utleggspant i det, jf. bokstav a. Etter bokstav b kan hovedregelen om avholdelse på namsmannens kontor fravikes når det etter at namsmannen har oppsøkt saksøktes bolig er overveiende sannsynlig at det ikke finnes formuesgoder det kan tas utleggspant i. Etter bokstav c kan hovedregelen fravikes når saksøkte ikke har bopel, forretnings- eller driftssted i distriktet.

7.1.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 om stedet for utleggsforretningen, oppheves. Som det fremgår av redegjørelsen under gjeldende rett, er ikke dagens praksis hos namsmannen i tråd med lovens hovedregel. Namsmannen har i dag en mye større saksmengde enn det som var tilfellet da tvangsfullbyrdelsesloven trådte i kraft. Det er ikke mulig for namsmannen gjennomgående å oppsøke saksøktes bopel, forretnings- eller driftssted, uten at det tilføres store ressurser til dette. I tillegg fremgår mange av saksøktes formuesgoder i dag av ulike registre som namsmannen har tilgang til, og behovet for å oppsøke saksøktes bopel, forretnings- eller driftssted er ikke lenger like stort. I enkelte tilfeller kan saksøkte ha verdifullt løsøre hjemme hos seg, som namsmannen ikke vil få vite om uten å oppsøke adressen. Det antas imidlertid at de fleste saksøkte ikke har formuesgoder med en verdi som i særlig grad overstiger kostnadene ved et eventuelt tvangssalg. Det fremstår derfor som samfunnsøkonomisk lite hensiktsmessig at namsmannen rutinemessig skal oppsøke saksøktes adresse.

Lovprosjektet foreslår en ny regel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 første ledd om at namsmannen skal ta utleggssaken opp til videre behandling etter at saksøkte har uttalt seg eller fristen for å uttale seg har løpt ut. Denne formuleringen er nøytral når det kommer til stedet for å behandle utleggssaken. Lovprosjektet antar at mange saker vil behandles på namsmannens kontor, slik praksis er i dag. Bestemmelsen åpner imidlertid for at saker kan behandles andre steder dersom namsmannen finner det hensiktsmessig. Dersom en avgjørelse om utlegg er utelukkende basert på

automatisert behandling, slik det åpnes for i forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 2-13, vil behandlingen av saken heller ikke være knyttet til et fysisk sted. Bestemmelsen er ment å inkludere også disse sakene.

Lovprosjektet foreslår en ny bestemmelse i § 7-10 andre ledd, som gir namsmannen en rett til å avtale et møte på bl.a. saksøktes bopel, forretnings- eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg. Se nærmere omtale i punkt 7.2. Lovprosjektet legger til grunn at namsmannen vil benytte seg av denne muligheten til å oppsøke saksøktes adresse i saker der det foreligger opplysninger om at saksøkte har verdifulle formuesgoder som namsmannen bør sikre. Det følger av lovforslagets § 5-9 at namsmannen kan kreve å få adkomst til bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som saksøkte helt eller delvis eier eller besitter, i den utstrekning det er nødvendig for fullbyrdelsen. Dersom saksøkte i slike tilfeller ikke gir namsmannen frivillig tilgang til eiendommen, kan det brukes nødvendig makt, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10.

7.2 Møte før beslutning

7.2.1 Gjeldende rett

Det finnes i dag ingen bestemmelser som regulerer partenes mulighet til å be om et møte i forkant av en utleggsforretning. Derimot har «alle som har en rett som blir berørt» rett til å være til stede ved namsmannens forretninger og møter, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-8 andre ledd. På bakgrunn av denne bestemmelsen kan en part i dag be om å få være til stede mens namsmannen avholder utleggsforretning. Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 om innledning av utleggsforretning forutsetter at saksøkte er til stede under utleggsforretningen, blant annet ved å regulere saksøktes rett til å uttale seg om valget av utleggsgjenstand. Dersom namsmannen pålegger dem det, plikter partene etter § 5-8 første ledd å være til stede ved en forretning eller et møte.

7.2.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet foreslår at det ikke lenger skal avholdes en utleggsforretning til nærmere angitt tid og sted. En konsekvens av det er at partenes rett til å kreve og være til stede

«under forretningen» etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-8 andre ledd første punktum, faller bort ved behandling av utleggssaken. Lovprosjektet mener at det av ulike grunner fortsatt kan være behov for at namsmannen møter partene. Det foreslås derfor en ny regel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 andre t ledd som gir namsmannen en rett til å innkalle saksøkte og eventuelt også saksøker til et møte, enten dersom en av partene har bedt om det, eller dersom namsmannen finner grunn til det. Det er namsmannen som tar stilling til om det er hensiktsmessig å avholde et møte. Partene kan ikke kreve et slikt møte.

Dersom namsmannen finner grunn til å pålegge partene det, følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-8 første ledd første punktum at partene plikter å være til stede på møtet.

Et møte etter lovforslagets § 7-10 andre ledd kan holdes på namsmannens kontor, saksøktes bopel, forretningssted eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg eller som fjernmøte. Det legges etter forslaget ingen begrensninger på hvor møtet holdes, og namsmannen kan benytte seg av de teknologiske løsninger som anses hensiktsmessige.

7.3 Form og innhold

7.3.1 Namsbok

7.3.1.1 Gjeldende rett

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd at det ved forretninger og møter skal føres namsbok. Med «forretning» siktes det til handlinger hvor namsmannen utfører noe fysisk eller oppsøker saksøkte eller stedet hvor saksøktes formuesgoder befinner seg, jf. Ot.prp.nr 65 (1990-1991) s. 84. Med møter siktes det til et møte mellom partene og eventuelle andre i anledning av saken, jf. Thor Falkanger mfl. Tvangsfullbyrdelsesloven. Lovkommentar, 5. utgave, Universitetsforlaget, 2018 s. 219. Namsboken skal inneholde opplysninger om stedet og tiden for forretningen eller

møtet, om partene, om hvem som var til stede og om hva som i det vesentlige skjedde, jf. § 5-19 første ledd. I tillegg fremgår ytterligere krav til innholdet i namsboken av tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-18, 7-19, 7-20, 7-21 og 7-25, avhengig av om det besluttes utleggspant, utleggstrekk eller intet til utlegg. Det er viktig at partene får tilstrekkelig informasjon i namsboken, for å kunne vurdere om de ønsker å påklage avgjørelsen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-16 og 7-26.

Dersom saksøker krever at saksøkte erstatter saksøkerens sakskostnader, må namsmannen ta stilling til kravet i namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1 første ledd. Det samme gjelder også i de tilfeller saken avsluttes med intet til utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25.

Namsboken skal signeres, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd tredje punktum. Ved henvisning til domstolloven § 197 a andre ledd i § 5-19 første ledd fjerde punktum er det åpnet for elektronisk signatur. I punkt 10.2.3 foreslås signaturkravet opphevet.

7.3.1.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet foreslår at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 oppheves, og at det ikke lenger vil berammes en utleggsforretning til bestemt tid og sted, jf. § 7-10. Med dette foreslår lovprosjektet å gå bort fra ordningen med utleggsforretning, siden det etter forslaget ikke lenger vil gjennomføres en forretning. Dermed vil ikke beslutninger om utlegg lenger omfattes av ordlyden i § 5-19 første ledd. Det er derfor behov for en regel som klargjør hvilke beslutninger som skal føres i namsbok. Lovprosjektet foreslår at det føres namsbok ved beslutning om utleggspant, utleggstrekk og der saken avsluttes med intet til utlegg, jf. lovforslagets § 7-10 syvende ledd.

Kravene til innholdet i namsboken for beslutning om utleggspant, utleggstrekk eller intet til utlegg, reguleres som etter gjeldende rett i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-18, 7-19, 7-20, 7-21 og 7-24, i tillegg til § 5-19. Lovprosjektet vil understreke at det fortsatt er

viktig at partene får tilstrekkelig informasjon i namsboken til å vurdere hvorvidt avgjørelsen skal påklages, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-16 og 7-25. Dette vil blant annet bety at skyldneren må få informasjon om hvordan et eventuelt utleggstrekk er beregnet.

7.3.2 Underretning om beslutning av utlegg

7.3.2.1 Gjeldende rett

Ved beslutning om utleggspant skal skyldner underrettes om pantet og partene skal gis utskrift av namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-19. Etter § 7-20 skal namsmannen sikre rettsvern for utleggspantet. Fremgangsmåten for å sikre rettsvern varierer avhengig av hvilket formuesgode det tas utleggspant i. Der det besluttes utleggstrekk, følger det av § 7-21 at namsmannen skal underrette den trekkpliktige om plikten til å foreta trekk, videre skal partene og den trekkpliktige gis utskrift av namsboken. Det vises til punkt 9.1 for nærmere omtale av beslutning om utleggstrekk.

I de tilfeller der det ikke blir tatt utlegg slik at saken avsluttes med såkalt «intet til utlegg», som er en form for realitetsavgjørelse, følger det av § 7-25 at namsmannen gir partene utskrift av namsboken. I namsboken skal det fremgå hva som er foretatt, utfallet og at utleggsforretningen blir registrert i Løsøreregistret.

7.3.2.2 Vurderinger og forslag

Ved underretning om beslutning om utleggspant, utleggstrekk eller der sak avsluttes med «intet til utlegg», foreslår lovprosjektet at det gås bort fra at det skal gis «utskrift» av namsboken. Det foreslås isteden at partene gis «gjenpart» av namsboken. jf. forslagets §§ 7-19, 7-21 og 7-24. Begrepet «utskrift» kan tyde på at namsboken må skrives ut, og partene må gis en fysisk versjon av namsboken. Begrepet «gjenpart» er teknologinøytralt, og setter ikke begrensninger for hvordan namsboken formidles til mottakerne. I de tilfeller der det tas utlegg i formuesgoder hos tredjeperson, jf. forslagets § 7-13, skal tredjeperson gis underretning om beslutningen istedenfor utskrift av namsbok, jf. forslagets § 7-19.

Lovprosjektet foreslår en ny bestemmelse om at namsmannen skal underrette ektefelle eller samboere som faller inn under bestemmelsen, når det tas utleggspant i felles bolig, eller ved utlegg i tidligere felles bolig der ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor jf. lovforslaget § 7-19 andre ledd. Med felles bolig siktes det her til bolig der de bor, uavhengig av eierforhold. Lovprosjektet mener det er rimelig at skyldners ektefelle eller samboer underrettes når det tas utlegg i felles bolig, og kan ikke se at det finnes gode argumenter som taler imot en slik regel.

I de tilfeller hvor namsmannen skal sikre rettsvern etter lovforslagets § 7-20, foreslår lovprosjektet at der hvor det tidligere fremgikk at namsmannen skulle sende utskrift av namsbok, vil det nå fremgå at det skal sendes underretning til den aktuelle mottaker. Dette skyldes at det i namsboken ofte fremgår opplysninger om skyldner som ikke er nødvendig for registreringen og som av personvernhensyn ikke bør spres i større grad enn nødvendig. Underretningen til det aktuelle register eller lignende må inneholde den nødvendige informasjonen for at rettsvern skal kunne sikres.

Lovprosjektet foreslår at trekkpliktig ikke lenger skal motta namsboken, jf. forslagets § 7-21, for nærmere redegjørelse vises det til punkt 9.1.2.

8 VALG AV UTLEGGSOBJEKT

8.1 Grad av sikring og etablering av utlegg

8.1.1 Gjeldende rett

Det kan begjæres utlegg for pengekrav som det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-1 første ledd. Utlegg kan tas enten ved at det etableres utleggspant eller ved at det etableres utleggstrekk, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-1 andre ledd andre og tredje punktum.

Det kan tas utlegg i ethvert formuesgode som tilhører saksøkte, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-1 andre ledd. Forutsetningen er at det kan tas beslag i

formuesgodet etter reglene i dekningsloven. I vurderingen av hvorvidt et formuesgode skal antas eiet av saksøkte, danner bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-13 og 7-14 utgangspunktet. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-13 presumeres det at den som er registrert eller meldt som eier av et formuesgode, også er reell eier. På samme måte presumeres det at saksøkte er eier av løsøre og verdipapir som denne besitter. Utlegg kan etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-14 tas i formuesgoder som en tredjeperson i det ytre fremstår som eier av, dersom det er sannsynlighetsovervekt for at formuesgodet tilhører saksøkte.

Der namsmannen finner flere ulike formuesgoder som tilhører saksøkte på beslagstidspunktet, legger loven bare begrenset med føringer for hvilket formuesgode det skal etableres utleggspant i, eventuelt om kravet skal sikres ved utleggstrekk. I forarbeidene til blant andre dekningsloven, Ot.prp.nr.50 (1980-1981) s. 142, ble det uttalt at utleggstrekk var ment å være forbeholdt «vanskelige» skyldnere. En oppmykning kom ved endringen i dekningsloven § 2-7 i 1990 (lov 15. juni 1990 nr. 28). Det var en fremskyndelse av et punkt i arbeidet med ny tvangsfullbyrdelseslov, og problemstillingen ble ikke ytterligere kommentert i forarbeidene til tvangsfullbyrdelsesloven (Ot.prp.nr.65 (1990–1991). Etter dagens praksis hos de ulike namsmenn foretrekkes ofte utleggstrekk som utleggsgjenstand. Utleggstrekk er en praktisk og enkel form for sikring, som kan oppleves mindre inngripende for saksøkte enn utlegg i andre formuesgoder. Når et krav sikres ved trekk i saksøktes inntekt, går pengene som trekkes direkte til nedbetaling av kravet. I de tilfeller der kravet er sikret ved utleggspant, må derimot utleggspantet tvangsrealiseres før det finnes midler som kan gå til dekning av kravet. En tvangsrealisasjon tar tid for alle parter, i tillegg til at det påløper kostnader og gjerne verditap for skyldneren fordi salgsverdien er lavere enn gjenanskaffelsesverdien.

Ved valg av utleggsgjenstand skal namsmannen ta hensyn til saksøktes interesser og ønsker, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 andre ledd. At saksøktes interesser og ønsker skal hensyntas, kommer også til uttrykk i bestemmelsen om valg av

utleggsgjenstand i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 første ledd, hvor det fremgår at saksøkte skal oppfordres til å uttale seg om valg av gjenstand for utlegget. I tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 første ledd tredje punktum gis en tilsvarende regel om saksøktes rett til å uttale seg om valg av utleggsgjenstand under utleggsforretningen. Namsmannen skal likevel bare ta hensyn til saksøktes interesser og ønsker i den utstrekning forholdene tillater det, jf. § 5-10 andre ledd. Hensynet til saksøkte må ikke gå på bekostning av at utlegget så vidt mulig skal gi tilstrekkelig sikkerhet for kreditors krav.

8.1.2 Vurderinger og forslag

Automatisert valg av utleggsgjenstand forutsetter at relevant informasjon kan hentes inn og behandles automatisk. Se nærmere redegjørelse om namsmyndighetens adgang til å automatisere deler av saksbehandlingen i punkt 11.4, og lovforslagets § 2-13. Lovprosjektet antar at hvem som eier et formuesgode ofte kan fastslås automatisk på bakgrunn av presumsjonsreglene som er beskrevet under gjeldende rett. Dersom namsmannen har ytterligere informasjon om eierforhold i et formuesgode, må det vurderes om avgjørelsen blir så skjønnsmessig at saken må behandles manuelt.

Namsmannen står i dag fritt til etter eget skjønn å velge hvordan et krav skal sikres, innenfor rammene av de overordnede hensyn som det er redegjort for under gjeldende rett. Hvis valg av utleggsgjenstand skal skje automatisk, er det behov for klare regler og retningslinjer for hvilke eller hvilket formuesgode som skal sikre ulike krav, eventuelt om kravet skal sikres ved utleggstrekk. Ved utformingen av reglene bør det legges vekt på hva som på generelt grunnlag vil være i de fleste saksøktes interesse, likevel slik at hensynet til at kravet sikres tilstrekkelig, ivaretas. Hvorvidt et formuesgode kan realiseres på en forholdsvis enkel måte i en tvangsdekningsprosess, skal også hensyntas. Lovprosjektet foreslår en hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 sjette ledd for i forskrift å fastsette detaljerte bestemmelser om valg av utleggsgjenstand. Regelen er gitt for å tilrettelegge for at valg av utleggsgjenstand i størst mulig grad skal kunne gjennomføres automatisk.

Dersom en av partene har ytret seg om valg av gjenstand for utlegg, kan det være aktuelt å behandle saken manuelt. Dette gjelder spesielt der det er skyldner som har uttalt seg.

8.2 Verdivurdering

8.2.1 Gjeldende rett

Namsmannen skal føre inn i namsboken hvilket eller hvilke formuesgoder det er tatt utleggspant i, og i tillegg skal disse formuesgodene verdsettes og verdsettingen føres inn i namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 første og andre ledd. Det er den antatte verdien ved et eventuelt tvangssalg som skal legges til grunn. Det følger av Ot.prp.nr.65 (1990-1991) s. 153: «Både hensynet til saksøkte og hensynet til saksøkeren taler for at formuesgodet verdsettes. For saksøkte gjør verdsettelsen det lettere å sikre seg mot at det gis utlegg i mer enn nødvendig. For saksøkeren gjør verdsettelsen det lettere å vurdere om utlegget gir god sikkerhet». Det vises i denne sammenheng til bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 andre ledd tredje punktum, om at fullbyrdelse ikke skal foretas i større omfang enn nødvendig. Hensynet til saksøkte leder for øvrig til at det ikke bør tas utlegg i formuesgoder som har så lav verdi at de ikke gir dekning for de merkostnader som påløper idet utlegg tas, eller ikke gir noe bidrag til dekning av kostnadene ved en senere tvangsdekning.

Det er forutsatt at selve verdsettingen kan skje ved enkle midler, se Thor Falkanger mfl., Tvangsfullbyrdelsesloven lovkommentar, 5. utgave, Universitetsforlaget, 2018, s.366. Blant annet er det antatt at det ved verdivurderingen av en fast eiendom, skal tas hensyn til eiendommens beliggenhet, størrelse og antatte verdi. Det er lagt til grunn at det ligger utenfor lovens ordning at namsmannen selv innhenter takster, men dersom det allerede foreligger en takst, bør denne vurderes og tas hensyn til. Ved verdivurderingen av en motorvogn er det antatt at motorvognens alder og antatte salgsverdi bør inngå som momenter i en verdivurdering. Begrensede rettigheter, slik

som for eksempel foranstående heftelser, skal anmerkes i namsboken etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 tredje ledd.

Der det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning, er det etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 andre ledd siste punktum ikke nødvendig å verdsette formuesgodene det tas utlegg i.

8.2.2 Vurderinger og forslag

Som det fremgår av redegjørelsen under gjeldende rett skal namsmannen i dag verdsette formuesgodene det tas utleggspant i. Kravet til en presis verdsettelse har imidlertid vist seg vanskelig å etterleve i praksis. Lovprosjektet mener i tillegg at kravene er unødvendig strenge og foreslår en lovendring i retning av en mindre rigid løsning.

Det bør fortsatt være et krav om at namsmannen har en viss oppfatning av verdiforholdene, men dette beløpet kan anslås omtrentlig. Et omtrentlig anslag av verdien antas å være tilstrekkelig for at namsmannen skal kunne ha en formening om hvorvidt det er behov for å lete etter ytterligere formuesgoder hos saksøkte for å sikre kravet. Det antas også å være tilstrekkelig for å ta stilling til hvorvidt det overhodet er hensiktsmessig å ta utleggspant i et formuesgode som tilhører saksøkte, men som er lite eller ingenting verdt. Lovprosjektet er av den oppfatning at en omtrentlig verdsettelse av formuesgodene det tas pant i, fortsatt vil gi saksøkte tilstrekkelig informasjon til å vurdere hvorvidt det tas utlegg i mer enn nødvendig, samtidig som saksøkeren vil kunne ta stilling til om utlegget gir god nok sikkerhet. Det foreslås derfor at det av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 andre ledd skal fremgå at namsmannen «anslår hvilket beløp de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning».

Det foreslås ingen krav til hvordan namsmannen anslår det omtrentlige beløpet eller hvilke kilder som skal benyttes i vurderingen. Det antas i forlengelsen av dette at det

vanskelig kan klages på formalia rundt hvordan namsmannen fastsetter det omtrentlige beløpet etter den foreslåtte ordlyden. Herunder bør det ikke være et krav til at eventuelle takster som foreligger, alltid skal måtte vurderes av namsmannen. Det skal likevel være full adgang til å klage dersom partene enten mener at kravet er oversikret ved at det er tatt utlegg i flere formuesgoder enn nødvendig, eller at kravet ikke er tilstrekkelig sikret til tross for at det finnes ytterligere formuesgoder det kunne ha vært tatt utleggspant i.

Som nevnt under gjeldende rett er det i dag ikke nødvendig å verdsette formuesgodet i tilfeller der det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning. Der namsmannen velger å ta utlegg i flere formuesgoder, vil namsmannen likevel måtte ha en formening om verdien på formuesgodene for å kunne ta stilling til hvorvidt alle utleggene er nødvendige. Lovprosjektet foreslår at det presiseres i ordlyden at unntaket fra verdsettelse av formuesgodet kun skal komme til anvendelse der det er tatt utlegg i ett formuesgode.

Når namsmannen kommer til at det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning og derfor ikke verdsetter formuesgodet, foreslår lovprosjektet at dette skal føres inn i namsboken.. Det antas at en slik opplysning vil være både hensiktsmessig og nyttig for partene, og at opplysningen vil kunne hindre unødvendige spørsmål i ettertid.

9 SÆRLIG OM UTLEGGSTREKK

9.1 Beslutning og underretning

9.1.1 Gjeldende rett

9.1.1.1 Innholdet i beslutningen og underretning

Når namsmannen beslutter å nedlegge et utleggstrekk, gjøres dette ved en utleggsforretning, på lik linje som beslutning om utleggspant eller «intet til utlegg». En beslutning om utleggstrekk tas i de fleste tilfeller ved en kontorforretning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd. Hva det kan besluttes utleggstrekk i er regulert i dekningsloven § 2-7, men hovedsakelig beslutter namsmannen trekk i

skyldnerens arbeidsinntekt eller i ytelse fra NAV.

Reglene om beslutning og underretning om utleggstrekk følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21. Etter bestemmelsen skal namsmannen fastsette både trekkets størrelse og trekkperioden. Trekkets størrelse skal være i samsvar med kravene i dekningsloven § 2-7, som sier at: «Utlegg kan tas i skyldnerens krav på forfalt eller uforfalt lønn etter fradrag av forskuddstrekk i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand». Trekkperioden skal maksimalt være to år fra beslutningsdagen. Unntak gjelder for bøter, hvor trekkperioden kan være fem år, og for skattekrav, hvor trekkperioden kan være fem år fra utgangen av inntektsåret skatten gjelder, eller fem år etter året endringsvedtak ble truffet. For bidragskrav gjelder ingen tidsbegrensning.

Saksøkers krav, inkludert sakskostnader og påløpte renter, skal beregnes og føres i namsboken. I tillegg skal rentesats for fremtidige renter oppgis. Dette gjør det mulig for den trekkpliktige å vite når kravet er gjort opp og trekket dermed skal avsluttes. At den trekkpliktige selv må beregne renter etter utleggsdagen, er forutsatt i ot.prp. nr. 65 (1990-1991) s. 156-157. I praksis beregner namsmannen likevel rentene fremover i tid for den besluttede trekkperioden, og opplyser den trekkpliktige om når siste trekk skal gjennomføres.

Når beslutning om utleggstrekk er tatt, skal namsmannen underrette den trekkpliktige om plikten til å foreta trekk, og sende namsboken til partene og den trekkpliktige. Den videre oppfølgingen av trekket må saksøkeren selv stå for.

9.1.1.2 *Koordinering av flere utleggstrekk*

Når namsmannen skal beslutte et utleggstrekk, kan det allerede løpe et trekk i saksøktes inntekt, besluttet av en annen namsmann eller offentlig myndighet med særnamskompetanse, for eksempel skattekontoret eller Statens innkrevingssentral. For å unngå flere trekk mot saksøkte med for høyt trekkbeløp samlet sett, skal

namsmannen derfor undersøke om det allerede løper trekk mot saksøkte, se tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 tredje ledd. Dersom det løper et trekk som vil ha bedre prioritet enn det trekket namsmannen skal beslutte, må namsmannen ta hensyn til dette når den vurderer om det er rom for et ytterligere trekk. Dersom namsmannen skal beslutte trekk for et krav som har bedre prioritet enn det trekket som allerede løper, fastsetter namsmannen trekkets størrelse uten å ta hensyn til det løpende trekket. Namsmyndigheten som har besluttet det dårligere prioriterte trekket skal underrettes, slik at den kan vurdere om trekket skal opprettholdes, endres eller falle bort, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-24. En saksøkt som har flere trekk i inntekten, og som mener at det trekkes for mye, må selv finne ut hvilket trekk som har dårligst prioritet og som dermed må påklages først.

9.1.1.3 *Registrering i Løsøreregisteret*

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 andre ledd fjerde punktum, skal namsmannen omgående sørge for at utleggstrekket blir registrert i Løsøreregisteret. Det skal i namsboken opplyses om at trekket blir registrert, jf. § 7-21 andre ledd andre punktum.

I Løsøreregisteret vil datoen for utleggsforretningen, trekkets størrelse og trekkperioden, bli registrert, jf. utleggsregistreringsforskriften § 2. Trekkets prioritet skal ikke registreres, og heller ikke utleggstrekk som skal være avsluttet innen utløpet av to kalendermåneder etter den måneden utleggsforretningen ble holdt. Opplysninger om trekk i Løsøreregisteret er tilgjengelig for kredittopplysningsbyråer etter tinglysingsloven § 34 a. Registreringen vil derfor føre til en betalingsanmerkning.

9.1.2 Vurderinger og forslag

Som følge av at lovprosjektet foreslår å innføre ordningen ett utleggstrekk, er det behov for å gjøre endringer i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21. Når det gjelder hvilken namsmann som er kompetent til å beslutte utleggstrekk, vil dette følge av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3. For forslag til endringer i denne bestemmelsen, se punkt 3.3. Selve den praktiske gjennomføringen av utleggstrekket foreslår lovprosjektet at Innkrevingsmyndigheten skal være ansvarlig for, se forslag til innkrevingslov § 28.

Dette vil gjenspeiles i den reguleringen som nå foreslås i bestemmelsen. For Innkrevingsmyndighetens beslutning om utleggstrekk foreslår Finansdepartementet egne regler i høring om innkrevingslov.

Beregning av krav og prioritet m.m.

Når namsmannen skal beslutte utleggstrekk, mener lovprosjektet at det fortsatt vil være hensiktsmessig at beslutningen føres inn i en namsbok sammen med en nøyaktig beregning av saksøkerens krav med sakskostnader og renter frem til utleggsdagen. Namsmannen må fortsatt ta stilling til blant annet hvor stort saksøkerens krav er, samt om kravet eller noen av rentene kan være foreldet. Slik lovprosjektet ser det vil det fortsatt være nødvendig for namsmannen å ta stilling til fremtidig rentesats. Denne opplysningen vil ikke være relevant for den trekkpliktige, men vil i stedet være nødvendig å videreformidle til Innkrevingsmyndigheten, sammen med de øvrige opplysninger om kravet. Dette for at Innkrevingsmyndigheten skal kunne forvalte kravet i ordningen med ett utleggstrekk på en korrekt måte, se forslag til innkrevingslov §§ 28 til 36.

I de tilfeller der det ligger flere krav i utleggstrekket, vil det enkelte kravets prioritet ha betydning for fordelingen av trukket beløp mellom de ulike kreditorene. Det er derfor viktig at Innkrevingsmyndigheten har oversikt over kravenes prioritet. Slik lovprosjektet ser det skal ikke Innkrevingsmyndigheten på selvstendig grunnlag ta stilling til prioriteten på krav som innkreves gjennom namsmannen. I stedet mener lovprosjektet at det er den namsmannen som er kompetent til å behandle begjæringen om utlegg, som må ta stilling til hvilken prioritet kravet har etter dekningsloven § 2-8. Det er denne som skal vurdere sakens dokumenter, og som er nærmest til å vurdere hvilken prioritetskategori kravet faller inn under. Lovprosjektet foreslår derfor at namsmannen skal ha en plikt til å fastsette kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8.

Et krav vil normalt bestå av en hovedstol, påløpte renter samt andre kostnader knyttet til kravet. Ved en beslutning om utleggstrekk legger lovprosjektet til grunn at

namsmannen i de fleste tilfeller vil fastsette i hvilken rekkefølge disse ulike postene på kravet skal dekkes. Dette må fremkomme av namsmannens beslutning på en slik måte at Innkrevingsmyndigheten får registrert det inn i systemet som skal håndtere ordningen med ett utleggstrekk. For det tilfelle at namsmannen ikke tar stilling til denne dekningsrekkefølgen, foreslår lovprosjektet at Innkrevingsmyndigheten skal legge til grunn at hovedstolen skal dekkes før kostnader, og til sist påløpte renter, se nærmere omtale i punkt 9.9.2.

Informasjon om andre krav i utleggstrekket

Når det kun skal løpe ett utleggstrekk, vil de ulike kreditorene konkurrere om sin andel i trekket, og informasjon om andre krav vil kunne være av betydning for kreditorens mulighet til å ivareta egne interesser. Lovprosjektet foreslår derfor at namsmannen skal opplyse saksøkeren om størrelsen på krav som har lik eller bedre prioritet sammenlignet med saksøkerens krav, samt opplyse om størrelsen på disse kravene. Dette vil gi saksøkeren en indikasjon på når vedkommende kan forvente å motta innbetalinger gjennom utleggstrekket. Dersom det er flere krav med lik prioritet, vil opplysningene også gi en viss indikasjon på hvor stor andel av trekkbeløpet saksøker kan forvente å motta ved hver utbetaling. Opplysningene skal gis samtidig med at saksøker får gjenpart av namsboken. Dersom det ikke allerede løper et utleggstrekk, vil namsmannen ikke ha noen opplysninger å gi ut. For saksøkers adgang til å få innsyn i oppdaterte opplysninger på et senere tidspunkt, se nærmere i punkt 11.6.2.

Mens kravet ligger i trekket, kan det skje endringer som hverken namsmannen eller Innkrevingsmyndigheten fanger opp. Lovprosjektet foreslår at saksøker skal ha en plikt til å holde Innkrevingsmyndigheten oppdatert om endringer i kravsforholdet, se punkt 9.10. Når namsmannen beslutter at kravet skal kreves inn ved utleggstrekk, skal den derfor orientere saksøker om plikten til å holde Innkrevingsmyndigheten orientert.

Oppstart av utleggstrekk

Lovprosjektets forslag om ett utleggstrekk fører til at namsmannen i noen tilfeller skal starte opp et helt nytt utleggstrekk, mens namsmannen i andre tilfeller kun skal legge krav til i et allerede løpende trekk. For de tilfeller der det ikke allerede løper et utleggstrekk, må namsmannen utføre de skritt som er nødvendige for å få iverksatt trekket, samt gi den informasjon som partene og den trekkpliktige trenger. Dette innebærer blant annet at namsmannen må ta stilling til trekkets størrelse etter dekningsloven § 2-7. Trekkstørrelsen skal føres inn i namsboken. Som en følge av ordningen med ett utleggstrekk foreslår lovprosjektet en endring i § 2-7 første ledd. Når det besluttes utleggstrekk, skal det ikke lenger tas hensyn til allerede besluttede trekk med bedre prioritet. Dette er en direkte konsekvens av at det kun skal løpe ett utleggstrekk. Prioriteten mellom ulike krav vil bli håndtert innenfor det samme trekket, i stedet for at ulike trekk skal prioriteres mot hverandre, se mer om prioritet i punkt 9.5 og 9.6.

Lovprosjektet foreslår at det kun er når utleggstrekket først besluttes at trekkplikten skal pålegges. Det er ikke behov for å fornye eller «minne om» trekkplikten dersom det legges flere krav inn i utleggstrekket. Trekkplikten kan imidlertid flyttes til en annen trekkpliktig, se nærmere om dette i punkt 9.7.2. For at utleggstrekket skal kunne iverksettes må namsmannen identifisere den trekkpliktige, og pålegge denne en plikt til å gjennomføre utleggstrekket.

Som følge av forslaget om at det kun skal løpe ett utleggstrekk, vil det i samme trekk kunne ligge flere krav, som tilhører flere ulike kreditorer. Den trekkpliktige vil få opplysninger om størrelsen på beløpet som skal trekkes, men vil ikke vite hvilke krav det trekkes for. Det er derfor ikke lenger mulig at betalingen av trekkbeløpet skjer direkte fra den trekkpliktige til den enkelte kreditor. Lovprosjektet foreslår derfor at trekkbeløpet i stedet skal innbetales til Innkrevingsmyndigheten, se nærmere om dette i punkt 9.9. Når det er Innkrevingsmyndigheten som skal motta innbetalinger fra utleggstrekket, vil det også være Innkrevingsmyndigheten som er nærmest til å gi den trekkpliktige de opplysninger som vedkommende trenger for å innbetale trekket, slik

som kontonummer og hvordan betalingen skal merkes. Innkrevingsmyndigheten vil da også være nærmest til å opplyse om det til enhver tid gjeldende trekkbeløpet. Lovprosjektet foreslår at namsmannen ikke selv gir disse opplysningene, men i stedet underretter den trekkpliktige om at vedkommende må få de nærmere opplysninger hos Innkrevingsmyndigheten.

Gjenpart av namsboken

Namsmannens beslutning skal føres inn i namsboken. Lovprosjektet foreslår at det kun er partene som skal få gjenpart av namsboken, og at den trekkpliktige ikke lenger skal få utskrift av namsboken. Denne endringen begrunner lovprosjektet i både det at namsboken inneholder flere opplysninger enn det den trekkpliktige trenger for å kunne gjennomføre utleggstrekket, samt hensynet til skyldnerens behov for vern av personlige opplysninger. Den trekkpliktige kan også oppleve det som ubehagelig å motta flere opplysninger om skyldneren enn det vedkommende har behov for.

Registrering i Løsøreregisteret

Lovprosjektet mener det fortsatt er grunn til å registrere utleggstrekket i Løsøreregisteret. Som en følge av at namsmannen ikke lenger skal fastsette noen trekkperiode, vil alle trekk bli registrert, også der namsmannen ser at trekket kun vil vare i kort tid. Dersom det er første gang trekk blir besluttet, er det viktig at namsmannen orienterer saksøkte om registreringen, siden registreringen vil føre til en betalingsanmerkning. En betalingsanmerkning vil gjøre det vanskeligere for skyldneren å få kreditter og abonnementer. Utleggstrekket vil være registrert i Løsøreregisteret så lenge det løper, se forslag til innkrevingsloven § 36.

Melding om trekket til Innkrevingsmyndigheten

Som nevnt over, foreslår lovprosjektet at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvaret for gjennomføringen av utleggstrekket. Når namsmannen har besluttet utleggstrekket, må trekkbeslutningen derfor meldes til Innkrevingsmyndigheten. Det er viktig at namsmannen sørger for å videreformidle de opplysninger som er nødvendige for at

Innkrevingsmyndigheten skal utføre sine oppgaver, slik som trekkbeløpet, kravets størrelse, kravets prioritet, rentesats med mer. Namsmannen skal ikke gi opplysninger om trekkbeløpet dersom det allerede løper et utleggstrekk, om ikke namsmannen har endret trekket etter forslaget til § 7-22 tredje ledd, se punkt 9.7.

Det vises til forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21.

9.2 Utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende

9.2.1 Gjeldende rett

Etter å ha mottatt en begjæring om utlegg kan namsmannen sikre et krav ved å beslutte utleggstrekk i skyldnerens inntekt, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-1. Det er dekningsloven § 2-7 som nærmere regulerer hvilke inntekter det kan tas utleggstrekk i. Den største andelen av trekk skjer i ordinær lønnsinntekt eller i ytelse fra NAV. En del fysiske personer er selvstendig næringsdrivende, og har dette som eneste virke eller i kombinasjon med et ordinært ansettelsesforhold. For selvstendig næringsdrivende følger det av dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a at trekk kan tas i annet vederlag for personlig arbeid. Bestemmelsen omfatter ikke bare vederlag i forbindelse med for eksempel maling eller snekring, men også tilsvarende arbeidsgodtgjørelse for utnytting av skyldnerens åndsverk, oppfinnelser med mer.

For at namsmannen skal kunne beslutte utleggstrekk, må den fange opp at skyldneren har krav på utbetaling. Dette er spesielt vanskelig i de tilfeller der den næringsdrivende har enkeltoppdrag, og utleggstrekk er dermed mest aktuelt i de tilfellene det foreligger et langvarig oppdragsforhold. Utleggstrekk kan kun besluttes i den delen av vederlaget som er et resultat av skyldnerens personlige arbeidsinnsats, og det må dermed skilles mellom vederlag for materialkostnader o.l. og det som er direkte betaling for skyldnerens arbeid. Namsmannen må identifisere denne andelen, og deretter vurdere hvor mye av denne skyldneren skal beholde til dekning av sitt og husstandens livsopphold.

For krav som innkreves i medhold av skattebetalingsloven er det gitt regler som gjør det litt enklere å beslutte utleggstrekk i utbetaling til en selvstendig næringsdrivende. Skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b sier at utleggstrekk kan tas i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Utleggstrekk kan tas i inntil 20 prosent av godtgjørelsen, dersom ikke skyldneren samtykker til en høyere trekkprosent. Det er da ikke nødvendig å vurdere hvor stor andel av godtgjørelsen som har sitt grunnlag i skyldnerens personlige arbeidsinnsats. Samtidig skal begrensningene i adgangen til å ta utleggstrekk, som følger av dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum, gjelde tilsvarende. Det vil si at skyldneren skal ha tilstrekkelig igjen til å kunne dekke sitt og husstandens livsopphold.

I forarbeidene (ot.prp.nr.83 (2004-2005) s. 191) vises det til at man for skatte- og avgiftskrav kan velge mellom å trekke 20 prosent etter regelen i skattebetalingsloven, eller å beregne lønnsdelen av godtgjørelsen og ta utleggstrekk i dette, etter regelen i dekningsloven. Denne valgfriheten gjør det mulig å legge ned et større trekk i de tilfeller der godtgjørelsen i hovedsak består av en lønnsdel. Er det ingen lønnsdel i godtgjørelsen, må kravet i stedet sikres ved utleggspant.

I skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd siste setning, er det gitt nærmere regler om beregningen. Utleggstrekket skal foretas i bruttogodtgjørelsen uten fradrag av noen art.

9.2.2 Vurderinger og forslag

En forutsetning for at det skal kunne løpe ett utleggstrekk for krav som innkreves både gjennom namsmannen og av Innkrevingsmyndigheten, er at reglene som styrer hva det kan besluttes trekk i samt størrelsen på dette trekket, er like. Dette vil også gjelde ved utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende. For lovprosjektet synes valget derfor å stå mellom å ikke videreføre en adgang til å beslutte utleggstrekk i inntil

20 prosent av godtgjørelsen til selvstendig næringsdrivende for skatte- og avgiftskrav, eller å gjøre regelen generell for alle med kompetanse til å beslutte utleggstrekk.

Tilbakemeldinger fra enkelte namsmannsdistrikt er at det sjeldent blir besluttet utleggstrekk mot selvstendig næringsdrivende. Ifølge Skatteetaten blir det regelmessig besluttet utleggstrekk etter skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b. Lovprosjektet antar dette skyldes at regelen i skattebetalingsloven er enklere å praktisere, siden det etter den er tilstrekkelig å identifisere at det er en lønnsdel i godtgjørelsen, uten å måtte ta stilling til størrelsen på denne. Trekket kan deretter settes til inntil 20 prosent, uten å vurdere nærmere om det er rom for trekket i selve lønnsdelen.

Det kan fremstå som om regelen i dekningsloven er utfordrende å praktisere, og at namsmannen av den grunn beslutter færre slike trekk enn Skatteetaten. Lovprosjektet anser det som hensiktsmessig med en regel som gjør det noe enklere å fatte en beslutning om utleggstrekk i utbetaling til selvstendig næringsdrivende, og foreslår derfor å gjøre regelen generell. Innføringen av en slik regel vil gjøre det enklere for namsmannen å kunne beslutte utleggstrekk i vederlag til selvstendig næringsdrivende, ved at namsmannen ikke trenger å bruke uforholdsmessig store ressurser på å vurdere hvor stor del av vederlaget som er grunnet i skyldnerens personlige arbeid. Regelen vil komme til anvendelse ved innkreving mot selvstendig næringsdrivende uavhengig av hvilken myndighet som beslutter utleggstrekk, og uavhengig av hvilket krav som er lagt til i trekket.

Lovprosjektet foreslår i hovedsak å videreføre det som er gjeldende rett ved innkreving av skatte- og avgiftskrav. Dette innebærer at utleggstrekk kan besluttes i inntil 20 prosent av godtgjørelsen til den selvstendig næringsdrivende. Et trekk på 20 prosent vil i de fleste tilfeller være lavt nok til å sikre at skyldneren har tilstrekkelig igjen til dekning av sitt og husstandens livsopphold jf. dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum. Lovprosjektet mener videre at det er hensiktsmessig at skyldneren kan

samtykke til en høyere trekkprosent. Skulle skyldneren senere mene at det likevel ikke er rom for et så høyt trekk, vil det være mulig å endre trekket etter forslaget til ny tvangsfullbyrdelseslov § 7-22.

Namsmannen bør fortsatt kunne foreta en konkret vurdering av hvor stor del av vederlaget som er et resultat av skyldnerens personlige arbeid. Det kan være opplysninger i den enkelte sak som gjør det enkelt for namsmannen å foreta denne vurderingen. Det kan også være saker der det er klart at det å legge til grunn et trekk på 20 prosent vil gi et feil resultat, og at namsmannen derfor bør gjøre nærmere undersøkelser. Lovprosjektet foreslår derfor at adgangen til å fastsette trekket til inntil 20 prosent av godtgjørelsen er et alternativ til å fastsette trekket etter en konkret vurdering.

Hovedreglene om hvilke inntekter det kan besluttes utleggstrekk i og hvordan trekkberegningen skal skje, følger i dag av dekningsloven. Siden regelen foreslås å gjelde både for namsmannen og for Innkrevingsmyndigheten, er lovprosjektet av den oppfatning at regelen bør plasseres i dekningsloven.

Det vises til forslag til nytt tredje ledd i dekningsloven § 2-7.

9.3 Trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger og gjennomføre utleggstrekk

9.3.1 Gjeldende rett

Når namsmannen har besluttet utleggstrekk, følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 andre ledd første punktum at namsmannen skal underrette den trekkpliktige om plikten til å foreta trekk, se nærmere omtale i punkt 9.1.1. Dette gjøres ved at det sendes et trekkpålegg, i tillegg til namsboken. Trekkpålegget inneholder opplysninger om skyldner, trekkbeløp, betalingsplan og betalingsinformasjon.

Namsmannen kan beslutte at utleggstrekkets størrelse skal endres, eventuelt at utleggstrekket skal utsettes eller avsluttes, i løpet av trekkperioden. Endringene kan

skje med hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-23 eller 7-24, eller som følge av klage. Når utleggstrekket endres i løpet av trekkperioden, skal trekkpliktige underrettes om dette.

Trekkpålegget, eventuelt underretningen om endring, sendes sammen med namsboken til den trekkpliktige via Altinn eller per post.

Den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med namsmannens beslutning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd første punktum.

9.3.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet foreslår at bare partene skal gis gjenpart av namsboken, jf. forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 tredje ledd. Se nærmere omtale i punkt 9.1.2 om beslutning og underretning.

Når det foreslås at den trekkpliktige ikke lenger skal motta gjenpart av namsboken, må formidling av opplysninger om trekket reguleres. Det må sikres at trekkpliktige får tilstrekkelig informasjon til å gjennomføre utleggstrekket i tråd med det som er besluttet av namsmyndighetene. Dette gjelder både idet utleggstrekket etableres, og ved eventuelle senere endringer i utleggstrekket.

Lovprosjektet foreslår at dette løses ved at trekkpålegget gir den trekkpliktige plikt til å innhente nærmere opplysninger om korrekt trekk fra Innkrevingsmyndigheten. Den trekkpliktige underrettes om plikten ved etablering av et nytt utleggstrekk og ved endring av trekkpliktig.

Hva som er korrekt trekk vil derfor følge av trekkpålegget, med tillegg av nærmere opplysninger og eventuelle endringer gitt av Innkrevingsmyndigheten. Lovprosjektet viser til forslag til innkrevingsloven § 30 første ledd første punktum.

For Innkrevingsmyndigheten er det i Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov foreslått at en tilsvarende regulering fremgår av innkrevingsloven § 26 tredje ledd tredje punktum, og ved at tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 skal gjelde tilsvarende, jf. innkrevingsloven § 23 tredje ledd.

Det kan utvikles ulike løsninger for utveksling av opplysninger om korrekt trekk mellom Innkrevingsmyndigheten og den trekkpliktige. For mange trekkpliktige vil oppdatert informasjon om trekket kunne gis gjennom etableringer av maskinelle eller digitale kontaktpunkter mellom Innkrevingsmyndigheten og den trekkpliktige. Det vil derfor være behov for å kunne gi nærmere bestemmelser om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om korrekt trekk, og hvordan dette skal skje. Lovprosjektet foreslår at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv., se forslag til innkrevingsloven § 30 fjerde ledd tredje punktum.

9.4 Trekkperiode

9.4.1 Gjeldende rett

Trekkperioden for utleggstrekk er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 og dekningsloven § 2-7 tredje ledd. Trekkperioden kan ikke overstige to år regnet fra dagen beslutning om utleggstrekk ble foretatt dersom ikke annet følger av dekningsloven § 2-7.

For bøtekrav er trekkperioden fem år, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21. Trekkperioden for skattekrav er inntil fem år. Her regnes fristen fra utgangen av det inntektsåret skatten gjelder, eller i tilfelle endring av fastsettingen av formues- og inntektsskatt, fem år etter utgangen av det kalenderår da endringsvedtak ble truffet. Ved forlengelse av trekket gjelder imidlertid toårs fristen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 og dekningsloven § 2-7. Hovedbegrunnelsen for den ekstra trekkperioden for skattekrav og bøtekrav er å sikre statens inntekter samt gjøre tvangsinnkrevingen mer effektiv, jf. Ot.prp. nr 3 (1999-2000) punkt 6.4.

For bidragskrav gjelder det ingen tidsbegrensning, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21. Regelen antas å være begrunnet i hensynet til at bidragsmottaker skal unngå opphold i de løpende betalingene.

9.4.2 Vurderinger og forslag

Den historiske begrunnelsen for at det er en tidsbegrensning for hvor lenge et utleggstrekk kan løpe, er av hensyn til skyldneren. Det står følgende i Ot.prp. nr 3 (1999-2000) punkt 6.4 (i forbindelse med forslag om forlenging av trekkperioden for bøtekrav):

> *"Den alminnelige trekkperioden er to år. Begrunnelsen for at trekkperioden normalt er to år, er at en skyldner over en lengre periode kan ha vanskelig for å klare seg med det som er igjen av lønn eller lignende ytelser etter at trekket er foretatt."*

Det kan stilles spørsmål ved om denne begrunnelsen er særlig treffende. Det vil ved utløpet av trekkperioden uansett være anledning til å umiddelbart nedlegge et nytt trekk for samme krav. Særlig tydelig er dette for skatte- og avgiftskrav som også har en egen hjemmel til å forlenge trekkperioden og opprettholde samme tidsprioritet, jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-4 tredje ledd. Trekkperioden vil altså i beste fall bare gi skyldneren et kort pusterom, men ikke korte ned den totale trekkperioden som sådan.

Det finnes imidlertid en annen grunn for hvorfor det bør være en begrenset trekkperiode. Ved utløpet av toårsperioden har namsmyndighetene en plikt til å vurdere trekkets størrelse på nytt dersom det skal legges ned et nytt utleggstrekk. Selv om skyldneren kan levere inn klage på utleggstrekket under hele trekkperioden, vil dette være en ekstra rettssikkerhetsgaranti for skyldneren. Det er ikke alle skyldnere som er i stand til å innlevere klage på utleggstrekk selv om det skjer endringer i skyldnerens inntekter/utgifter. En plikt til å vurdere trekkets størrelse etter to år, vil

kunne fange opp endringer etter at trekket er nedlagt, og slik være med på å sikre at trekkets størrelse er innenfor livsoppholdsbegrensningene i dekningsloven § 2-7.

Et av formålene bak ordningen ett utleggstrekk er å sikre skyldners rettigheter ved nedleggelse av utleggstrekk. Et viktig element som bidrar til å realisere dette formålet er at namsmyndighetene skal ha en langt mer aktiv rolle ved oppfølgningen av utleggstrekk enn i dag. Det foreslås i punkt 9.7.2 at Innkrevingsmyndigheten og alminnelige namsmann av eget tiltak skal vurdere å foreta endringer av utleggstrekkets størrelse dersom det skjer endringer av betydning i skyldners økonomi. Til forskjell fra i dag, vil altså namsmyndighetene løpende vurdere trekkets størrelse av eget tiltak, og ikke bare ved ny beslutning om trekk etter utløpet av trekkperioden. Det er derfor ikke lenger behov for en regel om en begrenset trekkperiode for å sikre at skyldner har tilstrekkelig til å dekke livsopphold.

En begrenset trekkperiode vil også innebære mye arbeid for kreditor, namsmyndighetene og den trekkpliktige. Ordningen med ett utleggstrekk innebærer blant annet at krav som det besluttes utleggstrekk for, men som for tiden ikke får dekning, vil ligge i en «kø» som administreres av Innkrevingsmyndigheten. Denne ordningen er nettopp ment å forenkle utleggstrekkprosessen for alle parter, men vil få liten effekt dersom man likevel må beslutte nytt trekk ved utløpet av trekkperioden. I tillegg unngår skyldner det gebyret som ellers påløper dersom alminnelig namsmann igjen må beslutte utleggstrekk for det samme kravet.

En opphevelse av trekkperioden vil forenkle utleggstrekkprosessen for både den trekkpliktige, kreditor og namsmyndighetene. Skyldners interesser vil bli ivaretatt gjennom forslaget om en utvidet endringsadgang for namsmyndighetene. Lovprosjektet foreslår derfor at reglene om trekkperiode i dekningsloven § 2-7 tredje ledd og tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd andre punktum oppheves.

Utleggstrekk mot skyldnere med en stor gjeldsbelastning vil kunne løpe over svært lang tid. Uten en begrenset trekkperiode vil det bli mer synlig for skyldner hvor lang tid han eller hun kan forvente å ha utleggstrekk i ytelsen sin. Dette vil kunne oppleves som en ekstrabelastning for skyldner selv om realiteten er den samme som der man har en begrenset trekkperiode. Det er derfor viktig at namsmyndighetene, i saker der utleggstrekk vil løpe over lang tid, vurderer å informere om muligheten for å søke om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven.

9.5 Prioritet for enkelte typer krav

9.5.1 Innledende om prioritet

I tilfeller der det er gitt flere pålegg om trekk hos samme skyldner, og ytelsen ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, regulerer dekningsloven § 2-8 i hvilken rekkefølge kravene skal dekkes. I forbindelse med av innføringen av ordningen med ett utleggstrekk, har lovprosjektet vurdert om det er behov for å gjøre tilpasninger i prioritetsreglene. I punktene under følger forslag knyttet til enkelte typer krav i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. Prioritet mellom flere krav innenfor samme gruppe er behandlet nærmere i punkt 9.6.

9.5.2 Prioritet for forskuttert bidrag

9.5.2.1 Gjeldende rett

Når det offentlige forskutterer underholdsbidrag, trer folketrygden inn i et tilsvarende krav mot den bidragspliktige, jf. forskotteringsloven § 10. Ved utleggstrekk har folketrygdens regresskrav samme prioritet som den bidragsberettigedes krav, det vil si beste prioritet, jf. dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a.

Hvor Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingssaker har utleggstrekk som omfatter begge kravstyper, blir innbetalt beløp fordelt mellom den bidragsberettigedes krav og det offentliges regresskrav.

9.5.2.2 Vurderinger og forslag

At underholdsbidrag har beste prioritet i utleggstrekk, er begrunnet i kravets karakter; det skal dekke den bidragsberettigedes livsopphold. Hensynet til den bidragsberettigede gjelder ikke for det offentliges regresskrav for forskuttert bidrag. Dette gjenspeiles i gjeldsordningsloven der det er regulert i § 4-8 første ledd bokstav d at gjeld til den bidragsberettigede i utgangspunktet skal dekkes fullt ut, mens bidragsgjeld til det offentlige tas med i gjeldsordningen som et uprioritert krav.

Lovprosjektet mener hensynet til den bidragsberettigede tilsier at de private kravene bør gå foran det offentliges regresskrav, også ved utleggstrekk. Lovprosjektet foreslår at regresskravene gis prioritet i en ny bokstav b i dekningsloven § 2-8 første ledd, det vil si etter den bidragsberettigedes krav. Forslaget medfører at etterfølgende bokstaver i dekningsloven § 2-8 første ledd forskyves.

Lovprosjektet viser til forslag til ny bokstav b i dekningsloven § 2-8 første ledd.

9.5.3 Prioritet for renter og kostnader

9.5.3.1 Gjeldende rett

Det fremgår ikke eksplisitt av dekningsloven § 2-8 om prioriteten som gjelder for hovedstolen under den enkelte bokstav også omfatter renter og kostnader.

I forarbeidene til dekningsloven § 2-8 er det uttalt at bestemmelsen «stemmer fullt ut med gjeldende lov», se Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) side 353. Før vedtakelsen av § 2-8 var rettstilstanden at renter og gebyrer av skatte- og avgiftskrav hadde lik prioritet som hovedstolen.

Det er i langvarig og ensartet praksis lagt til grunn at renter og gebyrer har samme prioritet som hovedstolen for krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling etter bokstav b, og for skatte- og avgiftskrav etter bokstav e.

I en uttalelse fra Lovavdelingen 5. juni 2003 er det lagt til grunn at renter av ubetalt merverdiavgift ikke har prioritet etter daværende bokstav d om krav på skatt og offentlig avgift. I juridisk teori er det også anført at renter og kostnader ikke har prioritet etter samme bokstav som hovedkravet, se Vibeke Løvold, Utleggstrekk 2. utgave (2021), punkt 15.7.

Det foreligger ikke rettsavgjørelser som tar stilling til spørsmålet. Selv om det over tid har vært en praksis for at renter og kostnader har prioritet sammen med hovedstolen, må rettstilstanden likevel sies å være usikker.

9.5.3.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet mener at prioriteten for renter og kostnader må avklares. Ved ordningen ett utleggstrekk vil det kunne være flere kreditorer for krav med ulik prioritet i utleggstrekket. En eventuell fortrinnsrett for renter og kostnader vil da ha større betydning enn etter gjeldende rett, siden trukket beløp skal fordeles mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, se punkt 9.6.2. Hvis det for eksempel løper et utleggstrekk til dekning av et erstatningskrav med prioritet etter bokstav b, og hovedstolen innfris, vil det tilhørende rentekravet i en situasjon uten prioritet måtte vente til hovedstoler på øvrige prioriterte krav, for eksempel krav på skatt og avgift, er dekket. Det løper i dag ikke forsinkelsesrenter på underholdsbidrag og bøter. Betydningen er derfor størst hvor hovedstolen er krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling etter bokstav b, statens regresskrav etter bokstav c og krav på skatt eller offentlig avgift etter bokstav e. Indirekte har det likevel betydning for alle krav i utleggstrekket, siden det påvirker når det gis utbetaling til uprioriterte krav. Utgangspunktet er at krav er likestilte, og at prioritet er det som må begrunnes.

For skyldner vil det som den klare hovedregel være en økonomisk fordel at alle prioriterte hovedstoler dekkes før krav på forsinkelsesrenter, siden det ikke løper renter på utestående forsinkelsesrenter. Dersom renter har prioritet, kan skyldner ha et

utleggstrekk som går til dekning av et krav på forsinkelsesrente, mens den totale gjelden øker som følge av løpende forsinkelsesrente på en hovedstol med dårligere prioritet. Videre er det i mange tilfeller enklere å få ettergitt renter enn hovedstol, dette gjelder for eksempel for krav som kreves inn av Skatteetaten. Disse forholdene taler for at rentene *ikke* bør ha prioritet, siden en slik regulering vil innebære at alle hovedstoler på prioriterte krav dekkes før forsinkelsesrenter.

Det er også hensyn som taler for at renter skal ha samme prioritet som hovedstolen. Bakgrunnen for at enkelte kravstyper er gitt prioritet ved utleggstrekk, er ifølge forarbeidene særlige egenskaper og hensyn ved kravene som tilsier at de skal kunne innkreves særlig effektivt, se for eksempel Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) s. 353. Dette kan tilsi at hensynene bak prioriteten for enkelte krav også bør ha betydning for forsinkelsesrenter av de samme kravene. Dette gjelder for eksempel for renter av offentlige krav, som på samme måte som hovedstolen bør kunne innkreves effektivt.

Det er også andre argumenter for at renter og kostnader skal ha samme prioritet som hovedstolen. Skyldner vil da kunne avslutte skyldforholdet til kreditorer med prioriterte krav raskere. Uten samme prioritet som hovedstolen vil rentekravet måtte ligge på vent mens skyldner dekker andre hovedstoler med bedre prioritet, og deretter inngå i en eventuell fordeling av trekkbeløpet på uprioriterte krav. Videre er renter og kostnader nært knyttet til et mislighold av hovedstolen, og kompenserer også for at kreditor ikke har fått oppgjør tidligere. Det kan derfor oppleves urimelig om kreditor i tillegg skal måtte vente ytterligere på dekning av rentekravet. Særlig gjelder dette for erstatningskravene, som i en del tilfeller er omberegnet til nåverdi av fremtidig tap. Det er da lagt til grunn at den som får tilkjent erstatning vil ha en avkastning av erstatningen, en kapitaliseringsrente. Hvor erstatningen ikke betales ved forfall, vil den som er tilkjent erstatningen i praksis være avskåret fra å oppnå denne avkastningen, og vil derfor i realiteten kunne få en redusert erstatning. I disse tilfellene vil det fremstå som særlig urimelig om vedkommende i tillegg må vente ytterligere på forsinkelsesrentene.

Lovprosjektet foreslår på denne bakgrunn at renter og kostnader skal ha samme prioritet som hovedstolen. Se forslag til endring i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum.

9.5.4 Prioritet for ansvarskrav mot den trekkpliktige

9.5.4.1 Gjeldende rett

Fortrinnsretten for enkelte typer krav etter dekningsloven § 2-8 første ledd gjelder tilsvarende for ansvar for slike krav, jf. dekningsloven § 2-8 andre ledd. Prioriteten for ansvarskrav mot den trekkpliktige etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 er ikke særskilt regulert.

9.5.4.2 Vurderinger og forslag

I dag vil et utleggstrekk i de fleste tilfeller løpe til dekning av krav med samme prioritet. Hvor den trekkpliktige holdes ansvarlig for manglende gjennomføring av utleggstrekk, vil derfor prioriteten for dette ansvarskravet sjelden reise spørsmål. Slik vil det trolig også være under ordningen med ett utleggstrekk. Selv om utleggstrekket omfatter flere krav, vil ansvarskravet etter forslag til innkrevingsloven § 31 være knyttet til de enkelte kravene som ville fått dekning dersom trekket var korrekt gjennomført. I de fleste tilfellene vil disse kravene ha samme prioritet, og prioriteten for ansvarskravet fremgår da direkte av dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum. Det kan likevel tenkes tilfeller hvor trekkbeløpet for eksempel skulle dekke løpende underholdsbidrag eller siste rest av et prioritert krav, men for øvrig gå til dekning av uprioriterte krav. Lovprosjektet mener derfor at prioriteten for ansvarskrav som følge av misligholdt utleggstrekk bør avklares ved en særskilt regulering i dekningsloven § 2-8.

Lovprosjektet foreslår at ansvarskravet gis samme prioritet som det kravet som har best prioritet i det opprinnelige trekket, så lenge dette ikke er dekket. Det vil si at hvis det opprinnelige utleggstrekket for den misligholdte perioden delvis ville ha dekket et krav på skatt, vil ansvarskravet ha prioritet etter bokstav e, selv om det også er uprioriterte krav som skulle hatt dekning i den aktuelle perioden.

Se forslag til nytt andre punktum i dekningsloven § 2-8 andre ledd.

9.6 Fordeling mellom krav i samme gruppe

9.6.1 Gjeldende rett

Krav som har lik prioritet etter reglene i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd vil som hovedregel dekkes i den rekkefølgen det ble gitt pålegg om trekk for dem, jf. dekningsloven § 2-8 tredje ledd første og andre punktum. Dagens regulering gir derfor en køordning etter prinsippet først i tid, best i rett, ofte omtalt som tidsprioritet.

Er det flere krav med fortrinnsrett etter bestemmelsens bokstav a, dekkes de etter en forholdsmessig fordeling utfra størrelsen på det enkelte bidrag, med mindre særlige hensyn gjør en annen fordeling rimelig, jf. dekningsloven § 2-8 tredje ledd tredje punktum.

9.6.2 Vurderinger og forslag

9.6.2.1 Tidsprioritet eller fordeling

Lovprosjektet foreslår at innbetalinger på utleggstrekk skal videreformidles av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 2.3 og 9.9. Når en sentral myndighet mottar og videreformidler innbetalingen til riktig kreditor, blir en løsning hvor trukket beløp fordeles mellom krav innenfor samme gruppe mer aktuell. Dette vil i så fall innebære at utleggstrekket kan gå til dekning av flere krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, uavhengig av når det ble besluttet utleggstrekk for dem. Økt grad av automatisering vil i tillegg forenkle fordelingen av trukket beløp. Lovprosjektet har i lys av dette sett nærmere på ulike løsninger for fordeling av trekkbeløpet mellom krav med lik prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd.

Lovprosjektet har vurdert om et alternativ hvor trukket beløp fordeles likt på antall kreditorer, eventuelt på antall krav, kan være hensiktsmessig. En slik løsning ville gi en relativt sett bedre dekning til mindre krav. For skyldner kan det være en fordel å

raskere bli kvitt mindre gjeldsposter, og dermed også redusere antall kreditorer. En fordeling utelukkende knyttet til antall kreditorer eller krav, vil i utgangspunktet være enkel å forstå for skyldner; dersom han for eksempel har to kreditorer, får de halvparten hver av trukket beløp. Det vil imidlertid kunne oppstå usikkerhet rundt hva som skal anses som ett krav eller én kreditor, for eksempel hvor et inkassobyrå har overtatt deler av en virksomhets fordringsmasse. En annen ulempe er at en slik løsning er sårbar for tilpasninger. Dersom antall krav er avgjørende, kan kreditor for eksempel fakturere hyppigere, og på denne måten oppnå å ha flere krav i trekket. Dette vil igjen kunne ha som konsekvens at namsmyndighetene mottar flere begjæringer om utleggstrekk for flere mindre krav. Samlet sett mener lovprosjektet at en fordeling på antall krav eller kreditorer vil øke kostnader og ressursbruk for alle parter.

I flere situasjoner legger annet regelverk opp til en forholdsmessig fordeling mellom kreditorene. Dette gjelder blant annet i avtaler om gjeldsordning, jf. gjeldsordningsloven § 4-8, ved frivillig betaling til kreditorene etter dekningsloven § 2-7 fjerde ledd, og ved konkurs, jf. dekningsloven § 9-6 avslutningsvis.

Lovprosjektet mener derfor at det er enten tidsprioritet, eller en forholdsmessig fordeling mellom kravene, som er de mest aktuelle alternativene ved innføringen av ordningen ett utleggstrekk.

Tidsprioritet er et utslag av prinsippet om at den som kommer først vinner rett; først i tid best i rett. I forarbeidene og juridisk teori er prinsippet beskrevet som et «naturlig utgangsprinsipp», jf. Ot.prp. nr. 39 (1977-1978) s. 98, og at det er et «uttrykk for elementære og dypt forankrede rettferdsforestillinger», se Sjur Brækhus, Omsetning og kreditt 3 og 4 s. 26.

En fordel med tidsprioritet er at den kreditoren som begjærer utlegg først, raskere får dekket sine krav som det er besluttet trekk for. Dette kan også være en fordel for skyldneren, som da kan få avsluttet sitt forhold til denne kreditoren. Kravene med

dårligere tidsprioritet vil derimot ikke få noen dekning før den første kreditorens krav er nedbetalt. Kravene som ikke får dekning, vil også i de fleste tilfeller øke i størrelse som følge av at det løper renter på kravet. Dette er en klar ulempe både for skyldner og kreditorene for de aktuelle kravene.

Dagens bestemmelse om en begrenset trekkperiode innebærer at det ved utløpet av perioden kan etableres et nytt utleggstrekk. Ved etableringen av det nye trekket gjelder igjen reglene om tidsprioritet. Begrensningen i trekkperiode innebærer derfor en mulighet for andre konkurrerende kreditorer til å begjære utleggstrekk etter utløpet av trekkperioden, og på denne måten sikre seg dekning for sitt krav. Forslaget om å oppheve reglene om en begrenset trekkperiode, se punkt 9.4, vil ha som konsekvens at et utleggstrekk i utgangspunktet vil løpe helt til kravet som er omfattet av trekket er dekket. Andre kreditorer vil altså ikke ha mulighet til å oppnå dekning for sine krav gjennom utleggstrekk før kravet med bedre tidsprioritet er dekket fullt ut, noe som i en del tilfeller vil kunne ta svært lang tid. Sammenlignet med i dag vil en regel om tidsprioritet altså få større negative konsekvenser for kreditorer som ikke er først ute med å begjære utleggstrekk.

En annen ulempe med tidsprioritet er at det kan bli konkurranse mellom kreditorene om å komme først, og spekulasjon i når det er mest gunstig å begjære utlegg. Dette kan for eksempel føre til at en kreditor er negativ til en avtale om frivillig nedbetaling, siden en utleggsbegjæring fra en annen kreditor da vil føre til at skyldners mulighet til å betale avtalte avdrag faller bort, uten at kreditor selv kan oppnå dekning ved å begjære utlegg. Dette forekommer også til en viss grad i dag, men vil få større konsekvenser for kreditor uten en begrenset trekkperiode, siden det foranstående kravet da vil kunne få dekning over en mye lengre periode.

Ved en forholdsmessig fordeling av trekkbeløpet mellom kreditorene utfra kravenes størrelse, vil betydningen av å komme først bli betydelig mindre. Løsningen vil innebære en likebehandling, og vil trolig oppfattes som rimelig og rettferdig for det

store flertallet. Fordelen ved å begjære utlegg på et tidlig tidspunkt vil likevel ikke forsvinne helt, da det er først ved inntreden i utleggstrekket at kreditor tar del i trekkbeløpet.

Ved en forholdsmessig fordeling av trukket beløp, vil kreditorene oppleve at utbetalingene reduseres i tilfeller hvor et nytt krav trer inn i utleggstrekket. Løsningen gir derfor mindre forutsigbarhet for kreditor med hensyn til når det kan forventes at eget krav vil bli dekket. Imidlertid kan kreditor også ved tidsprioritet oppleve at dekning gjennom utleggstrekket endres, for eksempel dersom det legges ned et utleggstrekk for krav med bedre prioritet eller ved endring i skyldners inntekter eller utgifter. Økt usikkerhet ved en forholdsmessig fordeling har i hovedsak betydning for kreditoren som var først ute med å begjære utleggstrekk. Lovprosjektet mener at denne usikkerheten i seg selv ikke er et tungtveiende argument for en løsning med tidsprioritet. For øvrige kreditorer vil en forholdsmessig fordeling uansett gi tidligere dekning enn ved tidsprioritet.

Det følger av dekningsloven § 2-7 fjerde ledd at det ikke kan legges ned utleggstrekk for å sikre krav etter § 2-8 første ledd bokstav f, dersom skyldner gjør hva denne evner for å betale sine kreditorer og heller ikke utilbørlig begunstiger noen av dem. Det kan altså ikke legges ned utleggstrekk dersom skyldners kreditorer får forholdsmessig like mye av skyldners overskudd til dekning av sine krav. En forholdsmessig fordeling, også der det legges ned utleggstrekk, vil være i tråd med hensynet til likebehandling av kreditorene som ligger bak bestemmelsen.

Lovprosjektet foreslår at dagens regel om tidsprioritet oppheves, og at trukket beløp i stedet skal fordeles forholdsmessig mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, se forslag til nytt tredje ledd første punktum i dekningsloven § 2-8.

Der skyldner har mange kreditorer og bare rom for et lavt trekkbeløp, vil en forholdsmessig fordeling kunne føre til en svært lav utbetaling for små krav. Lovprosjektet foreslår derfor at det i forskrift skal kunne reguleres hvor små beløp som skal utbetales, samt om den nærmere håndteringen av slike beløp. Det kan i forskrift også reguleres hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen. De nærmere beløpsgrenser fastsettes av departementet.

Se forslag til forskriftshjemmel i § 29 andre t ledd i innkrevingsloven.

9.6.2.2 Beregningsgrunnlag ved fordeling av trukket beløp

Det vil være behov for å regulere hva som skal være beregningsgrunnlaget for den forholdsmessige fordelingen mellom kravene. Ved inntreden i et tidligere besluttet utleggstrekk har kravene i det løpende trekket i de fleste tilfeller allerede fått delvis dekning. Kravene kan ha fått dekning både gjennom utleggstrekket, og for eksempel ved realisering av utleggspant, ved motregning eller en frivillig innbetaling.

Lovprosjektet har sett på to ulike løsninger for hvordan den forholdsmessige fordelingen kan beregnes; én basert på kravets størrelse ved beslutning om utleggstrekk, og én med en fortløpende endring av beregningsgrunnlaget, basert på den til enhver tid gjenstående saldoen på kravene. Det foreslås i innkrevingsloven § 33 første ledd at kreditor plikter å informere Innkrevingsmyndigheten om endringer i krav som det er besluttet utleggstrekk for, se punkt 9.10. Det forutsettes derfor at Innkrevingsmyndigheten vil ha opplysninger om gjenstående saldo for alle krav i utleggstrekket.

Dersom beregningsgrunnlaget endres fortløpende, vil en reduksjon av kravet utenom utleggstrekket, for eksempel en motregning, føre til redusert utbetaling fra utleggstrekket til den aktuelle kreditoren, og en økt utbetaling til øvrige kreditorer. Dette vil kunne gi kreditor et incitament til å avvente eller unnlate rapportering av

reduksjon i kravet, se punkt 9.10. En fortløpende endring i beregningsgrunnlaget vil også føre til at alle kreditorer er med i trekket helt til alle har fått full dekning.

Ved en fortløpende endring av beregningsgrunnlaget, vil en feil i reskontroføringen kunne medføre følgefeil inn i fordelingen, slik at noen får for lite, andre for mye. Alternativet innebærer også større kompleksitet i systemutvikling og vedlikehold, som igjen medfører en økt risiko for feil, og mulig ansvar for Innkrevingsmyndigheten. Kronofogden i Sverige endrer imidlertid beregningsgrunnlaget fortløpende, og oppgir at det fungerer godt.

Dersom man ved beregningen legger til grunn kravets størrelse ved beslutning om utleggstrekk, vil beregningsgrunnlaget være det samme så lenge kravet omfattes av trekket. Beregningsgrunnlaget vil altså ikke bli endret, selv om det besluttes utleggstrekk for nye krav med samme prioritet. En reduksjon av kravet på andre måter enn ved utleggstrekket, for eksempel ved realisering av utleggspant, motregning eller ved frivillig betaling til kreditor vil heller ikke redusere beregningsgrunnlaget. En beregning utfra kravets størrelse ved beslutning om utleggstrekk vil derfor gi bedre forutsigbarhet for kreditorene.

Lovprosjektet mener at en fordeling basert på kravets størrelse på beslutningstidspunktet, inkludert påløpte renter og kostnader, samlet sett vil være den beste løsningen.

Se forslag til nytt tredje ledd andre punktum i dekningsloven § 2-8.

9.6.2.3 Unntak fra forholdsmessig fordeling

Lovprosjektet har vurdert hvorvidt en løsning med forholdsmessig fordeling av trukket beløp vil være like egnet for alle kravstyper som er gitt prioritet i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd.

For offentligrettslige krav som bøter, regresskrav og skatte- og avgiftskrav, foreligger det hensyn som kan tilsi en annen fordeling av trukket beløp enn forholdsmessig fordeling innenfor hver kategori. Subsidiær sanksjon ved bøter kan være soning av fengselsstraff. En dividendeløsning vil da kunne føre til at skyldner, hvis det ikke oppnås dekning gjennom utleggstrekk, delvis må sone for flere ulike bøter. For skatte- og avgiftskrav er det også vektige hensyn som kan tilsi at enkelte krav gis dekning før andre. Blant annet kan manglende betaling av skattekrav medføre at pensjonsgivende inntekt settes ned for skyldner. Fordelingen mellom kravene kan også påvirke inntektene til de offentlige kreditorene. Et unntak fra forholdsmessig fordeling innenfor kravsgrupper hvor det kun er offentlige kreditorer, har uansett ikke betydning for andre kreditorer.

Krav med prioritet etter bokstav a omfatter flere typer underholdsbidrag, som barnebidrag og ektefellebidrag, og kan være fastsatt ved avtale, vedtak eller dom. De enkelte bidrag forfaller normalt månedlig. Kravene sikrer de berettigedes løpende livsopphold, men kan også være eldre krav, opparbeidet over tid. Utgangspunktet etter gjeldende rett er at kravene skal dekkes forholdsmessig utfra størrelsen på de enkelte bidrag, med mindre det foreligger særlige forhold som gjør en annen fordelingsmåte rimelig. Lovprosjektets forslag med fordeling etter *kravets* størrelse, som kan utgjøre samlet beløp av flere forfalte bidrag, vil dermed kunne gi annen fordeling mellom de bidragsberettigede enn etter gjeldende rett. En regulering med forholdsmessig fordeling, enten dette er utfra størrelsen på bidraget eller samlet krav, vil videre begrense muligheten til å fordele trukket beløp utfra andre forhold, for eksempel type bidrag, kravets alder og behov for rask videreformidling til bidragsberettigede. Også for krav med prioritet etter bokstav a kan det derfor være behov for å kunne fastsette en annen fordeling enn det som følger av tredje ledd første punktum.

Lovprosjektet foreslår at Kongen i forskrift kan fastsette en annen fordeling enn det som følger av bestemmelsens tredje ledd for krav med prioritet etter første ledd bokstavene a (underholdsbidrag), b (forskuttert bidrag), d (regresskrav

voldserstatning), e (bøter) og f (skatter og avgifter), og krav som etter andre ledd har samme prioritet.

Se forslag til nytt fjerde ledd i dekningsloven § 2-8.

9.7 Endring av trekk

9.7.1 Gjeldende rett

Namsmannens adgang til å omgjøre beslutninger av eget tiltak er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-15. Bestemmelsen omfatter alle beslutninger namsmannen tar under tvangsfullbyrdelsen. Omgjøringsadgangen begrenses av formuleringene «i den grad fullbyrdelsen ikke er avsluttet» eller når «en tredjepersons rett er til hinder for omgjøringen», jf. bestemmelsens første punktum.

For utleggstrekk anses fullbyrdelsen avsluttet når namsmannen underretter den trekkpliktige om plikten til å foreta trekk. Adgangen til å endre en beslutning er i utgangspunktet vid, men tidsvinduet for å endre et utleggstrekk er kort. For utleggstrekk er det imidlertid noen særlige regler om at trekk kan endres etter beslutning er tatt og uten at dette skjer gjennom klage, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-23 og 7-24.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 første ledd kan partene begjære regulering av utleggstrekket dersom det inntrer vesentlige endringer i skyldnerens økonomi. Bestemmelsen forutsetter at det er inntruffet en faktisk endring i skyldners økonomiske forhold siden utleggstrekket ble besluttet. Bestemmelsen åpner ikke for endring dersom behovet for regulering av utleggstrekket skyldes at det ble lagt til grunn feil eller mangelfulle opplysninger da utleggstrekket ble nedlagt, for eksempel at det er uteglemt en inntektspost. Er en av partene uenig i et utleggstrekk, uten at vilkårene for å regulere trekket etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 er oppfylt, kan parten klage på utleggstrekket etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, jf. § 7-26. Etter at

klage er sendt vil namsmannen kunne omgjøre trekket, jf. § 5-16 andre ledd første punktum.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd kan namsmannen der skyldner skifter arbeidsgiver pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt for resten av trekkperioden. Tilsvarende gjelder ved overgang til andre ytelser som er gjenstand for trekk etter dekningsloven § 2-7. Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd andre punktum at namsmannen plikter å vurdere trekkets størrelse dersom den nye lønnen "er vesentlig forskjellig" fra den tidligere lønnen.

Dersom en annen namsmyndighet beslutter et nytt trekk med bedre prioritet, plikter namsmyndigheten som besluttet det første trekket å vurdere trekkes størrelse på nytt, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-24.

9.7.2 Vurderinger og forslag

Alminnelig namsmann vurderer trekkets størrelse når utleggstrekket besluttes. Skjer det senere endringer i skyldnerens inntekter eller utgifter, er namsmannen avhengig av at partene begjærer endring av trekket for å kunne justere det uten at det skjer ved klagebehandling. Dersom skyldneren for eksempel får lavere inntekt, kan ikke namsmannen sette ned trekket uten at skyldneren selv begjærer det. Utleggstrekk er et inngripende tiltak i skyldnerens økonomi, og mange skyldnere er ikke i stand til å ivareta sine egne interesser og kontakter ikke namsmannen for endring av trekket. Konsekvensen av dette kan være at disse skyldnerne ikke har tilstrekkelig midler igjen til å dekke utgifter til livsopphold. Lovprosjektet mener dette er en svakhet ved dagens endringsregel.

I ordningen ett utleggstrekk er det derfor tenkt at namsmannen skal kunne endre utleggstrekket av eget tiltak. En slik endringsadgang er viktig for å sikre at skyldneren, etter at utleggstrekket er foretatt, har tilstrekkelig igjen til å dekke det som «med

rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand», jf. dekningsloven § 2-7 første ledd.

Det er likevel ikke bare av hensyn til skyldner at det er viktig med en slik endringsadgang. Det vil også være i kreditors interesse at namsmyndighetene har mulighet til å øke utleggstrekket dersom skyldnerens økonomi bedrer seg. I dag er det tilfeldig om kreditor oppdager slike endringer og sender endringsbegjæring til namsmyndigheten. Namsmyndighetene vil, blant annet gjennom tilgang til inntektsopplysninger i a-meldingen, ha bedre forutsetninger enn kreditor til å oppdage endringer i skyldnerens økonomi. Det fremstår da også som mer nærliggende at namsmyndighetene selv tar initiativ til å følge opp saken der det skjer endringer i skyldnerens økonomi, enn at partene alene har ansvar for dette. Dersom noen av partene er uenig i namsmyndighetens vurdering, har de fortsatt mulighet til å klage på beslutningen etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

Lovprosjektet foreslår derfor at namsmyndighetene skal kunne endre trekket av eget tiltak.

Etter dagens regel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 første ledd kan partene kun kreve endring dersom det har skjedd «vesentlige» endringer i skyldnerens økonomiske forhold. Formålet med å gi namsmyndighetene en mer aktiv rolle, er å sikre et mest mulig korrekt utleggstrekk. Lovprosjektet mener derfor at det ikke bør stilles krav om vesentlighet før namsmyndigheten kan endre et utleggstrekk.

Videre mener lovprosjektet at endringsadgangen ikke bør være begrenset til tilfeller der det har skjedd endringer i skyldnerens økonomiske forhold. Dette er fordi namsmyndighetene ellers vil være avhengig av en klage for å kunne korrigere trekket dersom det på beslutningstidspunktet for utleggstrekket ble lagt til grunn feil eller mangelfulle opplysninger. Lovprosjektet foreslår derfor at namsmyndighetene også skal kunne endre et utleggstrekk der det foreligger *endrede opplysninger*.

Det kan også oppstå tilfeller hvor det er behov å endre et utleggstrekk som følge av at det foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse. Tvisteloven § 19-8 første ledd gjelder for namsmyndighetene i dag, og omfatter skrive- og regnefeil, forglemmelse mv., jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-15 siste punktum. Denne bestemmelsen vil imidlertid ikke dekke alle tilfeller der namsmyndighetene har gjort feil ved fastsettingen av trekkets størrelse. Der namsmyndighetene har gjort en klar feilvurdering, for eksempel at det er avsatt et åpenbart for lavt beløp til å dekke boutgifter eller lignende, bør namsmyndighetene ha mulighet til å rette opp dette uten at skyldner må sende inn en klage. Det samme gjelder ved rene systemfeil, for eksempel ved feil i den maskinelle beregningen av trekkets størrelse. Lovprosjektet foreslår derfor at namsmyndighetene også skal kunne endre trekket der det er klart at det foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse.

Selv om namsmyndighetene gis en vid adgang til å endre trekket av eget tiltak, bør det likevel ikke være en plikt til å justere utleggstrekket ved enhver endring. Lovprosjektet legger til grunn at namsmyndighetene alltid skal *vurdere* om trekket bør endres der det er grunnlag for justering av trekket.

Skyldner og kreditor skal også ha mulighet til å begjære endring av trekket, både ved endringer i skyldners økonomiske forhold og ved endrede opplysninger. Selv om det i dag er en vesentlighetsterskel for å kreve endring for både skyldner og kreditor, er terskelen for skyldner i praksis svært lav. Namsmyndighetene trekker vanligvis hele overskuddet i skyldnerens lønn mv. slik at også mindre endringer i trekkets størrelse vil kunne ha stor betydning for skyldnerens økonomi. Lovprosjektet foreslår derfor at kravet om vesentlighet ikke bør gjelde ved endringsbegjæring fra skyldner.

For kreditor er det større grunn til å ha en viss terskel før det kan begjæres endring. Uten en slik terskel vil den aktuelle namsmyndigheten risikere å motta mange endringsbegjæringer som vil ha begrenset betydning for trekkets størrelse.

Lovprosjektet foreslår derfor at kreditor kun kan begjære endring der det har skjedd en *vesentlig endring* i skyldners økonomi eller når de nye opplysningene er av *vesentlig betydning*.

Der endringen initieres av en namsmyndighet eller kreditor, vil hensynet til skyldneren etter lovprosjektets forslag bli ivaretatt ved at skyldner skal gis mulighet til å uttale seg før det foretas en økning av utleggstrekket. I praksis betyr dette at namsmyndigheten må sende et varsel til skyldner med en rimelig frist til å kunne uttale seg før endringen av trekket foretas.

Etter dagens regelverk har ikke namsmannen hjemmel til å endre trekket av eget initiativ der livsoppholdssatsene etter forskrift 13.06.2014 nr. 724 om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning justeres mens trekket løper. Satsene justeres normalt en gang i året, jf. forskriften § 6. Endres livsoppholdssatsen, vil som hovedregel også trekkets størrelse måtte korrigeres. Lovprosjektet foreslår derfor at et utleggstrekk alltid skal justeres der det gjøres endringer i satsene for livsopphold.

En konsekvens av forslaget om at det kun skal løpe ett utleggstrekk, er at bestemmelsen om endring av trekk som følge av senere trekkpålegg i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-24 ikke lenger vil være aktuell. Prioriteten vil bli håndtert innenfor det samme trekket i stedet for at ulike trekk skal prioriteres mot hverandre, se nærmere om dette i punkt 9.6 og 9.9.2.

Se forslag til regulering av namsmyndighetenes endringsadgang i ny § 7-22 første ledd i tvangsfullbyrdelsesloven.

Kompetanse til å endre utleggstrekkets størrelse

For å få til ordningen med ett utleggstrekk, er det behov for å utpeke en namsmyndighet som er ansvarlig for utleggstrekket når trekket inneholder krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten. Denne myndigheten skal

blant annet være ansvarlig for å endre trekkets størrelse, både av eget tiltak og ved endringsbegjæringer. Lovprosjektet foreslår i punkt 2.2 at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvaret for utleggstrekk med krav fra flere namsmyndigheter.

Lovprosjektet foreslår derfor at det reguleres at avgjørelser om endring etter første ledd skal treffes av Innkrevingsmyndigheten der denne har krav i trekket. Har bare alminnelig namsmann krav i trekket, besluttes endringer av utleggstrekket av denne namsmannen. Hvilken namsmann som er kompetent til å beslutte utleggstrekk, avgjøres av hvor saksøkte bor, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3. I en del tilfeller vil skyldneren flytte mens trekket løper. Kompetansen til å beslutte justeringer i trekkets størrelse bør flytte sammen med skyldneren. Det vil si at så lenge kompetansen til å beslutte endringer i trekket fortsatt ligger hos den alminnelige namsmannen, er det namsmannen der skyldneren bor på det aktuelle tidspunktet, som bør være den kompetente namsmann. Det gjelder både i tilfeller der skyldneren eller kreditor begjærer justering, og tilfeller der namsmannen av eget tiltak tar initiativ til endring.

Se forslag til regulering av hvilken namsmyndighet som har kompetanse til å foreta endring av utleggstrekk i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 andre ledd.

Der det legges til et nytt krav i et løpende utleggstrekk, enten av samme myndighet eller ny myndighet, er utgangspunktet at det ikke skal foretas en ny vurdering av trekkets størrelse. Endringer av trekkets størrelse kan som nevnt skje ved endringer i skyldners økonomi, endrede opplysninger, eller der det klart foreligger feil ved fastsettelsen av trekket, jf. forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd. At det legges til et nytt krav i trekket, er i utgangspunktet ikke en hendelse som utløser endringsadgang etter første ledd. Lovprosjektet ser likevel at det i noen tilfeller kan være et behov for å endre trekkets størrelse selv om vilkårene etter første ledd ikke er til stede. Normalt beslutter namsmyndighetene utleggstrekk i hele skyldners tilgjengelige overskudd. Det kan likevel skje at namsmyndighetene ikke trekker maksimalt av skyldners tilgjengelige midler, for eksempel der det er nedlagt

utleggstrekk for løpende bidrag som er lavere enn det som er mulig å trekke. I slike tilfeller bør kompetent namsmyndighet kunne fastsette et høyere trekk selv om skyldners økonomiske situasjon er den samme.

Der Innkrevingsmyndigheten har krav i trekket, er det denne som har kompetanse til å endre trekkets størrelse, jf. forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 andre ledd. Lovprosjektet foreslår derfor at alminnelig namsmann i slike tilfeller skal kunne oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å øke trekket der namsmannen legger til et nytt krav.

Se forslag til regulering i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd.

Skifte av trekkpliktig

Som nevnt under gjeldende rett, kan namsmannen etter begjæring fra saksøkeren pålegge ny arbeidsgiver mv. trekkplikt for resten av trekkperioden. Lovprosjektet foreslår at det ved endring av trekkpliktig ikke lenger bør være et krav om en begjæring fra saksøker for å flytte trekket til ny arbeidsgiver mv. Videre foreslår lovprosjektet at namsmyndigheten skal ha en plikt til å vurdere trekkets størrelse på nytt i alle tilfeller med ny trekkpliktig, ikke bare der det har skjedd en vesentlig endring av skyldners lønn mv. Det foreslås også at skyldner skal varsles før namsmyndigheten beslutter et høyere trekkbeløp enn det som løp i forrige arbeidsforhold. For øvrig foreslår lovprosjektet å videreføre dagens regulering ved skifte av trekkpliktig.

Se forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23.

9.8 Klage

9.8.1 Gjeldende rett

Regler om klage på namsmannens avgjørelser følger av tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-16 og 7-26. Førstnevnte gir generelle regler om klage for all tvangsfullbyrdelse.

Sistnevnte gjelder derimot kun for saker om utlegg, og regulerer klagefrister der det er besluttet utleggstrekk eller utleggspant.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd første punktum kan «alle som rammes» klage på namsmannens «avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen». Det innebærer at både skyldner og andre med en rett som de mener er krenket, for eksempel en kreditor som mener at det er satt av for mye til livsopphold, har klagerett. Klageretten er vid; alle namsmannens avgjørelser og handlemåter kan påklages. Dette omfatter blant annet beslutningen om å nedlegge utleggstrekk, utleggstrekkets størrelse og namsmannens beregning av kravet.

Saksbehandlingen i tingretten ved en klage på utleggstrekk følger tvistelovens bestemmelser, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 6-1 første ledd. Partsstilling- og benevnelse i klagen beror på hvem som tar initiativ til saksanlegget: den som reiser saken er *saksøker*, og den som saksøkeren reiser saken mot er *saksøkte*. Tredjepersoner kan tre inn som part i saken dersom vilkårene for dette i tvisteloven § 15-3 er oppfylt. Tingrettens avgjørelse er i utgangspunktet bare bindende for partene i saken, jf. tvisteloven § 19-15 første ledd første punktum.

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 andre punktum at klage på utleggstrekk kan fremsettes så lenge trekkperioden ikke er utløpt. Det vil si at det kan klages når som helst innenfor den fastsatte trekkperioden, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd andre punktum og dekningsloven § 2-7 tredje ledd. Alle klager knyttet til trekket kan fremsettes, herunder klage på grunnlaget, beregningen og størrelsen på trekket. Beslutning om utleggstrekk som dekningsmåte må påklages innen en måned etter at partene ble underrettet om utlegget, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 siste punktum.

Klagen skal etter § 5-16 første ledd andre punktum fremsettes for namsmannen. Hvis namsmannen finner klagen berettiget, skal den etter § 5-16 andre ledd første punktum omgjøre sin avgjørelse «dersom det er adgang til det». Det vil si at fullbyrdelsen ikke

kan være avsluttet eller at en tredjepersons rett er til hinder for omgjøringen. Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 er et unntak fra dette, jf. Ot. prp. nr. 65 (1990-1991) s. 135, da bestemmelsen åpner for omgjøring etter at fullbyrdelsen er avsluttet.

Hvis namsmannen derimot ikke finner klagen berettiget, følger det videre av § 5-16 andre ledd at den uten opphold skal oversende klagen til tingretten sammen med sakens dokumenter. Praksis hos mange namsmannskontor er at det i slike tilfeller sendes en begrunnelse til klageren om hvorfor beslutningen opprettholdes, med informasjon om muligheten for oversendelse til tingretten, klagegebyr og sakskostnadsansvar. I brevet gis klageren anledning til å opprettholde klagen og be om oversendelse til tingretten. Dette gjøres for å ikke sende et unødig antall klager til tingretten. For krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, for eksempel krav på barnebidrag, er en lignende regel lovfestet, jf. bidragsinnkrevingsloven § 23 tredje ledd.

En klage har ikke oppsettende virkning med mindre namsmannen eller retten bestemmer det, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd sjette punktum. Det innebærer at et besluttet utleggstrekk som utgangspunkt vil fortsette å løpe mens klagen på trekket er til behandling. Oppsettende virkning gis kun der gode grunner taler for det, og vanligvis kun hvis det vil ha svært negative konsekvenser dersom avgjørelsen blir gjennomført.

For klage til tingretten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 betales det rettsgebyr, jf. rettsgebyrloven § 15 første ledd. Gebyret innkreves forskuddsvis, jf. rettsgebyrloven § 3. Offentlige organer og praktiserende advokater kan betale gebyret etterskuddsvis, jf. rettsgebyrforskriften § 3-1.

Når en klage overføres til tingretten for behandling etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, vil det kunne påløpe sakskostnader, i tillegg til rettsgebyr og kostnader som er påløpt ved namsmannens behandling av utleggssaken. Avgjørelsen av partenes ansvar

for sakskostnader ved tingrettens behandling av klage følger reglene i tvistelovens kapittel 20 om sakskostnader, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

9.8.2 Vurderinger og forslag

Forslaget om innføring av en ordning med ett utleggstrekk kan føre til at det er flere namsmyndigheter og kreditorer involvert i utleggstrekksaken. Klagereglene må være tilpasset dette.

9.8.2.1 Klageadgang

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd at «alle som rammes» kan påklage namsmyndighetens beslutning. Forslaget om ett utleggstrekk medfører at kretsen av hvem som kan «rammes» av en beslutning om utleggstrekk blir vesentlig utvidet sammenlignet med dagens ordning. Dette fordi det i mange tilfeller vil være flere kreditorer som har krav i det samme utleggstrekket. Hvem som har klageadgang, vil være opp til tingretten å vurdere i den den enkelte sak. Se nærmere omtale i merknaden til bestemmelsen i punkt 15.2.

9.8.2.2 Utvidet rettskraft for avgjørelser om utleggstrekkets størrelse

Forslaget om ett utleggstrekk innebærer som nevnt at det kan være flere kreditorer som har krav i det samme utleggstrekket. Hvem som anses som part ved klage over en beslutning knyttet til et utleggstrekk, vil derfor kunne variere avhengig av hvem som tar initiativ til klagen og hva det klages over.

Der skyldner klager på en beslutning som gjelder én kreditors underliggende krav, for eksempel klage som gjelder kravets gyldighet eller prioritet, er det i utgangspunktet kun skyldner og den aktuelle kreditoren som vil være parter i klagesaken.

Ved klage på utleggstrekkets størrelse vil vurderingen av hvem som er part i klagesaken avhenge av hvem som fremsetter klagen. Der skyldner klager på utleggstrekkets størrelse, vil alle kreditorene med krav i trekket være (mot)parter i klagesaken. I motsatt tilfelle er imidlertid utgangspunktet at bare denne kreditoren og skyldner vil være part i saken. Andre kreditorer med krav i utleggstrekket blir ikke

automatisk part i en slik sak, men vil kunne tre inn som part i saken dersom de ønsker det, jf. tvisteloven § 15-3.

Tingrettens avgjørelse er i utgangspunktet bare bindende for partene i saken, jf. tvisteloven § 19-15 første ledd første punktum. For klager som gjelder utleggstrekkets størrelse innebærer det at tingrettens avgjørelse i en del tilfeller bare vil være bindende for enkelte av kreditorene med krav i utleggstrekket. Tingrettens avgjørelse vil da få svært begrenset betydning i praksis, ettersom en annen kreditor vil kunne påklage akkurat det samme forholdet på nytt like etterpå. Dette fremstår som lite hensiktsmessig.

Tingrettens avgjørelse i saker om trekkets størrelse bør være bindende for alle kreditorene som har krav i trekket, uavhengig av hvem som har fremsatt klagen, og hvem som har vært parter i saken for tingretten. Avgjørelser om trekkstørrelsen får direkte betydning for alle kravene i utleggstrekket, både de som for tiden mottar dekning og de som ligger i «kø». Lovprosjektet foreslår derfor at det lovfestes at slike avgjørelser skal ha utvidet rettskraft for alle kreditorene som har krav i utleggstrekket.

Se forslag til regulering i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 andre ledd andre punktum.

9.8.2.3 Klagefrist

Lovprosjektet foreslår i punkt 9.4 at dagens begrensede trekkperiode på to år oppheves. En naturlig følge av det er at klagefristen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 må endres, da klagefristen i dag er «så lenge trekkperioden ikke er utløpt». Etter den foreslåtte endringen om å oppheve trekkperioden, vil et utleggstrekk løpe til kravene i trekket er nedbetalt eller til det opphører av andre grunner, jf. forslag til ny § 7-29 i tvangsfullbyrdelsesloven. Lovprosjektet foreslår at klage kan fremsettes så lenge utleggstrekket løper.

Se forslag til endring i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 første ledd andre punktum.

9.8.2.4 Namsmyndighetenes klagebehandling

Alle namsmyndighetens avgjørelser og handlemåte kan påklages, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd første punktum. Forslaget om ett utleggstrekk innebærer at en beslutning om utleggstrekk, eller om inntreden i et løpende trekk, kan tas enten av alminnelig namsmann eller av Innkrevingsmyndigheten. Videre kan det foreligge andre typer beslutninger fra begge myndighetene i det samme utleggstrekket, for eksempel beslutninger om et kravs prioritet i trekket eller om trekkets størrelse, og det varierer fra sak til sak hvilken myndighet som beslutter hva.

Lovprosjektet legger som utgangspunkt til grunn at en klage på namsmyndighetenes avgjørelser og handlemåte etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd første punktum skal behandles av den namsmyndigheten som har truffet avgjørelsen eller uført handlingen som det klages på. Ved klage på trekkets størrelse fremstår det imidlertid som hensiktsmessig at den namsmyndigheten som på klagetidspunktet er ansvarlig for endring av trekket, også behandler klager som gjelder trekkets størrelse. Vurderingen av hva skyldneren trenger til livsopphold for seg og sin husstand, vil stå sentralt i disse klagesakene. Det kan i en del tilfeller dessuten være vanskelig å skille mellom hva som er en klage på trekkets størrelse og hva som er en begjæring om justering. Både klage på trekkets størrelse og begjæring om justering bør derfor behandles av den samme namsmyndigheten.

Hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for endring av trekket er foreslått regulert i ny § 7-22 andre ledd i tvangsfullbyrdelsesloven. Det fremgår av bestemmelsen at alminnelig namsmann har ansvar for regulering av trekket der det kun er den som har krav i trekket, og at ansvaret følger det namsdistrikt skyldner bor i. I alle andre tilfeller er det Innkrevingsmyndigheten som har ansvaret for regulering av trekkets størrelse.

Lovprosjektet foreslår på denne bakgrunn at bestemmelsen som regulerer hvem som er ansvarlig for regulering av utleggstrekket gjelder tilsvarende ved behandling av klager på utleggstrekkets størrelse.

Se forslag til regulering i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 andre ledd første punktum.

Den namsmyndighet som skal behandle klagen, har kompetanse til å beslutte om klagen skal ha oppsettende virkning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd åttende punktum. Der alminnelig namsmann behandler en klage, må Innkrevingsmyndigheten underrettes dersom det besluttes oppsettende virkning. Oppsettende virkning kan innebære både at trekket stanses overfor skyldner mens klagen behandles, eller at trekket gjennomføres overfor skyldner, men holdes tilbake hos Innkrevingsmyndigheten før utbetaling til kreditorene.

Siden det kan være flere namsmyndigheter involvert i den samme utleggstrekksaken, kan det være krevende for klager å vite hvilken namsmyndighet en klage skal rettes til. Lovprosjektet legger derfor til grunn at klagefristen vil være avbrutt ved innsendelse av klage til enten alminnelig namsmann eller Innkrevingsmyndigheten, så lenge klagen oppfyller formkravene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 første ledd. Det vil da være opp til den namsmyndighet som mottar klagen å avgjøre om klagen er sendt riktig, og eventuelt fordele den til rett myndighet.

9.8.2.5 Oversendelse til tingretten

En klage som ikke tas til følge skal «uten opphold» forelegges for tingretten. Som nevnt under gjeldende rett, har det utviklet seg en praksis hvor namsmannen, før oversendelse til tingretten, sender en begrunnelse for hvorfor avgjørelsen opprettholdes, og gir klageren anledning til å opprettholde klagen og be om oversendelse til tingretten. Lovprosjektet mener at dagens praksis kan ha gode grunner for seg. Med en grundigere forklaring av namsmannens vurdering og begrunnelse for hvorfor avgjørelsen ikke omgjøres, kan man forhindre at et unødig antall klager

oversendes til tingretten. Oversendelse av klage til tingretten innebærer tidkrevende manuelt arbeid for både namsmannen og tingretten. Videre kan det oppleves som betryggende for skyldner med en slik ekstra runde med forklaring hos namsmannen, og at klagen ikke automatisk oversendes tingretten. Uten at lovprosjektet har sikre tall, har praksisen åpenbart betydning; mange klagere slår seg til ro med denne ekstra forklaringen og velger å ikke ta klagen videre.

Lovprosjektet foreslår derfor at der namsmannen ikke finner klagen berettiget og ikke omgjør, skal klageren få namsmannens begrunnelse med en frist for å opprettholde klagen før oversendelse til tingretten.

Det kan tenkes tilfeller der det synes unødvendig å skulle sende en slik begrunnelse og be klager bekrefte tingrettsbehandling. I tilfeller der klager allerede i klagen opplyser at han ønsker tingrettsbehandling hvis namsmannen ikke omgjør, vil det ikke være nødvendig å sende begrunnelse til klager før oversendelsen. Klageren anses da for å i klagen ha bedt om at den straks skal oversendes tingretten for behandling.

Det vises til forslag til regulering i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 andre ledd andre og tredje punktum.

En konsekvens av lovprosjektets forslag til endring i § 5-16 andre ledd, er at oversendelse til tingretten kun vil skje i de tilfeller der klageren ber om det. Det skal ikke påløpe gebyr ved namsmannens behandling av klagen. Lovprosjektet foreslår derfor å ta inn en presisering i rettsgebyrloven om at gebyrplikten tidligst inntrer når namsmannen har oversendt klagen til tingretten.

Det vises til forslag til nytt andre punktum i rettsgebyrloven § 15 første ledd.

9.8.2.6 Sakskostnader

Reglene om sakskostnader i tvisteloven kapittel 20 gjelder tilsvarende ved klage etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

Hovedregelen er at den parten som vinner saken har krav på full erstatning for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Der det er flere parter på samme side i en sak, slik det blant annet vil kunne være ved klager på trekkets størrelse, følger det av tvisteloven § 20-6 første ledd at partenes rett og plikt til å dekke motpartens sakskostnader avgjøres særskilt for hver part. I rettspraksis er det innfortolket et unntak fra tvisteloven § 20-2 første ledd, om at parter som ikke har engasjert seg i tvisten heller ikke skal ilegges sakskostnader, jf. blant annet HR-2019-2102-A. Dette innebærer at selv om alle kreditorene med krav i utleggstrekket blir part i en klagesak der skyldner påklager trekkets størrelse, så er det i utgangspunktet kun de kreditorene som engasjerer seg i saken som kan bli ilagt sakskostnader.

Lovprosjektet kan etter dette ikke se at det er behov for noen endring i reguleringen av sakskostnader etter tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3 som følge av forslaget om ett utleggstrekk.

9.9 Betaling og videreformidling av trekkbeløpet mv.

9.9.1 Gjeldende rett

For utleggstrekk nedlagt av alminnelig namsmann skjer betaling av trekkbeløpet i dag direkte til kreditor for det kravet som det er nedlagt utleggstrekk for. Alminnelig namsmann har altså i utgangspunktet ingen pengehåndtering i forbindelse med utleggstrekk.

Utleggstrekk nedlagt av Skatteetaten kan enten gjelde krav som Skatteetaten selv er kreditor for, for eksempel skatte- og avgiftskrav, eller krav som kreves inn på vegne av andre, for eksempel bidragskrav. Den trekkpliktiges betaling av trekkbeløpet skjer

imidlertid alltid til Skatteetaten, som deretter videreformidler beløpet til riktig kreditor dersom det ikke er Skatteetatens eget krav.

9.9.2 Vurderinger og forslag

Forslaget om ett utleggstrekk innebærer, som nevnt i punkt 2, at et utleggstrekk skal kunne omfatte flere krav til ulike kreditorer, men at det for den trekkpliktige (og skyldner) skal fremstå som ett trekk. For at den trekkpliktige skal kunne behandle utleggstrekket som ett trekk, må trekkbeløpet kunne innbetales til én konto. Namsmyndigheten må deretter ha ansvaret for å fordele og videreformidle det mottatte beløpet til de kreditorene som har krav i trekket. Beløpet skal fordeles utfra den prioritet som namsmyndigheten har bestemt for kravene, jf. forslag til nytt første ledd i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21, jf. dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. For krav med som tilhører samme gruppe etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, fordeles beløpet i utgangspunktet etter fordelingsnøkkelen i forslag til nytt tredje ledd i dekningsloven § 2-8.

Lovprosjektet foreslår i punkt 2.3 at ansvaret for mottak, fordeling og videreformidling av trekkbeløpet til kreditorene (pengehåndtering) legges til Innkrevingsmyndigheten. I dette ligger også at trekkbeløpet må innbetales til Innkrevingsmyndigheten.

Lovprosjektet foreslår at den trekkpliktige skal betale trekkbeløpet på den måten som Innkrevingsmyndigheten bestemmer, se nærmere om trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger fra Innkrevingsmyndigheten i punkt 9.3.2. Det sentrale i denne sammenheng er at innbetalingen merkes på en måte som identifiserer den ansatte eller mottakeren av ytelsen som trekket gjelder, for eksempel ved bruk av KID. Innkrevingsmyndigheten vil da umiddelbart kunne videreformidle trekkbeløpet til riktig kreditor. Rask videreformidling av trekkbeløpet til riktig kreditor er spesielt viktig i saker der kreditor er bidragsmottaker, men det vil være en fordel også i andre saker.

Lovprosjektet foreslår at dette reguleres i innkrevingsloven § 30 andre ledd andre punktum. Videre foreslås det regulert i innkrevingsloven § 29 første ledd første punktum at det er Innkrevingsmyndigheten som har ansvaret for å motta, fordele og videreformidle trekkbeløpet til kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet.

Kravsoversikt og dekningsrekkefølge

En naturlig konsekvens av at Innkrevingsmyndigheten får ansvaret for pengehåndteringen, er at den også må ha ansvaret for å holde oversikt over alle krav det er besluttet utleggstrekk for, både de som mottar dekning, og de som på grunn av dårligere prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd står på vent. Der hvor krav med bedre prioritet blir dekket eller faller bort, vil etterstående krav automatisk rykke fremover, og eventuelt motta utbetalinger. Kreditor trenger ikke foreta seg noe for at kravet skal beholde plassen i «køen», utover å rapportere om endringer i kravet eller eventuelle endringer i hvor utbetaling skal skje, se punkt 9.10 om kreditors opplysningsplikt.

For at oversikten over gjenstående krav og beregnet rente skal være lik hos Innkrevingsmyndigheten og kreditorene, er det behov for en klar regulering av i hvilken rekkefølge de ulike postene på kravet skal dekkes. Det foreslås derfor at dersom utbetalingen ikke dekker hele kravet, nedskrives hovedstolen før kostnader og til sist påløpte renter med mindre annet er bestemt i trekkbeslutningen, se forslag til innkrevingsloven § 29 første ledd andre punktum.

Korrigering ved utbetaling av trekkbeløpet

Dersom det ved fordeling og utbetaling av trekkbeløpet til kreditorene har skjedd en feil, for eksempel at en kreditor har fått en større andel av trekkbeløpet enn denne skulle ha hatt, bør Innkrevingsmyndigheten ha mulighet til å kunne korrigere dette ved neste utbetaling. Uten en slik mulighet vil Innkrevingsmyndigheten måtte fatte et vedtak om tilbakebetaling etter forslag til innkrevingsloven § 6 mot den kreditoren som har mottatt en for stor andel av trekkbeløpet. Dette vil føre til merarbeid både for

kreditor og for Innkrevingsmyndigheten. I tillegg kan tilbakebetaling etter § 6 kun skje dersom mottakeren av beløpet forstod eller burde forstått at utbetalingen skyldtes en feil. Lovprosjektet mener at det ikke bør oppstilles et slik krav ved korrigering av feil i fordeling av trekkbeløpet. En feil i fordelingen vil få konsekvenser for de andre kreditorene i trekket. Av hensyn til alle kreditorene som nyter godt av ordningen, og en effektiv pengehåndtering, bør korrigering av feil kunne skje på en enkel måte og uavhengig av subjektive forhold hos mottakeren.

Dersom alle kreditorene som ble rammet av feilen også tar del i neste utbetaling, vil det være kurant å korrigere feilen ved neste utbetaling. Er en eller flere kreditorer ikke lenger en del av trekket, må Innkrevingsmyndigheten kunne korrigere feilen så langt det er mulig.

Lovprosjektet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten, ved feil i fordelingen, kan rette dette i senere utbetalinger dersom det er mulig, se forslag til innkrevingsloven § 29 første ledd siste punktum.

9.9.3 Forholdet til avregning

I en del tilfeller der det offentlige har krav på tilbakebetaling av ytelser, gjennomføres tilbakebetalingskravet ved at det avregnes i fremtidige ytelser. Denne avregningen står i en mellomstilling mellom alminnelig motregning og inndriving gjennom utleggstrekk. En gjennomgang av avregningsreglene ligger utenfor lovprosjektets mandat her. En må imidlertid ta stilling til hvordan avregningsbeslutninger skal håndteres i forhold til den nye trekkordningen.

I tilfeller der det er besluttet avregning når det er aktuelt å etablere utleggstrekk, foreslås ingen endringer i hvordan dette i utgangspunktet må håndteres. Det er den reduserte utbetalingen til skyldneren som legges til grunn ved vurderingen etter dekningsloven § 2-7 av hvor stort trekk som bør nedlegges. Dersom avregningen er fastsatt til å vare i en bestemt periode, vil namsmyndigheten kunne fastsette at trekket

skal øke til et høyere beløp når avregningsperioden er over. Dette gjelder både der det er alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten som skal etablere utleggstrekk.

Også der avregning besluttes etter at utleggstrekk har begynt å løpe, kunne en håndtert det på tilsvarende vis: Avregningen ses som en inntektsreduksjon som gir grunnlag for nedjustering av trekket. Som en generell løsning vil denne muligheten fortsatt stå åpen. Innkrevingsmyndigheten vil imidlertid treffe en stor andel av den totale mengden avregningsbeslutninger. I disse tilfellene står en annen mulighet åpen: i stedet for at det tas sikte på en nedjustering av trekket, lar en avregningsbeløpet bli dekket av trekket. I prinsippet skal begge løsningene føre til samme økonomiske resultat for skyldneren, det offentlige og de øvrige kreditorene.

Ved at avregningskravet dekkes gjennom det etablerte trekket, oppnår en flere rent praktiske fordeler. Skyldneren slipper å bli innblandet i både en avregningssak og en trekkjusteringssak. Det er i begge tilfeller dekningsloven § 2-7 med forskrifter som skal være avgjørende for hvor mye skyldneren skal få beholde til underhold av seg og sin husstand. Det er derfor neppe noe vunnet for skyldneren ved at dette først skal vurderes ved avregningsbeslutningen og deretter på nytt ved vurderingen av en nedjustering av trekket. Der det er en alminnelig namsmann som er trekkansvarlig, slipper denne å håndtere en sak om trekkjustering. Ved denne justeringen skal en dessuten forutsetningsvis i prinsippet komme frem til at skyldneren skal beholde like mye av sin inntekt som Innkrevingsmyndigheten la til grunn. Det innebærer videre at utfallet i utgangspunktet skal bli at trekket justeres ned i samme grad som avregningen reduserer skyldnerens faktiske inntekt.

For den trekkpliktige, som ikke alltid er den samme som kreditor for avregningskravet, vil det kunne være en fordel at avregningen ikke medfører endringer i trekkpålegget. En legger her til grunn at bestemmelser om at avregning bare kan foretas i bestemte ytelser, jf. for eksempel folketrygdloven § 22-16 tredje ledd, ikke er til hinder for at avregningen gjennomføres som skissert ovenfor når denne forståelsen forutsetningsvis

er lagt til grunn av lovgiver ved vedtakelsen av ny trekkordning. Det anses derfor unødvendig å foreslå noen presisering i lovs form på dette punkt.

En bestemmelse om at avregning kan dekkes av etablerte utleggstrekk er foreslått inntatt i innkrevingsloven § 29 tredje ledd.

9.10 Kreditors plikt til å melde fra om endringer av kravet

For å sikre at trekket ikke løper for lenge og for å få til en korrekt fordeling av trekkbeløpet, må det etableres en kravsoversikt knyttet til det enkelte utleggstrekk. Kravsoversikten må vise hvilke krav som til enhver tid er omfattet av trekket, både krav som får dekning og krav som ligger i kø, herunder gjenstående saldo og påløpte renter for hvert krav.

Kravsaldo vil oppdateres løpende som følge av rapportering og innbetaling av trekk fra den trekkpliktige. Kravets størrelse kan imidlertid også endres av andre grunner, for eksempel som følge av motregning eller frivillige betalinger direkte fra skyldner til kreditor. For Innkrevingsmyndighetens egne krav vil slike endringer av kravets størrelse fanges opp automatisk fordi Innkrevingsmyndigheten har egen reskontroføring. Dette gjelder imidlertid ikke for krav i utleggstrekket som tilhører andre offentlige myndigheter eller private kreditorer.

For å sikre at kravsoversikten knyttet til det enkelte utleggstrekket er riktig, foreslår lovprosjektet at kreditor pålegges en plikt til å informere Innkrevingsmyndigheten om alle endringer av krav som er omfattet av et utleggstrekk. Opplysningsplikten gjelder uavhengig av om kravet for tiden får dekning. På denne måten vil Innkrevingsmyndigheten også fange opp eventuelle direkte betalinger fra skyldner til kreditor og andre forhold som medfører at kravet som omfattes av utleggstrekket skal reduseres. Tilsvarende opplysningsplikt foreslås å gjelde der kravet er bortfalt av grunner som nevnt i forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-29. Uten en slik plikt er det stor risiko for at det skjer feil i fordelingen av trekkbeløpet. En kreditor som ikke har

informert om at kravet er redusert eller bortfalt, vil da kunne motta mer enn han har krav på, enten på bekostning av andre kreditorer i trekket eller ved at skyldner trekkes for mye. En oppdatert kravsoversikt vil også gi et mer presist estimat for når en ny kreditor, eller en kreditor som ligger i kø, kan forvente dekning for sitt krav.

Det er behov for en tilsvarende opplysningsplikt for kreditor i tilfeller der utleggstrekket er opphørt, men hvor Innkrevingsmyndigheten har rettet et ansvarskrav mot den trekkpliktige etter forslag til § 31 i innkrevingsloven. Dette fordi innbetalinger som kommer inn som følge av ansvarskravet, skal fordeles på kreditorene som hadde krav i det misligholdte utleggstrekket.

Lovprosjektet foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse i § 33 første ledd i innkrevingsloven som pålegger kreditor en plikt til å informere Innkrevingsmyndigheten om alle endringer av krav som er omfattet av et utleggstrekk. Det foreslås videre at kreditor pålegges en tilsvarende opplysningsplikt der Innkrevingsmyndigheten har rettet et ansvarskrav mot den trekkpliktige, se forslag til § 33 tredje ledd i innkrevingsloven. Kreditor skal ved beslutningen om utleggstrekk gjøres oppmerksom på plikten til å holde Innkrevingsmyndigheten orientert om endringer i kravsforholdet, jf. forslag til nytt siste punktum i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd.

I den nye ordningen kan et krav bli liggende lenge i kø uten å motta innbetalinger. Det kan i denne perioden skje endringer i kravets størrelse, eller kravet kan bortfalle i sin helhet. I slike tilfeller kan det være en risiko for at Innkrevingsmyndighetens opplysninger om kravet er feil selv om kreditor har en opplysningsplikt. Innkrevingsmyndigheten bør derfor ha et selvstendig ansvar for å be kreditor om å validere kravets eksistens og størrelse der det har gått lang tid uten utbetalinger eller oppdaterte opplysninger fra kreditor.

Lovprosjektet mener at det bør gå noe tid før Innkrevingsmyndigheten skal be kreditor om å validere kravet, og foreslår at denne plikten tidligst inntrer når det har gått ett år siden beslutning om utleggstrekk. Det er heller ikke nødvendig å be kreditor om å validere kravet der det er under ett år siden sist kreditor mottok utbetaling på kravet eller informerte om endringer i kravet. Dersom Innkrevingsmyndigheten mer enn ett år etter nevnte hendelser, mottar en innbetaling som kreditoren skal ta del i, gis kreditoren en frist for å bekrefte kravets eksistens. Dersom kreditor ikke bekrefter innen fristen, holdes kreditorens krav utenfor fordelingen frem til kreditor validerer kravet. Dersom det bare er dette kravet som er omfattet av utleggstrekket, vil kravet anses «dekket eller bortfalt på annen måte», og utleggstrekket vil opphøre, jf. forslag til § 7-29 første ledd i tvangsfullbyrdelsesloven.

Lovprosjektet foreslår at Innkrevingsmyndighetens ansvar for å validere krav lovfestes i innkrevingsloven § 33 andre ledd.

9.11 Forfall for trekkbeløpet

9.11.1 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd skal den trekkpliktige foreta trekk i samsvar med trekkpålegget. I utgangspunktet er det altså namsmyndigheten som bestemmer forfallet for trekkbeløpet. Normalt vil trekkbeløpet forfalle månedlig.

For utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav som skal rapporteres etter reglene i a-opplysningsloven, gjelder det en særregel. I disse tilfellene følger det av skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd at trekkbeløpet forfaller etter de samme reglene som gjelder for forskuddstrekk, jf. skattebetalingsloven § 10-10. Det vil si at trekkbeløpet forfaller seks ganger i året (15. januar, 15. mars osv.), og at den trekkpliktige i utgangspunktet skal sette inn trekkbeløpet på en skattetrekkskonto senest første virkedag etter lønnsutbetalingen. For andre skatte- og avgiftskrav gjelder forfallsbestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, jf. skattebetalingsloven § 10-50.

9.11.2 Vurderinger og forslag

Ordningen ett utleggstrekk innebærer at utleggstrekket vil kunne dekke flere ulike krav. Forfallstidspunktet for trukket beløp må derfor være likt uavhengig av hvilket krav namsmyndighetene har besluttet utleggstrekk for.

Lovprosjektet har vurdert om tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd, som i dag gjelder for alle andre utleggstrekk enn skattekrav mv., skal gjelde generelt for alle utleggstrekk. Dette er en regel som er fleksibel og som kan tilpasses dagens og fremtidige saksbehandlingssystemer. Som følge av at det er flere namsmyndigheter som nedlegger utleggstrekk, er det imidlertid en risiko for at forfallstidspunktet kunne bli satt ulikt fra sak til sak. For å sikre forutberegnelighet for den trekkpliktige, bør forfallstidspunktet derfor i utgangspunktet fremgå av lov eller forskrift.

Utleggstrekk for skattekrav mv. forfaller til betaling seks ganger i året, jf. skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd, jf. § 10-10. Et alternativ kunne ha vært å foreslå en tilsvarende forfallsregel for alle utleggstrekk. En slik regel vil imidlertid innebære at den trekkpliktige vil sitte på trekkbeløpet unødvendig lenge etter at trekket er gjennomført, og kreditor vil motta trekkbeløpet tilsvarende forsinket. Lovprosjektet vil derfor ikke foreslå en slik regel.

Etter lovprosjektets syn vil det forenkle arbeidsprosessen for trekkpliktige dersom trekkbeløpet kan innbetales samtidig med at trekket blir gjennomført. Trekkpliktige vil da slippe å sitte på trekkbeløpet lengre enn nødvendig. En slik løsning vil også innebære at trekkbeløpet raskt vil kunne videreformidles til kreditor. Lovprosjektet foreslår derfor at forfall for trekkbeløp for utleggstrekk som hovedregel skal være første virkedag etter lønnsutbetalingen mv. En konsekvens av forslaget er også at plikten til å sette trekkbeløp for enkelte skatte- og avgiftskrav på en skattetrekkskonto, bortfaller. Det kan tenkes at det unntaksvis vil være aktuelt å fastsette en avvikende forfallsfrist. Det er Innkrevingsmyndigheten som har ansvaret for å gi den trekkpliktige betalingsinformasjon mv., se forslag til innkrevingsloven § 30 første ledd første

punktum. Lovprosjektet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette et annet forfallstidspunkt.

Det vises til forslaget om ny bestemmelse om forfall i § 30 andre ledd første punktum i innkrevingsloven.

9.12 Rapportering av gjennomført utleggstrekk

9.12.1 Gjeldende rett

For de fleste utleggstrekk skjer det ingen rapportering til namsmyndighetene eller kreditor utover at den trekkpliktige betaler inn det gjennomførte trekket til kreditor for kravet, som regel merket med et KID-nummer som kobler innbetalingen mot riktig skyldner og krav.

For noen skatte- og avgiftskrav er det imidlertid en særregel for rapportering av utleggstrekk. Trekkpliktige skal for slike krav rapportere opplysninger om gjennomført utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven, jf. skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd.

Rapporteringsplikten etter a-opplysningsloven gjelder bare der utleggstrekket er nedlagt for restskatt, forskuddsskatt, forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift mv., jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-11. Rapporteringsplikten gjelder videre bare for arbeidsgivere som har plikt til å ha skattetrekkskonto. Utleggstrekk nedlagt i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende (med noen unntak, se skattebetalingsloven § 5-6 første ledd bokstav c), eller i andre ytelser som det ikke skal foretas forskuddstrekk i, faller derfor utenfor bestemmelsen i skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd. Det samme gjelder private arbeidsgivere og veldedige eller allmennyttige institusjoner eller organisasjoner som omfattes av en forenklet oppgjørsordning, jf. a-opplysningsforskriften § 3-1 andre ledd.

Arbeidsgiver spesifiserer utleggstrekkene på den enkelte inntektsmottaker ved rapporteringen. Når a-meldingen registreres inn, blir skyldner godskrevet trukket beløp basert på arbeidsgivers rapportering. Samtidig opprettes et krav mot den trekkpliktige. Betales ikke dette kravet ved forfall, innkreves det på vanlig måte mot den trekkpliktige, jf. skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, jf. § 16-1 andre ledd, se nærmere om trekkpliktiges ansvar under punkt 9.14.

9.12.2 Vurderinger og forslag

9.12.2.1 Behovet for regler om rapportering av utleggstrekk

Rapportering fra den trekkpliktige om gjennomført utleggstrekk gjør det enklere å følge opp misligholdte utleggstrekk og avdekke mulige feil i gjennomføringen av trekket. Innkrevingsmyndigheten kan da enkelt kontrollere innbetalt trekkbeløp opp mot rapportert trekkbeløp, og følge opp eventuelle avvik. Rapporteringen vil slik bidra til å sikre at trekkpålegget blir korrekt gjennomført.

Rapporteringen sikrer også at Innkrevingsmyndigheten raskt og effektivt kan rette ansvar mot den trekkpliktige ved mislighold. Dersom den trekkpliktige rapporterer at utleggstrekket er foretatt i skyldners lønn mv., men har unnlatt å innbetale beløpet, kan Innkrevingsmyndigheten, uten å innhente ytterligere dokumentasjon, legge til grunn at trekket er gjennomført og starte innkrevingen mot den trekkpliktige.

På bakgrunn av rapporteringen kan Innkrevingsmyndigheten som utgangspunkt også godskrive skyldneren for foretatt trekk ved utløpet av rapporteringsfristen selv om trekkbeløpet ikke er innbetalt av den trekkpliktige, se nærmere i punkt 9.13 om trekkets frigjørende virkning. Uten en særskilt rapportering ville man være avhengig av å innhente dokumentasjon fra skyldner på at utleggstrekk er foretatt i hvert enkelt tilfelle.

9.12.2.2 Valg av rapporteringsløsning

Som det fremgår av punkt 2 innebærer forslaget om ett utleggstrekk blant annet at et utleggstrekk for flere ulike krav skal fremstå som ett samlet utleggstrekk for den

trekkpliktige. For å få dette til, må reglene om rapportering av gjennomført utleggstrekk være like for alle typer krav.

Lovprosjektet foreslår at trekkpliktige skal rapportere gjennomført utleggstrekk for alle krav etter reglene i a-opplysningsloven. Det innebærer at ordningen som i dag gjelder for utleggstrekk nedlagt til dekning av skattekrav mv., i utgangspunktet vil gjelde for alle utleggstrekk, gitt at det er trekkplikt for ytelsen det er nedlagt utleggstrekk i, se punkt 9.12.2.3. Betaling av trekkbeløpet og generering av KID vil derimot ikke følge dagens løsning i a-ordningen, se nærmere om betaling i punkt 9.9.

Trekkpliktige vil med en slik løsning kunne rapportere foretatt utleggstrekk i samme kanal for alle utleggstrekk, og kan gjøre dette på samme sted og samtidig med rapporteringen av forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift. Rapporteringen vil skje maskinelt fra den trekkpliktiges lønnssystem, og vil generelt kreve svært liten manuell behandling hos den trekkpliktige. De aller fleste trekkpliktige har allerede implementert denne løsningen i sine lønnssystemer i forbindelse med at denne rapporteringsløsningen ble innført for utleggstrekk nedlagt for skattekrav mv. Forslaget vil altså i liten grad innebære ekstra kostnader for de trekkpliktige.

Det er i dag noen mindre arbeidsgivere som ikke bruker lønnssystemer, eller ikke har lønnssystemer som kommuniserer med Altinn. Ifølge opplysninger lovprosjektet har innhentet gjelder det ca. 18-20 000 arbeidsgivere mot ca. 180 000 arbeidsgivere som rapporterer opplysninger via et lønnssystem. For dette fåtallet av arbeidsgiverne vil rapportering av utleggstrekk, som skjer gjennom en tasteløsning i Altinn, fremdeles være en delvis manuell prosess. Lovprosjektet antar likevel at innføringen av *lik* rapporteringsløsning for alle utleggstrekk vil være en forenkling også for disse arbeidsgiverne. Lovprosjektet legger til grunn at andelen arbeidsgivere som ikke rapporterer via et lønnssystem vil reduseres i fremtiden som følge av ytterligere digitalisering i samfunnet. Den foreslåtte løsningen antas derfor å være robust og fremtidsrettet.

9.12.2.3 Nærmere om rapporteringsplikten

Plikten til å rapportere utleggstrekk gjennom a-meldingen, kan ikke være videre enn den generelle rapporteringsplikten som gjelder for utbetalingen det er nedlagt trekk i. Etter skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd er dette løst ved at rapporteringsplikten er begrenset til arbeidsgivere som har en plikt til å ha skattetrekkskonto. Utleggstrekk nedlagt i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende, eller i andre ytelser som det ikke skal foretas forskuddstrekk i, faller derfor utenfor bestemmelsen.

Lovprosjektet foreslår at en tilsvarende begrensing skal gjelde når plikten til å rapportere utleggstrekk gjennom a-meldingen foreslås utvidet til å omfatte alle utleggstrekk. Det foreslås imidlertid at plikten til å rapportere inn utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven knyttes direkte til reglene om trekkplikt i skattebetalingsloven § 5-4, og ikke til plikten til å ha skattetrekkskonto i skattebetalingsloven § 5-12. Lovprosjektet mener dette gir en enklere regulering enn dagens mer indirekte regulering via reglene om skattetrekkskonto.

Lovprosjektet foreslår at arbeidsgivere som har trekkplikt for ytelsen det skal foretas utleggstrekk i etter skattebetalingsloven § 5-4, ukrevet skal levere opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. Forslaget innebærer at opplysningsplikten i a-meldingen omfatter utleggstrekk for alle krav.

Det kan tenkes at enkelte trekkpliktige bør unntas fra plikten til å rapportere utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven. Det foreslås derfor at Finansdepartementet gis adgang til i forskrift å bestemme at regelen ikke skal gjelde for enkelte trekkpliktige.

Rapporteringsplikten etter a-opplysningsloven vil ikke omfatte utleggstrekk i ytelser det ikke er trekkplikt for etter skattebetalingsloven § 5-4. Det foreslås derfor at det i forskrift kan gis regler om hvordan den trekkpliktige skal rapportere disse utleggstrekkene.

Rekkevidden av opplysningsplikten etter a-opplysningsloven følger av særlovene i henvisningsbestemmelsen i a-opplysningsloven § 3. Lovprosjektet foreslår derfor at a-opplysningsloven § 3 endres slik at den henviser til rapporteringsreglene for utleggstrekk i innkrevingsloven.

Det vises til forslaget til ny bestemmelse i innkrevingsloven § 30 tredje ledd og forslag til endringer i a-opplysningsloven § 3.

9.13 Utleggstrekkets frigjørende virkning

9.13.1 Gjeldende rett

Dersom den trekkpliktige foretar utleggstrekk i skyldnerens lønn mv., men uten at den trekkpliktige betaler trukket beløp til kreditor, oppstår spørsmålet om skyldneren eller kreditor har risikoen for den manglende betalingen fra den trekkpliktige. En annen måte å formulere problemstillingen på er på hvilket tidspunkt betalingen, som skjer via trekket, er frigjørende for skyldner. Er dette når trekket foretas i lønnen til skyldner eller er det først når kreditor har mottatt trekkbeløpet? Spørsmålet er ikke direkte regulert i lov eller forskrift.

For skatte- og avgiftskrav har det vært en langvarig praksis for at skyldneren som hovedregel får godskrevet gjennomført utleggstrekk dersom den trekkpliktige har rapportert gjennomført trekk til skattekontoret, eller dersom det på annen måte dokumenteres at trekket faktisk er gjennomført i skyldners lønn mv. Til sammenligning fremgår en slik rett for skyldneren for forskuddstrekk i skattebetalingsforskriften § 7-1-2 bokstav a.

Vibeke Løvold i Utleggstrekk 2. utgave (2021) s.192-193 antar at tilsvarende regel som for skatte- og avgiftskrav gjelder generelt. Hun finner støtte for dette synspunktet i lovens ordlyd og historikk, samt i at det for skyldneren ville blitt et lite rimelig resultat om han/hun måtte betale på nytt et avdrag som allerede er trukket av inntekten.

Falkanger/Flock/Waaler s. 383-384 legger også til grunn at det er kreditor som bærer risikoen for manglende trekk, og viser til at kreditor gjennom trekkordningen har fått en hjelp til innkrevingen som kreditor bør bære risikoen for. Spørsmålet har imidlertid aldri blitt behandlet av Høyesterett, og problemstillingen er derfor ikke endelig avklart.

9.13.2 Vurderinger og forslag

Om skyldneren eller kreditor bør ha risikoen for at den trekkpliktige ikke betaler trukket beløp til kreditor, er et praktisk og viktig spørsmål som bør være klart regulert. Dersom valget faller på skyldneren, risikerer han eller hun å betale trukket beløp to ganger til kreditor. Er det kreditor som skal bære risikoen, vil han eller hun måtte redusere kravet mot skyldneren uten å ha mottatt betaling. I begge tilfellene vil imidlertid den trekkpliktige være ansvarlig for manglende betaling av trekkbeløpet, enten overfor skyldner gjennom de ulovfestede reglene om erstatning (eventuelt condictio indebiti) eller overfor kreditor gjennom ansvarsreglene i forslag til § 31 i innkrevingsloven, se nærmere om sistnevnte i punkt 9.14.

Lovprosjektet mener at kreditor bør bære risikoen for at gjennomført utleggstrekk ikke blir betalt av den trekkpliktige, og foreslår at skyldneren i slike tilfeller som hovedregel skal ha rett til å få godskrevet gjennomført trekk. Dette er i samsvar med regelen som i dag gjelder for utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav, og som også antas å gjelde for utleggstrekk for andre krav.

Lovprosjektet legger særlig vekt på at kreditor gjennom trekkordningen får hjelp fra den trekkpliktige til innkreving av kravet. Det er da nærliggende og rimelig at den parten som nyter godt av ordningen, også bør bære risikoen og kostnadene i de tilfellene ordningen (unntaksvis) ikke fungerer fordi den trekkpliktige ikke oppfyller sine plikter. Videre er skyldneren under tvangsinnkreving. Det er da ekstra urimelig for skyldneren at han/hun først skal leve på et eksistensminimum som følge av trekk i lønnen, for deretter å oppleve at kravet likevel ikke blir redusert. I tillegg vil styrkeforholdet mellom skyldner og kreditor vanligvis være ulikt. Som regel vil

skyldneren være den parten med minst ressurser, og vil ofte også mangle kunnskap om hvordan et erstatningskrav mot den trekkpliktige kan fremmes og innkreves. Der det er ulikt styrkeforhold mellom partene, er det etter lovprosjektets syn rimelig å velge en regel som beskytter den antatt «svake» parten.

Lovprosjektet foreslår på denne bakgrunn å lovfeste at trekk som er foretatt i skyldners lønn mv. har frigjørende virkning for skyldner, selv om den trekkpliktige ikke har overført trekkbeløpet til Innkrevingsmyndigheten, se forslag til regulering i innkrevingsloven §35 første ledd.

Lovprosjektet foreslår i punkt 9.12 at den trekkpliktige skal rapportere inn foretatt utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven. Dersom den trekkpliktige har rapportert utleggstrekket i a-meldingen, er det etter lovprosjektets syn en sterk presumpsjon for at trekket også faktisk er gjennomført overfor skyldner, selv om den trekkpliktige ikke har innbetalt trekkbeløpet til Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten bør derfor i disse tilfellene kunne godskrive skyldneren på bakgrunn av rapporteringen. Dersom det senere viser seg at trekket rent faktisk ikke er gjennomført, selv om det er rapportert, skal godskriving likevel ikke skje. Skyldner skal også godskrives dersom det på annen måte dokumenteres at trekket faktisk er gjennomført, selv om den trekkpliktige verken har rapportert eller betalt trekket.

Det er imidlertid ikke alltid at skyldneren bør få godskrevet trekket selv om det er på det rene at trekket er gjennomført. Det kan være tilfeller der skyldneren ut fra sin tilknytning til den trekkpliktige vil kunne øve innflytelse på de forholdene som førte til trekkmisligholdet, sammenlign tilsvarende regel for å nekte godskriving av forskuddstrekk i skattebetalingsforskriften § 7-1-2 bokstav a tredje punktum. Det foreslås derfor at Finansdepartementet i forskrift kan gi nærmere regler om at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldner, se forslag til forskriftshjemmel i innkrevingsloven § 35 andre ledd andre punktum.

9.13.2.1 Tidspunktet for godskriving av skyldner

Både der trekkbeløpet betales av den trekkpliktige, og der skyldner skal godskrives trekkbeløpet på bakgrunn av rapportering eller annen dokumentasjon, må det reguleres fra hvilket tidspunkt skyldner skal godskrives gjennomført trekk. Dette vil ha betydning for hvor lenge kreditor kan beregne forsinkelsesrenter på den delen av skyldners krav som trekkbeløpet skal dekke.

Trekkpliktige innbetaler trekkbeløpet

Dersom den trekkpliktige betaler trekkbeløpet til forfall, jf. forslag til § 30 i innkrevingsloven, er det rimelig at skyldneren blir kreditert trukket beløp den dagen Innkrevingsmyndigheten mottar beløpet.

Dersom den trekkpliktige er sen med å betale trekkbeløpet, vil det å først kreditere skyldneren ved innbetalingen fra den trekkpliktige til Innkrevingsmyndigheten, føre til et rentetap for skyldneren. Skyldneren har «betalt» beløpet ved lønnsutbetalingen, men får først kreditert innbetalingen på et senere tidspunkt. Her er det ikke nødvendigvis rimelig at det er skyldneren som skal bære rentetapet.

Utfordringen i begge tilfellene over er at Innkrevingsmyndigheten ikke vil vite den eksakte datoen lønnsutbetalingen foretas, og følgelig ikke hva som er forfallstidspunktet for trekkbeløpet. Det betyr at så lenge den trekkpliktige betaler trekkbeløpet i løpet av utbetalingsmåneden, så vil ikke Innkrevingsmyndigheten kunne vite om trekket er blitt betalt til forfall eller for sent. Der den trekkpliktige betaler *etter* utløpet av utbetalingsmåneden vil Innkrevingsmyndigheten vite at trekkbeløpet er betalt for sent, men heller ikke her vil den vite hvor lenge etter forfall beløpet er betalt.

En mulig løsning kan være at der trekkbeløpet blir innbetalt i løpet av utbetalingsmåneden, så legges det i utgangspunktet til grunn at trekkbeløpet er betalt til forfall, og trekkbeløpet godskrives på tidspunktet Innkrevingsmyndigheten mottar

beløpet. Lovprosjektet antar at de fleste trekkpliktige vil betale til forfall, og at denne løsningen vil gi rett resultat i hoveddelen av sakene.

Der trekkbeløpet betales etter utbetalingsmåneden, bør det trolig fastsettes et fast tidspunkt for godskrivingen av beløpet. Dette kan for eksempel være den første dagen i utbetalingsmåneden. Det vil være det mest gunstige tidspunktet for skylderen, og er slik regelen er for skattekrav i dag. Et annet alternativ kan være midt i måneden. Det vil trolig gi en mest «korrekt» renteberegning i flertallet av sakene, og kan være et greit kompromiss mellom skyldneren og kreditor.

Skyldner godskrives på bakgrunn av rapportering mv.

Dersom den trekkpliktige ikke betaler trekkbeløpet, og skyldneren skal godskrives trukket beløp på bakgrunn av rapportering eller annen dokumentasjon, må det også reguleres fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives.

Der godskriving foretas på bakgrunn av dokumentasjon på gjennomført trekk, for eksempel lønnsslipp fra skyldner, vil det fremgå hvilket tidspunkt trekket ble gjennomført. Det er da naturlig å legge dette tidspunktet til grunn ved godskrivingen.

Der godskrivingen skjer på bakgrunn av trekkpliktiges rapportering, vil ikke Innkrevingsmyndigheten vite hvilket tidspunkt i måneden trekket rent faktisk er foretatt. Tidspunktet for lønnsutbetalingen vil ikke fremgå av rapporteringen. I disse tilfellene må det, på samme måte som ved for sen betaling av trekkbeløpet, fastsettes et fast tidspunkt som skyldneren skal godskrives trekkbeløpet fra, se over.

Forslag til regulering

Det er mange forhold som kan få betydning for når skyldner bør godskrives et gjennomført utleggstrekk. I praksis vil det også finnes mange ulike varianter av typetilfellene over, for eksempel der den trekkpliktige betaler trekkbeløpet til forfall, men senere rapporterer inn et høyere beløp. Lovprosjektet mener det er mest

hensiktsmessig at en nærmere detaljregulering av godskrivingstidspunktet fremgår av forskrift. Lovprosjektet foreslår derfor at det i forskrift kan gis regler om tidspunktet for godskriving av trekkbeløpet, se forslag til forskriftshjemmel i innkrevingsloven § 35 andre ledd første punktum.

9.14 Den trekkpliktiges ansvar

9.14.1 Gjeldende rett

Dersom et pålegg om utleggstrekk ikke blir etterkommet eller beløpet som er trukket ikke blir betalt, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. For innkreving av skatte- og avgiftskrav gjelder skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, som har et tilnærmet likt innhold som tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. Trekkpliktig er normalt arbeidsgiver, men kan også være andre, for eksempel oppdragsgivere og NAV.

Skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd utvider ansvaret for arbeidsgiver. Etter bestemmelsen er en arbeidsgiver som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse, eller som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding mv., ansvarlig for de beløp som kunne være trukket i utleggstrekk dersom meldingen eller opplysningen var gitt på riktig måte. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at trekk ville ha blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 10 prosent av trekkgrunnlaget, det vil si brutto trekkgrunnlag.

Unnlatelse av å foreta trekk etter bestemmelsene over medfører ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste. Det oppstilles altså et skyldansvar med omvendt bevisbyrde. Det er antatt at bestemmelsen skal være en snever unntaksbestemmelse. Dersom den trekkpliktige har trukket beløpet, men ikke betalt det til kreditor, antas det at det er et objektivt økonomiske ansvar for den trekkpliktige, jf. Løvold, Vibeke, Utleggstrekk (2 utg.) side 255 og 256.

Den trekkpliktiges ansvar er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. Tilsvarende gjelder for skatte- og avgiftskrav, jf. skattebetalingsloven § 16-1 andre ledd.

Etter ansvarsbestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven er den trekkpliktige direkte ansvarlig dersom trekkplikten ikke gjennomføres. Det er den private kreditoren, som ikke har mottatt trekkbeløpet, som må rette ansvarskravet mot den trekkpliktige. Etter at kreditor har sendt et varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18, må han/hun vurdere om det skal sendes en begjæring til den alminnelige namsmannen, som vil sørge for tvangsinnkreving av ansvarskravet.

Ved innkreving av skatt- og avgiftskrav har skattekontoret særnamsmyndighet, jf. skattebetalingsloven §§ 14-3 og 14-4. Dette gjelder også ved innkreving av ansvarskrav, jf. skattebetalingsloven § 16-1 andre ledd. Skattekontoret har en rolle både som kreditor og særnamsmann for ansvarskrav, og kan derfor selv rette ansvarskravet mot den trekkpliktige og tvangsinnkreve kravet.

Den trekkpliktige kan først påklage ansvaret etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd til tingretten under tvangsinnkrevingen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Skattebetalingsloven forutsetter at skattekontorets beslutning om å rette ansvar mot den trekkpliktige etter skattebetalingsloven § 16-20 første og andre ledd anses som et enkeltvedtak. Dette fremgår forutsetningsvis ved at reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV-VI er unntatt, jf. skattebetalingsloven § 3-3 tredje ledd. Trekkpliktige må derfor avvente tvangsinnkrevingen før ansvaret eventuelt kan påklages til tingretten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

Ansvarskrav foreldes i utgangspunktet etter de alminnelige foreldelsesreglene i foreldelsesloven §§ 2 og 3. Foreldelsesfristen er tre år, og fristen løper fra den dag fordringshaveren tidligst har rett til å kreve oppfyllelse. For ansvarskrav etter skattebetalingsloven § 16-20 er det gitt en særlig regel for når fristen starter å løpe.

Etter tredje ledd i bestemmelsen er fristtarten lik den som gjelder for krav om skadeserstatning eller oppreisning, jf. foreldelsesloven § 9. Fristen starter da å løpe fra den dag skadelidte (skattekontoret) fikk eller burde ha skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.

Det er også en spesialregel om foreldelse av krav når skyldneren i straffesak blir funnet skyldig i det forhold som medfører ansvaret, jf. § 16-20 tredje ledd som gir foreldelsesloven § 11 anvendelse. Bestemmelsen medfører at krav på erstatning som springer ut av en straffbar handling, kan settes frem under en straffesak der skyldnerne blir funnet skyldig i det forhold som medfører ansvar. Dette gjelder selv om foreldelsesfristen allerede er ute. Alternativt kan erstatningskravet settes frem ved særskilt søksmål, dersom dette reises innen ett år etter at fellende dom i straffesaken ble rettskraftig.

9.14.2 Vurderinger og forslag

Ansvarsreglene for utleggstrekk er viktige for å sikre at pålegget om utleggstrekk blir gjennomført, og reduserer samtidig risikoen for at kreditor lider tap dersom den trekkpliktige ikke etterlever trekkpålegget.

Lovprosjektet mener at de materielle ansvarsreglene i utgangspunktet bør være like for alle krav. Det er vanskelig å se gode grunner for at mislighold av et trekkpålegg skal ha ulike konsekvenser for den trekkpliktige avhengig av hvilket krav det er nedlagt utleggstrekk for. Se nærmere om forslag til utforming av felles ansvarsregler i punkt 9.14.2.1 og 9.14.2.2.

Dersom utleggstrekket fortsatt skal fremstå som ett trekk ved mislighold av trekkpålegget, må det kunne rettes et samlet ansvarskrav mot den trekkpliktige for alle kravene som skulle ha fått dekning i perioden trekket er misligholdt. Lovprosjektet har i punkt 9.14.2.3 foretatt en nærmere vurdering av mulighetene for en slik samlet innkreving av ansvarskrav.

9.14.2.1 Ansvar ved manglende gjennomføring av trekkplikten

Ansvarsbestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd og skattebetalingsloven § 16-20 første ledd har noe ulik utforming, men tilnærmet samme innhold. Reglene er materielt sett gode. Lovprosjektet foreslår derfor å videreføre en slik ansvarsregel for alle utleggstrekk. Forslaget til ny felles bestemmelse bygger i all hovedsak på utformingen i tvangsfullbyrdelsesloven.

Unntaket fra ansvar der unnlatelsen ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste, foreslås også videreført. Det samme gjelder reguleringen av at ansvar etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg.

Se forslag til regulering i innkrevingsloven § 31 første og andre ledd.

9.14.2.2 *Ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv.*

Lovprosjektet har vurdert om det, i tillegg til ansvarsregelen som er foreslått over, er behov for en generell regel om ansvar for arbeidsgivere som unnlater å gi pliktig melding om ansettelse mv., sml. skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd.

En slik ansvarsregel gir mulighet for å rette et ansvarskrav mot arbeidsgivere som har medvirket til å forringe kreditorenes dekningsadgang gjennom manglende rapportering av arbeidsforholdet i Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, eller som har oppgitt for lav lønn. Regelen er praktisk der arbeidsgiver for eksempel utbetaler lønnen svart, men vil også fange opp tilfeller hvor arbeidsgiver innrapporterer lønn som er utbetalt gjennom hele året rett før årsskiftet. Det er et uttalt mål for regjeringen å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Særlig i det førstnevnte tilfellet, vil regelen kunne være med på å redusere lønnsomheten av svart arbeid. Videre antas det at bestemmelsen også vil ha en viss oppdragende virkning ved at arbeidsgivere i større grad vil innrapportere arbeidsforhold og lønn til rett tid, som er et gode i seg selv. I tillegg vil regelen være et ekstra virkemiddel for å tvangsinndrive krav mot en gruppe aktører som det ofte er vanskelig å oppnå dekning fra. Arbeidsgiver kan videre lett unngå ansvar ved å

innrapportere arbeidsforhold og korrekt lønn til rett tid. Lovprosjektet mener på denne bakgrunn at det er gode grunner for å ha en bestemmelse om ansvar for arbeidsgiver som unnlater å gi pliktig melding om ansettelse mv.

Ansvarsregelen i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd, vil i utgangspunktet være mest praktisk for Innkrevingsmyndigheten som, til forskjell fra alminnelig namsmann, vil ha en løpende innkreving og oppfølgning av sine krav. Alminnelig namsmann vil avslutte saken dersom det ikke er noe å ta utlegg eller nedlegge utleggstrekk i, og vil derfor ikke i ettertid ha oversikt over hvilke krav som ville fått dekning dersom arbeidsgiver hadde gitt korrekte opplysninger. Forslaget om at et utleggstrekk først skal opphøre når det har gått to år fra siste innbetaling, se punkt 9.16, medfører likevel at en slik ansvarsbestemmelse i en del tilfeller også vil være aktuell for krav som kreves inn av alminnelig namsmann. Ansvar vil for eksempel kunne gjøres gjeldende for alle kravene i et inaktivt trekk, fordi trekket kunne ha vært videreført hos ny arbeidsgiver dersom denne hadde oppfylt sin opplysningsplikt. Bestemmelsen vil også være aktuell for alle krav der det løper et aktivt utleggstrekk og arbeidsgiver har rapportert inn for lav lønn.

Lovprosjektet foreslår derfor at det, i tilfeller der det er besluttet et utleggstrekk, skal gjelde en generell regel om ansvar ved manglende rapportering av ansvarsforhold mv. Ansvaret vil kunne gjøres gjelde både for krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten og for krav som innkreves av alminnelig namsmann. Bestemmelsen foreslås plassert i kapittelet i innkrevingsloven som gjelder gjennomføringen av ett utleggstrekk. Bestemmelsen vil derfor bare komme til anvendelse dersom det er besluttet utleggstrekk for kravene, og trekket ikke er opphørt når misligholdet oppdages, jf. forslag til innkrevingsloven § 28. Dersom det ikke er besluttet utleggstrekk, eller utleggstrekket er opphørt, vil man være utenfor ordningen med ett utleggstrekk, og derfor også utenfor det som naturlig faller under lovprosjektets mandat å foreslå regler om.

Se forslag til bestemmelse i innkrevingsloven § 31 andre ledd første punktum.

For krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten, foreslår Finansdepartementets i tillegg en ansvarsbestemmelse i innkrevingsloven § 40 tredje ledd. Det følger av forslaget at Innkrevingsmyndigheten også kan gjøre ansvar gjeldende der det ikke er et løpende utleggstrekk, se nærmere omtale i Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov.

I motsetning til ved ansvar for mislighold trekkplikt, innebærer ansvar etter den foreslåtte bestemmelsen i innkrevingsloven § 31 andre ledd en nærmere vurdering av flere forhold, bl.a. inntekten til skyldner, tidspunktet arbeidsgiver er ansvarlig fra, og hvilke krav som ville ha fått dekning i den aktuelle perioden. Lovprosjektet mener derfor at arbeidsgivers ansvar, til forskjell fra ansvar etter § 31 første ledd, bør fastsettes gjennom et vedtak, se nærmere i punkt 9.14.2.4 om forholdet til forvaltningsloven. Det foreslås i punkt 9.14.2.3 at Innkrevingsmyndigheten skal følge opp og innkreve alle ansvarskrav. Lovprosjektet forslår, i forlengelsen av dette, at det også er Innkrevingsmyndigheten som har myndighet til å beslutte ansvar etter denne bestemmelsen.

Lovprosjektet foreslår at det ved fastsettingen av ansvaret skal legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse. Ansvar etter skattebetalingsloven § 16-20 andre t ledd siste punktum er begrenset til 10 prosent av brutto trekkgrunnlag. Lovprosjektet har vurdert om ansvaret etter bestemmelsen bør skjerpes. Formålet med en fast sats er å få en enkel og praktikabel regel slik at man ved fastsettingen av ansvaret slipper blant annet å kartlegge og beregne lønnsmottakerens utgifter for å vurdere om skyldneren har tilstrekkelige midler til livsopphold i den aktuelle perioden, jf. Ot.prp. nr. 83 (2004-2005) side 147. Lovprosjektet er enig i at det er en fordel at man ved fastsetting av ansvarskravet har en enkel og praktikabel regel. Samtidig er det grunn til å vurdere om regelen bør åpne opp for å fastsette et ansvar som bedre samsvarer med kreditorenes faktiske tap. Dette kan for

eksempel være aktuelt der arbeidsgiver med hensikt har unnlatt å rapportere inn arbeidsforhold, typisk ved utbetaling av svart lønn, men hvor det er tilstrekkelige opplysninger til å fastslå et trekk som ligger klart over dagens grense på 10 prosent. Dagens absolutte trekkprosent på 10 prosent kan altså slå uheldig ut der det er stort avvik mellom faktisk tap og hva arbeidsgiveren kan gjøres ansvarlig for. Lovprosjektet foreslår derfor en endring, sammenlignet med dagens regel for skatte- og avgiftskrav, som søker å hindre at dette avviket blir for stort.

Lovprosjektet har vurdert to måter å regulere dette på. Den ene er å videreføre dagens sats, men at regelen åpner opp for at det alternativt kan fastsettes et ansvarskrav som tilsvarer det faktiske tapet. Fordelen med en slik regel er at regelen vil treffe de typetilfellene der dagens sats treffer uheldig. Ulempen er at det faktiske tapet i disse tilfellene må beregnes. Dette vil kreve mye manuelt arbeid samtidig som det kan være vanskelig å klarlegge det faktiske tapet, særlig ved lengre trekkperioder.

En annen måte å regulere dette på er å øke satsen, men ellers videreføre dagens regel. Dette vil gi en enkel og praktikabel regel, men vil ikke være like treffsikkert som alternativet over. Kreditorene kan fremdeles risikere å ikke få dekket sitt fulle tap, men kan også oppleve at ansvarskravet vil utgjøre et høyere beløp enn det faktiske tap de har lidt som følge av at arbeidsgiver ikke har innrapportert korrekt inntekt til rett tid.

Lovprosjektet mener at hensynet til en enkel og sjablongmessig regel er viktigere enn at kreditorene får dekket sitt eksakte tap, eventuelt får dekket et høyere beløp av arbeidsgiver enn det de egentlig skulle ha fått. Det foreslås derfor at satsen økes til 20 prosent av brutto trekkgrunnlag. Det understrekes at en slik økning av satsen ikke vil ha betydning for utleggstrekkets størrelse mot skyldneren som sådan, bare for arbeidsgivers ansvar til kreditorene. Ved valg av sats er det lagt vekt på at 20 prosent antas å være en rimelig sats som balanserer hensynet til arbeidsgivers ansvar og kreditorenes mulige tap på en god måte. Lovprosjektet foreslår derfor at ansvaret fastsettes til 20 prosent av brutto trekkgrunnlag.

Det må reguleres når ansvarskrav etter bestemmelsen forfaller. Lovprosjektet foreslår at ansvarskravet forfaller tre uker etter at vedtaket om ansvar er sendt til arbeidsgiver. Dette samsvarer med tidspunktet det kan beregnes forsinkelsesrenter fra etter innkrevingsloven § 15 andre ledd, jf. Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov.

Lovprosjektet foreslår videre at unntaket fra ansvar der unnlatelsen ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste, også skal gjelde der arbeidsgiver unnlater å gi pliktig melding om ansettelse mv. Det samme gjelder reguleringen av at ansvar etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg.

Se forslag til bestemmelse i innkrevingsloven § 31 andre ledd andre til fjerde punktum.

9.14.2.3 Samlet innkreving av ansvarskrav mot den trekkpliktige

Ordningen ett utleggstrekk innebærer at et utleggstrekk, som kan bestå av flere ulike krav, skal fremstå som ett trekk for den trekkpliktige. Lovprosjektet mener at dette prinsippet også bør gjelde ved innkreving av ansvarskravet, slik at man kan fortsette å behandle trekket som ett også ved mislighold av trekkpålegget. Dette forutsetter at det må kunne rettes et samlet ansvarskrav mot den trekkpliktige for alle kravene som skulle ha fått dekning i perioden trekket er misligholdt.

For de private kreditorene vil en slik løsning innebære at de ikke lenger trenger å selv følge opp at den trekkpliktige oppfyller trekkplikten. I forbindelse med brukerundersøkelser som Skatteetaten har gjennomført, har det vært et uttalt ønske fra flere inkassobyråer at misligholdt trekk følges opp av namsmyndighetene. En løsning med ett utleggstrekk, hvor flere ulike krav skal ha en forholdsmessig del av trekkbeløpet, se punkt 9.6.2, gjør det også vesentlig mer utfordrende for de private kreditorene å følge med på om de hver måned har mottatt riktig beløp for sine krav.

For de trekkpliktige vil løsningen innebære at de kun vil få rettet ett ansvarskrav mot seg, i stedet for at hver enkelt kreditor selv må rette et eget ansvarskrav for sin del av det misligholdte trekkbeløpet. Flere ansvarskrav for det samme utleggstrekket vil kunne fremstå forvirrende for den trekkpliktige, som helt frem til dette tidspunktet har fått utleggstrekket presentert som ett trekk.

For namsmyndighetene vil en felles løsning, der Innkrevingsmyndigheten gis oppgaven (se under), redusere den totale ressursbruken knyttet til oppfølging og innkreving av ansvarskrav. Innkrevingsmyndigheten vil uansett følge opp mislighold av trekkplikten for egne krav. Det vil derfor trolig ikke medføre mye merarbeid å ta med også den delen av trekket som gjelder private krav ved innkrevingen av ansvarskravet. I en del tilfeller vil Innkrevingsmyndigheten håndtere innkreving av ansvarskrav for utleggstrekk som kun gjelder private krav. Dette vil innebære en noe økt arbeidsmengde sammenlignet med i dag. Alternativet ville likevel være en økt arbeidsmengde for alminnelig namsmann ettersom den foreslåtte dividendeløsningen vil føre til flere mindre ansvarskrav, og med det trolig flere begjæringer om innkreving av ansvarskrav enn i dag. Lovprosjektet legger derfor til grunn at en felles innkreving av ansvarskrav vil være både effektivt og ressursbesparende for namsmyndighetene..

Skyldner er ikke en direkte del av selve ansvarsprosessen. Lovprosjektet kan derfor ikke se at den foreslåtte løsningen vil påvirke skyldners rettsstilling i nevneverdig grad sammenlignet med dagens situasjon.

Lovprosjektet mener at en samlet innkreving av ansvarskrav for alle misligholdt trekk, totalt sett, vil gi en bedre og mer helhetlig prosess for alle parter som berøres, og foreslår derfor en slik løsning.

Myndighet til å foreta en samlet innkreving av ansvarskrav

For å få til en samlet innkreving av ansvarskrav, må denne oppgaven legges til én myndighet. Det foreslås i punkt 2.3 at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvaret for å motta og fordele trekkbeløpet til alle kreditorene. Rapportering av gjennomført utleggstrekk skal også skje til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 9.12.2. Innkrevingsmyndigheten vil altså ha en løpende oversikt over alle inn- og utbetalinger knyttet til utleggstrekket. Innkrevingsmyndigheten vil derfor både være nærmest til å oppdage at det har skjedd et trekkmislighold, og ha de beste forutsetningene for følge dette effektivt opp mot den trekkpliktige.

Oppfølgning av misligholdt trekkplikt er også en oppgave som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten gjør i dag, men som vil være ny for alminnelig namsmann. Innkrevingsmyndigheten vil derfor ha erfaring med å følge opp misligholdt trekk av eget tiltak. Dette til forskjell fra alminnelig namsmann som i dag er avhengig av at kreditor selv oppdager misligholdet og initierer innkrevingsprosessen.

Lovprosjektet foreslår på bakgrunn av det ovennevnte at Innkrevingsmyndigheten får myndighet til å innkreve ansvarskrav mot den trekkpliktige for alle misligholdte utleggstrekk.

Selv om det foreslås at Innkrevingsmyndigheten skal ha kompetanse til å innkreve alle ansvarskrav, vil den private kreditor fremdeles ha mulighet til å bruke den alminnelige namsmann ved innkreving av ansvarskrav etter innkrevingsloven § 31 første ledd. Dette følger av at kreditors krav mot den trekkpliktige oppstår ved trekkmisligholdet, og at ansvarskravet er tvangsgrunnlag for utlegg. Det vil trolig kun unntaksvis være aktuelt for kreditor å bruke alminnelig namsmann. Det kan imidlertid være tilfeller der Innkrevingsmyndigheten velger å ikke forfølge et ansvarskrav fordi den mener at det ikke er hensiktsmessig, for eksempel dersom ansvarskravet er veldig lavt eller dersom Innkrevingsmyndigheten er kjent med at den trekkpliktige ikke er søkegod. Det kan også være andre grunner til at kreditor ønsker benytte alminnelig namsmann i stedet for Innkrevingsmyndigheten til å innkreve ansvarskravet.

Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å innkreve ansvarskrav

Innkrevingsmyndighetens generelle kompetanse til å innkreve krav er regulert i forslag til ny innkrevingslov. En naturlig konsekvens av å legge myndigheten til å innkreve ansvarskrav mot den trekkpliktige til Innkrevingsmyndigheten, er at ansvarskravene bør kreves inn etter reglene i denne loven. Lovprosjektet foreslår at dette reguleres ved at reglene om ansvar plasseres i innkrevingsloven § 31, samt at denne kravtypen tas inn i forskrift til innkrevingsloven § 2, som etter Finansdepartementets forslag regulerer hvilke krav som skal kreves inn etter loven.

At ansvarskravene kreves inn etter innkrevingsloven, innebærer bl.a. at Innkrevingsmyndigheten i utgangspunktet vil utøve kreditorposisjonen for de ansvarskravene den krever inn, jf. Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 3. I dette ligger bl.a. at det er Innkrevingsmyndigheten som beslutter hvordan den operative innkrevingen skal utføres, og hvilke innkrevingstiltak som skal iverksettes. Med mindre annet er bestemt, utøver Innkrevingsmyndigheten også partsstillingen i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene, jf. Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 37.

Innkrevingsmyndigheten kan i utgangspunktet benytte seg av alle de innkrevingstiltakene som den er tillagt etter innkrevingsloven ved innkreving av ansvarskravene. Den kan blant annet beslutte utlegg i formuesobjekter og tvangsdekning i enkle krav, samt nedlegge utleggstrekk, jf. Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 23. Innkrevingsmyndigheten kan også motregne i til gode skatt og avgift, jf. Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 21 første ledd.

Forvaltningsloven gjelder i utgangspunktet ved Innkrevingsmyndighetens virksomhet, jf. Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 4. Dette reiser noen særskilte spørsmål for ansvarskrav, se nærmere i punkt 9.14.2.4.

Selv om reglene i innkrevingsloven i utgangspunktet gjelder, vil lovprosjektet forslå en særregulering for avslutning av innkrevingen av ansvarskrav på vegne av private kreditorer, se under.

Avslutning av innkrevingen av ansvarskrav for private kreditorer

Krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, vil i utgangspunktet ligge til innkreving inntil kravene er betalt eller faller bort av andre grunner. Krav som innkreves av den alminnelige namsmannen følges ikke opp på samme måte. Alminnelig namsmann avholder en utleggsforretning, og avslutter deretter saken. Alminnelig namsmann har altså ingen løpende oppfølging av kravet. Dette ansvaret ligger til kreditor for kravet.

Ved innkreving av ansvarskrav for private kreditorer vil Innkrevingsmyndigheten, unntatt enkelte bidrags- og erstatningskrav, ikke ha et generelt innkrevingsansvar for kravet som danner grunnlaget for ansvarskravet. Innkrevingsmyndigheten vil derfor ikke selv ha en løpende oversikt over innbetalinger eller andre endringer som gjelder dette kravet. Lovprosjektet foreslår i punkt 9.10 at kreditor skal ha en opplysningsplikt ved endringer i det underliggende kravet. Dersom ansvarskravet blir liggende til innkreving over lang tid, vil denne opplysningsplikten kunne bli ressurskrevende å følge opp for både kreditor og Innkrevingsmyndigheten. Risikoen for feil eller manglende opplysninger vil med tiden også øke.

Erfaringsmessig vil også tvangsinnkreving gi best resultat tidlig i innkrevingsprosessen. Jo lengre tid det går fra forfall, jo mindre sannsynlig er det at innkrevingen fører til dekning. De private kreditorene vil altså, i de fleste tilfeller, «miste» lite ved at Innkrevingsmyndigheten avslutter innkrevingen etter at innkreving av kravet er forsøkt. Lovprosjektet mener på denne bakgrunn at det ikke er hensiktsmessig at Innkrevingsmyndigheten skal ha løpende oppfølging av privatrettslige krav over lang tid.

Lovprosjektet mener at Innkrevingsmyndigheten i utgangspunktet bare bør foreta ett innkrevingsforsøk mot den trekkpliktige. Dersom dette innkrevingsforsøket ikke fører til full dekning av kravet, bør Innkrevingsmyndigheten kunne avslutte innkrevingen av den delen av ansvarskravet som tilhører de private kreditorene. Den nærmere reguleringen av når innkrevingen av et ansvarskrav for private krav kan eller skal avsluttes, bør imidlertid fremgå av forskrift. En slik forskrift kan gis i medhold av forskriftshjemmelen som er foreslått av Finansdepartementet i forslag innkrevingsloven § 3 fjerde ledd.

Dersom Innkrevingsmyndigheten avslutter innkrevingen, kan de private kreditorene selv følge opp kravet som et ordinært pengekrav. En eventuell senere tvangsinnfordring må da skje gjennom begjæring til den alminnelige namsmannen. Ansvarskrav som er knyttet til krav som Innkrevingsmyndighetens krever inn, vil fortsatt følges opp av Innkrevingsmyndigheten på vanlig måte.

9.14.2.4 Forholdet til forvaltningsloven

Felles ansvarsregler for utleggstrekk er foreslått plassert i innkrevingsloven § 31. Myndigheten til å innkreve ansvarskrav, og til å beslutte ansvar etter bestemmelsens andre ledd, er videre foreslått lagt til Innkrevingsmyndigheten. Forvaltningsloven gjelder i utgangspunktet for Innkrevingsmyndighetens virksomhet, jf. Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 4. Dersom det foretas beslutninger som anses som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, må i utgangpunktet saksbehandlingsreglene for slike vedtak følges.

Lovprosjektet foreslår i punkt 9.14.2.1 en ny felles bestemmelse om ansvar ved misligholdt trekkplikt. Bestemmelsen forutsetter, på samme måte som dagens bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd, at ansvarskravet oppstår på det tidspunktet den trekkpliktige misligholder trekkplikten, uten ytterligere handling fra kreditor eller Innkrevingsmyndigheten. Lovprosjektet har vurdert å tydeliggjøre dette i ordlyden, men mener det fremkommer klart nok, særlig sett opp mot ordlyden i

andre ledd. Følgelig finner ikke lovprosjektet det nødvendig med en slik tilføyelse. Siden ansvaret følger direkte av lovbestemmelsen, legger lovprosjektet til grunn at heller ikke ansvarskrav som fremmes av Innkrevingsmyndigheten oppstår ved «en avgjørelse» under «utøving av offentlig myndighet», jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a. Ansvaret oppstår følgelig ikke ved et enkeltvedtak. Innkrevingsmyndighetens senere beslutning om å innkreve ansvarskravet anses ikke som en selvstendig bindende realitetsavgjørelse, men som ledd i en prosess som ender opp i et tvangsinnfordringstiltak. Slike prosessledende beslutninger anses ikke som enkeltvedtak, jf. kravet om at avgjørelsen må være «bestemmende» i forvaltningsloven § 1 første ledd bokstav a.

Lovprosjektet foreslår i punkt 9.14.2.2 at Innkrevingsmyndigheten også skal kunne rette et ansvarskrav mot arbeidsgiver ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. Det fremgår av bestemmelsen at Innkrevingsmyndigheten kan holde arbeidsgiver ansvarlig dersom vilkårene i bestemmelsen er oppfylt. Innkrevingsmyndigheten må altså foreta en konkret vurdering og fatte en beslutning for at ansvarskravet skal oppstå. Denne beslutningen vil være et enkeltvedtak etter forvaltningsloven fordi det er avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet, og som er bestemmende for rettigheter eller plikter for private rettssubjekter, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a og b.

Ved ansvar etter skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd er reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kap. IV–VI unntatt, jf. skattebetalingsloven § 3-3 tredje ledd. Lovprosjektet har vurdert om det bør gjøres tilsvarende unntak for bestemmelsen i innkrevingsloven § 31 andre ledd.

Ansvaret etter den foreslåtte bestemmelsen i innkrevingsloven § 31 andre ledd er ikke knyttet til et konkret trekkpålegg, men hva som kunne ha vært trukket dersom arbeidsgiver hadde oppfylt opplysningsplikten sin. Arbeidsgiver vil derfor ha et langt større behov for å kunne uttale seg før Innkrevingsmyndigheten fatter en beslutning,

sammenlignet med bestemmelsen som er foreslått i innkrevingsloven § 31 første ledd. Tilsvarende vil arbeidsgiver, for å eventuelt kunne angripe avgjørelsen i etterkant, også ha et behov for at avgjørelsen er grunngitt. Lovprosjektet mener derfor at reglene om forhåndsvarsel og krav til begrunnelse mv., som er grunnleggende rettssikkerhetsgarantier, bør gjelde ved vedtak etter ansvarsregelen som er foreslått i innkrevingsloven § 31 andre ledd.

Lovprosjektet mener derimot at klageretten til tingretten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 er tilstrekkelig til å sikre arbeidsgivers behov for å kunne få overprøvd beslutningen om ansvar. Arbeidsgiver vil kunne påklage ansvaret fra det tidspunkt varsel om tvangsinnkreving, etter Finansdepartementets forslag til innkrevingsloven § 25, er sendt. Dersom klagereglene i forvaltningsloven kap. VI også skal gjelde, vil dette innebære et administrativt klagespor i tillegg til klageadgangen til tingretten. En slik administrativ klageadgang vil bryte med det som generelt gjelder for klager under tvangsinnkrevingen. En ekstra klageadgang er heller ikke nødvendig av hensyn til arbeidsgiver. Det vil også innebære unødvendig ressursbruk for Innkrevingsmyndigheten, og vil kunne bidra til å forsinke innkrevingen av kravet. Bestemmelsen om klage over pålegg om opplysningsplikt etter forvaltningsloven § 14 anses også å være overflødig ved siden av klagereglene i tvangsfullbyrdelsesloven.

Lovprosjektet mener derfor at reglene om klage i forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 ikke bør gjelde ved behandling av saker som gjelder enkeltvedtak om trekkansvar etter innkrevingsloven § 31. Unntaket fra forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 omfatter også en beslutning om å avslutte innkrevingen av ansvarskravet overfor trekkpliktige, for eksempel fordi forsøkt innkreving ikke har ført til dekning. Kreditor for kravet vil derfor ikke ha klageadgang etter forvaltningsloven på en slik beslutning. Dette gjelder også dersom kreditor er en privat part.

Heller ikke reglene om overordnet organs omgjøringsadgang etter forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd bør gjelde. Adgangen til å omgjøre et vedtak har tett

sammenheng med klagereglene. Etter lovprosjektets syn er det derfor ikke hensiktsmessig at overordnet forvaltningsorgan har adgang til å omgjøre et enkeltvedtak der tingretten er klageinstans. Derimot bør Innkrevingsmyndigheten kunne omgjøre sitt eget vedtak etter forvaltningsloven § 35 første ledd. Det vil være unødvendig ressursbruk dersom et vedtak som Innkrevingsmyndigheten selv mener bør omgjøres, må behandles etter klagereglene av tingretten.

Se nærmere i Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov og forslag til regulering i § 4 første ledd bokstav e.

9.14.2.5 Foreldelse av ansvarskrav

Forslaget om en felles ansvarsbestemmelse og en samlet innkreving av ansvarskrav mot den trekkpliktige, innebærer at reglene for foreldelse av ansvarskrav må være like for alle krav. For å oppnå det, må det foretas et valg om friststart for foreldelse for ansvarskrav skal reguleres av foreldelsesloven § 3, jf. § 2 eller av foreldelsesloven § 9. Videre må det tas stilling til om tilleggsfristen i foreldelsesloven § 11 skal gjelde for ansvarskrav.

Friststart for foreldelse av ansvarskravet

Hovedforskjellen mellom når fristen starter å løpe etter henholdsvis § 3 og § 9 i foreldelsesloven, er at fristen etter § 3 er objektiv. Det vil si at fristen starter å løpe uavhengig av om kreditor er kjent med at han eller hun har et krav mot den trekkpliktige. Fristen etter foreldelsesloven § 9 er derimot subjektiv, det vil si at fristen er bestemt med utgangspunkt i kreditors kunnskap. Forskjellen mellom bestemmelsene reduseres likevel noe fordi foreldelsesloven § 3 suppleres av tilleggsfristen i foreldelsesloven § 10 nr. 1. Etter denne bestemmelsen kan kreditor få en tilleggsfrist på inntil ett år. Tilleggsfristen løper fra det tidspunkt kreditor fikk eller burde ha skaffet seg nødvendig kunnskap om fordringen og skyldneren. Tilleggsfristen i foreldelsesloven § 10 nr. 1 har et nært slektskap med friststarten etter foreldelsesloven § 9 første ledd, og må i utgangspunktet forstås på samme måte.

Den praktiske forskjellen mellom regelsettene er derfor at det (minimum) løper en ettårs frist fra kreditor er kjent (eller burde ha vært kjent) med fordringen og skyldneren etter foreldelsesloven §3, jf. § 10 nr. 1, mens det løper en treårs frist fra kreditor er kjent (eller burde ha vært kjent) med skaden og den ansvarlige etter foreldelsesloven § 9.

Lovprosjektet kan ikke se at det vil ha særlig betydning for den alminnelige ansvarsregelen som foreslås regulert i innkrevingsloven § 31 første ledd, om man velger å la foreldelsesfristen starte å løpe etter foreldelsesloven § 3 eller § 9. Kreditor bør, dersom han eller hun ikke har mottatt trekkbeløpet, ha skaffet seg kunnskap om «skaden» og den «ansvarlige» ved forfallet for trekkbeløpet eller kort tid etterpå. Fristen vil altså for alle praktiske formål starte på omtrent samme tidspunkt i begge tilfellene.

Valg av foreldelsesregel vil derimot ha større betydning for den foreslåtte bestemmelsen i forslag til innkrevingsloven § 31 andre ledd. For ansvar etter denne bestemmelsen vil det være uheldig om foreldelsesloven § 3 gjelder. Ansvarsbestemmelsen tar nettopp sikte på å regulere tilfeller der arbeidsgiver ikke har oppfylt sin opplysningsplikt. En objektiv friststart fra når kreditor tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse, vil derfor alltid starte å løpe før kreditor er kjent med forholdet. I ytterste konsekvens vil det innebære at Innkrevingsmyndigheten bare har ett år fra den blir kjent eller burde bli kjent med forholdet før ansvarskravet foreldes, jf. foreldelsesloven § 10 første ledd. Lovprosjektet mener at dette er uheldig, og at fristen i foreldelsesloven § 3 derfor ikke passer for ansvar etter denne bestemmelsen. Fristen etter foreldelsesloven § 9 vil derimot passe godt i disse tilfellene. Det er først fra det tidspunktet Innkrevingsmyndigheten fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige at det er mulig å gjøre ansvar gjeldende etter bestemmelsen.

Både av hensyn til et enklere regelverk og til utviklingen av felles IT-systemer bør foreldelse av ansvarskrav etter første og andre ledd i forslag til innkrevingsloven § 31 reguleres av den samme regelen. Bestemmelsen i foreldelsesloven § 9 vil være den klart mest hensiktsmessige regelen for ansvarskrav mot arbeidsgiver som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse mv. Ansvarskrav for manglende gjennomført utleggstrekk har også generelt et nært slektskap med erstatningskrav, blant annet ved at bestemmelsen stiller et skyldansvar med omvendt bevisbyrde. Likhetshensyn taler derfor også for at foreldelsesfristen som gjelder for erstatningskrav bør gjelde tilsvarende for ansvarskrav.

Lovprosjektet foreslår at foreldelsesloven § 9 skal gjelde for ansvarskrav etter forslag til innkrevingsloven § 31, se forslag til regulering i innkrevingsloven § 31 fjerde ledd.

Tilleggsfrist ved straffbar handling

Den særskilte foreldelsesfristen i foreldelsesloven § 11, om at ansvarskrav som springer ut av en straffbar handling, kan settes fram under en straffesak mv., er begrunnet i at det kan virke støtende om en person som blir straffedømt, skal kunne unndra seg erstatningskravet ved å påberope seg foreldelse.

Det mest aktuelle straffebudet i disse sakene er straffeloven § 169 andre ledd om manglende etterlevelse av trekkpålegg. Bestemmelsen må skrives om for å passe til ordningen med ett trekk. Den bør gjelde for trekkpålegg generelt og kan ikke knyttes til trekk for bestemte typer krav. I Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov punkt 17.2 er det tatt inn forslag om det. Reglene om underslag i straffeloven §§ 324 og 325 kan også unntaksvis være aktuelle.

For det straffebudet som det er mest aktuelt å anmelde for, straffeloven § 169, vil den strafferettslige foreldelsesfristen på to år i de aller fleste tilfellene være utløpt før den sivilrettslige fristen på tre år. Selv om den strafferettslige fristen kan starte senere enn den sivilrettslige fristen, for eksempel ved fortsatt straffbart forhold, vil det likevel kun

helt unntaksvis være tilfelle at foreldelsesloven § 11 har praktisk betydning i disse sakene. Ved underslag vil det oftere kunne skje at den strafferettslige foreldelsesfristen på fem år er lengre enn den sivilrettslige fristen. Det er imidlertid ikke så vanlig at påtalemyndigheten tar ut tiltale for underslag i disse tilfellene, fordi det er mye enklere å bevise at vilkårene etter straffeloven § 169 er oppfylt, samt at det har begrenset betydning for straffeutmålingen hvilket av straffebudene vedkommende blir dømt for.

Selv om det ikke er så ofte det vil være behov for å anvende foreldelsesloven § 11 ved ansvarskrav, kan det oppstå tilfeller hvor bestemmelsen er aktuell. Det kan da virke støtende dersom en person som blir straffedømt for manglende etterlevelse av trekkpålegg, samtidig kan unndra seg erstatningskravet overfor kreditor, som følge av sivilrettslig foreldelse. Lovprosjektet mener derfor at foreldelsesloven § 11 bør gjelde for ansvarskrav.

Lovprosjektet foreslår at foreldelsesloven § 11 skal gjelde for ansvarskrav etter forslag til innkrevingsloven § 31, se forslag til regulering i innkrevingsloven § 31 fjerde ledd.

9.15 Forsinkelsesrenter ved for sen betaling av trekkbeløpet

9.15.1 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 første ledd skal den trekkpliktige foreta trekk i samsvar med trekkpålegget. Normalt vil trekkbeløpet forfalle månedlig. Der trekkbeløpet ikke betales til forfall, vil den trekkpliktige være ansvarlig for beløpet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. Kreditor vil da også ha krav på forsinkelsesrenter fra forfallstidspunktet, jf. forsinkelsesrenteloven § 2 første ledd.

Utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav følger i utgangspunktet forfallsregelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, men det er et eget forfallstidspunkt for enkelte skattekrav, jf. skattebetalingsloven § 10-50. Skattekontoret kan også kreve forsinkelsesrenter ved for sent betalt trekkbeløp, jf. skattebetalingsloven § 11-1 første

ledd. I siste punktum i bestemmelsen fremgår det at rente på ansvarskrav løper fra forfallstidspunktet for trekkbeløpet som ansvarskravet skal dekke.

9.15.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet foreslår i punkt 9.11.2 at trekkbeløpet forfaller første virkedag etter utbetalingen av lønn mv. Dersom den trekkpliktige ikke betaler trekkbeløpet til forfall, må det vurderes om det skal løpe forsinkelsesrenter på ansvarskravet som da oppstår etter forslag til innkrevingsloven § 31 første ledd. Forsinkelsesrentene vil i tilfelle tilfalle kreditorene som har krav i det misligholdte trekket, og fordeles etter samme fordelingsnøkkel som utleggstrekket.

Generelt ilegges forsinkelsesrenter av to hovedgrunner. Det skal være et sanksjonsmiddel for å fremtvinge oppfyllelse av et misligholdt krav. Videre skal forsinkelsesrentene være en erstatning for at den som har krav på pengene får betalt kravet etter forfall.

I utgangspunktet vil formålet bak forsinkelsesrenter også treffe der den trekkpliktige betaler trekkbeløpet for sent. Kreditor vil lide et rentetap som følge av at trekkbeløpet er betalt etter forfall, og bør kompenseres for dette tapet. Der trekkbeløpet eller trekkplikten er misligholdt, vil forsinkelsesrentene kunne fungere som et pressmiddel mot den trekkpliktige for å sikre betaling av trekkbeløpet. I utgangspunktet bør det derfor påløpe forsinkelsesrenter dersom trekkbeløpet betales for sent.

Ansvarskrav ved misligholdt trekkplikt reiser likevel noen særlige problemstillinger fordi misligholdet kan skje på to måter. Enten ved at den trekkpliktige trekker skyldneren i lønnsutbetalingen mv., men unnlater å betale trekkbeløpet til Innkrevingsmyndigheten. Eller ved at den trekkpliktige også unnlater å trekke skyldneren i lønnsutbetalingen mv. Lovprosjektet mener at spørsmålet om forsinkelsesrenter bør behandles ulikt i disse to typetilfellene.

Der den trekkpliktige har foretatt trekk i skyldnerens lønnsutbetaling mv., men ikke betalt trekkbeløpet, vil skyldner bli godskrevet det gjennomførte trekket. Kreditors krav mot skyldner vil bli redusert tilsvarende det godskrevne beløpet, se nærmere om godskriving i punkt 9.13. Kreditor vil da lide et rentetap dersom det ikke løper forsinkelsesrenter på ansvarskravet mot den trekkpliktige. Dette taler for at det bør løpe forsinkelsesrenter i disse tilfellene.

Dersom trekket heller ikke er gjennomført i skyldners lønn, vil kreditors krav mot skyldner fremdeles bestå, samtidig som Innkrevingsmyndigheten, på egne vegne eller på vegne av kreditor, også vil kunne rette et ansvarskrav mot den trekkpliktige. Skyldneren og den trekkpliktige vil altså være solidarisk ansvarlig for det beløpet som skulle ha vært trukket via utleggstrekket, og en innbetaling fra en av partene vil redusere den andres forpliktelse overfor kreditor tilsvarende. I disse tilfellene vil det som hovedregel fortsatt løpe forsinkelsesrenter på kreditors krav mot skyldner. Kreditor har derfor ikke nødvendigvis det samme rentetapet som der skyldner godskrives trekkbeløpet. Dersom det i disse tilfellene skal løpe forsinkelsesrenter på ansvarskravet, vil dette derimot kunne føre til at kreditor får «doble» forsinkelsesrenter, dvs. både på det opprinnelige kravet mot skyldner og på ansvarskravet mot den trekkpliktige. Dette mener lovprosjektet kan være uheldig.

En mulig løsning for å unngå at kreditor får «doble» renter i disse tilfellene, kunne ha vært at renter den trekkpliktige innbetaler på ansvarskravet reduserer kreditors rentekrav mot skyldner. Ansvarskravet vil imidlertid kunne bestå av flere ulike krav, med ulik renteregulering, både i form av ulike rentesatser og at det i noen tilfeller ikke skal løpe forsinkelsesrenter. Det vil derfor være svært komplisert å lage en systemløsning for å håndtere de ulike typetilfellene som kan oppstå. Lovprosjektet vil derfor ikke foreslå en slik løsning.

Lovprosjektet mener at det er viktig å i størst mulig grad forhindre at kreditor lider et rentetap som følge av den trekkpliktige ikke betaler trekkbeløpet til forfall. Det er

imidlertid ikke rimelig at kreditor skal kunne få forsinkelsesrenter på både ansvarskravet og det opprinnelige kravet mot skyldner. Lovprosjektet foreslår derfor at det bare skal løpe forsinkelsesrenter på ansvarskravet der skyldner er blitt godskrevet gjennomført trekk etter forslag til innkrevingsloven § 35.

Det foreslås at rentesatsen følger satsen etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum, og at reglene om kreditormora gjelder tilsvarende.

Se forslag til bestemmelse i innkrevingsloven § 32.

Tidspunktet for start av forsinkelsesrenter

Som nevnt under punkt 9.11, vil ikke Innkrevingsmyndigheten vite når den enkelte trekkpliktige utbetaler lønn og derfor heller ikke når forfallet for trekkbeløpet er. Det må derfor fastsettes et bestemt tidspunkt der forsinkelsesrentene skal begynne å løpe. Dersom den trekkpliktige for eksempel har lønnsutbetaling den siste i måneden, vil forfall for trekkbeløpet være den 1. i måneden etter. Det tidligste mulige starttidspunktet for renteberegningen vil derfor være den 2. i måneden etter lønnsutbetalingen. Skyldner godskrives først ved rapportering av gjennomført trekk. Siden det forslås at forsinkelsesrenter kun skal løpe der skyldner godskrives, er det naturlig å la forsinkelsesrentene starte å løpe samtidig med rapporteringsfristen etter a-opplysningsloven, jf. a-opplysningsforskriften § 2-1. Lovprosjektet foreslår derfor at det skal løpe forsinkelsesrenter der trekkbeløpet ikke er betalt innen den 5. i måneden etter lønnsutbetalingen.

Se forslag til regulering i innkrevingsloven § 32 første punktum.

9.16 Opphør av utleggstrekket

9.16.1 Gjeldende rett

Dersom et utlegg er falt bort, plikter kreditor skriftlig å gi avkall på sin rett etter utlegget, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-27. «Utlegg» omfatter også utleggstrekk. Et

utlegg kan bortfalle ved at kravet det er gitt utlegg for er dekket eller opphørt på annen måte, eller ved at tvangsgrunnlaget oppheves, faller bort eller kjennes ugyldig. Et utlegg bortfaller også når utleggshaveren oppgir sin rett i henhold til utlegget. Dersom kreditor unnlater å oppfylle plikten etter § 7-27, kan skyldner selv begjære at namsmyndigheten treffer beslutning om å oppheve utlegget, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-28.

Bestemmelsen om begrenset trekkperiode i dekningsloven § 2-7 tredje ledd innebærer videre at utleggstrekk avsluttes ved utløpet av trekkperioden, selv om kravet ikke er dekket. Kreditor må da sende en ny begjæring om utlegg til alminnelig namsmann for å få dekket restkravet.

Innenfor trekkperioden, som vanligvis er på to år, kan trekkplikten overføres til ny arbeidsgiver, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23 andre ledd. Dette gjelder selv om utleggstrekket har vært avsluttet en periode mellom arbeidsforholdene. Det antas at tilsvarende gjelder der utleggstrekket har vært avsluttet en periode fordi det ikke har vært rom for trekk i skyldners lønn, og dette senere endrer seg innenfor trekkperioden.

9.16.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet foreslår å videreføre en regel om at utleggstrekket opphører dersom alle kravene i utleggstrekket er dekket eller bortfalt på annen måte eller tvangsgrunnlaget for kravet er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig. Det foreslås at dette reguleres i en egen bestemmelse for utleggstrekk.

I punkt 9.4 foreslår lovprosjektet å oppheve reglene om en begrenset trekkperiode. En konsekvens av at reglene om trekkperiode oppheves, er at utleggstrekket i utgangspunktet løper frem til alle kravene i trekket er dekket. Det vil imidlertid ofte skje at det etter en periode ikke lenger kommer inn penger på utleggstrekket. Dette kan skyldes at det for tiden ikke er rom for trekk i skyldners inntekt mv. eller at skyldner har avsluttet arbeidsforholdet uten å gå over i en ny stilling. Etter dagens

regelverk kan trekket gjenopptas etter et slikt opphold så lenge dette skjer innenfor trekkperioden. Uten en begrenset trekkperiode vil det oppstå et behov for å regulere når et utleggstrekk, som det ikke lenger kommer inn penger på, skal opphøre. At trekket opphører, vil si at det ikke lenger kan trekkes på grunnlag av den opprinnelige trekkbeslutningen.

En regel om at utleggstrekket alltid skal opphøre så snart det ikke kommer innbetalinger på trekket, vil medføre mye ekstraarbeid for både kreditor, trekkpliktige og namsmyndighetene. Hele beslutningsprosessen vil da måtte foretas på nytt dersom det senere oppstår mulighet for trekk. Det vil også påløpe et nytt gebyr ved begjæring til alminnelig namsmann. Dette gebyret vil normalt bli belastet skyldner, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1. Det bør derfor kunne gå en viss periode uten innbetalinger på utleggstrekket før det opphører.

Det er heller ikke et mål i seg selv å opprettholde en aktivitet som ikke gir de resultater den er ment å gi. Når et utleggstrekk ikke fungerer etter formålet, bør det derfor på et eller annet tidspunkt avsluttes. Både Innkrevingsmyndigheten og kreditorene bruker ressurser på å følge opp utleggstrekk selv om det ikke kommer innbetalinger, se blant annet bestemmelsen om kreditors opplysningsplikt i forslag til innkrevingsloven § 33. Det er derfor ikke hensiktsmessig at utleggstrekk som ikke gir, eller kommer til å gi, dekning ligger til oppfølgning over for lang tid. Det er også nødvendig å ha et klart skjæringstidspunkt for når den foreslåtte tilleggsfristen på ett år i foreldelsesloven § 22 ny nr. 4 starter å løpe, se punkt 9.17.2.

Lovprosjektet har vurdert hensynene over, og mener at det ved vurderingen av hvor lenge et trekk skal ha vært «inaktivt» før det opphører er nærliggende å se hen til dagens hovedregel om en trekkperiode på to år. En slik toårsperiode vil balansere de ulike hensynene over på en god måte, og fremstår som en rimelig frist for hvor lenge et utleggstrekk kan gjenopptas uten at utleggstrekkprosessen må startes på nytt.

Lovprosjektet foreslår derfor at et utleggstrekk opphører når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket. Reglene om opphør av utleggstrekk bør fremgå samlet. Det foreslås derfor en egen bestemmelse om dette samtidig som tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-27 og 7-28 begrenses til bare å gjelde for utleggspant.

Se forslag til regulering i ny § 7-29 i tvangsfullbyrdelsesloven, og forslag til endring i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-27 og 7-28.

Som følge av at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvaret for pengehåndteringen for alle utleggstrekk, foreslår lovprosjektet at Innkrevingsmyndigheten skal sørge for at registreringen av utleggstrekket i Løsøreregisteret blir slettet. Det foreslås videre at Innkrevingsmyndigheten skal underrette kreditorene og skyldner om at trekket er opphørt, der dette skyldes at det ikke har kommet inn innbetalinger på trekket de siste to årene.

Se forslag til regulering i innkrevingsloven § 36 andre og tredje ledd.

9.17 Foreldelse

9.17.1 Gjeldende rett

Foreldelsesfristen avbrytes ved begjæring om tvangsfullbyrdelse fra en kreditor med tvangsgrunnlag for sitt krav, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 1. I de tilfeller hvor offentlig myndighet krever inn egen fordring ved selv å avholde utleggsforretning, avbrytes foreldelsen når myndigheten berammer forretning for utleggspant eller gir pålegg om utleggstrekk til den trekkpliktige, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 2. Særregelen for offentlig myndighet med særnamskompetanse skyldes at det i slike tilfeller ikke sendes noen begjæring om tvangsfullbyrdelse.

Virkningen av avbrutt foreldelse er lik, uavhengig av om tvangsfullbyrdelse skjer hos alminnelig namsmann eller hos en særnamsmyndighet, og fremgår av foreldelsesloven

§§ 21 og 22. Er foreldelse avbrutt etter foreldelsesloven § 17, skjer ingen foreldelse så lenge pålagt trekk hos den trekkpliktige opprettholdes, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 1. Fremmes tvangsfullbyrdelse etter foreldelsesloven § 17 uten at fordringshaveren får full dekning for fordringen, blir det regnet ny foreldelsesfrist på ti år fra tvangsforretningens slutning, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 3. Hvor fristavbruddet ikke fører til at tvangsfullbyrdelse fremmes, og dette ikke skyldes forsettlig forhold fra fordringshaverens side, har fristavbruddet virkning i ett år etter at saken er avsluttet, jf. foreldelsesloven § 22 nr. 1 første punktum.

For bøter og inndragningskrav er foreldelsesfristen regulert i straffeloven, henholdsvis §§ 97 og 99, og foreldelseslovens regler om fristavbrudd og ny frist kommer ikke til anvendelse. Foreldelsen har likevel ikke betydning for utleggstrekk som er etablert for kravet, se likelydende regulering i bestemmelsenes andre ledd. Dagens regulering innebærer at et utleggstrekk besluttet før foreldelse inntrer, løper videre. På grunn av bestemmelsene om begrenset trekkperiode, vil trekket likevel ikke kunne løpe lenger enn to år etter foreldelse for inndragningskrav, fem år for bøtekrav, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd.

9.17.2 Vurderinger og forslag

9.17.2.1 Krav omfattet av utleggstrekk foreldes ikke

Ved ny trekkordning vil et utleggstrekk kunne være inaktivt i inntil to år før det opphører, se omtale i punkt 9.16. Ordlyden i foreldelsesloven § 21 nr. 1, om at et krav ikke foreldes så lenge pålagt trekk hos den trekkpliktige opprettholdes, vil da ikke passe helt. For å unngå begjæringer om tvangsfullbyrdelse kun for å avbryte foreldelsesfristen, bør regelen endres slik at den også omfatter utleggstrekk som løper, uten at det kommer innbetalinger.

Lovprosjektet foreslår at foreldelse ikke skal skje så lenge kravet er omfattet av et bestående utleggstrekk. Se forslag til endring i foreldelsesloven § 21 nr. 1.

9.17.2.2 Tilleggsfrist etter opphør av utleggstrekk

Ordningen ett utleggstrekk innebærer at krav vil kunne være omfattet av et utleggstrekk i mer enn 10 år etter at kravet ble lagt til i trekket.

Hvor trekket opphører etter det er gått 10 år fra beslutning eller inntreden, vil kreditor kunne risikere at kravet foreldes ved beslutning om opphør. For å sikre seg mot foreldelse vil kreditorene etter gjeldende rett måtte begjære tvangsfullbyrdelse før tiårsfristen i foreldelsesloven § 21 nr. 3 utløper, selv om kravet fortsatt er med i et utleggstrekk.

Lovprosjektet mener begjæringer om tvangsfullbyrdelse kun for å avbryte foreldelsesfristen er unødvendig belastende for alle parter, blant annet fordi skyldner vil påføres kostnader. Lovprosjektet foreslår derfor at det fra opphør av utleggstrekket skal løpe en tilleggsfrist på ett år, se forslag til ny nr. 4 i foreldelsesloven § 22.

9.17.2.3 Bøter og inndragningskrav

For bøter og inndragningskrav gjør andre hensyn seg gjeldende enn for øvrige krav, og reglene om foreldelse er derfor regulert i straffeloven og utformet på en annen måte. I motsetning til for andre pengekrav kan ikke foreldelsesfristen forlenges ved ulike tiltak fra kreditors side.

Forslaget om å oppheve begrensningene i trekkperioden, og at krav i lengre tidsrom kan være omfattet av utleggstrekket uten å motta dekning gjennom trukket beløp, vil kunne innebære at bøter og inndragningskrav utilsiktet får en betydelig lengre foreldelsesfrist reelt sett enn i dag dersom en tillater slike krav å delta i trekk på ubestemt tid uavhengig av foreldelse.

Lovprosjektet foreslår at straffeloven §§ 97 andre ledd og 99 andre ledd endres, slik at kravene ikke lenger kan være omfattet av et utleggstrekk etter at kravene er foreldet etter den fastsatte foreldelsesfristen.

Se forslag til endring i straffeloven § 97 andre ledd og § 99 andre ledd.

10 SIGNATURKRAV

10.1 Gjeldende rett

Tvangsfullbyrdelsesloven har ulike bestemmelser som stiller krav til signatur. Det følger av lovens § 5-2 første ledd at begjæringen skal være undertegnet av saksøker. Av § 5-16 første ledd fjerde og femte punktum fremgår det at en klage skal være undertegnet av klageren. Etter § 5-19 første ledd tredje punktum skal namsmannen signere namsboken.

I henhold til tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10 gjelder domstolloven § 197 a tilsvarende for elektronisk kommunikasjon med namsmannen. Domstolloven § 197 a andre ledd likestiller elektronisk signatur med fysisk underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen. Av forarbeidene til bestemmelsen i domstolloven, Prop. 62 L (2017-2018) s. 23, følger det: «For at en digital løsning skal anses å gi notoritet må den sikre at den digitale signaturen entydig identifiserer avsenderen, og at dokumentet ikke er manipulert, og heller ikke lar seg manipulere i ettertid, det vil si at det må kunne prøves i ettertid hva som ble kommunisert. Signaturhandlingen må foretas på en måte som beskytter mot forfalskning og uvedkommendes bruk av den enkeltes elektroniske signatur».

10.2 Vurderinger og forslag

10.2.1 Signaturkrav for partene

Det er en forutsetning for å oppnå størst mulig grad av automatisert og digital saksbehandling, at elektronisk signatur blir hovedregelen. Som det fremgår under gjeldende rett, åpner tvangsfullbyrdelsesloven allerede for elektronisk signatur gjennom henvisningen til domstolloven § 197 a i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 1-10 og 5-19. De samme kravene til sikkerhet som gjelder ved elektronisk signatur for domstolene, gjelder dermed også for alminnelig namsmann. Lovprosjektet legger til grunn at det fremover vil bli utstrakt bruk av elektronisk signering, og at nevnte bestemmelser legger til rette for det.

Det er i dag krav om signatur ved innsending av begjæring og klage, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-2 og 5-16. Lovprosjektet har vurdert om kravet til signatur i disse tilfellene bør beholdes. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-6 kan tvangsfullbyrdelse kun begjæres av eller på vegne av den som er berettiget etter tvangsgrunnlaget. Klager kan fremsettes av alle som rammes av namsmannens avgjørelse og handlemåte, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

Partenes signatur gir uttrykk for en viljeserklæring, og setter i gang en prosess som vil kunne påføre initiativtaker kostnader i form av gebyr, og vil kunne medføre ansvar for motparten i form av sakskostnader jf. tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3. Signatur er i tillegg en innarbeidet måte å legitimere seg på, som kan etterprøves. Lovprosjektet mener ut fra dette at det er behov for å beholde kravet til signatur ved innsending av begjæring og klage.

I domstolloven § 197 a femte ledd er det en forskriftshjemmel for å gi nærmere regler om blant annet signering. Slik lovprosjektet ser det, vil det gjennom moderniseringen av innkrevingsområdet kunne bli behov for nærmere regler om signering, for eksempel egne løsninger for næringsdrivende. Lovprosjektet legger til grunn at et eventuelt behov for nærmere regler om elektronisk signatur dekkes av denne forskriftshjemmelen.

10.2.2 Signaturkrav for namsmannen

Lovprosjektet har vurdert om kravet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd tredje punktum, om at namsmannen skal signere namsboken, bør fjernes. Bakgrunnen for signaturkravet omtales ikke i forarbeidene, men antas først og fremst å skulle sikre notoritet for hvem som står bak avgjørelsen og at den ikke endres i ettertid. Da tvangsfullbyrdelsesloven ble utarbeidet var signatur en enkel og god måte å sikre notoritet på. I dag kan notoritet sikres i selve systemet som namsmannen benytter ved

behandlingen av saker. Signatur er dermed ikke lenger verken den eneste eller den beste måten å sikre notoritet på.

Det er en målsetning å automatisere utleggsprosessen i så stor grad som mulig. Et krav om at namsmannen skal signere namsboken vil være til hinder for dette, siden det vil kreve en manuell handling. Videre fremstår det som uheldig dersom en saksbehandler skal måtte signere en beslutning som er fattet på bakgrunn av en automatisk prosess. En saksbehandler vil da enten måtte signere beslutningen uten å ha vurdert innholdet, eller foreta en manuell vurdering av beslutningen, noe som vil svekke effekten av automatiseringen.

Namsmannens saksbehandlere er underlagt krav til habilitet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-5. Lovprosjektet har vurdert om en opphevelse av signaturkravet vil kunne få utilsiktede konsekvenser for partenes anledning til å ta stilling til namsmannens habilitet. I saker hvor det har vært behov for manuell behandling, må det derfor kunne etterprøves hvilken saksbehandler som har gjort vurderinger av betydning for utfallet i saken. Lovprosjektet legger til grunn at der det er gjort manuelle vurderinger vil dette fremkomme i namsboken og saksbehandler vil kunne identifiseres, uten at det er behov for saksbehandlers signatur på namsboken. For å ta stilling til habilitetsspørsmålet er det dermed ikke nødvendig at saksbehandler signerer namsboken.

Lovprosjektet foreslår etter dette at kravet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 første ledd tredje punktum om at namsmannen skal signere namsboken, oppheves.

Som følge av at det foreslås å oppheve kravet om namsmannens signatur på namsboken, påpeker lovprosjektet at § 7 i forskrift om signatur for domstolene mv., som regulerer undertegning av namsboken, må vurderes opphevet i forbindelse med forskriftsarbeid etter forslag i dette høringsnotat, jf. punkt 13.7.

Lovprosjektet har vurdert om opphevelsen av namsmannens signaturkrav vil få betydning for sikring av rettsvern. Lovprosjektet foreslår at det i tilfeller der det tidligere var krav om utskrift av namsboken for å sikre rettsvern, skal det i stedet være krav om at det sendes en underretning til den aktuelle mottakeren, jf. punkt 7.3.2.2 og forslaget i § 7-20. Bortfallet av signaturkravet vil derfor ikke få noen betydning for sikring av rettsvern. Dersom det aktuelle registeret krever at underretningen er underskrevet på tradisjonelt vis, må namsmannen gjøre det.

11 INFORMASJONSFORVALTNING – INNHENTING, BRUK OG DELING M.M.

11.1 Innledning

Behandlingen av saker om tvangsfullbyrdelse hos den alminnelige namsmannen bygger på et stort sett av opplysninger. Enkelte opplysninger følger med begjæringen som saksøker sender inn for å starte saken, men en stor del opplysninger vil komme til saken på et senere tidspunkt. For å gjennomføre tvangsfullbyrdelsen på en effektiv og korrekt måte og tilby gode tjenester til partene i saken, har namsmannen behov for å innhente, bruke og utlevere opplysninger. Kravene til effektivitet og digitalisering medfører økt oppmerksomhet rundt bruk av data og automatisering av ulike prosesser. Samtidig er det viktig at namsmannens behandling av opplysninger ivaretar rettssikkerhet og personvern. Det stilles derfor strenge krav til informasjonsbehandlingen og til regelverket som gjelder for denne behandlingen.

Informasjonsforvaltning omfatter innhenting, bruk og utlevering av opplysninger. Den videre omtalen i punkt 11.3 til 11.6 er delt opp med utgangspunkt i en tenkt tidsakse, slik at innhenting omtales først, deretter bruk, og til slutt utlevering. Innkrevingsmyndighetens adgang til å innhente, bruke og utlevere opplysninger er på sin side foreslått regulert i innkrevingsloven, og er nærmere omtalt i Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov.

11.2 Forholdet til EMK og Grunnloven

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8 og Grunnloven § 102 om retten til respekt for privatliv setter rammer for namsmannens behandling av opplysninger. Av EMK artikkel 8 følger at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Det følger videre at det ikke skal skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettigheten, unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter. Det følger av Grunnloven § 102 at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. I forarbeidene er det gitt uttrykk for at bestemmelsen blant annet omfatter systematisk innhenting, oppbevaring og bruk av opplysninger om andres personlige forhold, se Innst. 186 S (2013–2014) side 27. Adgangen til å gjøre inngrep i rettighetene etter Grunnloven § 102 følger ikke direkte av lovteksten. Det er likevel lagt til grunn i rettspraksis at det er adgang til å gjøre inngrep i rettighetene etter bestemmelsen dersom inngrepet har tilstrekkelig hjemmel, følger et legitimt formål og er forholdsmessig, se Rt. 2014 s. 1105 og Rt. 2015 s. 93.

Grunnloven § 102 har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8. Lovprosjektet legger til grunn at innholdet i de to bestemmelsene i hovedsak er det samme hva gjelder adgangen til å behandle opplysninger.

Behandlingen av opplysningene må ha tilstrekkelig hjemmel, forfølge et legitimt formål og være forholdsmessig. Hjemmelskravet i EMK artikkel 8 er i praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen gjerne uttrykt som et krav om «sufficient legal basis in domestic law». Det er videre et krav om at hjemmelen er tilgjengelig og forutberegnelig, blant annet ved at hjemmelen er formulert med tilstrekkelig presisjon, og at den sikrer et vern mot misbruk og vilkårlighet. Hjemmelen må derfor gi tilstrekkelig klare rammer for myndighetenes skjønnsutøvelse. Hvorvidt disse kravene

tilfredsstilles, vil bero på en konket vurdering av blant annet hvor inngripende den aktuelle behandlingen av personopplysninger er.

Kravet om legitimt formål innebærer at inngrepet må være nødvendig av hensyn til «den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter». Kravet om at inngrepet må være «nødvendig i et demokratisk samfunn» er tolket slik at det må foreligge «a pressing social need», og at det må være forholdsmessighet mellom det legitime formålet og inngrepet. I hvilken grad det foreligger tilstrekkelige og effektive garantier mot vilkårlighet og misbruk, vil også være sentralt i vurderingen. Om opplysningene er beskyttet av taushetsplikt, og i hvilken grad den opplysningene gjelder har krav på innsyn og har adgang til å klage over et pålegg om å gi opplysninger, har derfor betydning for om inngrepet er forholdsmessig. Både gjennom hjemmelskravet og kravet om legitimt formål knytter proporsjonalitetskravet seg til en konkret vurdering av det enkelte inngrepet, og i utgangspunktet ikke til lovbestemmelsen som sådan.

Hvilken adgang namsmannen har til å behandle opplysninger, beror prinsipielt sett på en tolkning av det regelverket som gjelder for namsmannen og de oppgavene den pålegges gjennom dette regelverket, både eksplisitt og forutsetningsvis. Dersom behandlingen av personopplysninger utgjør et inngrep i retten til privatliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8, er det krav til at det rettslige grunnlaget for behandlingen er tilstrekkelig spesifikt. Det må derfor foretas en nærmere vurdering av rettsgrunnlaget og behandlingen, hvor det blant annet må legges vekt på hvor inngripende behandlingen er.

Personopplysningsloven gjelder ikke for saker som behandles eller avgjøres i medhold av tvangsfullbyrdelsesloven, jf. personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b. Personvernforordningen (GDPR) kommer derfor ikke til anvendelse. Personopplysningsloven og personvernforordningen vil imidlertid gjelde for

Innkrevingsmyndigheten. På grunn av det nære samarbeidet en ser for seg mellom Innkrevingsmyndigheten og det alminnelige namsapparatet, med blant annet høy grad av felles systemløsninger og stor informasjonsutveksling, vil en derfor også for det alminnelige namsapparatet i praksis måtte se hen til personopplysningsloven og personvernforordningen.

11.3 Innhenting og undersøkelser

11.3.1 Bakgrunn

Namsmannens saksbehandling og avgjørelser bygger på et stort sett av informasjon om saken og sakens parter. Denne informasjonen kan tilflyte namsmannen på forskjellig vis, med utgangspunkt i forskjellige rettslige grunnlag. For oversiktens del kan informasjonsinnhentingen forenklet deles inn i fem innhentingskategorier, bestående av 1) lovpålagt opplysningsplikt, 2) opplysningsplikt som følge av pålegg mv., 3) lov- og/eller avtalebetinget tilgang til opplysninger som ikke er offentlig tilgjengelig, 4) offentlig tilgjengelig opplysninger og 5) opplysninger som tilflyter namsmannen uten at det foreligger en rettslig plikt for avgiveren til å avgi opplysningene.

Ansvaret for å opplyse saker om tvangsfullbyrdelse hviler i hovedsak på sakens parter, se punkt 11.3.2.1 og 11.3.2.3. En konsekvens av dette er at det er partene selv som i stor utstrekning må fremskaffe og legge frem de relevante opplysninger for namsmannen. Det vil derfor bero på partenes kunnskap om hvilke opplysninger som er relevante for tvangsfullbyrdelsen, og partenes innsats for å fremskaffe disse opplysningene, om saken blir tilstrekkelig opplyst.

I programmet Fremtidens innkreving er det en målsetning at fremtidens innkrevingsprosesser skal være mer tilpasset brukernes behov. I dette ligger også et mål om at det skal bli enklere for borgerne å forstå og forholde seg til saker om tvangsfullbyrdelse. Sett fra partenes ståsted vil det kunne oppleves som en forenkling dersom namsmannen selv kunne sørget for å tilføre saken de opplysninger som namsmannen har tilgang til, enten via sine egne datasystemer eller ved oppslag mot

andre databaser, registre mv. For det tilfellet at namsmannen har rettslig tilgang til slike opplysninger, vil det også være mer effektivt å la namsmannen innhente opplysningene direkte, fremfor å overlate til partene å innhente de for så å oversende dem til namsmannen.

Det kan også fra namsmannens perspektiv være hensiktsmessig at informasjonen innhentes av namsmannen selv, eksempelvis som ledd i en automatisert saksbehandling.

Lovprosjektet ser derfor behov for å revidere bestemmelsene som regulerer namsmannens adgang til å innhente opplysninger som den skal bygge sine avgjørelser på.

11.3.2 Gjeldende rett

11.3.2.1 Namsmannens ansvar for sakens opplysning

Namsmannens ansvar for å opplyse saker den har til behandling følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 første ledd første punktum. Bestemmelsen pålegger namsmannen av eget tiltak å påse at denne er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, samt at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet som søkes tvangsfullbyrdet. Denne plikten henger sammen med namsmannens foreløpige prøving av begjæringen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-4, der de samme forholdene skal prøves.

Det følger videre av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 andre ledd at namsmannen plikter å gi partene og andre interesserte nødvendig veiledning.

I saker om utlegg har namsmannen dessuten en undersøkelsesplikt på utleggstidspunktet med henblikk på å kartlegge hvorvidt andre har rettigheter i det formuesgodet som det vurderes utlegg i, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 tredje ledd.

En tilsvarende undersøkelsesplikt gjelder også ved tvangsdekning i løsøre, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 8-19 andre ledd og 9-11 første ledd.

11.3.2.2 Namsmannens adgang til å innhente opplysninger og pålegge opplysningsplikt

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 første ledd første punktum kan namsmannen «av eget tiltak innhente uttalelser fra partene og andre og kan oppfordre dem til å skaffe bevis». Denne ordlyden gir til en viss grad uttrykk for en generell adgang for namsmannen til å innhente de opplysninger han ser behov for. Av forarbeidene til bestemmelsen følger det imidlertid at første ledd første punktum er forutsatt å regulere namsmannens adgang til å innhente supplerende uttalelser fra partene og andre i de tilfeller det er nødvendig for å avklare eventuelle uklarheter knyttet til hvorvidt vilkårene for fullbyrding er oppfylt, jf. Ot.prp.nr. 65 (1990–1991) side 123–124. Bestemmelsen regulerer således primært bevisførselen, og er ikke ment å være en generell innhentingshjemmel.

Det følger videre av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 andre ledd første punktum at namsmannen ikke kan pålegge andre enn sakens parter å gi opplysninger eller legge fram bevis, om ikke annet er bestemt. I forlengelsen av dette fremgår det av andre punktum at offentlige tjenestemenn og andre som handler på vegne av stat eller kommune, likevel plikter å gi opplysning om forhold de er blitt kjent med i sin stilling eller sitt verv, dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov, forskrift eller instruks. I forarbeidene til bestemmelsen ble denne begrensningen i hvem som kunne være adressat for namsmannens pålegg begrunnet med at det ville være betenkelig om namsmannen skulle ha en alminnelig adgang til å pålegge enhver tredjeperson å komme med opplysninger eller fremlegge bevis, jf. Ot.prp.nr. 65 (1990–1991) s. 124.

I saker om utlegg kommer tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 til anvendelse. Namsmannen kan etter denne bestemmelsen pålegge tredjepersoner å gi opplysninger om krav som

saksøkte har eller har hatt mot den aktuelle tredjepersonen, og om formuesgoder som en tredjeperson har eller har hatt i sin besittelse og som saksøkte eier eller har eiet.

Formålet med bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 er å gi namsmannen et virkemiddel for å undersøke hvilke formuesgoder saksøkte har. Ifølge forarbeidene til bestemmelsen bør det imidlertid «[...] foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller at tredjepersonen besitter formuesgoder for øvrig som saksøkte eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende.», jf. Ot.prp. nr. 65 (1990–1991) s. 151. Det at det oppstilles et sannsynlighetskrav for å benytte påleggskompetansen etter bestemmelsen, gjør at den ikke kan legges til grunn som hjemmel for mer rutinemessig og maskinell innhenting.

Namsmannens pålegg om å gi opplysninger er en avgjørelse som det kan klages over etter tvangsfullbyrdelsen § 5-16. Personkretsen som kan klage på slike pålegg er «alle som rammes», jf. § 5-16 første ledd første punktum. Det innebærer at både saksøkte og andre hvis rett påstås krenket, kan klage, jf. Ot.prp.nr.65 (1990–1991) s. 134. En klage til tingretten over pålegg som er gitt i medhold av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 vil ha oppsettende virkning, med mindre namsmannen eller tingretten finner at den er åpenbart grunnløs, jf. § 7-12 andre ledd.

11.3.2.3 Partenes ansvar for å opplyse saken og partenes opplysningsplikt

Partenes ansvar for å opplyse saken følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 første ledd andre punktum. Bestemmelsen pålegger partene å gjøre rede for de faktiske forhold og bevis som kan være av betydning for namsmannens avgjørelser, med unntak av de forhold som namsmannen selv skal påse at er i orden etter første punktum. Bestemmelsen pålegger imidlertid ikke partene en konkret opplysningsplikt, ut over å konstatere at partene har hovedansvaret for å opplyse saken.

Det følger motsetningsvis av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 andre ledd at namsmannen kan pålegge partene en opplysningsplikt, men bestemmelsen regulerer ikke omfanget av opplysningsplikten ytterligere.

Innholdet i saksøktes opplysningsplikt etter pålegg fra namsmannen er på sin side regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9. Det følger av første ledd første punktum at saksøkte, etter pålegg fra namsmannen, plikter å gi namsmannen «de opplysninger som er nødvendige for tvangsfullbyrdelsen og som saksøkte har adgang til». I de tilfeller hvor et formuesgode er besluttet tvangssolgt ved hjelp av en medhjelper, vil saksøkte etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd andre punktum ha en tilsvarende opplysningsplikt overfor medhjelperen.

Dersom saksøkte unnlater å oppfylle opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd, vil saksøkte kunne straffes etter domstolloven § 210 andre punktum.

11.3.2.4 Tredjepersoners opplysningsplikt

Tredjepersoners opplysningsplikt overfor namsmyndighetene er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-7 og 7-12.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 andre ledd andre punktum plikter offentlige tjenestemenn og andre som handler på vegne av stat eller kommune, etter pålegg fra namsmannen å gi opplysning om forhold de er blitt kjent med i sin stilling eller sitt verv, dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov, forskrift eller instruks.

I saker om utlegg kommer tvangsfullbyrdelsen § 7-12 om tredjepersoners opplysningsplikt til anvendelse. Se punkt 11.3.2.2. for nærmere omtale av namsmannens adgang til å pålegge tredjepersoner opplysningsplikt etter bestemmelsen.

Det følger videre av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 første ledd tredje punktum at arbeidsgiver plikter å gi opplysninger om saksøktes lønns- og ansettelsesforhold og om pålagte trekk i lønnen. I forlengelsen av dette følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 andre ledd første punktum at den trekkpliktige uoppfordret skal underrette namsmannen, og den som trukket beløp skal utbetales til, dersom saksøktes krav mot den trekkpliktige faller bort i løpet av trekkperioden. Trekkpliktige vil etter bestemmelsens andre ledd andre og tredje punktum også være pliktig til å opplyse namsmannen om saksøktes eventuelle nye arbeidsgiver og om saksøkte har flyttet, dersom den trekkpliktige sitter på slike opplysninger.

Unnlatelse av å oppfylle opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 er straffbart etter domstolloven § 206 første ledd andre punktum.

11.3.3 Vurderinger og forslag

11.3.3.1 Generelt

Flere av forslagene i punkt 4 til 9 innebærer forskjellig grad av automatisert innhenting, bruk og deling av opplysninger. Dette medfører at også namsmannens innhenting av opplysninger må tilpasses en mer digitalisert prosess. Opplysningene som utgjør det faktiske beslutningsgrunnlaget for namsmannens avgjørelser, tilflyter namsmannen fra og med begjæringen om tvangsfullbyrdelse og fortsetter i takt med sakens utvikling. Sammen med begjæringen følger det eksempelvis informasjon om hvem som er parter i saken, informasjon om kravet som søkes tvangsfullbyrdet, tvangsgrunnlaget og forhold rundt dets tvangskraft. I utleggssaker vil det senere i saken tilkomme opplysninger om saksøktes inntekter, utgifter og eventuelle formuesgoder. Videre vil det blant annet være relevant for utleggssaken om saksøkte har forsørgerbyrde eller har barn som mottar barnebidrag, og om vedkommende bor alene eller deler husstand med andre.

Mange av disse opplysningene ligger allerede lagret som strukturerte data hos offentlige organer, banker, forsikringsselskaper og andre tjenestetilbydere som partene har et kunde- eller brukerforhold til, eller i partenes egne datasystemer. I den grad slik

informasjon lar seg innhente direkte fra den aktuelle kilden, og sterke personvernhensyn ikke taler imot, mener lovprosjektet at namsmannen bør ha adgang til å innhente den aktuelle informasjonen selv.

Lovprosjektet mener samtidig at den gjeldende hovedregelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 om at sakens parter har hovedansvaret for å opplyse saken, bør bestå.

11.3.3.2 Namsmannens adgang til å innhente opplysninger

Lovprosjektet foreslår å samle reglene om namsmannens adgang til å pålegge partene og andre en opplysnings- og dokumentasjonsplikt i en ny § 5-7 i tvangsfullbyrdelsesloven. Bestemmelsen foreslås å gjelde for alle typer tvangsfullbyrdelse, og bør etter lovprosjektets syn gjelde på alle stadier av namsmannens behandling av saken. Bakgrunnen for dette er at en del av de automatiserte prosessene som det legges opp til gjennom endringene i reglene om mottak, prøving og foreleggelse av begjæring, fordrer at namsmannen allerede fra mottaket av begjæringen får tilgang til en del opplysninger som er av betydning for saken. For å kunne automatisere prosessen med den foreløpige prøvingen av begjæringer vil det eksempelvis være nødvendig å innhente opplysninger fra Folkeregisteret for å kunne kontrollere at partsangivelsene i begjæringen er korrekte, og for å fastslå hvilket namsmannsdistrikt som skal behandle saken videre. Videre vil det være relevant å innhente opplysninger om saksøktes formuesforhold før begjæringen forelegges for saksøkte, slik at namsmannen kan presentere for saksøkte hvilke inntekts- og utgiftsopplysninger m.m. som forventes å bli lagt til grunn ved beregningen av et eventuelt utleggstrekk. En tidlig innhenting av slike opplysninger vil på den måten både bidra til å opplyse saken og dermed også styrke saksøktes rett til kontradiksjon.

Pålegg om opplysnings- og dokumentasjonsplikt for partene

Lovprosjektet foreslår å regulere namsmannens adgang til å pålegge partene opplysnings- og dokumentasjonsplikt i ny § 5-7 første ledd. Namsmannen vil etter forslaget i første ledd kunne pålegge partene å gi opplysninger eller legge fram bevis som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. For de tilfellene et formuesgode er besluttet tvangssolgt ved såkalt medhjelpersalg, foreslår lovprosjektet at saksøkte skal ha en tilsvarende opplysningsplikt overfor medhjelperen. Dette er en videreføring av gjeldende § 5-9 første ledd andre punktum.

Namsmannens pålegg om opplysnings- eller dokumentasjonsplikt må etter lovprosjektets syn kunne besluttes både manuelt og ved automatiserte prosesser. På lik linje med at saksbehandlingen forut for manuelle pålegg skal følge gjeldende lovverk og retningslinjer, er det en forutsetning at de automatiserte prosessene som leder fram til et automatisert pålegg bygger på betryggende forhåndsbestemte kriterier for hvilke opplysninger det skal bes om og hvem pålegget skal rettes mot.

Det avgjørende for om en opplysning eller et bevis skal omfattes av opplysningsplikten, vil etter forslaget være at opplysningen eller beviset «kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen». I dette ligger det et krav om at opplysningen er av en slik art at den er relevant for tvangsfullbyrdelsen. Et slikt relevanskrav vil etter lovprosjektets syn sikre at bestemmelsen får et klart formål og omfang. Relevanskravet vil samtidig gi tilstrekkelig fleksibilitet til at namsmannen, de involverte parter og domstolene kan vurdere hvilke opplysninger som til enhver tid vil være relevante for tvangsfullbyrdelsen som opplysningene innhentes for.

Relevanskravet «kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen» er noe videre enn relevanskravet i gjeldende bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd om saksøktes opplysningsplikt. Etter ordlyden i gjeldende § 5-9, må opplysningen eller beviset være konstatert nødvendig for tvangsfullbyrdelsen, jf. formuleringen «er nødvendig». I forslag til ny § 5-7 benyttes formuleringen «kan ha betydning». Formuleringen tar høyde for at deler av namsmannens pålegg om å gi opplysninger kan

automatiseres. En slik automatisering kunne potensielt bli vanskeliggjort hvis det forut for pålegget måtte konstateres at den etterspurte opplysningen eller beviset faktisk vil få betydning for tvangsfullbyrdelsen.

Forslaget omfatter, men er ikke begrenset til, opplysninger om saksøktes inntekter og utgifter, formuesgoder som tilhører eller antas å tilhøre saksøkte, midler som saksøkte har innestående på bankkonto eller på en klientkonto som ledd i en transaksjon, formuesgoder som saksøkte har tegnet forsikring for, fordringer som saksøkte har eller har hatt mot en tredjeperson, eller fordringer som tredjepersonen har mot saksøkte mv. Opplysningsplikten omfatter ikke bare rene verdiopplysninger, men også opplysninger om hvor et formuesgode eller en gjenstand befinner seg, nærmere opplysninger om eierskapet til et eller flere formuesgoder m.m.

Pålegg om opplysningsplikt for tredjepersoner

Lovprosjektet foreslår at namsmann kan pålegge tredjeperson å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. Forslaget tilsvarer partenes opplysningsplikt, men lovprosjektet foreslår ikke en regel som gir namsmannen adgang til å pålegge tredjepersoner å fremlegge bevis. Forslaget foreslås plassert i § 5-7 andre ledd første punktum.

Begrepet «tredjeperson» vil omfatte både fysiske og juridiske personer. Kretsen av aktører som vil kunne pålegges opplysningsplikt etter bestemmelsen vil blant annet være privatpersoner, banker, forsikringsselskap, oppgjørsansvarlige advokater og eiendomsmeglere, offentlige organer ol., som besitter opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen.

Lovprosjektet foreslår i ny § 5-7 andre ledd andre punktum at forvaltningsorganer og andre som handler på vegne av stat eller kommune skal ha plikt til å gi slike opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Forslaget er delvis en videreføring av gjeldende § 5-7 andre ledd andre punktum, men er samtidig en utvidelse i form av at

opplysningsplikten skal gjelde uten hinder av taushetsplikt. For å sikre at dette fritaket fra taushetsplikten ikke får et større omfang enn tilsiktet, finner lovprosjektet grunn til å samtidig innta en begrensning i andre ledd tredje punktum om at reglene om bevisforbud og bevisfritak i tvisteloven kapittel 22, med unntak av § 22-3, skal gjelde tilsvarende. Forslaget om at tvisteloven § 22-3 ikke skal gjelde er tatt inn for å unngå motstrid mellom tvangsfullbyrdelseslovens fritak fra taushetsplikten og tvistelovens bevisforbud for opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt.

Begrenset opplysningsplikt for privatpersoner

Lovprosjektet foreslår en regel i § 5-7 tredje ledd som begrenser opplysningsplikten for fysiske tredjepersoner som pålegges opplysningsplikt i egenskap av å være privatperson. Forslaget går ut på at denne personkretsen bare plikter å gi opplysninger om krav som saksøkte har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort. Videre plikter de etter forslaget å gi opplysninger om formuesgoder som saksøkte eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og om hvordan besittelsen opphørte.

Forslaget er en videreføring av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 første ledd første og andre punktum. Lovprosjektet foreslår imidlertid ikke å videreføre begrensningen i gjeldende rett om at påleggskompetansen overfor tredjepersoner etter gjeldende § 7-12 først kan benyttes etter at utleggsbegjæringen er tatt til følge, jf. Ot.prp.nr. 65 (1990–1991) s. 150. Bakgrunnen for dette er at namsmannen i fremtiden vil kunne ha behov for å innhente opplysninger, i hovedsak fra offentlige myndigheter og registre, allerede ved prøvingen av begjæringen.

Fritak fra taushetsplikt om saksøktes formuesgoder og fordringer

Lovprosjektet foreslår en regel i ny § 5-7 fjerde ledd om at tredjepersoners opplysningsplikt om forhold som nevnt i tredje ledd (om krav og formuesgoder som saksøkte har eller har hatt) skal gjelde uten hinder av taushetsplikt. Unntaket fra taushetsplikt for «forhold som nevnt i tredje ledd bokstav a og b», gjelder for alle

tredjepersoner som pålegges opplysningsplikt om slike forhold, ikke bare privatpersoner. Det foreslås samtidig, i likhet med begrensningen i andre ledd tredje punktum, å innta en henvisning til at tvisteloven kapittel 22 om bevisfritak og bevisforbud, med unntak av tvisteloven § 22-3 skal gjelde tilsvarende. Forslaget er i det vesentlige en videreføring av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 fjerde og femte punktum.

Særlig om opplysninger fra Folkeregisteret

Lovprosjektet foreslår en særregulering i femte ledd som gir namsmannen adgang til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret. Bakgrunnen for dette er at folkeregisterloven § 10-2 stiller som vilkår for utlevering av taushetsbelagte opplysninger at innhentingsorganet har «hjemmel i lov til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt». Lovprosjektet oppfatter ordlyden i folkeregisterloven § 10-2, sammenholdt med ordlyden i de enkelte særlovene som ble endret i kjølvannet av bestemmelsen, slik at den stiller krav om at innhentingsorganets innhentingshjemmel må peke direkte til «Folkeregisteret» eller «folkeregistermyndigheten», og uttrykkelig frita fra taushetsplikten som påhviler opplysningene.

Namsmannen kan i dag benytte politiloven § 29a som hjemmelsgrunnlag for å få tilgang til folkeregisteropplysninger. Etter bestemmelsen kan «Politiet […], uten hinder av taushetsplikt, innhente fra folkeregistermyndigheten de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven […]». Alminnelig namsmann er en del av politiet og utfører oppgaver som er lagt til politiet etter politiloven, jf. politiloven §§ 17 og 2 nr. 7.

Lovprosjektet mener at det vil gi en mer pedagogisk og oversiktlig lovgivning for namsmannens virke å plassere en tilsvarende særskilt innhentingshjemmel for namsmannen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 femte ledd. Forslaget vil etter lovprosjektets syn gi namsmannen en tilstrekkelig klar hjemmel for å innhente taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret.

Klage over pålegg

Lovprosjektet foreslår å videreføre regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 andre ledd, om at klager over pålegg om opplysningsplikt for tredjepersoner har oppsettende virkning, med mindre klagen er åpenbart grunnløs. Regelen foreslås tatt inn i ny § 5-7 sjette ledd.

Gjenbruk og deling av opplysninger

Lovprosjektet foreslår en regel i § 5-7 syvende ledd som åpner for at opplysninger som er innhentet av en namsmann kan gjenbrukes i etterfølgende saker og deles med andre namsmenn, dersom de er av betydning for saken. Bakgrunnen for regelen er nærmere omtalt i punkt 11.5.2.

Forskriftshjemmel

Lovprosjektet foreslår endelig at det i ny § 5-7 åttende ledd i tvangsfullbyrdelsesloven reguleres at Kongen i forskrift kan gi nærmere regler om hvordan opplysningene skal gjøres tilgjengelig for namsmannen.

Nærmere om tilgangsstyrt uthenting av opplysninger og oppslag mot registre mv.

I noen tilfeller vil lovgivningen som regulerer taushetsplikten oppstille unntaksregler for når opplysningene likevel kan utleveres, eller regler om at det kan gis tilgang til opplysninger dersom gitte vilkår er oppfylt. Et slikt vilkår kan være at mottakeren av opplysningene har hjemmel i lov for å innhente opplysningene. I andre sammenhenger kan tilgangen til opplysningene være betinget av at mottakerorganet har inngått avtale eller fått akseptert en søknad om tilgang til opplysningene. Etter lovprosjektets syn bør namsmannens adgang til å pålegge opplysningsplikt, i slike tilfeller også kunne brukes som grunnlag for namsmannen til å innhente opplysningene gjennom andre, mindre inngripende virkemidler, slik som tilgangsstyrt uthenting av opplysninger fra et register ol.

Forholdet til Grunnloven og EMK

Namsmannens innhenting av personopplysninger kan innebære et inngrep i retten til respekt for privatlivet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. For at inngrepet skal være i samsvar med Grunnloven og EMK, må det forfølge et legitimt formål, ha tilstrekkelig hjemmel og være forholdsmessig, jf. omtalen i punkt 11.2.

Forslaget til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 går som nevnt ut på at namsmannen kan hente inn opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen fra partene og tredjepersoner. Namsmannens oppgave er å tvangsfullbyrde krav som ikke gjøres opp frivillig. Det er derfor viktig for den sivile rettshåndhevelsen at namsmannen kan gjennomføre tvangsfullbyrdelse på en effektiv og korrekt måte, som varetar hensynet til saksøker og saksøkte. Forslaget i § 5-7 gir namsmannen rett til å innhente opplysninger den har behov for i forbindelse med dette arbeidet. Formålet med namsmannens innhenting av personopplysninger faller etter lovprosjektets syn inn under formålene «landets økonomiske velferd» og «å beskytte andres rettigheter og friheter» i EMK artikkel 8. Vilkåret etter Grunnloven og EMK om at inngrepet må forfølge et legitimt formål, er dermed oppfylt.

Hjemmelskravet etter Grunnloven og EMK går ut på at hjemmelen skal være klar, forutsigbar og tilgjengelig. Etter lovprosjektets vurdering oppfyller den forslåtte bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 disse kravene. Selv om ordlyden kan fremstå som vid, er det klare begrensninger i hva namsmannen kan innhente. Det kan som nevnt bare innhentes opplysninger som namsmannen har behov for ved tvangsfullbyrdelsen.

Nytten ved namsmannens innhenting av opplysninger må videre stå i forhold til inngrepets art og omfang. Namsmannen kan ikke innhente andre opplysninger enn det den har behov for ved tvangsfullbyrdelsen. Opplysningene som innhentes vil i hovedsak gjelde saksøktes økonomiske forhold. I tillegg kan det være behov for å innhente opplysninger om andres økonomiske forhold, dersom dette er nødvendig for å

tvangsfullbyrde krav mot saksøkte. Det kan for eksempel være behov for å innhente opplysninger om saksøktes ektefelle eller samboer som saksøkte eier bolig sammen med. Etter lovprosjektets syn vil det være i saksøktes interesse at namsmannen kan kreve opplysninger som bidrar til en korrekt og effektiv tvangsfullbyrdelse, der avgjørelser treffes på korrekt faktisk grunnlag. At saken er godt opplyst før en avgjørelse treffes, vil etter lovprosjektets syn bidra til å styrke saksøktes rettssikkerhet.

I vurderingen av om et inngrep oppfyller hjemmelskravet og kravet til forholdsmessighet etter Grunnloven og EMK, har det betydning hvilke garantier mot vilkårlighet og misbruk som foreligger. Lovprosjektet viser til at et pålegg om å gi opplysninger kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, og at den opplysningene gjelder kan be om innsyn i opplysningene. Der opplysningene angår noens personlige forhold, vil disse også være beskyttet av lovbestemt taushetsplikt etter domstolloven § 63a, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6. Slik lovprosjektet ser det, utgjør forslaget et forholdsmessig inngrep som har tilstrekkelig klar hjemmel.

Forslagets betydning for andre lovbestemmelser

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 andre ledd (om hvem som kan pålegges å gi opplysninger og fremlegge bevis), § 5-9 første ledd første punktum (om saksøktes plikt til å gi opplysninger etter pålegg fra namsmannen) og § 7-12 (om tredjepersoners opplysningsplikt), vil etter lovprosjektets vurdering ikke lenger ha selvstendig betydning ved siden av den nye bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 første og andre ledd. Lovprosjektet foreslår derfor å oppheve disse bestemmelsene. Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 første ledd andre punktum (om saksøktes plikt til å gi opplysninger til medhjelper ved tvangssalg) foreslås flyttet til § 5-7 første ledd andre punktum.

Lovprosjektet foreslår endelig å ajourføre lovhenvisningene i tvangsfullbyrdelsesloven § 6-1 og domstolloven §§ 206 og 210, som følge av endringene som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7.

11.3.3.3 Namsmannens og partenes ansvar for sakens opplysning

Selv om lovprosjektet i punkt 11.3.3.2 har tatt til orde for at namsmannen bør ha adgang til å innhente en del opplysninger selv, mener lovprosjektet at hovedansvaret for å opplyse saken fortsatt bør ligge hos partene. Lovprosjektet foreslår derfor å videreføre tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 første og andre ledd om fordelingen mellom namsmannen og sakens parter knyttet til hvem som har ansvar for å opplyse saken, og om namsmannens veiledningsplikt i den forbindelse. Dette innebærer at namsmannens ansvar for sakens opplysning fortsatt vil være å kontrollere at de prosessuelle vilkårene for fullbyrdelse foreligger, og at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag. Det vil ellers som utgangspunkt være partenes ansvar å opplyse sakens faktiske sider.

Lovprosjektet foreslår samtidig å flytte regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 første ledd til nytt tredje ledd i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3. Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 første ledd regulerer namsmannens adgang til av eget tiltak å innhente uttalelser fra partene og andre, og til å oppfordre dem til å skaffe bevis. Formålet med bestemmelsen er å gi namsmannen adgang til å aktivt styre bevisføringen, i den hensikt å klarlegge forhold som er tvilsomme eller ikke fullt ut belyst, jf. Ot.prp.nr. 66 (1990-1991) s. 123-124. Lovprosjektet mener at bestemmelsen henger så nært sammen med namsmannens og partenes grunnleggende ansvar for å opplyse saken etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 første ledd, at det vil gi en god sammenheng at disse reglene samles i samme paragraf.

Lovprosjektet viser til forslag til endring i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3 tredje ledd.

11.4 Automatisert saksbehandling, sammenstilling og profilering

11.4.1 Gjeldende rett

Tvangsfullbyrdelsesloven inneholder ingen bestemmelser som uttrykkelig regulerer automatisert behandling, eller muligheten til å treffe beslutninger basert på automatisert behandling. Saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven bygger tvert imot på en forutsetning om manuell behandling, altså at en saksbehandler skal

bruke og vurdere innhentede opplysninger opp mot gjeldende regelverk for å komme frem til en beslutning. Dette har sammenheng med at det i liten grad var mulighet for automatisert behandling da tvangsfullbyrdelsesloven ble vedtatt. Tvangsfullbyrdelseslovens regler er likevel ikke direkte til hinder for slik automatisert behandling, og automatisert behandling skjer til en viss grad allerede.

Etter personvernforordningen artikkel 22 nr.1 har den registrerte «rett til å ikke være gjenstand for en avgjørelse som utelukkende er basert på automatisert behandling, herunder profilering, som har rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende». Av samme artikkel nr. 2. bokstav b følger det at nr. 1 ikke får anvendelse dersom den nasjonale retten likevel tillater slik behandling, forutsatt at det «er fastsatt egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser». Etter personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b, gjelder hverken loven eller personvernforordningen for saker som behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene, herunder tvangsfullbyrdelsesloven. Det vil si at disse reglene ikke kommer til anvendelse for namsmannens saksbehandling. For namsmannen vil det derfor i hovedsak være Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 som oppstiller de rettslige rammene for behandlingen av personopplysninger. Disse er nærmere omtalt i punkt. 11.2.

11.4.2 Vurderinger og forslag

Etter lovprosjektets vurdering er det hensiktsmessig at namsmannen både har adgang til å gjennomføre automatiserte skritt i saksbehandlingen, samt treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Da det etter gjeldende rett ikke foreligger bestemmelser som regulerer namsmannens adgang til å automatisere saksbehandlingen eller beslutninger, men heller ingen regler som direkte er til hinder for dette, foreslår lovprosjektet en ny bestemmelse som gir namsmannen en klar hjemmel for automatisert saksbehandling. Lovprosjektet foreslår videre å lovfeste at namsmannen kan sammenstille opplysninger som er innhentet, og at opplysningene også kan bli brukt til profilering. Bestemmelsen foreslås plassert i kapittel 2, og vil

dermed gjelde for både namsmannen og tingretten, som er de alminnelige namsmyndigheter etter definisjonen i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-1. I det videre omtales kun regelens betydning for namsmannen, da det er denne regelen vil ha størst praktisk betydning for.

Som nevnt under gjeldende rett, gjelder ikke personopplysningsloven og personvernforordningen for namsmannen. For Innkrevingsmyndigheten er det derimot foreslått i Finansdepartementet høringsnotat om innkrevingslov, at personvernreglene skal få anvendelse også ved tvangsfullbyrdelse. Dette får indirekte betydning for namsmannen, fordi dennes saksbehandling skal skje i samme system som Innkrevingsmyndighetens saksbehandling. På grunn av det felles systemet, mener lovprosjektet at tvangsfullbyrdelseslovens regler om automatisert saksbehandling, sammenstilling og profilering bør være noenlunde like de reglene som Finansdepartementet foreslår for Innkrevingsmyndigheten. Det vil være en klar fordel at mekanismene i systemet kan bygge på tilnærmet like regler, uavhengig av hvilken myndighet som har ansvar for saken.

Formålet med forslaget til ny hjemmel om automatisert saksbehandling er blant annet å legge til rette for en effektiv, enhetlig og korrekt saksbehandling. Økt effektivitet oppnås ved at automatisert behandling reduserer behovet for manuell saksbehandling. I tillegg vil automatiserte saksbehandlingsskritt kunne redusere saksbehandlingstiden i den enkelte sak. Automatisert behandling vil videre kunne bidra til å sikre en enhetlig og korrekt saksbehandling, som følge av at systemet vil behandle sakene på den måten som på forhånd er besluttet å være riktig. Systemet vil sørge for at saksbehandlingsreglene følges, og ved automatiserte avgjørelser vil like saker bli behandlet likt.

Det er et grunnleggende prinsipp at namsmannens saksbehandling skal være forsvarlig. Et slikt kriterium vil også gjelde ved automatisert behandling og helautomatiske avgjørelser. For å synliggjøre kravet til forsvarlighet foreslår

lovprosjektet å ta dette inn i lovteksten, samt ta inn en presisering av at en avgjørelse som utelukkende baserer seg på automatisert behandling ikke kan bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Denne formuleringen er ikke ment å være til hinder for at automatisert behandling skal kunne skje dersom loven eller forskriften som kommer til anvendelse inneholder skjønnsmessige kriterier. Vilkåret er kun ment å være til hinder for at det er selve systemet som skal ta stilling til de skjønnsmessige vilkårene. Et vilkår som i utgangspunktet krever en skjønnsmessig vurdering, kan håndteres av systemet dersom den skjønnsmessige vurderingen er gjort på forhånd. Det avgjørende er om systemet, på bakgrunn av de opplysninger som skal behandles, alltid vil komme til det samme resultatet. I slike tilfeller vil avgjørelsen være utvilsom. Lovprosjektet er klar over at det kan oppstå tilfeller der det ikke er mulig å ivareta vilkåret om at avgjørelsen må være utvilsom. Der det er tilfelle, må det finnes sikkerhetsmekanismer i systemet for å føre saken over til manuell behandling, slik at en saksbehandler kan ta over den videre behandlingen, og være den som tar selve avgjørelsen.

Lovprosjektet tar ikke stilling til hvilke saksbehandlingsskritt eller avgjørelser som kan behandles helautomatisk. Dette vil avhenge av hvilke muligheter den teknologiske utviklingen gir. For eksempel kan det i dag være enkelte praktiske hindringer for å gjennomføre en helautomatisk foreløpig prøving av en begjæring om tvangsfullbyrdelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-4. Namsmannen har blant annet plikt til å fastslå at det foreligger tvangsgrunnlag, og at dette er tvangskraftig. Her kan det være mulig at systemet i mange tilfeller kan gjenkjenne at det for kravet foreligger et tvangsgrunnlag, og at dette tvangsgrunnlaget er tvangskraftig. Så lenge avgjørelsen enten ikke bygger på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, eller bygger på slike vilkår, men likevel er utvilsom, kan automatisk behandling skje. Lovprosjektet bemerker i forlengelsen av dette at det vil kunne være behov for å presisere det nærmere innholdet i enkelte automatiserte behandlinger i forskrift. Dette kan eksempelvis være hvilke typer opplysninger som skal inngå i en bestemt type behandling. Det vises til forslaget om slik forskriftshjemmel nedenfor.

Lovprosjektet foreslår å regulere at partene skal kunne kreve en manuell overprøving av avgjørelsen. Slik manuell overprøving vil i de fleste tilfeller ivaretas ved at behandlingen av en klage etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 skjer av en saksbehandler. I noen tilfeller kan det også være mulig å helautomatisere klagebehandlingen. Dette vil for eksempel kunne skje der det i forbindelse med klagen er kommet inn nye opplysninger, som systemet er i stand til å håndtere og endre avgjørelsen på bakgrunn av. Dette kan være både hensiktsmessig og rasjonelt, men namsmannen må da tydelig opplyse om dette, og ha mulighet til å sørge for at saken blir manuelt behandlet, dersom en av partene ønsker dette.

En forutsetning for automatisert behandling er at systemet kan sammenstille opplysninger som er innkommet, uavhengig av om namsmyndighetene selv har fremskaffet opplysningene eller om de er innkommet fra partene. Lovprosjektet mener at det bør synliggjøres i loven at slik sammenstilling vil skje. Namsmannen vil kun ha et begrunnet behov for å sammenstille opplysninger dersom den skal behandle en sak om tvangsfullbyrdelse, herunder vurdere fremme av saken, heving, fatte beslutning, behandle klage med mer. Adgangen til sammenstilling vil omfatte alle opplysninger namsmannen trenger å sammenstille, og som den har tilgjengelig eller kan fremskaffe.

Lovprosjektet foreslår å regulere at namsmannen skal ha adgang til å benytte opplysninger til profilering. Ved profilering vil personopplysninger bli brukt for å forutberegne adferd eller behov. Vanligvis vil det være partene det er aktuelt å profilere, men profilering kan tenkes å være relevant også overfor andre aktører. Hvordan en aktør kan forventes å opptre kan ha betydning for hvordan namsmyndighetene skal behandle saken, og profilering vil her være et verktøy som namsmyndighetene kan nyttiggjøre seg av i flere ulike tilfeller. For eksempel kan profilering gjøre det enklere for namsmannen å vurdere unnlatt foreleggelse etter forslaget til tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-6, fordi profileringen viser at skyldner har en historikk med bevisst kreditorunndragelse. Profilering kan også gi namsmannen en føring om at

den bør være ekstra tydelig i kommunikasjon med en trekkpliktig, for å sikre at denne overholder trekkplikten. Lovprosjektet legger til grunn at namsmyndighetene i begrenset grad vil ha behov for å profilere aktørene i en sak om tvangsfullbyrdelse. Profilering er kun aktuelt der dette knytter seg til namsmannens oppgaver i forbindelse med saker om tvangsfullbyrdelse.

Lovprosjektet foreslår en forskriftshjemmel som gir Kongen myndighet til å gi utfyllende regler om sammenstilling, profilering og automatisert behandling, herunder om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles opplysninger om. Forskriftshjemmelen er utformet tilnærmet likt forskriftshjemmelen som Finansdepartementet foreslår i innkrevingsloven § 11 fjerde ledd.

Den automatiserte saksbehandlingen og sammenstillingen av opplysninger vil også innebære at det behandles personopplysninger som innebærer et inngrep i retten til respekt for privatlivet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, se nærmere omtale i punkt 11.2. Formålet med forslaget er blant annet å legge til rette for en effektiv, enhetlig og korrekt saksbehandling. Etter lovprosjektets syn vil et slikt formål ivareta «landets økonomiske velferd» og «å beskytte andres rettigheter og friheter» etter EMK artikkel 8. Lovprosjektet foreslår en klar hjemmel både for namsmannens sammenstilling av opplysninger, og for automatisk behandling av saker om tvangsfullbyrdelse, som etter lovprosjektets syn innfrir kravet om at inngrepet må ha tilstrekkelig klar hjemmel. I lovforslaget presiseres det dessuten at den automatiske behandlingen skal være forenlig med retten til vern av personopplysninger, noe som er en henvisning til de rammer som Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 stiller. Som nevnt inneholder forslaget også klare begrensninger, blant annet med hensyn til forsvarlig saksbehandling av avgjørelser som bygger på skjønnsmessige vilkår. Hvilke opplysninger som kan behandles, vil også være begrenset til de opplysningene namsmannen har adgang til å innhente etter forslag til ny § 5-7 i tvangsfullbyrdelsesloven, se punkt 11.3.2 og 11.3.3. De aktuelle personopplysningene

vil først og fremst være av økonomisk karakter. Slik lovprosjektet ser det, veier ikke personvernhensynene tyngre enn de viktige samfunnsmessige hensynene som gjør seg gjeldende ved utførelsen av namsmannens lovpålagte oppgaver. Den foreslåtte hjemmelen, og begrensningene i denne, innebærer derfor at inngrepet må anses forholdsmessig. Forslaget til lovbestemmelse er etter lovprosjektets vurdering i samsvar med Grunnloven og EMK.

Lovprosjektet viser til forslaget til ny § 2-13 i tvangsfullbyrdelsesloven.

11.5 Deling og gjenbruk av opplysninger

11.5.1 Gjeldende rett

Namsmannen har jevnlig behov for å dele opplysninger i forbindelse med sin saksbehandling, både med andre namsmenn, og med andre offentlige organer eller private rettssubjekter. En innkommet begjæring eller en påbegynt sak kan bli overført til et annet namsmannsdistrikt. Det kan for eksempel være fordi begjæring er satt frem for feil namsmann, fordi saksøkte har flyttet eller fordi namsmannen i ett distrikt har behov for hjelp av namsmannen i et annet distrikt til å gjennomføre enkelte skritt i saksbehandlingen, se blant annet tvangsfullbyrdelsesloven §§ 2-3 tredje ledd, 5-5 første ledd og 7-23 tredje ledd. Namsmannen kan også ha behov for å dele enkelte opplysninger for å kunne innhente opplysninger fra tredjepersoner, slik som andre offentlige instanser, banker eller liknende.

For at namsmannen skal kunne dele opplysninger, må delingen ikke være i strid med taushetsplikten. Taushetsplikten i saker for namsmannen er regulert i § 2-6, som gir domstolloven § 63 a tilsvarende anvendelse. Etter domstolloven § 63 a første ledd har namsmannen taushetsplikt om noens personlige forhold. Denne taushetsplikten gjelder kun opplysninger om fysiske personer. Videre har namsmannen taushetsplikt hva gjelder tekniske innretninger og fremgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår. Etter domstolloven § 63 a andre ledd er forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g gitt tilsvarende anvendelse. Dette betyr at opplysninger blant annet

kan gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter, at opplysningene kan brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, og at enkelte opplysninger kan gis til andre forvaltningsorganer dersom de er nødvendige å gi for å fremme namsmannens lovpålagte oppgaver, jf. forvaltningsloven § 13 b.

Henvisningen til forvaltningsloven § 13 g kom inn i domstolloven samtidig med at bestemmelsen ble tatt inn i forvaltningsloven. Kongen kan etter bestemmelsen gi forskrift om at taushetsplikt etter § 13 ikke skal være til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet, og om annen behandling av opplysninger i forbindelse med delingen. Delingen må ikke utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder.

Av Prop. 166 L (2020-2021) s. 29 fremkommer det at et hovedformål med forskriftshjemmelen i forvaltningsloven § 13 g er å legge til rette for mer informasjonsdeling innad i forvaltningen, der det foreligger et behov for slik deling. Forskriftshjemmelen bygger på en hensiktsmessig avveining av behovet offentlige myndigheter har for å dele opplysninger, opp mot hensynene som taler imot, herunder personvern.

I proposisjonen uttales det at delingsadgangen for rettssubjekter som ikke er forvaltningsorganer faller utenfor forskriftshjemmelen, og må følge av annet grunnlag. Det samme gjelder for et forvaltningsorgans adgang til å dele taushetsbelagt informasjon med rettssubjekter som ikke er forvaltningsorganer. Det er klart at domstolene ikke er forvaltningsorganer. Namsmannen anses heller ikke som et forvaltningsorgan, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b. Lovprosjektet legger likevel til grunn at forvaltningsloven § 13 g gir hjemmel for å fastsette forskrift om namsmannens delingsadgang, se nærmere under punkt 11.5.2.

Når det gjelder gjenbruk av opplysninger, er dette ikke særskilt regulert i dag. Gjenbruk kan skje så lenge taushetsplikten ikke er til hinder for det. Den enkelte namsmann vil i praksis kunne gjenbruke opplysninger som er innkommet i forbindelse med én sak også i en senere sak. For eksempel vil namsmannen kunne se hen til leiekontrakten som ble fremlagt i en sak om utleggstrekk når den innen rimelig tid skal treffe en ny beslutning om utleggstrekk. Opplysningene deles derimot ikke mellom de ulike namsmannsdistriktene.

11.5.2 Vurderinger og forslag

Etter lovprosjektets mening er tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6, jf. domstolloven § 63 a, jf. forvaltningsloven § 13 til 13 e, tilstrekkelig til å dekke namsmannens behov for deling av opplysninger, når delingen er begrunnet i namsmannens egen oppgaveløsning. Forvaltningsloven § 13 b nr. 2 åpner for at opplysninger kan brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, mens samme bestemmelse nr. 5 gir adgang til å dele opplysninger med andre forvaltningsorganer for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningsorgan. Dette fremstår tilstrekkelig til å dekke namsmannens behov for deling, blant annet i forbindelse med innhenting av opplysninger fra tredjepersoner, samt ved etterfølgende sikring av rettsvern.

Når det gjelder ordningen med ett utleggstrekk, bygger lovprosjektets forslag på at det er namsmannen der skyldner bor som skal ha ansvaret for utleggstrekket, se punkt 3.3 om kompetent namsmyndighet og punkt 9.7 om endring av utleggstrekk. I den grad ansvaret for trekket flyttes, vil også dokumenter og opplysninger knyttet til saken måtte være tilgjengelig for den namsmannen som overtar ansvaret. Dagens regulering, om at saken skal overføres etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-5, er ikke foreslått videreført.

Det kan også i andre tilfeller enn saker om utleggstrekk være hensiktsmessig med en adgang til deling og gjenbruk av opplysninger. Mot en og samme skyldner kan det komme flere begjæringer fra ulike kreditorer, som kan eller skal fremsettes for

forskjellige namsmenn etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3. Opplysninger som er fremlagt for eller innhentet av den ene namsmannen, for eksempel om aktuelle utleggsobjekter, kan være relevant å dele med namsmannen i et annet distrikt. Deling av opplysninger i disse tilfellene er ikke regulert per i dag, og namsmennene må selv enten innhente opplysningene fra tredjepersoner, eller få dem fra partene. Slik lovprosjektet ser det, er det hensiktsmessig å åpne for deling av opplysninger mellom namsmennene, også utover tilfeller der en konkret sak flyttes mellom ulike kompetente namsmenn. En adgang til deling og gjenbruk av opplysninger vil føre til at skyldner bare trenger å sende inn dokumentasjonen én gang.

Lovprosjektet foreslår en bestemmelse som klart regulerer at opplysninger kan deles mellom ulike namsmenn, forutsatt at opplysningene er av betydning i en sak for namsmannen. Der saksøkte flytter mens et utleggstrekk løper, vil opplysninger som er brukt for å vurdere trekket, alltid være av betydning. Det vil også ellers være i saker om utlegg at deling er mest aktuelt, men en delingshjemmel kan være hensiktsmessig i andre saker som håndteres av namsmennene. Regelen bør derfor, etter lovprosjektets syn, plasseres i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 5, som gir alminnelige regler om saksbehandlingen i saker for namsmannen.

En namsmann som har mottatt opplysninger i en sak, vil naturlig nok også kunne ha behov for å gjenbruke opplysningene i en senere sak. Lovprosjektet foreslår derfor å kort presisere i samme bestemmelse at det er adgang til slik gjenbruk av opplysninger.

Forslaget innebærer at det blir adgang til å dele personopplysninger, og kan derfor innebære et inngrep i retten til respekt for privatlivet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, se nærmere omtale i punkt 11.2. Forslaget om at opplysninger som er innhentet av namsmannen kan gjenbrukes i etterfølgende saker, og deles med andre namsmyndigheter, legger til rette for en effektiv, enhetlig og korrekt saksbehandling. Etter lovprosjektets syn vil et slikt formål ivareta «landets økonomiske velferd» og «å beskytte andres rettigheter og friheter» etter EMK artikkel 8. Deling av opplysninger

med andre namsmyndigheter er begrenset til opplysninger som har betydning for saken som namsmyndigheten som mottar opplysningene, skal behandle. Slik lovprosjektet ser det, utgjør forslaget et forholdsmessig inngrep som har tilstrekkelig klar hjemmel.

Det vises til forslag til regulering i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 syvende ledd.

I de sakene der Innkrevingsmyndigheten overtar ansvaret for et utleggstrekk, som er nærmere omtalt i punkt 2.2, må den kunne basere sine vurderinger på de samme opplysningene som namsmannen hadde. Dette er en forutsetning for at det skal være mulig med en helhetlig behandling av trekket gjennom hele trekkperioden, uavhengig av hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for oppfølgingen av trekket. Det må derfor være adgang for namsmannen å dele opplysninger med Innkrevingsmyndigheten i disse tilfellene.

Det kan også være hensiktsmessig med en adgang til deling av opplysninger i andre tilfeller enn der det skal løpe ett utleggstrekk. Namsmannen kan for eksempel motta opplysninger om eierforholdene til et formuesobjekt, som også vil kunne være av betydning i en sak hos Innkrevingsmyndigheten. Slik som ved deling mellom ulike namsmenn, så vil deling av opplysninger med Innkrevingsmyndigheten føre til at skyldner bare trenger å sende inn dokumentasjonen én gang. Deling av opplysninger mellom namsmannen og Innkrevingsmyndigheten vil også kunne føre til både en opplevd og mer reell likebehandling av skyldner og vurderinger av dennes økonomiske forhold. Opplysningene det er aktuelt å dele, er begrenset til opplysninger som Finansdepartementet i høringsnotat om innkrevingslov har foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal ha hjemmel til å innhente på selvstendig grunnlag.

Lovprosjektet vil ikke foreslå en egen bestemmelse om deling av opplysninger mellom namsmannen og Innkrevingsmyndigheten i tvangsfullbyrdelsesloven. Som nevnt under gjeldende rett, legger lovprosjektet til grunn at forvaltningsloven § 13 g gir tilstrekkelig

hjemmel for å kunne fastsette forskrift som regulerer namsmannens adgang til deling av opplysninger. Lovprosjektet mener det ikke kan tillegges særlig vekt at det i forarbeidene sies at bestemmelsen bare gjelder for deling av opplysninger mellom forvaltningsorganer, all den stund bestemmelsen samtidig er gitt tilsvarende anvendelse både for domstoler og namsmannen. Lovprosjektet legger derfor til grunn at en forskrift som regulerer namsmannens deling av opplysninger med Innkrevingsmyndigheten, vil kunne bli gitt med hjemmel i forvaltningsloven § 13 g.

Forvaltningsloven § 13 g gir adgang til å gi forskrift om deling av personopplysninger som kan innebære et inngrep i retten til respekt for privatliv. Forskrift som fastsettes i medhold av forvaltningsloven § 13 g, må derfor oppfylle kravene i EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Lovprosjektet viser til Prop. 166 L (2020–2021) punkt 4.3 og punkt 8 for en nærmere omtale av forholdet mellom forvaltningsloven § 13 g, og reglene i EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102.

11.6 Innsyn

11.6.1 Gjeldende rett

I en sak for namsmannen kan det være flere som ønsker innsyn i sakens dokumenter eller opplysninger, herunder partene og andre hvis interesse blir berørt, samt skyldnerens øvrige kreditorer.

For de som har en rett som blir berørt følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 andre ledd at disse har en rett til på namsmannens kontor å undersøke namsboken og dokumenter som angår saken, og at de kan kreve en gjenpart. Dersom begge parter samtykker, kan også andre gis slikt innsyn. I praksis gis innsyn ved at namsmannen sender ut en kopi av dokumentene, og i noen tilfeller ved at dokumentene gjøres digitalt tilgjengelig. Formuleringen «en rett som blir berørt» har blitt forstått som tilsvarende de personer som har en rettslig klageinteresse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 inneholder ingen regulering av hvilke opplysninger som eventuelt kan unntas fra innsynet. Adgang til å unnta opplysninger fra innsynsretten er heller ikke kommentert i forarbeidene til bestemmelsen, se Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) s. 138.

I tvangsfullbyrdelseslovens lovkommentar (Falkanger, Flock, Waaler) 5. utgave s. 267, uttales det at: «Opplysninger som i særlig grad angår skyldnerens personlige forhold, har imidlertid namsmannen plikt til å bevare taushet om, jf. § 2-6.» Samtidig legges det i kommentarutgaven til grunn at det ikke er noe i veien for å gi innsyn i saksøktes lønnsforhold og gjeld.

Lovprosjektet er usikker på hva som kan danne et rettslige grunnlag for å begrense namsmannens taushetsplikt til særlig personlige forhold. En slik forståelse synes ikke å følge av forvaltningsloven § 13, som får anvendelse for namsmannen som følge av henvisningen fra tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6 til domstolloven § 63 a. Motsetningen mellom taushetsplikten og retten til innsyn etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 synes ikke å være vurdert, og det rettslige grunnlaget for synspunktet er usikkert. I praksis gjør namsmannen en konkret vurdering av hva som kan unntas fra innsyn, og vil ofte søke å skjerme særlig sensitive opplysninger.

11.6.2 Vurderinger og forslag

Lovprosjektet ser ikke behov for å foreslå endringer i hvem som har rett til innsyn i namsboken og tilhørende dokumenter. Lovprosjektet vil derimot foreslå endringer i måten innsyn blir gitt på. Det fremstår som en utdatert og lite teknologinøytral løsning å videreføre en regel om at gjennomsyn av namsbok og dokumenter skal skje på namsmannens kontor. Videre vil det i fremtiden være langt mer hensiktsmessig å gi innsyn gjennom digitale løsninger enn ved å gi ut en fysisk utskrift. Lovprosjektet foreslår derfor en endring som gjør det klart at namsmannen kan gi innsyn i sakens dokumenter ved å tilgjengeliggjøre disse digitalt på den til enhver tid teknisk

foretrukne måte. Samtidig vil det fortsatt være mulig å sende kopier per post til fysiske personer som ikke ønsker digital kommunikasjon.

Lovprosjektet mener at det etter gjeldende rett er noe uklart hvor langt innsynsretten strekker seg, og hvordan denne skal vurderes opp mot namsmannens taushetsplikt. En person som får sin rett berørt av en sak om tvangsfullbyrdelse, har en berettiget interesse i å kunne gjøre seg kjent med opplysninger knyttet til saken. Dette blant annet for å kunne søke å ivareta sine rettigheter ved en klage etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. For å tydeliggjøre retten til innsyn foreslår lovprosjektet derfor å ta inn i ny § 5-20 i tvangsfullbyrdelsesloven at retten til innsyn gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Videre finner lovprosjektet det hensiktsmessig å gi namsmannen et bedre utgangspunkt for vurderingen av hvilke dokumenter eller opplysninger det skal være mulig å unnta fra innsyn etter bestemmelsen. Dette fordi det kan være gode grunner for å skjerme enkelte opplysninger. Spesielt når tvangsinnkreving skjer mot fysiske personer, vil disse personene ofte være i en særlig sårbar og utsatt posisjon. For å ivareta sine rettigheter, må skyldneren i noen tilfeller levere inn opplysninger som er sensitive, og som skyldner neppe ville delt om behovet for å fremlegge opplysningene ikke hadde vært stort. For eksempel kan skyldner måtte gi ut opplysninger om egen eller noen i husstandens helsetilstand for å unngå utlegg i personlige eiendeler det er nødvendig for skyldner å beholde, jf. dekningsloven § 2-3 andre ledd, eller for å begrunne behov for ekstra avsetning til sitt eller husstandens livsopphold for å unngå for høyt utleggstrekk. Namsmannen bør derfor ha en klar hjemmel for å kunne unnta enkelte opplysninger knyttet til skyldner, fra de som har rett til innsyn i namsboken og dokumentene som angår saken. Lovprosjektet mener at reglene for partsinnsyn etter forvaltningsloven kan gis tilsvarende anvendelse for innsyn i namsboken og tilhørende dokumenter. En henvisning til forvaltningslovens §§ 18-19 vil blant annet gi en klar hjemmel for å nekte innsyn i namsmannens interne vurderinger, samt opplysninger om

en persons helseforhold eller andre forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre.

Det vises til forslag til ny § 5-20 i tvangsfullbyrdelsesloven.

Særlig om kreditorers innsyn i en sak om utleggstrekk

Som følge av ordningen med ett utleggstrekk kan en kreditor oppleve at andre krav både kommer til og faller fra mens trekket løper. Har disse kravene bedre eller samme prioritet som kreditorens krav, vil dette få betydning for om kreditoren får en andel av trekkbeløpet, og eventuelt hvor stor denne andelen er. Kreditorene vil derfor ha en berettiget interesse i å ha enkel tilgang til en del opplysninger om det løpende utleggstrekket.

Det vil bli ressurskrevende for namsmannen dersom alle kreditorer må varsles hver gang krav kommer til eller forsvinner ut av utleggstrekket. Lovprosjektet vil derfor ikke foreslå en plikt for namsmannen til å gi slike opplysninger til kreditorene når det legges et krav til i trekket jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21. I stedet foreslår lovprosjektet at kreditorene kan gis tilgang til en digital innsynsløsning, hvor de selv kan undersøke status på trekket. Lovprosjektet mener det blant annet kan være hensiktsmessig at kreditorene får se antallet krav i trekket, kravenes prioritet, samt grunnlaget for beregningen av en eventuell dividende. Dersom kreditoren ønsker mer detaljerte opplysninger om egen sak, eller saker der andre kreditorer har fått krav lagt til i trekket, kan vedkommende begjære innsyn i selve namsboken med tilhørende dokumenter.

Siden det på nåværende tidspunkt kan være noe usikkert hvilke opplysninger det er hensiktsmessig at kreditorene selv skal kunne innhente, foreslår lovprosjektet en forskriftshjemmel, slik at Kongen kan fastsette nærmere regler om hvilke opplysninger kreditorene skal ha tilgang til og hvordan tilgangen skal gis.

Det vises til forslag til ny § 5-20 i tvangsfullbyrdelsesloven.

12 NOEN SÆRLIGE TREKKORDNINGER

12.1 Innledning

Skal ordningen med ett utleggstrekk fungere etter sin hensikt, kan det ikke finnes parallelle, ukoordinerte trekkordninger. Et viktig hensyn bak den nye ordningen er at både skyldneren og den trekkpliktige skal slippe å måtte forholde seg til separate trekkbeslutninger fra ulike myndigheter. Det gjelder særlig dersom trekkene heller ikke er koordinert med hensyn til hvor mye skyldneren skal beholde til underhold for seg og sin husstand. I tillegg vil det oppstå kostnadsspørsmål, samt spørsmål om ansvarsfordeling, dersom andre aktører enn alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten skal integreres i ordningen med ett trekk.

I tillegg til de alminnelige namsmennene og de namsmyndighetene som skal inngå i Innkrevingsmyndigheten, har i dag enkelte andre myndigheter kompetanse til selv å beslutte utlegg. Lovprosjektet har vurdert hvordan forholdet mellom denne særnamskompetansen og ordningen ett utleggstrekk bør reguleres. Det er temaet for punkt 12. Forholdet mellom den nye trekkordningen og avregning er behandlet i punkt 9.9.

12.2 Kommunal særnamskompetanse

Kommunene er i dag særnamsmyndighet for enkelte kommunale krav. Det gjelder eiendomsskatt, vann- og avløpsgebyr, feiegebyr, avfallsgebyr, parkeringsgebyr og tilleggsgebyr for piggdekkgebyr. Felles for disse kravstypene er at kommunene etter de aktuelle særlovene kan kreve inn kravene «etter reglene for innkreving av skatt» eller tilsvarende henvisning til reglene i skattebetalingsloven. Dette innebærer at kommunene for disse kommunale kravene kan beslutte utleggspant og nedlegge utleggstrekk (særnamskompetanse). Videre innebærer henvisningene i særlovene at kommunene har adgang til å motregne kravene i skatt og avgift som skyldneren har til gode etter skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Kommunene har også legalpant for flere av kravene. Et flertall av kommunene benytter seg av særnamskompetansen,

inkludert motregningsadgangen. Mange bruker private inkassoselskaper, som igjen benytter alminnelig namsmann ved tvangsinndrivelse av kravene.

Som nevnt i punkt 12.1 krever ordningen med ett utleggstrekk at det ikke lenger nedlegges separate, selvstendige utleggstrekk ved siden av ordningen med ett utleggstrekk. Spørsmålet blir da hvordan innkrevingen av de kravene som kommunene har særnamsmyndighet for, skal innpasses i den nye ordningen.

Ut fra kostnadene og kompleksiteten knyttet til å gjøre kommunene til deltakere i det nye systemet, anser lovprosjektet det ikke som hensiktsmessig at kommunene deltar i den nye ordningen med ett utleggstrekk som egen namsmyndighet.

Lovprosjektet foreslår i stedet at innkreving av de aktuelle kravene ved utleggstrekk skal skje ved at kommunene går gjennom alminnelig namsmann. Kommunen beholder kompetansen som særnamsmyndighet, men særnamskompetansen vil ikke lenger gi adgang til selv å beslutte dekning ved trekk. Dersom kravet ikke betales frivillig og kommunen ønsker å tvangsinndrive det gjennom utleggstrekk, må den be den alminnelige namsmannen om å beslutte dekning ved trekk.

For utleggsbegjæringer betales det i dag et gebyr på 1 479 kroner, jf. rettsgebyrloven § 14 første ledd. Skyldneren vil i de fleste tilfeller være ansvarlig for denne kostnaden. Der kommunene nedlegger utleggstrekk som særnamsmyndighet, påløper imidlertid ikke gebyr, jf. rettsgebyrloven § 14 tolvte ledd. Både av hensyn til skyldneren og av hensyn til kommunen foreslår lovprosjektet at det ikke skal påløpe gebyr etter rettsgebyrloven når kommunene ber den alminnelige namsmannen om å beslutte dekning ved trekk for de aktuelle kravene.

I Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingsloven foreslås det reviderte lovbestemmelser om kommunenes særnamskompetanse. Kommunene vil beholde adgangen til å ta utleggspant og til utvidet motregning. Kommunen må gå

gjennom alminnelig namsmann dersom den ønsker å drive inn kravet ved utleggstrekk. I høringsnotatet her foreslås bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 om at kommunen spesifikt kan begjære om utleggstrekk, og en bestemmelse i rettsgebyrloven § 14 om at det ikke påløper gebyr i slike tilfeller.

Lovprosjektet antar for øvrig at alle de aktuelle kravene, dvs. krav på eiendomsskatt, vann- og avløpsgebyr, feiegebyr, avfallsgebyr, parkeringsgebyr og tilleggsgebyr for piggdekkgebyr, vil falle inn under bokstav f i prioritetsrekkefølgen angitt i dekningsloven § 2-8 første ledd slik dekningsloven § 2-8 er foreslått utformet.

12.3 Lønnstrekk mv. ved konkurs

Etter dekningsloven § 2-11 kan konkursskyldnerens lønn og andre inntekter som nevnt i § 2-7 som tilfaller skyldneren under konkursen, trekkes inn i bomassen. Skyldneren skal imidlertid beholde det denne trenger til underhold av seg og sin husstand. Dekningsloven § 2-11 lyder:

«§ 2-11 *Skyldnerens lønnsinntekter m m under konkurs.*

Inntekter av den art som er nevnt i § 2-7 og som tilfaller skyldneren under konkursen, kan trekkes inn i bomassen i den utstrekning de overstiger det som trengs for underhold av skyldneren og dennes husstand under hensyn til skyldnerens sannsynlige fremtidige inntekter. Beslagsretten kan begrenses hvor dette er rimelig på grunn av arbeidets art, de forhold som arbeidet er utført under, eller den tid konkursbehandlingen har pågått.

Avgjørelse om beslag etter denne paragraf tas av retten ved kjennelse.»

Det synes på flere punkter uklart hva som i dag gjelder for utleggstrekk når skyldneren går konkurs. Det vil bli enda mer usikkert under den nye trekkordningen dersom en ikke gir en noe mer utførlig regulering. Som nevnt i punkt 12.1, kan ikke boet og tingrettens adgang til å legge beslag på skyldnerens lønn mv. bestå som en separat ordning ved siden av den nye trekkordningen.

Det er i dag enkelte forskjeller mellom formuleringene i dekningsloven § 2-7 og § 2-11 når det gjelder hva skyldneren kan beholde til underhold selv om hovedsiktemålet er det samme. Forskjellene synes ikke godt begrunnet. De særlige hensyn som § 2-11 i dag trekker frem i andre punktum, kan en ta hensyn til i det enkelte tilfelle selv om det ikke er lovfestet.

Med den nye trekkordningen synes beslaget å burde gjennomføres på samme måte som når det er besluttet dekning ved trekk for en enkeltstående fordring, dvs. at retten, når den beslutter beslag, må underrette Innkrevingsmyndigheten om det. Innkrevingsmyndigheten må samtidig få beskjed om hvilken prioritet beslaget skal ha, dvs. i hvilken utstrekning beslaget skal stå tilbake for krav som er eller blir besluttet dekket ved trekk. Det synes uklart hva som er gjeldende rett. Innkrevingsmyndigheten trenger imidlertid klar beskjed om hvordan den skal fordele innbetalinger fra den trekkpliktige. Retten må derfor ta stilling til hvilken prioritet beslaget skal ha.

For øvrig vises til forslaget til ny utforming av dekningsloven § 2-11 med merknader.

12.4 Lønnstrekk mv. i forbindelse med gjeldsordning

I gjeldsordningsloven er det noen bestemmelser som må tilpasses den nye trekkordningen. Det er i utgangspunktet ikke tale om realitetsendringer.

Når det åpnes gjeldsforhandling, skal namsmannen sikre skyldnerens eiendeler for fordringshaverne, jf. gjeldsordningsloven § 3-3 første ledd. Namsmannen skal beslutte trekk i lønn og andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7, jf. andre ledd. Utleggstrekk som løper når gjeldsforhandling åpnes, opphører, med unntak av de fleste utleggstrekk til fordel for bidragsforpliktelser og krav som grunner seg på straffbare handlinger, jf. nærmere § 3-4 femte ledd. Namsmannen vil i disse tilfellene nedlegge trekk etter gjeldsordningsloven og gi de trekkpliktige beskjed om endret innbetaling av trekkene mv. I det nye systemet bør en opprettholde det løpende trekket med innbetaling til Innkrevingsmyndigheten, og Innkrevingsmyndigheten bør få beskjed om

hvor stor andel av trekket som skal betales videre til namsmannen i stedet for å fordeles til fordringshaverne i trekket.

For å skille denne formen for trekk fra vanlig trekk, synes det hensiktsmessig å tale om beslag på samme måte som dekningsloven § 2-11.

For øvrig vises det til forslaget til endringer i gjeldsordningsloven i punkt 14.9.

12.5 Noen spesielle lovbestemmelser

Det finnes enkelte bestemmelser som viser til skattebetalingsloven eller reglene for inndriving av skatt når det gjelder inndriving av bestemte krav. Lovprosjektet kjenner til lov om statens pensjonskasse § 44 åttende ledd, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet § 27, stortingsgodtgjørelsesloven § 20 tredje ledd, stortings- og regjeringspensjonsloven § 8-5 og lov om erstatning for krigsskade på eiendom og interesse § 27 fjerde ledd.

Det kan synes uklart i hvilken grad disse bestemmelsene hjemler særnamskompetanse, i hvilken grad det eventuelt besluttes utleggstrekk med hjemmel i bestemmelsene, og i hvilken grad det er behov for særløsninger. Siden ordningen med ett utleggstrekk forutsetter at det ikke finnes løsrevede særnamsmyndigheter som kan beslutte utleggstrekk uten koordinering med den nye trekkordningen, bør disse lovbestemmelsene gjennomgås og eventuelt justeres før den nye trekkordningen trer i kraft.

13 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

13.1 Generelt

Det er et mål for lovprosjektet å oppnå at skyldnere som blir utsatt for trekk i lønn eller annen inntekt skal få en enklere utleggstrekkprosess å forholde seg til, og oppleve den som mindre belastende enn i dag. Det vil være av stor velferdsmessig betydning for den enkelte, og samfunnsøkonomisk lønnsomt. Videre er det et mål å oppnå en mindre arbeidskrevende prosess for arbeidsgiver/trekkpliktige, slik at ordningen i minst mulig

grad oppleves som en belastning for disse som blir pålagt gjennomføringsansvar og har en avgjørende rolle for at utleggstrekk blir gjennomført på en vellykket måte. Det er også ønsket at særlig private kreditorer får en forenklet prosess og forbedret oppfølging og stilling i utleggstrekkprosessen. For å nå disse målene må namsmyndighetene gjennomføre utleggstrekk på en effektiv, modernisert og samordnet måte, samtidig som prosessen må forenkles og forbedres for alle aktørene som er involvert i prosessen.

Dagens regelverk knyttet til utleggstrekk, med til dels ulik regulering for ulike namsmyndigheter, bidrar til at dagens løsninger fremstår som fragmenterte og lite brukervennlige. På flere områder legger regelverket også opp til helt konkrete løsningsmønstre, som begrenser mulighetsrommet for utvikling og utgjør hindringer for nye og moderniserte løsninger. Det foreslås derfor regler som etablerer en ny ordning med ett utleggstrekk på tvers av namsmyndigheter, se punkt 2 og 9. Regelendringene legger opp til å samordne, standardisere og, i så stor grad som mulig, automatisere forretningsprosessene knyttet til utleggstrekk, herunder kommunikasjon med trekkpliktige. Det foreslås også regelendringer i saker om utlegg for alminnelig namsmann, som legger til rette for en effektiv prosess og samtidig tar hensyn til rettssikkerhet og likebehandling.

Den viktigste konsekvensen av forslaget er et helhetlig regelverk som er tilpasset den pågående moderniseringen av innkrevingsområdet. Skatteetaten forvalter i dag også saksbehandlingssystem for alminnelig namsmann, og en harmonisering av prosesser og aktiviteter vil legge til rette for en langt enklere IT-arkitektur med smidig forvaltning og drift av løsningene. Sammen med moderniserte løsninger vil forslaget føre til redusert ressursbruk og økt kvalitet for alle aktørene i utleggsprosessen.

I statsbudsjettet for 2022 ble det, som nevnt i punkt 1, vedtatt å modernisere innkrevingsområdet, og særlig IT-porteføljen. Tiltaket, som er organisert i programmet Fremtidens innkreving, vil legge til rette for å samordne og modernisere

systemporteføljen, prosessene og regelverket på innkrevingsområdet. Det er et omfattende moderniseringsprogram, med betydelige investeringer og gevinster. Forslaget i dette høringsnotatet er en nødvendig forutsetning for å realisere gevinstene av denne moderniseringen. Det vises til nærmere omtale av prosjektet i Prop. 1 S (2021–2022) Finansdepartementet, kapittel 1618 Skatteetaten, og til Finansdepartementet sitt høringsnotat med forslag om innkrevingslov, jf. punkt 1.

Det er gjennomført en samfunnsøkonomisk analyse til programmet Fremtidens innkreving, hvor det kommer frem flere effekter på planlagte endringer på utleggsområdet. Det er også gjennomført undersøkelser og dialog med alle aktørene i prosessen for å identifisere og understøtte endringsbehovene og virkningen av dem. Alle samfunnsøkonomiske analyser bygger likevel på forutsetninger det er knyttet usikkerhet til. Programmet kostnadsstyres gjennom et design-to-cost prinsipp, som betyr at kostnadsrammen for programmet ikke kan økes. Det betyr at omfanget på prosjektet kan nedjusteres dersom det er nødvendig for å sikre at prosjektet holder seg innenfor gitte rammer for investeringskostnaden. Et eventuelt redusert omfang på enkelte tiltak vil kunne påvirke tilhørende gevinster.

13.2 Alminnelig namsmann og særnamsmyndighetene

For alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten vil forslaget i dette høringsnotatet ha positive økonomiske og administrative konsekvenser, og på sikt legge til rette for betydelige ressursbesparelser.

Forslaget inneholder enkelte endringer som vil kunne påvirke kommunenes særnamsmyndighet, se punkt 12. Det vil være mindre ressurskrevende heretter å vurdere *om* et krav ønskes sikret ved trekk, i stedet for å ta selve beslutningen, beregne trekkets størrelse og selv følge opp den trekkpliktig. På bakgrunn av tall som lovprosjektet har hentet inn fra Utleggsdatabasen og Oslo kommune, beslutter kommunene en relativt liten andel av utleggstrekkene. På grunn av lite sakstilfang antas konsekvensen for den enkelte kommune som særnamsmann å være begrenset.

I tillegg til redusert ressursbruk som følge av automatisering og enklere prosesser, legger forslaget opp til bedre sammenhengende tjenester mellom de offentlige aktørene i utleggsprosessen. Dette antas å føre til færre henvendelser og klager, siden det vil være enklere for alle typer eksterne brukere å forstå sin situasjon. Det foreslås også tilsvarende like hjemler på flere områder for både Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann, som vil bidra til enklere og likere praksis på tvers av myndighetene.

Med forslaget om forholdsmessig fordeling av trekkbeløpet ved flere krav i trekket, som omtalt i punkt 9.6, kan det være at noen av fordelene som de offentlige særnamsmenn har hatt, vil utjevnes til fordel for private kreditorer. For eksempel kan Skatteetaten, som ivaretar både kreditor- og særnamsmannsrollen for mange ulike krav med forskjellig prioritet, i noen grad forutberegne når neste prosess knyttet til et nytt krav burde starte for å komme først. Det vil ikke lenger utgjøre en fordel på bekostning av øvrige kreditorer når krav innenfor samme kategori får forholdsmessig dekning i det samme trekket, uavhengig av når kravet kom inn i trekket.

Det foreslås også regler som kan pålegge profesjonelle aktører å sende inn begjæringer om utlegg digitalt, som muliggjør delvis automatisk saksbehandling og forenklet manuell saksbehandling. Ved å kunne bruke mindre ressurser på enkle saker vil namsmyndighetene ha større kapasitet enn i dag til å håndtere de mer kompliserte sakene. Som en følge av at det skal løpe ett utleggstrekk vil alminnelig namsmann med stor sannsynlighet motta færre begjæringer enn i dag. I stedet for at en kreditor mottar resultatet «intet til utlegg» fordi det allerede løper et trekk, vil kravet bli lagt til i trekket. Namsmyndighetene slipper dermed en ny begjæring på et senere tidspunkt.

I tillegg forventes det gevinster som følge av modernisering av IT-plattformen. Dette kommer hovedsakelig som følge av reduserte kostnader, ved at det ikke lenger er nødvendig å drifte flere IT-systemer parallelt, samt at de nye systemene kan bygge sin

logikk på likere regler, som igjen begrenser behovet for investeringer og har lavere kostnader forbundet med drift og vedlikehold enn dagens løsninger.

13.3 Trekkpliktig

Nyttevirkningene for trekkpliktig kommer i form av ressursbesparelser for arbeidsgiver eller regnskapskontor som utbetaler lønn eller NAV som utbetaler ytelser. De vil ikke lenger måtte samordne og prioritere mellom flere ulike utleggstrekk, og kommunikasjon og innbetalinger vil kunne gjøres til ett sted. Virkningen er dermed redusert tid i håndteringen av utleggstrekk, og forenklet kommunikasjon med namsmyndighetene.

I nytt modernisert innkrevingssystem vil det legges til rette for at trekkpliktige kan innhente og behandle trekkpåleggene automatisk. Det foreslås å endre reglene slik at trekkbeløpet kan betales samtidig som trekket gjennomføres for alle typer krav. Rapportering skal skje gjennom allerede etablerte ordninger, og samtidig med annen rapportering, slik at trekkprosessen for trekkpliktige kan automatiseres. Det legges også opp til at trekkpliktig ikke skal få personopplysninger om skyldner i større grad enn det som er nødvendig for å gjennomføre utleggstrekket.

Det er sannsynlig at eksterne leverandører av lønns- og regnskapssystemer vil få kostnader knyttet til utprøving, testing og videreutvikling av sine systemer som har interaksjon med det nye innkrevingssystemet. Disse kostnadene kan komme fra utvikling og testing på den ene siden, og kostnader til å følge opp kunden (virksomhetene som bruker systemene) på den andre siden. I tillegg kan virksomhetene, eventuelt regnskapsførere og revisorer eller andre som gjør mye av arbeidet med rapportering, avstemming og betaling på vegne av virksomhetene, få kostnader knyttet til å gjøre seg kjent med og sette seg inn i de nye systemene. Virkningen er forventet å være liten for små bedrifter og enkeltpersonsforetak, men den kan være større for store bedrifter som har store systemer der det må gjøres større endringer. Det er sannsynlig at kostnaden for systemutviklere veltes over på kundene,

men at de langsiktige gevinstene for kundene vil overstige de kortsikte investeringskostnadene.

Utleggsdatabasen viser at kommunene utgjør omtrent 15 prosent av alle trekkpliktige. Forslaget antas derfor å ha tilsvarende positive virkninger for kommunen som trekkpliktig, og medføre tilsvarende kostnader som leverandører av lønns- og regnskapssystem dersom kommunen har egenutviklede systemer for håndtering av blant annet trekkplikten.

13.4 Konsekvenser for kreditor

Dagens utleggstrekkprosess er tidkrevende for kreditorene. Kontakten med namsmyndighetene er i dag preget av flere manuelle prosesser som i dette høringsnotatet foreslås forenklet eller automatisert.

For kreditor vil nyttevirkningene komme i form av spart tid og kostnader. Det foreslås et digitalt grensesnitt med forenklede krav til innholdet i begjæringer. Når kravene blir lagt til i trekket, vil inkassobyrå og andre som har behov for tvangsinnkreving, som hovedregel slippe å sende inn begjæringer på nytt.

Når kravene blir lagt til i trekket, vil inkassobyrå og andre som har behov for tvangsinnkreving, som hovedregel slippe å sende inn begjæringer på nytt. Forslaget legger opp til at kreditor skal slippe å følge opp innbetaling på kravene sine fra den trekkpliktige, og kun ha Innkrevingsmyndigheten å forholde seg til for innbetalinger. Når alminnelig namsmann har myndighet til selv å endre trekkbeløp og trekkpliktig, vil kreditor i langt færre tilfeller være nødt til å sende endringsbegjæringer.

På samme måte som for de trekkpliktige, vil det i noe grad kreve tilpasninger i systemløsninger for å utnytte mulighetsrommet som de nye reglene legger opp til. Dette vil medføre enkelte investeringer for systemleverandørene. Lovprosjektet legger til grunn at virkningene samlet sett vil være positive.

13.5 Konsekvenser for skyldner

For skyldnere vil forslaget gi et enklere regelverk som er lettere å forholde seg til, og de vil møte tilsvarende tjenestetilbud uavhengig av hvilken namsmyndighet som har ansvaret for å kreve inn kravet. Sammen med den pågående moderniseringen av utleggstrekkprosessen, og realisering av et felles saksbehandlingssystem for Skatteetaten og alminnelig namsmann, vil de nye endringene gjøre det lettere for skyldnerne å ivareta sine interesser.

I likhet med næringslivet er også utleggstrekkprosessen krevende for skyldnerne. Omtrent 275 000 av 367 000 årlige utleggstrekk fra Utleggsdatabasen gjelder unike personer. I tillegg er det også flere personer som ikke har rom for trekk i sin økonomi, og som ikke kommer frem av denne statistikken, som likevel må gjennom hele eller deler av denne prosessen i dag. Med forslag om gjenbruk og deling av opplysninger som omtalt i punkt 11, og forslag om å legge nye krav inn i trekket der det allerede finnes trekk som omtalt nærmere i punkt 2 forutsettes det at skyldners ressursbruk på å hente inn og sende dokumentasjon på sin økonomiske situasjon vesentlig kan reduseres. Siden kreditor også forventes å sende inn færre begjæringer, som nevnt i punkt 13.3, vil det også være en reduksjon i antall gebyrer som i siste instans belastes skyldnere.

Nye innsyns- og selvbetjeningsløsninger er forventet å gi skyldnerne bedre forutsigbarhet og trygghet ved at de får bedre oversikt og kontroll i sine saker. Med ny varslingsplikt til samboer eller ektefelle ved utlegg i felles bolig, som omtalt i punkt 7.3.2, vil rettsikkerheten til skyldnerens nærstående også økes. I tillegg forventes forslaget å gi økt ivaretakelse av personvernet for den enkelte, hvor det blant annet ikke lenger vil være nødvendig å legge ved opplysninger om grunnlaget for kravet eller hvilken kreditor som til slutt skal motta betalingen til den trekkpliktige.

For skyldner vil mer like regler om informasjonstilgang og saksbehandling, herunder mer automatisert beregning av utleggstrekkets størrelse, også føre til økt

likebehandling på tvers av ulike namsmyndigheter, med mindre behov for bruk av skjønn fra namsmyndighetenes side som kan gi ulikt utslag. En mer aktiv oppfølging fra namsmyndighetene, herunder automatisk redusering av trekket ved økt livsoppholdssats, vil være et stort bidrag for skyldners rettsikkerhet.

13.6 Samfunnet for øvrig og eksterne aktører

Ved at offentlig innkreving fremstår moderne, digitalt og brukertilpasset, forventes det at tilliten til offentlig innkreving øker. Hele samfunnet har nytte av at brukere i samfunnet blir likebehandlet, at det er høy rettssikkerhet og at personvernet blir ivaretatt på en god måte.

De planlagte endringene på innkrevingsområdet forventes å bidra til at man enklere kan dele data mellom systemer og prosesser, samt tilrettelegge for samhandling med eksterne aktører. Å redusere antallet systemer med ulike begrepsdefinisjoner, samt etablere nye grensesnitt internt og eksternt, vil medføre at man enklere kan dele data og dermed bidra til økte kvalitetsgevinster og reduserte ressurskostnader. Dette vil også være av nytte for andre offentlige aktører som ønsker datadeling for sin oppgaveløsning, eller som del av en sammenhengende tjeneste. For aktører som arbeider med analyse eller forskning, herunder Statistisk sentralbyrå, vil dette lette tilgangen på datagrunnlag for egen analyse så vel som for publisering.

13.7 Ikrafttredelsesforberedelser

En vesentlig del av forslagene her vil kreve utvikling av ny systemstøtte. Et slikt nytt system, med støtte for blant annet utleggstrekk og moderniserte saksbehandlingsløsninger, er allerede under utvikling i programmet Fremtidens innkreving. Det er etter lovprosjektets vurdering en betydelig fordel å unngå vesentlige endringer i de eksisterende IT-systemene. Ved å samkjøre ikrafttredelsen med leveransene fra Fremtidens innkreving, og legge til rette for overgangsregler for eksisterende saker, vil behovet for å gjennomføre nye regler i eldre IT-systemer begrenses til et minimum.

På en del områder foreslår lovprosjektet hjemler til å fastsette nye forskrifter som skal utfylle de foreslåtte lovbestemmelsene. I tillegg er det som følge av forslagene behov for å gjennomgå og vurdere endring av forskrifter som gjelder i dag. Det er derfor behov for et betydelig forskriftsarbeid før lovforslagene i dette høringsnotat kan tre i kraft.

Selv om Lovprosjektet trolig har avdekket det aller meste av behovet for konsekvensendringer av den nye trekkordningen for lovverket for øvrig, vil det være behov for ytterligere justeringer. Blant annet har lovprosjektet ikke gjennomgått skattebetalingsloven som omtaler utleggstrekk i stor utstrekning.

14 UTKAST TIL LOVENDRINGER

14.1 Forslag til ny utforming av tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 Utlegg

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse skal kapittel 7 lyde:

Kapittel 7. Utlegg

I. Begjæring om utlegg

§ 7-1 ***Innledning***

Den som har et pengekrav mot en annen kan begjære utlegg for kravet når det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag.

Utlegg kan tas i ethvert formuesgode som tilhører saksøkte og som det etter dekningsloven kapittel 2 kan tas beslag i. Utlegg tas ved at det stiftes panterett for kravet (utleggspant). I lønnskrav og andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 tas utlegg ved pålegg om trekk (utleggstrekk).

§ 7-2 ***Tvangsgrunnlag***

Tvangsgrunnlag for utlegg er foruten de alminnelige tvangsgrunnlagene:

a. Gjeldsbrev som lyder på en bestemt pengesum og som inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål. Gjeldsbrevet er tvangsgrunnlag overfor utstederen når vedkommendes underskrift er bekreftet av to myndige vitner eller i samsvar med forskrift gitt av Kongen. Gjeldsbrevet er også tvangsgrunnlag overfor enhver som ved påskrift på gjeldsbrevet har påtatt seg selvskyldneransvar ved en overdragelse eller stilt seg som selvskyldnerkausjonist eller som kausjonist på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10, forutsatt at påskriften inneholder vedtakelse av inndriving uten søksmål, og at vedkommendes underskrift er bekreftet som nevnt ovenfor.
b. Veksler for krav som nevnt i vekselloven §§ 47 til 49 jf § 77.
c. Sjekker for krav som nevnt i sjekkloven §§ 44 til 46.
d. Beslutning om tvangsmulkt, administrativ sanksjon eller disiplinærstraff truffet av offentlig myndighet med hjemmel i lov. Beslutningen er også tvangsgrunnlag for renter og utenrettslige inndrivingskostnader.
e. Krav som etter særlig lovbestemmelse er tvangsgrunnlag for utlegg.
f. Skriftlig meddelelse som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang.
g. Elektronisk gjeldserklæring som lyder på en bestemt pengesum, når erklæringen er avgitt til foretak med rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven § 2-1 eller til institusjon som nevnt i finansforetaksloven § 1-6 første ledd, og erklæringen inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål, samt elektronisk erklæring om kausjonsansvar som selvskyldner eller på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10 for en slik forpliktelse når kausjonserklæringen er avgitt til foretak eller institusjon som nevnt og inneholder vedtakelse av inndrivelse uten søksmål.

Tvangsgrunnlag som nevnt i første ledd *bokstav a til g* er også tvangsgrunnlag for utenrettslige inndrivingskostnader og renter med mindre annet følger av lov eller tvangsgrunnlaget.

§ 7-3 *Kompetent namsmyndighet*

Begjæring om utlegg skal settes fram for namsmannen i det distriktet der saksøkte har alminnelig verneting.

Begjæring om utlegg kan også settes frem for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder når:

a. det er sannsynlig at det ikke vil være tilstrekkelige eller hensiktsmessige formuesgoder til *utlegg* i det distrikt der saksøkte har alminnelig verneting,
b. utlegg søkes i et formuesgode som saksøkeren har panterett eller tilbakeholdsrett i for sitt krav, og dette befinner seg i distriktet,
c. saksøkte er næringsdrivende og har forretnings- eller driftssted i distriktet,
d. saksøkte ikke har kjent alminnelig verneting i riket,
e. saksøkte har samtykket etter at kravet ble misligholdt, eller
f. tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort.

Annet ledd gjelder ikke for begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f.

For saksøkte som har kjent *bopel* i riket, kan *beslutning om* utleggstrekk bare *treffes av* namsmannen i det distrikt der saksøkte har *bopel. Har saksøkte bopel i flere namsdistrikter, og det allerede løper trekk som en av namsmennene har besluttet, kan bare denne treffe beslutning om utleggstrekk.*

For saksøkte som ikke har kjent bopel i Norge, og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret, kan begjæring om utlegg settes frem for en namsmann som Kongen har utpekt. Av de alminnelige namsmennene kan bare denne namsmannen treffe beslutning om utleggstrekk.

Dersom det begjæres utlegg på grunnlag av et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f til h, skal begjæringen settes fram for tingretten istedenfor namsmannen. Retten forelegger begjæringen for saksøkte etter § 7-6. Etter utløpet av fristen avgjør retten om begjæringen skal tas til følge og sender i tilfelle saken til namsmannen for gjennomføring.

Kongen kan i forskrift fastsette at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som skal være adressat for begjæringen, og gi bestemmelser om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen.

§ 7-4 *Kumulasjon*

Saksøkeren kan i samme begjæring kreve utlegg for flere pengekrav mot samme saksøkte. Det kan i samme begjæring kreves utlegg mot flere saksøkte når de er forpliktet i fellesskap og det kan begjæres utlegg mot alle i samme distrikt.

I samme begjæring kan det ikke kreves utlegg etter tvangsgrunnlag som nevnt i § 7-2 bokstav f og etter et alminnelig tvangsgrunnlag.

§ 7-5 *Begjæringens innhold*

Foruten å oppfylle kravene i § 5-2 skal utleggsbegjæringen opplyse om saksøktes fødselsdato. *Andre enn privatpersoner skal i tillegg opplyse om saksøktes personnummer eller d-nummer. Dersom saksøktes fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte ikke har fått tildelt personnummer eller d-nummer, kan opplysningen utelates.* For juridiske personer som er registrert i Foretaksregisteret, skal foretaksnummeret opplyses.

En begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal i tillegg oppfylle kravene til forliksklager i tvisteloven § 6-3. Begjæringen skal opplyse om saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet.

§ 7-6 *Foreleggelse av begjæringen*

Finner namsmannen at begjæringen kan tas til følge, skal begjæringen meddeles saksøkte med oppfordring *om å* uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget, *innen tre uker etter at foreleggelsen er sendt.* Saksøkte skal i oppfordringen gjøres oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt, på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales innen fristen etter første punktum, *og på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. Saksøkte skal samtidig gjøres oppmerksom på hvilke opplysninger namsmannen har om saksøkte og som er av betydning i en vurdering av utleggstrekk. Kongen kan i forskrift gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen.*

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saksøkte dessuten oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til saksøkerens krav. Saksøkte skal opplyses om at saken vil bli behandlet i forliksrådet eller hevet dersom det reises innvendinger mot kravet.

Vil tvangsfullbyrdelsen ellers bli vesentlig vanskeliggjort, kan meddelelse til saksøkte unnlates. Dette gjelder likevel ikke ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f.

§ 7-7 *Behandling i forliksrådet*

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saken behandles i forliksrådet dersom saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav *innen fristen etter § 7-6* og saksøkeren i begjæringen har opplyst at behandling i forliksrådet i så fall ønskes. Dersom saksøkte har reist innvendinger mot kravet, og saksøkeren ikke har ønsket behandling i forliksrådet, skal namsmannen heve saken. Saksøktes innvendinger legges ved underretningen til saksøkeren. Saksøkeren kan ombestemme seg med hensyn til behandling i forliksrådet dersom melding om det kommer fram til namsmannen før innkalling til forliksrådet eller meddelelse om heving er sendt.

Første ledd gjelder tilsvarende dersom saksøkte etter fristens utløp, men før utlegg er tatt, reiser innvendinger mot kravet. Namsmannen kan beslutte at utlegg likevel skal tas dersom innvendingen er åpenbart grunnløs.

Avsluttes en sak som er behandlet i forliksrådet etter annet ledd, med en kjennelse eller dom i forliksrådet som pålegger innklagede en betalingsplikt overfor klageren, kan klageren innen en måned etter utløpet av dennes frist for å *angripe* avgjørelsen uten *oppfriskning kreve* at utleggssaken skal fortsette. Avsluttes saken med rettsforlik i forliksrådet, kan slikt krav fremmes innen en måned etter at forliket er inngått.

§ 7-8 *Flere begjæringer mot samme saksøkt*

Dersom namsmannen har mottatt flere begjæringer om utlegg mot samme saksøkte, *behandles sakene* i den rekkefølgen begjæringene er kommet inn. Rekkefølgen kan fravikes dersom *behandlingen av en sak* ellers ville bli forsinket av grunner som bare vedrører en annen sak.

§ 7-9 *Begjæring om utleggstrekk for enkelte kommunale krav*

For krav som en kommune har særnamsmyndighet for, kan kommunen begjære utleggstrekk for kravet.

II. Gjennomføring av saker om utlegg

§ 7-10 *Innledning*

Når saksøkte har uttalt seg eller fristen etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut, tar namsmannen saken opp til videre behandling med mindre den skal behandles i forliksrådet, jf. § 7-7. I tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd kan saken umiddelbart tas opp til videre behandling.

Dersom en av partene har bedt om det, eller finner namsmannen grunn til det, kan namsmannen innkalle saksøkte og eventuelt også saksøker til et møte. Møtet kan holdes på namsmannens kontor, skyldnerens bopel, forretningssted eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg eller som fjernmøte.

Namsmannen skal ta imot betaling eller avdrag på saksøkerens vegne når det tilbys. Er tvangsgrunnlaget et verdipapir som ikke er innsendt tidligere, varsler namsmannen saksøkeren om betalingen og pålegger denne å fremlegge dokumentet. Betalingen påføres dokumentet før beløpet betales til saksøkeren.

Før utlegg blir tatt i et formuesgode, skal namsmannen i rimelig utstrekning undersøke om andre har rettigheter i formuesgodet.

Utleggstrekk kan ikke besluttes etter et alminnelig tvangsgrunnlag før grunnlaget er rettskraftig.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om valg av utleggsgjenstand.

For beslutninger der det tas utleggspant, besluttes utleggstrekk eller saken avsluttes med intet til utlegg, føres namsbok.

§ 7-11 *Gjentatt foreleggelse*

Dersom saken ikke er avsluttet innen to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for skyldneren til å uttale seg

har løpt ut, må begjæringen forelegges saksøkte på nytt etter § 7-6 før det tas utlegg eller saken avsluttes med intet til utlegg.

Gjentatt foreleggelse kan unnlates i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd.

§ 7-12 *Formuesgoder hos saksøkte*

Utlegg kan tas i ikke-realregistrert løsøre og verdipapirer som er i saksøktes besittelse, dersom det ikke sannsynliggjøres at en annen er eier. Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller borett til husrom som saksøkte er registrert eller meldt som eier av.

Er ikke-realregistrert løsøre eller verdipapirer i sambesittelse mellom saksøkte og en eller flere andre, kan utlegg tas i hele formuesgodet dersom det ikke sannsynliggjøres at en annen helt eller delvis er eier.

§ 7-13 *Formuesgoder hos tredjeperson*

Utlegg kan tas i ikke-realregistrert løsøre og verdipapirer som er i en tredjepersons besittelse, dersom det er sannsynlig at saksøkte er eier. Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller borett til husrom som en tredjeperson er registrert eller meldt som eier av.

§ 7-14 *Utlegg i felles bolig*

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapslignende forhold som har vart i minst to år, eller hvor samboeren har, har hatt eller venter barn med saksøkte, kan utlegg tas i en ideell halvdel av felles bolig ervervet under samlivet, hvis ikke et annet eierforhold blir sannsynliggjort. At bare den ene part er registrert eller meldt som eier, er ikke i seg selv tilstrekkelig til å sannsynliggjøre partens enerett.

§ 7-15 *Utlegg i usikre krav og i deler av formuesgoder m m*

Dersom det finnes andre formuesgoder det kan tas tilfredsstillende utlegg i, skal det ikke tas utlegg i omtvistede eller usikre krav eller rettigheter, i fysiske eller ideelle

deler av et formuesgode eller i formuesgoder som det vil være vanskelig å søke tvangsdekning i.

Det skal ikke tas utleggspant i enkelte gjenstander i et pantsatt tingsinnbegrep, jf panteloven §§ 3-4 til 3-13. Det skal heller ikke tas utleggspant i en enkeltfordring som inngår i pant etter panteloven § 4-10.

§ 7-16 ***Utlegg i formuesgoder saksøkeren har panterett eller tilbakeholdsrett i***

Er saksøkerens krav sikret ved panterett eller tilbakeholdsrett i et formuesgode, kan saksøkeren kreve utlegg i dette formuesgodet dersom ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.

§ 7-17 ***Utleggspant umiddelbart i forbindelse med utbetaling av lønn m v***

Utleggspant skal ikke tas i saksøktes lønn eller andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7 umiddelbart i forbindelse med utbetalingen.

§ 7-18 ***Beslutning om utleggspant***

Utleggspant stiftes ved at namsmannen fører inn i namsboken at det for saksøkerens krav etter tvangsgrunnlaget med sakskostnader er tatt utlegg i et eller flere bestemte formuesgoder.

Namsmannen anslår *hvilket beløp* de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning. *Beløpet inntas* i namsboken. *Der det er tatt utlegg i ett formuesgode og det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning, er det tilstrekkelig at dette anføres.*

Begrensede rettigheter i formuesgodet som namsmannen kjenner til, skal anmerkes i namsboken. For rettigheter som er registrert i et offentlig register, er det tilstrekkelig at namsboken nevner i hvilket register rettighetene er registrert.

Når det blir tatt utlegg i en hovedgjenstand med tilbehør, behøver ikke tilbehøret oppregnes enkeltvis. *Verdianslaget* skjer samlet for hovedgjenstand og tilbehør. Tilsvarende gjelder ved utlegg i tingsinnbegrep eller i enkle krav etter panteloven § 4-10.

§ 7-19 *Underretning om utleggspant*

Når det er tatt utleggspant, skal namsmannen gjøre saksøkte kjent med utlegget og med at det er forbudt å forføye over det utlagte formuesgodet i strid med saksøkerens panterett, og med at saksøkeren har rett til å begjære tvangsdekning to uker etter at *utlegget er tatt.* Dersom utlegget skal registreres i Løsøreregisteret, skal det opplyses om det i namsboken. *Partene* skal gis *gjenpart* av namsboken. I tilfeller som nevnt i § 7-13, skal namsmannen også gi underretning som nevnt i første punktum til vedkommende tredjeperson.

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapslignende forhold og det blir tatt utlegg i felles bolig, skal ektefellen eller samboeren gis underretning om utleggspantet. Det samme gjelder ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktes ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor.

§ 7-20 *Sikring av rettsvern for utleggspant*

Ved utlegg i et formuesgode som er registrert i et realregister, i en registrert særlig rett i et slikt formuesgode eller i en ideell andel i et slikt formuesgode eller en slik rett, sender namsmannen omgående *underretning om utleggspantet* til registrering i realregisteret. Tilsvarende gjelder ved utlegg i utinglyst rettighet i fast eiendom. For tilbehør til fast eiendom, gjelder annet ledd tilsvarende.

Ved utlegg i løsøre som ikke er realregistrert, kan namsmannen ta løsøret i forvaring eller på annen måte frata saksøkte rådigheten over det som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd, dersom det er grunn til å frykte at saksøkte vil forføye over det i strid med saksøkerens panterett. Tiltak etter første punktum skal føres inn i namsboken. Dersom saksøkeren ikke har begjært tvangsdekning innen en måned etter å ha fått underretning om utlegget, kan namsmannen av eget tiltak oppheve tiltak etter første punktum. Dersom saksøkeren ikke har begjært tvangsdekning innen fristen etter tredje punktum, skal tiltaket oppheves dersom saksøkte begjærer det og det ikke lenger er grunn til å tro at saksøkte vil forføye over løsøret i strid med saksøkerens panterett.

Ved utlegg i verdipapirer tar namsmannen papirene i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten over dem som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre. Ved utlegg i penger tar namsmannen pengene i forvaring. Norske penger som er tatt i forvaring, plasseres til best mulig rente i norsk bank. Utenlandske penger veksles bare om til norske penger dersom saksøkte samtykker.

Ved utlegg i finansielle instrumenter som er registrert i en verdipapirsentral, registrerer namsmannen omgående at bare namsmannen kan disponere kontoen.

Ved utlegg i aksjer som ikke er registrert i en verdipapirsentral, underretter namsmannen, dersom det lar seg gjøre, snarest selskapet og forbyr selskapet å betale eller yte til saksøkte.

Ved utlegg i et innløsningspapir som ikke er verdipapir, underretter namsmannen snarest den forpliktede og forbyr denne å betale eller yte til saksøkte. Namsmannen tar dessuten innløsningspapiret i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten over papiret som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre.

Ved utlegg i adkomstdokumenter til leierett eller borett til husrom underretter namsmannen vedkommende utleier eller selskap, jf. panteloven § 5-8. Namsmannen tar dessuten dokumentet i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre.

Ved utlegg i enkle krav underretter namsmannen dersom det lar seg gjøre snarest den forpliktede og forbyr denne å betale eller yte til saksøkte.

Ved utlegg i immaterialrettigheter som det finnes særskilt register for, sender namsmannen omgående *underretning om utleggspantet* til registrering i registeret.

Ved utlegg i elsertifikater registrerer namsmannen omgående i elsertifikatregisteret at bare namsmannen kan disponere over elsertifikater det er tatt utlegg i.

Ved utlegg i andre formuesgoder enn nevnt i første ledd, sørger namsmannen omgående for at utlegget blir registrert i Løsøreregisteret.

Dersom et formuesgode befinner seg hos en tredjeperson, kan namsmannen pålegge vedkommende å utlevere formuesgodet dersom ikke tredjepersonen har en rett til å sitte med formuesgodet som har bedre prioritet enn saksøkerens panterett.

§ 7-21 *Beslutning og underretning om utleggstrekk*

En beslutning om utleggstrekk føres inn i *namsboken. Namsmannen skal i namsboken gi en* nøyaktig beregning av saksøkerens krav med sakskostnader og renter fram til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. *Kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal fastsettes. Størrelsen av krav som i prioritetsrekken ligger foran eller likt med saksøkers krav angis. Saksøker gjøres oppmerksom på plikten til å holde Innkrevingsmyndigheten orientert om endringer i kravsforholdet.*

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot saksøkte, skal namsmannen dessuten i namsboken fastsette trekkets størrelse og angi hvem som er trekkpliktig. Saksøkte gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er besluttet.

Partene gis gjenpart av namsboken. Innkrevingsmyndigheten underrettes om trekkbeslutningen. I tilfeller som nevnt i annet ledd underretter namsmannen den trekkpliktige om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger hos Innkrevingsmyndigheten.

§ 7-22 *Endring av utleggstrekk*

Dersom det *inntrer endringer i skyldnerens* økonomiske forhold *eller det foreligger endrede opplysninger, kan namsmyndigheten regulere trekket. Namsmyndigheten kan også regulere trekket dersom det klart foreligger feil ved fastsettelsen av trekkets størrelse. Skyldneren kan begjære regulering. Fordringshavere som har krav i trekket, kan begjære regulering når endringen i skyldnerens økonomiske forhold er vesentlig eller de nye opplysningene er av vesentlig betydning. Trekket skal justeres når det følger av endringer i forskrifter til dekningsloven § 2-7. Skyldneren skal gis anledning til å uttale seg før trekket økes.*

Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket, treffes avgjørelser som nevnt i første ledd av Innkrevingsmyndigheten. Foreligger det bare trekkbeslutninger fra en alminnelig namsmann, treffes avgjørelsen av denne namsmannen. Dersom skyldneren har flyttet til et annet distrikt, treffes *avgjørelsen* av namsmannen i det nye distriktet.

I tilfeller der det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, kan en namsmyndighet som beslutter at nye krav skal delta i trekket, fastsette et høyere trekk dersom den finner at det er rom for det. Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket, skal en alminnelig namsmann i stedet oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket. En alminnelig namsmann inntar beslutning som nevnt i første punktum eller oppfordring som nevnt i annet punktum i namsboken.

§ 7-23 *Skifte av trekkpliktig*

Dersom skyldneren skifter arbeidsgiver, skal den nye arbeidsgiveren pålegges trekkplikt. Tilsvarende gjelder ved andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7. Namsmyndigheten skal vurdere om trekket bør reguleres. Skyldneren skal gis anledning til å uttale seg før trekket økes.

§ 7-22 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-24 *Avslutning av sak med intet til utlegg*

Når det ikke blir tatt utlegg fordi saksøkte ikke har formuesgoder eller lønn eller andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 som det kan tas utlegg i, avsluttes saken ved at namsmannen gir begge parter *gjenpart av namsboken som viser* utfallet og hva som er foretatt. I namsboken skal det opplyses at *utfallet* vil bli registrert i Løsøreregisteret. Namsmannen sørger omgående for *registreringen.*

Utfallet av saken skal ikke registreres i Løsøreregisteret når det er en namsmyndighet som ikke har kompetanse til å ta utlegg i enhver type formuesgode, som har avsluttet saken med «intet til utlegg».

III. Klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv.

§ 7-25 *Klage*

Når det er tatt utleggspant, kan klage til tingretten etter § 5-16 settes fram så lenge tvangsdekning ikke er begjært. Når det er tatt utleggstrekk, kan klage settes fram så lenge *trekket løper.* Partene kan likevel ikke klage over valg av utleggsgjenstand senere enn en måned etter at de ble underrettet om utlegget.

Klage over størrelsen av et utleggstrekk behandles av den namsmyndigheten som er angitt i § 7-22 annet ledd. En avgjørelse av tingretten av en slik klage er bindende for alle fordringshavere med krav i trekket.

§ 7-26 *Erklæring om bortfall av utleggspant*

Dersom et krav som er sikret ved utleggspant, er dekket eller opphørt på annen måte, eller tvangsgrunnlaget er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig, eller utlegget bortfalt på annen måte, plikter saksøkeren skriftlig å gi avkall på sin rett etter utlegget.

§ 7-27 *Beslutning om opphevelse av utleggspant*

I tilfeller som nevnt i § 7-26 skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om opphevelse av *utleggspantet.* Viser det seg at utlegg er tatt i større omfang enn nødvendig, fordi saksøkte har betalt avdrag eller tvangsgrunnlaget er blitt begrenset, skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om delvis opphevelse.

Før namsmannen treffer beslutning etter første ledd, skal saksøkeren gis anledning til å uttale seg. Partene gis meddelelse om beslutningen. *Beslutningen kan påklages innen en måned etter at meddelelsen er sendt. Den* kan ikke gjennomføres før klagefristen er løpt ut. Klage har oppsettende virkning.

§ 7-28 *Beslutning om opphør av registrering av «intet til utlegg»*

Er det krav som ble søkt inndrevet i en sak som ble avsluttet ved intet til utlegg, dekket eller bortfalt på annen måte, eller er tvangsgrunnlaget opphevet, falt bort eller kjent ugyldig, skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om at registreringen i Løsøreregisteret av beslutningen om intet til utlegg skal slettes. § 7-27 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-29 *Opphør av utleggstrekk*

Et utleggstrekk opphører når alle kravene i trekket er dekket eller bortfalt på annen måte eller tvangsgrunnlaget for kravet er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig.

Et utleggstrekk opphører dessuten når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket.

14.2 Forslag til andre endringer i tvangsfullbyrdelsesloven

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

Ny § 2-13 skal lyde:

§ 2-13 *Automatisert saksbehandling m.m.*

Namsmyndighetene kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partenes krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Partene har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Namsmyndighetene kan sammenstille personopplysninger til bruk i en sak om tvangsfullbyrdelse, samt bruke slike opplysninger til profilering.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles opplysninger om.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2 *Begjæring om tvangsfullbyrdelse*

Begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde:

a. opplysning om hva slags tvangsfullbyrdelse som begjæres,
b. saksøkerens og saksøktes navn og adresse,
c. dersom saksøkeren bruker prosessfullmektig, prosessfullmektigens navn og adresse,
d. bestemt betegnelse av kravet, og for pengekrav særskilt angivelse av hovedkrav og grunngitte tilleggskrav,
e. bestemt betegnelse av tvangsgrunnlaget, og dessuten de opplysninger namsmannen ellers trenger for å avgjøre om det er adgang til å ta begjæringen til følge.

Skriftlige tvangsgrunnlag skal legges ved i gjenpart eller original hvis ikke annet er bestemt. Saksøkeren trenger ikke legge fram bevis for at grunnlaget ikke er angrepet. Dersom tvangsgrunnlaget er en utenlandsk avgjørelse som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f, skal det legges ved dokumentasjon for at avgjørelsen kan fullbyrdes i vedkommende fremmede stat, og de øvrige dokumenter som overenskomsten med den fremmede stat bestemmer. Er grunnlaget en avgjørelse som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav g, skal det legges ved dokumentasjon for at avgjørelsen er tvangskraftig. Dersom tvangsgrunnlaget er et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav h, vedlegges de dokumenter som overenskomsten bestemmer. Om oversettelse av dokumenter gjelder domstolloven § 136 tilsvarende.

Begjæring kan fremsettes så vel muntlig som skriftlig. En skriftlig begjæring skal være undertegnet. En muntlig begjæring nedtegnes av namsmannen og undertegnes av saksøkeren. *Kongen kan i forskrift bestemme at begjæringer skal settes frem på en nærmere angitt måte. Andre enn privatpersoner kan pålegges å sende begjæringer elektronisk. Det kan gis regler om hvilket format de elektroniske opplysningene skal ha, og det kan gis regler om bruk av skjema for begjæringer.*
Kongen fastsetter i forskrift i hvilken utstrekning krav til innhold og vedlegg i begjæringer kan oppfylles ved at det i begjæringen vises til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Andre enn privatpersoner kan i forskrift pålegges i slike tilfeller å vise til dokumentet i stedet for å legge det ved. Som tilgjengelige for namsmannen regnes også dokumenter som er tilgjengelige for namsmannen som sekretariat for forliksrådet og dokumenter som er tilgjengelige for andre namsmenn.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 *Namsmannens og partenes ansvar for opplysning av saken*

Namsmannen skal av eget tiltak påse at denne er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, og dessuten at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. Det påhviler ellers partene å gjøre rede for de faktiske forhold og bevis som kan være av betydning for namsmannens avgjørelser under fullbyrdelsen.

Namsmannen skal gi partene og andre interesserte den veiledning som er nødvendig for å forebygge eller rette feil og forsømmelser.

Namsmannen kan av eget tiltak innhente uttalelser fra partene og andre, og kan oppfordre dem til å skaffe bevis. Namsmannen avgjør om *slike opplysninger* skal forelegges for partene og interesserte før avgjørelse blir truffet.

§ 5-5 skal lyde:

§ 5-5 ***Overføring av sak***

Er en begjæring om tvangsfullbyrdelse satt fram for en namsmann som ikke er kompetent, kan namsmannen istedenfor å nekte fullbyrdelsen fremmet, overføre saken til den namsmyndigheten som er stedlig og saklig kompetent. Det samme gjelder om det senere viser seg at fullbyrdelsen ikke kan gjennomføres i namsmannens distrikt. Ved overføringen skal *namsmannen gi* de nødvendige opplysninger om saken og dessuten underrette saksøkeren om overføringen.

En namsmann som mottar en sak ved overføring, overtar saken i den stilling den sto for den foregående namsmann. Namsmann som mottar saken kan likevel gjenta skritt som den foregående namsmann har foretatt, og er ikke bundet av dennes avgjørelser i større utstrekning enn denne selv er.

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7 ***Namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt***

Namsmannen kan pålegge partene å gi opplysninger eller legge fram bevis som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt, har saksøkte plikt til å gi slike opplysninger også etter forespørsel fra en medhjelper.

Namsmannen kan pålegge tredjepersoner å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. Forvaltningsorganer og andre som handler på vegne av stat eller kommune plikter uavhengig av taushetsplikt å gi slike opplysninger. Tvisteloven kapittel 22, med unntak av § 22-3, gjelder tilsvarende.

I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om

a. krav som saksøkte har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort

b. formuesgoder som saksøkte eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og hvordan besittelsen opphørte.

Opplysningsplikten om forhold som nevnt i tredje ledd bokstav a og b gjelder uten hinder av taushetsplikt. Tvisteloven kapittel 22, med unntak av § 22-3, gjelder tilsvarende.

Namsmannen kan uten hinder av taushetsplikt kreve de opplysninger fra Folkeregisteret som er nødvendige for tvangsfullbyrdelsen.

Klage til tingretten over pålegg etter annet ledd har oppsettende virkning. Namsmannen eller tingretten kan bestemme at klagen likevel ikke skal ha oppsettende virkning dersom den er åpenbart grunnløs.

Opplysninger og bevis som er mottatt av en namsmann, kan gjenbrukes i etterfølgende saker, og kan deles med andre namsmenn, dersom de er av betydning for saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gjøres tilgjengelig for namsmannen.

§ 5-9 skal lyde:

§ 5-9 *Namsmannens adgang til bolig, forretningslokaler m.m.*

I den utstrekning det er nødvendig for fullbyrdelsen, kan namsmannen kreve å få adkomst til bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som saksøkte helt eller delvis eier eller besitter. Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt, har saksøkte og besitteren plikt til å gi medhjelper og andre etter namsmannens eller medhjelperens bestemmelse adkomst til salgsgjenstanden. Namsmannen kan bestemme at saksøkte ikke skal ha anledning til å være til stede når de som er interessert i å kjøpe gis adgang til å besiktige salgsgjenstanden.

§ 5-16 skal lyde:

§ 5-16 *Klage*

Namsmannens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen kan påklages til tingretten av alle som rammes, i den grad fullbyrdelsen ikke er avsluttet. Klagen settes

fram for namsmannen. Klagen kan fremsettes så vel muntlig som skriftlig. En skriftlig klage skal være undertegnet. En muntlig klage nedtegnes av namsmannen og undertegnes av klageren. Klagen har ikke oppsettende virkning om ikke namsmannen eller retten bestemmer det. Klage over namsmannens avgjørelse om fravikelse etter § 13-2 tredje ledd bokstavene a og b har oppsettende virkning. Namsmannen eller retten kan bestemme at klagen likevel ikke skal ha oppsettende virkning dersom den er åpenbart grunnløs.

Finner namsmannen klagen berettiget, skal namsmannen omgjøre sin avgjørelse dersom det er adgang til det. *Dersom namsmannen ikke gjør det, gis klageren beskjed om det med en begrunnelse og en frist for å opprettholde klagen, med mindre klageren har bedt om at klagen straks oversendes til retten. Opprettholdes klagen,* oversendes *den* sammen med de tilhørende dokumenter og opplysninger uten opphold til tingretten i rettskretsen der saksøkte bor. Hvis namsmannens stedlige kompetanse bygger på annet grunnlag enn saksøktes bosted, forelegges klagen for tingretten i rettskretsen som saken har slik tilknytning til. Om rettens behandling av klagen gjelder saksbehandlingsreglene i kapittel 6.

Etter at saken er avsluttet, kan saksøkeren påklage en beslutning om å nekte å ta en begjæring om tvangsfullbyrdelse til følge eller om å heve en sak, såfremt klagen fremsettes innen en måned etter at saksøkeren ble underrettet om beslutningen. Namsmannens avgjørelse av krav om sakskostnader kan påklages innen en måned etter underretningen om avslutningen av saken. Det samme gjelder dersom namsmannen har unnlatt å ta stilling til kostnadskravet.

§ 5-19 skal lyde:

§ 5-19 *Namsbok m.m.*

For forretninger og møter under en sak skal det føres *en protokoll kalt namsbok* med opplysning om sted, tid, partene, hvem som var til stede og hva som i det vesentlige skjedde. Det skal gå fram om det ble ytet eller tilbudt oppfyllelse av eller for *saksøkte.*

Kongen kan gi bestemmelser om føring, arkivering, oppbevaring og tilintetgjøring av namsbøker og andre dokumenter.

Ny § 5-20 skal lyde:

§ 5-20 *Innsyn*

Alle som har en rett som blir berørt *kan, uten hinder av taushetsplikt, kreve gjenpart av* namsboken og dokumenter som angår *saken. Det* samme gjelder andre når begge parter samtykker. *Begrensningene nevnt i forvaltningsloven §§ 18 til 19 gjelder tilsvarende. Kongen kan gi bestemmelser om saksøkers innsyn i opplysninger om løpende utleggstrekk.*

§ 6-1 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det gjelder likevel ikke § 5-1, *§ 5-7,* § 5-8 annet ledd, § 5-13 annet ledd, § 5-15, § 5-16 og § 5-17 første ledd annet og tredje punktum.

§ 8-3 andre ledd skal lyde:

Dersom salg begjæres på grunnlag av utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f og g, gjelder § 7-3 *sjette* ledd tilsvarende.

§ 9-6 første ledd tredje punktum skal lyde:

§ 7-10 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 13-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Dersom utlevering begjæres på grunnlag av et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f til h, gjelder § 7-3 *sjette* ledd tilsvarende.

14.3 Forslag til bestemmelser i ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven)

Til innsetting i utkastet til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven):

Gjennomføring av utleggstrekk

§ 28 *Innledning*

Innkrevingsmyndigheten gjennomfører utleggstrekk besluttet av alminnelig namsmann og utleggstrekk besluttet av den selv etter bestemmelsene i §§ 29 til 36.

§ 29 *Innbetaling og utbetaling av trekk*

(1) Innkrevingsmyndigheten mottar innbetaling av utleggstrekk fra den trekkpliktige og utbetaler innbetalt trekk til de berettigede kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet, jf. dekningsloven § 2-8. Dekker ikke utbetalingen hele kravet, nedskrives hovedstolen før kostnader og til sist påløpte renter med mindre annet er bestemt i trekkbeslutningen. Feil i fordelingen kan rettes i senere utbetalinger dersom det er mulig.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette en nedre grense for hvor små beløp som utbetales, hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen, og hvordan slike beløp skal behandles.

(3) Dersom Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning mens det løper utleggstrekk, dekkes avregningsbeløpet av innbetalt trekk med mindre avregningen gjennomføres i innbetalingen av trekket.

§ 30 *Den trekkpliktiges oppgaver*

(1) Den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med trekkpålegget fra namsmyndigheten og nærmere beskjed fra Innkrevingsmyndigheten. Dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling fra den trekkpliktige, skal den trekkpliktige underrette Innkrevingsmyndigheten. Dersom inntektsbortfallet skyldes opphør av et arbeidsforhold, gjelder andre punktum ikke for arbeidsgiver som har meldt opphøret i samsvar med a-opplysningsloven.

(2) Trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren såfremt ikke Innkrevingsmyndigheten har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Trekkbeløpet betales på den måten Innkrevingsmyndigheten bestemmer.

(3) Trekkpliktige som har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal ukrevet levere opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om levering av opplysninger om utleggstrekk, herunder fastsette unntak og avvikende regler for enkelte trekkpliktige. Departementet kan i forskrift også gi regler for hvordan trekkpliktige som ikke har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal levere opplysninger om utleggstrekk. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

§ 31 *Den trekkpliktiges ansvar*

(1) Dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet eller beløp som er trukket ikke blir utbetalt, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet. Unnlatelse av å foreta trekk medfører likevel ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste.

(2) Innkrevingsmyndigheten kan holde arbeidsgiver som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse, eller som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding eller på annen måte, ansvarlig for de beløp som kunne ha vært trukket dersom melding eller opplysning var gitt på riktig måte. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 prosent av trekkgrunnlaget. Ansvarskravet forfaller tre uker etter at vedtak om ansvar er sendt arbeidsgiver. Første ledd andre punktum gjelder tilsvarende.

(3) Ansvar etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg.

(4) Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

§ 32 *Renter ved forsinket betaling av trekkbeløp*

(1) Den trekkpliktige skal betale rente av trekkbeløp som ikke innbetales innen den femte i måneden etter utbetalingen til skyldneren. Dette gjelder likevel bare der skyldneren er godskrevet trekkbeløpet etter § 35.

(2) Rentesatsen er satsen fastsatt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum. Forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd gjelder tilsvarende.

§ 33 *Kreditors opplysningsplikt*

(1) Kreditoren plikter å informere Innkrevingsmyndigheten om endringer i kravsforholdet, herunder om forhold som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26 og om overdragelse av kravet.

(2) Dersom det er gått mer enn ett år siden kravet ble besluttet dekket ved trekk, og kreditoren verken har informert om endringer i kravsforholdet eller mottatt utbetaling i løpet av det siste året, må kreditoren bekrefte at kravet fortsatt består før vedkommende mottar utbetaling. Dersom Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling som kreditoren skal ta del i, skal Innkrevingsmyndigheten i slike situasjoner gi kreditoren en frist til å bekrefte kravet. Oversittes fristen, fordeles innbetalingen uten hensyn til kravet.

(3) Selv om trekket har opphørt, gjelder opplysningsplikten fortsatt så lenge Innkrevingsmyndigheten søker å inndrive et ansvarskrav etter § 31 mot den trekkpliktige.

§ 34 *Endring av trekk og skifte av trekkpliktig*

Om endring av utleggstrekk og skifte av trekkpliktig gjelder tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-22 og 7-23.

§ 35 *Trekkets frigjørende virkning*

(1) Trekk som er foretatt i en utbetaling til skyldneren, har frigjørende virkning for skyldneren selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om godskrivingen, herunder om fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives beløpet. Departementet kan i forskrift dessuten gi regler om at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldneren.

§ 36 *Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk*

(1) Når det er besluttet utleggstrekk overfor en skyldner, skal utleggstrekket registreres i Løsøreregisteret. Dette gjelder ikke trekk for uforfalte bidragsforpliktelser.

(2) Når et utleggstrekk opphører, skal registreringen i Løsøreregisteret slettes. Det samme gjelder der det bare gjenstår uforfalte bidragsforpliktelser i et trekk.

(3) Når et utleggstrekk opphører etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-29 andre ledd, underrettes kreditorene og skyldneren om opphøret.

14.4 Forslag til endringer i dekningsloven

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett gjøres følgende endringer:

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Utlegg i lønnskrav m v.*

Utlegg kan tas *i form av utleggstrekk* i skyldnerens krav på forfalt eller uforfalt lønn etter fradrag av forskuddstrekk i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens *husstand. Kongen* kan i forskrift fastsette satser for beregningen av det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand. *Kongen kan i forskrift dessuten angi hvordan utleggstrekk kan fastsettes.*

Første ledd gjelder tilsvarende for:

a. annet vederlag for personlig arbeid, herunder tilsvarende arbeidsgodtgjørelse for utnytting av skyldnerens åndsverk, oppfinnelser m m;
b. pensjon eller vartpenger som en arbeidsgiver betaler eller har sikret sine ansatte eller deres etterlatte ved eller uten fradrag i lønnen;
c. annen pensjon, stønad, livrente eller føderåd; er rettigheten ervervet mot vederlag fra skyldneren, gjelder dette ikke når den er ervervet etter at det krav ble pådratt som utlegg søkes for;
d. underholdsbidrag som skyldneren har krav på til seg selv;
e. pensjon eller annen ytelse etter lovgivningen om offentlig trygd eller lignende;

f. erstatning eller oppreisning for skade på legeme eller helse eller for tap av forsørger;
g. midler innsamlet offentlig til skyldneren;
h. æresgaver som består i penger.

Ved utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet kan trekk tas i inntil 20 prosent av bruttogodtgjørelsen. Skyldneren kan samtykke til en høyere trekkprosent.

Bortsett fra ved innfordring av krav som nevnt i § 2-8 første ledd *bokstav a til f,* kan utlegg i lønnskrav m v ikke tas dersom skyldneren gjør hva denne evner for å betale sine fordringshavere og heller ikke utilbørlig begunstiger noen av dem.

§ 2-8 skal lyde:

§ 2-8 *Prioriteten for krav i utleggstrekk*

Dersom *flere krav mot samme skyldner skal dekkes ved utleggs*trekk, *deltar alle kravene i det samme trekket. Dersom trekket* ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, har kravene prioritet som følger:

a. krav *fra den bidragsberettigede* som grunner seg på lovbestemt forsørgelsesplikt,
b. Folketrygdens regresskrav etter forskotteringsloven § 10,
c. krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling,
d. statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11,
e. krav på bøter,
f. krav på skatt eller offentlig avgift,
g. andre krav.

Fortrinnsretten etter første ledd *bokstav a til f* gjelder tilsvarende for *krav som bygger på* ansvar for slike krav *samt for renter og kostnader som angitt i trekkbeslutningen. Er det besluttet dekning ved trekk for krav som bygger på ansvar for trekk, har kravet prioritet etter arten av det kravet som har best prioritet i det opprinnelige trekket så lenge dette ikke er dekket.*

Dersom de krav som ikke kan dekkes samtidig er likt prioritert etter første og annet ledd, dekkes *kravene forholdsmessig ut fra kravenes størrelse. Ved beregningen legges til*

grunn et kravs størrelse på det tidspunkt det ble besluttet trekk for kravet tillagt renter og kostnader som var påløpt på det tidspunktet.

For krav som nevnt i første ledd bokstav a, b, d, e og f og krav som nevnt i annet ledd som knytter seg til slike krav, kan Kongen fastsette en annen fordeling enn foreskrevet i tredje ledd.

§ 2-11 skal lyde:

§ 2-11 *Skyldnerens lønnsinntekter m m under konkurs*

Inntekter av den art som er nevnt i § 2-7 og som tilfaller skyldneren under konkursen, kan *etter fradrag for forskuddstrekk* trekkes inn i bomassen i den utstrekning de overstiger det som *med rimelighet* trengs for underhold av skyldneren og dennes husstand. *§ 2-7 første ledd annet og tredje punktum gjelder tilsvarende.*

Avgjørelse om beslag etter *første ledd* tas av retten ved kjennelse. *Tas det beslag, gir retten Innkrevingsmyndigheten beskjed om det og om hvilken prioritet beslaget skal ha i forhold til krav mot skyldneren som skal dekkes ved utleggstrekk. Beslaget gjennomføres på samme måte som utleggstrekk. Innkrevingsmyndigheten utbetaler til boet det som er igjen av trekket etter at bedre prioriterte krav er dekket. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, fastsetter Innkrevingsmyndigheten beslagets størrelse innenfor den rammen som retten eventuelt har oppgitt.*

14.5 Forslag til endringer i domstolloven

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 206 første ledd andre punktum skal lyde:

Straffes med bøter kan dessuten den som i en sak om utlegg eller arrest unnlater å gi namsmyndigheten opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdelsesloven *§ 5-7 annet ledd*.

§ 210 andre punktum skal lyde:

Straff etter § 206 kan også ilegges en saksøkt som i en sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring unnlater å gi namsmyndighetene opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdelsesloven *§ 5-7 første ledd*.

14.6 Forslag til endringer i tinglysingsloven

I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endringer:

§ 34 a andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal tas inn i registeret når utleggstrekk og beslutninger om intet til utlegg skal registreres i Løsøreregisteret etter *innkrevingsloven § 36 eller tvangsfullbyrdelsesloven § 7-24*.

§ 34 a fjerde ledd skal lyde:

Løsøreregisteret *skal slette* registreringen av et utleggstrekk når *det får beskjed fra Innkrevingsmyndigheten*. Registreringer av beslutninger om intet til utlegg skal slettes tre år etter at *beslutningen ble tatt*. Departementet kan i forskrift gi regler om det nærmere tidspunktet for slettingen.

14.7 Forslag til endringer i foreldelsesloven

I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer gjøres følgende endringer:

§ 21 nr. 1 skal lyde:

1. Er foreldelse avbrutt ved påtale etter §§ 15 til 19, skjer ingen foreldelse så lenge forfølgningen *pågår. Beslutter en namsmyndighet at fordringen skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ingen foreldelse så lenge utleggstrekket består.*

§ 21 nr. 3 første punktum skal lyde:

Fremmes tvangsfullbyrdelse etter § 17 uten at fordringshaveren får full dekning for sin fordring, blir det regnet ny frist på 10 år fra *sakens avslutning*.

§ 22 nytt nr. 4 skal lyde:

4. Opphører et utleggstrekk som fordringen tar del i, inntrer ikke foreldelse før tidligst 1 år etter opphøret. Nr. 1 annet og tredje punktum gjelder tilsvarende.

14.8 Forslag til endringer i rettsgebyrloven

I lov17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 14 første ledd andre punktum skal lyde:

Det betales ikke gebyr for begjæring om utlegg for underholdsbidrag mv., for tvangsbot etter barnelova § 65 *eller for begjæring fra en kommune etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9.*

§ 15 første ledd skal lyde:

For klage til tingretten betales rettsgebyret. *Gebyrplikten inntrer tidligst når namsmyndigheten har oversendt klagen til tingretten.* Overføres klagen til behandling i søksmåls former, betales bare gebyr etter § 8 første ledd annet punktum.

14.9 Forslag til endringer i gjeldsordningsloven

I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 3-3 andre ledd skal lyde:

Namsmannen skal *ta beslag* i lønn og andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7. *Namsmannen gir Innkrevingsmyndigheten beskjed om beslaget og om krav som er besluttet dekket ved utleggstrekk som etter § 3-4 femte ledd skal gå foran beslaget. Beslaget gjennomføres på samme måte som dekning ved utleggstrekk. Innkrevingsmyndigheten utbetaler til namsmannen det som er igjen av trekket etter at bedre prioriterte krav er dekket. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, fastsetter namsmannen beslagets størrelse.*

§ 3-4 femte ledd skal lyde:

Utleggstrekk blir avløst av beslag etter § 3-3 annet ledd unntatt når det gjelder bidragsforpliktelser som nevnt i § 4-8 bokstav d *og* krav som nevnt i § 4-8 bokstav h *som det allerede er besluttet at skal dekkes ved utleggstrekk.*

§ 4-3 første ledd andre punktum oppheves. Nåværende tredje punktum blir andre punktum.

§ 7-3 første ledd skal lyde:

Dersom gjeldsordning ikke kommer i stand, fordeler namsmannen de midler som er *tatt i beslag* etter § 3-3 annet ledd forholdsmessig på fordringshaverne, dog slik at fordringshavere *som ville fått dekning ved trekk,* får dekning først, som om åpning av gjeldsforhandling ikke hadde funnet sted. Etter at disse *fordringshavere har* fått det som tilkommer dem, kan overskytende midler fordeles på en annen måte dersom en forholdsmessig fordeling vil få urimelige følger for skyldneren. Ved vurderingen skal det legges vekt på om skyldneren har forfalt og ubetalt gjeld sikret med pant i egen bolig.

14.10 Forslag til endringer i straffeloven

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 97 andre ledd skal lyde:

Foreldelse av boten er uten betydning for *utleggspant eller* annen sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp.

§ 99 andre ledd skal lyde:

Foreldelse av inndragningen er uten betydning for *utleggspant eller* annen sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp.

14.11 Forslag til endringer i a-opplysningsloven

I lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Plikten til å gi opplysninger etter denne lov omfatter opplysninger som skal gis med hjemmel i følgende bestemmelser med tilhørende forskrifter:

a. skatteforvaltningsloven §§ 7-2 og 8-6,
b. folketrygdloven §§ 25-1 annet ledd og 25-10, jf. 21-4,
c. skattebetalingsloven *§ 5-11*,
d. statistikkloven § 10,
e. svalbardskatteloven § 5-2 femte ledd og
f. innkrevingsloven § 30 tredje ledd

14.12 Forslag til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser til innplassering i lovforslaget

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid. Det kan fastsettes at endringene skal tre i kraft til ulik tid for blant annet ulike skyldnere, namsmyndigheter, kreditorer, trekkpliktige og krav forutsatt at ikrafttredelsestidspunktet for ordningen med ett utleggstrekk er det samme for alle nye beslutninger om dekning ved trekk av krav med samme prioritet mot samme skyldner.
3. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

15 MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSENE

15.1 Merknader til ny utforming av tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 Utlegg

Det foreslås så omfattende endringer i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 at lovforslaget blir mer oversiktlig når det formes som en endring av hele kapitlet i stedet for å splittes opp i separate endringer og forflytning av bestemmelser. I lovforslaget er bestemmelser som bare er flyttet, ikke kursivert. Det samme gjelder til dels deler av bestemmelser.

Til § 7-1 Innledning

Paragrafen er uendret.

Til § 7-2 Tvangsgrunnlag

I andre ledd foreslås en presisering som gjør det klart at leddet bare gjelder for de særlige tvangsgrunnlagene nevnt i bokstav a til g og ikke også for de alminnelige tvangsgrunnlagene.

Til § 7-3 Kompetent namsmyndighet

Endringene i bestemmelsene om kompetent namsmann er omhandlet i punkt 3. Det nye siste leddet om elektroniske begjæringer uten angivelse av hvilken namsmann som er adressat, er omhandlet i punkt 4.2.2.

I første ledd beholdes dagens hovedregel om at utleggsbegjæringer må settes frem for namsmannen der saksøkte har alminnelig verneting. I andre ledd er det gjort en liten språklig justering uten realitetsbetydning. Dessuten er unntaket for «7-2 f»-saker skilt ut som eget tredje ledd fordi det ikke lenger vil være eneste unntak fra andre ledd.

Fjerde ledd tilsvarer dagens andre ledd andre punktum. I stedet for alminnelig verneting tales det i utkastet om bopel. Det gir en klar avgrensning mot de vernetingsalternativene som er omhandlet i § 1-8 femte ledd tredje og fjerde punktum. Dersom skyldneren har bopel i flere distrikter, følger det av første ledd at alle de

alminnelige namsmennene er kompetente til å beslutte dekning ved utleggstrekk. For at kompetansen til å beslutte lønnstrekk mot samme skyldner ikke skal vært spredt på unødvendig mange namsmenn, bestemmes det at dersom en av dem allerede har besluttet dekning ved trekk, er det bare denne som kan gjøre det ved senere begjæringer.

For å samle kompetansen til å beslutte utleggstrekk mot utenlandsskyldnere foreslås det i femte ledd at Kongen kan utpeke en namsmann som kompetent til å behandle utleggsbegjæringer mot skyldnere uten kjent bopel i Norge. Denne namsmannen vil i så fall være den eneste alminnelige namsmannen som kan beslutte dekning ved trekk. Denne namsmannen vil dessuten ha alminnelig kompetanse til å stifte utleggspant. En namsmann som bare har kompetanse overfor en utenlandsskyldner etter § 7-3 andre ledd, vil derimot ikke kunne fastsette dekning ved trekk. Tilsvarende ordning foreslås overfor skyldnere med adressesperre i Folkeregisteret. Femte ledd svarer til ordningen for gjeldsordningssaker i slike tilfeller, jf. gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd tredje punktum.

Som det fremgår under punkt 3.3, omfatter formuleringen «saksøkte som ikke har kjent bopel i Norge» i femte ledd, ikke bare saksøkte med bopel i utlandet, men også saksøkte uten kjent bopel. Det gjelder uavhengig av om en antar at vedkommende befinner seg i Norge eller i utlandet.

I syvende ledd er det foreslått en ny forskriftshjemmel til å fastsette at saksøker kan inngi elektroniske begjæringer uten at det angis hvilken namsmann som skal motta begjæringen, og gi bestemmelser om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen. Hensikten med regelen er å legge til rette for at det automatisk i systemet skal kunne foretas valg av kompetent namsmann på bakgrunn av tilgjengelige opplysninger.

Til § 7-4 Kumulasjon

Paragrafen er uendret.

Til § 7-5 Begjæringens innhold

Første ledd andre punktum pålegger andre enn privatpersoner å opplyse om saksøktes personnummer eller eventuelt d-nummer, i tillegg til fødselsdato, i begjæringen. I vurderingen av hvem som er å anse som en privatperson, er det i tilfeller der saksøker benytter seg av en prosessfullmektig, avgjørende hvorvidt prosessfullmektigen er å anse som en privatperson. Der saksøker ikke benytter seg av en prosessfullmektig, er saksøkers status avgjørende. En saksøker som skal oppgi personnummer eller d-nummer, trenger likevel ikke å gi slike opplysninger, dersom det viser seg at den saksøkte ikke er tildelt hverken personnummer eller d-nummer. Ingen saksøkere trenger heller å oppgi fødselsdato, dersom denne ikke er mulig å fremskaffe. For nærmere redegjørelse, se høringsnotatets punkt 5.2.2 om fødselsnummer og d-nummer.

Til § 7-6 Foreleggelse av begjæringen

I første ledd første punktum foreslås at saksøktes frist til å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget forlenges fra to til tre uker sammenlignet med gjeldende lov. Fristen starter å løpe allerede når foreleggelsen sendes fra namsmannen. Regelen om fristens utgangspunkt er ny. I gjeldende lov er det tidspunktet for når saksøkte mottar foreleggelsen som er avgjørende for når fristen starter å løpe. Se punkt 6.2.1 om foreleggelse av begjæring for nærmere begrunnelse og redegjørelse.

I bestemmelsens første ledd andre t punktum er det tatt inn en regel om at saksøkte i foreleggelsen skal gjøres oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. Regelen er en videreføring av gjeldende § 7-11 om innledning av utleggsforretningen, som oppheves som følge av at en går bort fra at en utleggsak skal behandles ved en utleggsforretning. Se punkt 6.2.1 for nærmere redegjørelse.

I tredje punktum er det tatt inn en regel om at saksøkte ved foreleggelse av begjæringen skal gjøres oppmerksom på hvilke opplysninger namsmannen har om saksøkte og som er relevante i en vurdering av utleggstrekk. Det gis samtidig en forskriftshjemmel for å kunne gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen og om hvordan foreleggelsen skal skje. Lovendringen er nærmere omtalt i punkt 6.2.1 om foreleggelse av begjæring.

Regelen i gjeldende lovs første ledd tredje punktum om at det kan varsles om tid og sted for avholdelse av utleggsforretningen, er tatt ut fordi en beslutning i saken ikke lenger vil tas ved utleggsforretning.

Regelen i dagens andre ledd andre punktum om at saksøkte i saker om utlegg etter § 7-2 første ledd bokstav f kan be namsmannen om å anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller annen minnelig løsning, oppheves. Lovendringen er nærmere omtalt i punkt 6.2.2.

Til § 7-7 Behandling i forliksrådet

Paragrafoverskriften er endret ettersom bestemmelsen nå kun gjelder behandling i forliksrådet.

Det er foreslått å oppheve anledningen for saksøkte til å be namsmannen anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte, se nærmere omtale i punkt 7.2 om dette. Dette gjenspeiles i § 7-7 ved at det som angår anmodning om kontakt er tatt ut av bestemmelsen. Den del som gjelder oversendelse av saken til behandling i forliksrådet ved innvendinger fra saksøkte beholdes uten realitetsendringer.

Dagens § 7-11 fjerde ledd er foreslått flyttet til § 7-7 andre ledd, med noe ny ordlyd. Ordlydsendringen medfører ingen realitetsendring, men er en konsekvens av endret

henvisning. Flyttingen til § 7-7 andre ledd samler de regler som gjelder ved forliksrådsbehandling i en bestemmelse.

Tredje ledd beholdes, med noen få endringer i ordlyden. Endringen er gjort for å gjøre bestemmelsen tydeligere og medfører ikke en realitetsendring.

Til § 7-8 Flere begjæringer mot samme saksøkt

Endringen i ordlyden reflekterer at det ikke lenger skal avholdes utleggsforretninger. Ordlyden er derfor endret fra at utleggsforretningene gjennomføres i den rekkefølgen begjæringene er kommet inn, til at sakene skal behandles i den rekkefølgen begjæringene er kommet inn.

Til § 7-9 Begjæring om utleggstrekk for enkelte kommunale krav

Om bakgrunnen for bestemmelsen vises til punkt 12.2. Begjæringen skal fremsettes for namsmannen der skyldneren bor, jf. § 7-3.

I utgangspunktet reguleres skyldnerens adgang til å fremme innsigelser mot kravet av § 4-2 tredje ledd, som lyder: «Mot et særlig tvangsgrunnlag eller et krav som er fastsatt i et særlig tvangsgrunnlag, kan det fremsettes enhver innvending som kunne ha vært satt fram under et søksmål.». For enkelte av de krav § 7-9 kan benyttes for, kan det være fastsatt begrensninger i den enkelte særlov. For parkeringsgebyr fastsetter for eksempel vegtrafikkloven § 31 a fjerde ledd femte punktum at «[i]leggelse av gebyr kan ikke prøves under tvangsinndrivelse av gebyret». Hvilken informasjon som gis til skyldneren ved foreleggelsen av begjæringen, kan tilpasses til den enkelte kravstype, jf. den foreslåtte forskriftshjemmelen i § 7-6 første ledd fjerde punktum.

Til § 7-10 Innledning

I bestemmelsens første ledd fremgår det at namsmannen skal ta utleggssaken opp til videre behandling etter at saksøkte har uttalt seg eller fristen etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut, med mindre saken skal behandles i forliksrådet. Regelen er nøytral når det

kommer til tid og sted for å behandle utleggssaken. Andre punktum presiserer at i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd, kan namsmannen behandle saken umiddelbart. Bestemmelsen er ment å regulere tilfeller der namsmannen ser behov for å fatte en beslutning før saksøkte har uttalt seg eller fristen for å uttale seg etter § 7-6 har løpt ut. Slik umiddelbar behandling av saken må være begrunnet i at tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, jf. § 7-6 tredje ledd. Det typiske eksemplet på når det er behov for rask gjennomføring av en utleggssak, er ved fare for at saksøkte ellers vil unndra midler. Bestemmelsen åpner for at namsmannen kan behandle saken umiddelbart, både når foreleggelse av begjæringen er unnlatt etter § 7-6 tredje ledd, når gjentatt foreleggelse etter § 7-11 er unnlatt og når namsmannen etter at begjæringen er forelagt blir oppmerksom på forhold som gjør at beslutning bør fattes før saksøkte har hatt to uker til å uttale seg. Se nærmere omtale i punkt 6.2.1 om foreleggelse av begjæring.

I andre ledd er det gitt en ny regel som gir namsmannen rett til å avtale et møte på namsmannens kontor, skyldnerens bopel, forretningssted eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg eller som fjernmøte. Partene kan be om et slikt møte, men kan ikke kreve at det blir gjennomført. Namsmannen kan på sin side pålegge partene å være til stede under et slikt møte, etter bestemmelsen i § 5-8 første ledd. Det er opp til namsmannens skjønn om et møte bør gjennomføres. Regelen er ment å erstatte utleggsforretningen i de tilfeller der det vil være hensiktsmessig å møtes. Se nærmere omtale i punkt 7.2 om møte før beslutningen.

I sjette ledd er det tatt inn en forskriftshjemmel for å kunne fastsette bestemmelser om valg av utleggsgjenstand. En slik forskrift vil kunne legge grunnlag for en automatisering av avgjørelsen. Forskriften må søke å legge til rette for at avgjørelsen oppfyller lovens bestemmelser og prinsipper om beskyttelse av skyldneren. Det medfører bl.a. at det ikke skal tas utlegg i større omfang enn nødvendig for å gi saksøkeren tilfredsstillende sikkerhet for kravet, og også at det ikke skal tas utleggspant i gjenstander av så lav verdi at en tvangsdekning ikke vil gi noe nettobidrag

til dekning av saksøkerens krav. På den andre siden vil hensynet til saksøkeren i mange tilfeller tilsi at det tas både utleggspant og utleggstrekk for samme krav eller utleggspant i flere formuesgoder. Se nærmere omtale i punkt 8.1 om grad av sikring og etablering av utlegg mv.

Syvende ledd fastslår at beslutninger om utleggspant, utleggstrekk, eller der saken avsluttes med intet til utlegg så skal det føres namsbok. Det er nødvendig med en egen bestemmelse som krever dette ettersom det foreslås at det i utleggssaker ikke lenger skal gjennomføres en forretning. Beslutninger i utleggssaker fanges dermed ikke lenger opp av bestemmelsen i § 5-19 om at det skal føres namsbok for forretninger, for nærmere omtale se punkt 7.3.1.2.

Til § 7-11 Gjentatt foreleggelse

Bestemmelsen er ny og gir regler om i hvilke tilfeller en begjæring skal forelegges for saksøkte på nytt. Når regelen om beslutning om utlegg ved utleggsforretning fjernes, vil det ikke lenger være angitt et tidspunkt for behandling av saken hos alminnelig namsmann. Loven bør likevel legge til rette for at saksøkte opplever en viss grad av forutberegnelighet knyttet til når saken skal behandles. Dersom det har vært lang saksbehandlingstid hos namsmannen, skal saksøkte derfor forberedes når en avgjørelse nærmer seg, ved en orientering fra namsmannen. Når det har gått lang tid fra saken opprinnelig ble forelagt, kan i tillegg forholdene saksøkte opprinnelig uttalte seg om ha endret seg. Saksøkte må da gis anledning til å uttale seg på nytt. En orientering om sakens gang og muligheten for saksøkte til å uttale seg på nytt, skal gis ved en gjentatt foreleggelse etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6.

Skjæringspunktet for når det er krav om gjentatt foreleggelse før namsmannen kan fatte beslutning i saken, er ved to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg i saken og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for saksøkte til å uttale seg i saken har løpt ut.

Begjæringen skal bare forelegges på nytt før namsmannen fatter en beslutning om utlegg eller intet til utlegg. Gjentatt foreleggelse er ingen forutsetning for at namsmannen skal kunne overføre en sak etter § 7-2 første ledd bokstav f til forliksrådet.

Se punkt 6.2.1 om foreleggelsen for en nærmere redegjørelse.

Bestemmelsens andre ledd synliggjør at gjentatt foreleggelse kan unnlates i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd. Momentene i vurderingen av hvorvidt tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, er således lik de momentene som vurderes når det tas stilling til unnlatt foreleggelse etter § 7-6 tredje ledd. Det er forholdene på tidspunktet for vurderingen som er avgjørende. Gjentatt foreleggelse kan unnlates, til tross for at begjæringen opprinnelig var forelagt.

Til § 7-12 Formuesgoder hos saksøkte

Endringen i overskriften er en rent språklig justering uten realitetsbetydning. Bestemmelsen gjelder formuesgoder hos saksøkte generelt, og ikke spesielt formuesgoder som påstås eiet av en tredjeperson. Første ledd er uendret hentet fra gjeldende lov § 7-13. Innholdet i gjeldende lov § 7-12 om tredjepersons opplysningsplikt foreslås flyttet til § 5-7.

Til § 7-13 Formuesgoder hos tredjeperson

Gjeldende § 7-14 blir § 7-13 i den nye utformingen av kapittel 7.

Til § 7-14 Utlegg i felles bolig

Bestemmelsen i gjeldende lov § 7-13 tredje ledd om utlegg i felles bolig foreslås flyttet til § 7-14 som en egen bestemmelse. Regelen presumerer at ektefeller og den gruppen samboere som omfattes av bestemmelsen, eier felles bolig som er ervervet under samlivet i fellesskap, med en ideell halvdel hver. Utgangspunktet om at boligen antas eiet med en ideell andel hver, skal fravikes dersom «et annet eierforhold blir sannsynliggjort». Endret plassering av bestemmelsen tydeliggjør at regelen skal

komme til anvendelse uavhengig av om det er saksøkte eller saksøktes ektefelle eller samboer som står registrert som eier i grunnboken. Når regelen tidligere sto i bestemmelsen som regulerer formuesgoder hos saksøkte, kunne det skape usikkerhet om hvorvidt regelen også kom til anvendelse når det var saksøktes ektefelle eller samboer som sto registrert som eier av felles bolig.

Til §§ 7-15, 7-16 og 7-17

Paragrafene er ikke endret.

Til § 7-18 Beslutning om utleggspant

Andre ledd første punktum fastsetter at namsmannen skal anslå hvilket beløp de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning. Endringen gir uttrykk for mindre rigide krav til verdsettelsen av formuesgodene, ved at beløpet kan anslås mer omtrentlig enn etter gjeldende lov. Bestemmelsen legger ingen føringer for hvordan namsmannen kommer frem til beløpet, og det vil være opp til namsmannens skjønn hvilke kilder som benyttes som hjelp til verdsettelsen. Endringen er nærmere omtalt i punkt 8.2 om verdivurdering.

Endringen i andre ledd andre punktum om at beløpet skal fremgå av namsboken, er en rent språklig tilpasning til endringen i første punktum.

Andre ledd tredje punktum slår fast at det skal føres inn i namsboken når namsmannen kommer til at det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning. Det vil da ikke være et krav om at namsmannen anslår en tvangssalgsverdi for formuesgodet. Dette gjelder imidlertid kun i tilfeller der det er tatt utleggspant i ett formuesgode. Når namsmannen velger å ta utlegg i flere formuesgoder, vil namsmannen måtte ha en formening om verdien på formuesgodene for å kunne ta stilling til hvorvidt det var nødvendig å ta med alle objektene i utlegget. Lovendringen reflekterer behovet for denne vurderingen og er nærmere omtalt i punkt 8.2 om verdivurdering.

Endringen i fjerde ledd om at verdianslaget skal skje samlet for hovedgjenstand og tilbehør, reflekterer endringen til en mer omtrentlig verdsetting, jf. andre ledd første punktum.

Til § 7-19 Underretning om utleggspant

Ordlyden i første ledd første punktum er endret for å gjenspeile at det foreslås å gå bort fra begrepet forretning ved utleggssaker. I tredje punktum tales det om gjenpart av namsboken fremfor utskrift. Dette tydeliggjør at det ikke er en fysisk utskrift av namsboken som partene har krav på, men kun en gjenpart, som også vil kunne gis elektronisk.

Ordningen i gjeldende andre ledd om at saksøkeren i enkelte tilfeller skal få namsboken via det registeret som skal registrere utlegget, oppheves. Etter forslaget første ledd tredje punktum skal begge parter få gjenpart av namsboken direkte fra namsmannen.

I første ledd tredje punktum fremgår regelen som i dag følger av fjerde punktum. Henvisningen er endret til § 7-13 på bakgrunn av endrede paragrafnummer. Videre foreslås det at tredjeperson som nevnt i § 7-13 kun skal gis underretning om beslutningen, men ikke lenger motta namsboken. Dette skyldes at det i namsboken ofte vil fremgå personopplysninger som det bør søkes at ikke deles unødig og som tredjeperson ikke har behov for. Underretningen må gi tredjeperson den informasjonen som er nødvendig slik at vedkommende kan ta stilling til om vedkommende ønsker å klage på beslutningen.

I andre ledd første punktum er det foreslått inntatt ny bestemmelse om at der saksøkte er gift eller lever i ekteskapslignende forhold og det blir tatt utlegg i felles bolig så skal partneren gis underretning. I andre punktum er det samme foreslått der hvor det tas utlegg i tidligere felles bolig hvor ektefelle eller tidligere samboer fremdeles bor.

Bakgrunnen for forslaget er å informere partneren om at det er tatt utlegg i boligen slik at partneren kan vurdere situasjonen.

For nærmere omtale vises det til punkt 7.3.2.

Til § 7-20 Sikring av rettsvern for utleggspant

Paragrafoversikten er endret for å bedre vise hva bestemmelsen regulerer. I bestemmelsens første og niende ledd foreslås det at det skal sendes underretning om utleggspantet til registrering i stedet for at det sendes utskrift av namsboken. Bakgrunnen for endringen er at namsboken ofte inneholder personopplysninger som bør unngås at deles unødig, og som ikke er nødvendige for registreringen i registeret. Underretningen vil inneholde den informasjonen som er nødvendig for at utlegget kan registreres. Utover dette er det ikke gjort endringer i bestemmelsen. For nærmere omtale vises det til punkt 7.3.2 og 10.2.2.

Til § 7-21 Beslutning og underretning om utleggstrekk

Bestemmelsens første ledd fastslår at namsmannen skal føre beslutningen om utleggstrekk inn i namsboken. Til forskjell fra tidligere skal namsmannen ikke lenger fastsette trekkperioden. Kravet om at namsboken skal inneholde en nøyaktig beregning av saksøkers krav med sakskostnader og renter frem til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregning av renter fra utleggsdagen, videreføres. Som en følge av at flere krav kan være tilknyttet det samme utleggstrekket samtidig, må namsmannen fastsette hvilken prioritet kravet har etter dekningsloven § 2-8 første ledd. Dette vil styre i hvilken rekkefølge kreditorenes krav vil bli dekket.

Dersom det allerede løper et utleggstrekk, skal namsmannen orientere saksøkeren om størrelsen på de kravene som, etter reglene om prioritet, ligger foran eller likt med saksøkerens krav. Dette gir saksøkeren informasjon om når vedkommende kan forvente å få dekning gjennom utleggstrekket, samt om saksøkeren vil motta dividende. Informasjonen vil bare gi et øyeblikksbilde, som følge av at andre krav kan komme til i

trekket, og bedre eller likt prioriterte krav kan gå ut av trekket. Saksøkeren vil ikke få direkte beskjed fra namsmannen om slike endringer.

Den praktiske gjennomføringen av utleggstrekket skal skje gjennom Innkrevingsmyndigheten. For å kunne forvalte utleggstrekket korrekt, er Innkrevingsmyndigheten avhengig av å ha oppdatert informasjon om kravet. Innkrevingsloven § 33 fastsetter en plikt for saksøker til blant annet å holde Innkrevingsmyndigheten oppdatert om endringer knyttet til kravet. Namsmannen skal gjøre saksøkeren oppmerksom på denne plikten.

Andre ledd kommer til anvendelse i de sakene der namsmannen beslutter utleggstrekk, og det ikke allerede løper et trekk. Namsmannen må da fastsette utleggstrekkets størrelse, samt angi hvem som er den trekkpliktige. Namsmannen skal gjøre saksøkte oppmerksom på at utleggstrekket vil bli registrert i Løsøreregisteret.

Etter tredje ledd skal partene gis gjenpart av namsboken. Dette er en endring fra tidligere, hvor også den trekkpliktige fikk utskrift av namsboken. Namsmannen må underrette Innkrevingsmyndigheten om trekkbeslutningen, og gi den de opplysninger som er nødvendig for å gjennomføre utleggstrekket samt forvalte kravet i trekket. Dersom det ikke allerede løper et utleggstrekk, må namsmannen underrette den trekkpliktige om selve trekkplikten, samt om at nærmere opplysninger må innhentes hos Innkrevingsmyndigheten.

Se punkt 9.1 for nærmere omtale.

Til § 7-22 Endring av utleggstrekk

Det følger av første ledd første punktum at namsmyndighetene kan endre trekket av eget tiltak, og ikke bare på begjæring fra partene som etter dagens bestemmelse. Namsmyndigheten kan endre trekket der det skjer endringer i skyldners økonomiske

forhold eller der det foreligger endrede opplysninger. Det oppstilles ikke noe krav om at endringen må ha vært vesentlig.

Namsmyndigheten kan også endre trekket der det er klart at det foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse, jf. andre punktum. Bestemmelsen omfatter alle tilfeller som nevnt i tvisteloven § 19-8 første ledd, men går et steg videre ved at den også omfatter rene feilvurderinger og systemfeil som har fått betydning for fastsettelsen av trekkets størrelse. Der vilkårene for å endre trekket etter første ledd er oppfylt, kan namsmyndigheten foreta en helt ny vurdering av trekkets størrelse. Endringsadgangen er altså ikke begrenset til de forholdene som ga namsmyndigheten adgang til å endre trekket i første omgang.

Første ledd tredje punktum fastslår at skyldner kan begjære endring av trekket. Det oppstilles ingen krav om vesentlig endring i skyldner økonomi eller lignende for at skyldner skal kunne begjære endring. Selv om det etter dagens bestemmelse er en vesentlighetsterskel for å kreve endring, er denne terskelen for skyldner i praksis svært lav. Tredje punktum innebærer derfor ingen stor realitetsendring sammenlignet med gjeldende rett. Fjerde punktum regulerer kreditorenes adgang til å begjære endring av trekket. For kreditor er dagens vesentlighetsterskel for å kunne begjære endring videreført.

Namsmyndigheten skal også foreta endringer når livsoppholdssatsene justeres mens skyldneren har løpende trekk, jf. femte punktum.

Det lovfestes i sjette punktum at skyldner skal gis anledning til å uttale seg før namsmyndigheten oppjusterer trekket. Dette er en selvstendig varslingsregel, slik at varslingsregelen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 ikke gjelder. Det legges til grunn at varsel ikke er nødvendig der skyldner er kjent med at trekket nedjusteres eller stanses for en begrenset periode, for deretter å oppjusteres igjen med samme

trekkbeløp som tidligere. Det kan for eksempel være tilfellet hvis skyldner har bedt om redusert trekk en periode på grunn av tannlegebehandling.

Innholdet i andre ledd første og andre punktum er nytt og regulerer kompetansedelingen for når alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten skal treffe beslutning om endring av trekket. Der begge namsmyndighetene har krav med i trekket, er det Innkrevingsmyndigheten som har ansvaret for å treffe beslutninger om endring av trekkets størrelse. Er det kun alminnelig namsmann som har krav i trekket, er det denne som har ansvaret. For alminnelig namsmann videreføres i tredje punktum regelen om at dersom skyldner flytter til et annet distrikt, er det namsmannen i det nye distriktet som har kompetanse til å regulere utleggstrekket.

At det legges til et nytt krav i trekket, er i utgangspunktet ikke en hendelse som utløser endringsadgang etter første ledd. Tredje ledd åpner likevel opp for at en namsmyndighet som beslutter å legge til et nytt krav i trekket, kan fastsette et høyere trekk enn det som allerede løper, se nærmere om bakgrunnen for regelen i punkt 9.7.2. Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket, må alminnelige namsmann i stedet oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket.

Det vises ellers til punkt 9.7.

Til § 7-23 Skifte av trekkpliktig

Bestemmelsen viderefører i stor grad gjeldende § 7-23 andre ledd. Det lovfestes i første ledd første punktum at der skyldner skifter arbeidsgiver skal ny arbeidsgiver pålegges trekkplikt. I tråd med den nye ordningen ett utleggstrekk, hvor namsmyndigheten skal ha en mer aktiv rolle, kreves det ikke lenger begjæring fra saksøkeren. I andre punktum gis regelen tilsvarende anvendelse for andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7, slik at det også skal pålegges trekkplikt dersom skyldner for eksempel bytter mellom arbeid og ytelse fra NAV eller ulike ytelser fra NAV. I tredje punktum er vesentlighetskriteriet fjernet. Dette innebærer at namsmyndigheten skal

vurdere regulering av trekket i alle tilfeller ved skifte av trekkpliktig. Det forutsettes at dette i stor grad vil skje automatisk ved at systemene kjører vask mot inntektsopplysninger. Det vil ikke utløse krav på manuell vurdering dersom en maskinell vask etter bytte av arbeidsforhold ikke har resultert i justert trekkbeløp. I fjerde punktum slås det fast at der namsmyndigheten mener at trekket skal økes, skal skyldner først gis anledning til å uttale seg.

I andre ledd gis kompetansereglene for endring av trekk tilsvarende virkning for hvilken namsmyndighet som skal pålegge ny arbeidsgiver trekkplikt mv., se nærmere om det i punkt 9.7.2 og merknad til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22.

Til § 7-24 Avslutning av sak med intet til utlegg

Bestemmelsen er flyttet fra dagens § 7-25. Paragrafoverskriften er endret for å få klarere frem at det dreier seg om en realitetsavgjørelse i saken. For en slik avgjørelse skal det føres namsbok, jf. § 7-10 syvende ledd.

Videre forslås det i første punktum at partene skal gis gjenpart av namsboken som viser utfallet og hva som er foretatt. Endringen fra «utskrift» til «gjenpart» tydeliggjør at partene kan gis namsboken elektronisk. Justeringene i andre og tredje punktum skyldes at en går bort fra å tale om forretning i utleggssaker. Det vises til punkt 7.3.2.2 for nærmere omtale.

Etter dagens fjerde punktum skal «intet til utlegg» ikke registreres når en særnamsmyndighet som ikke har kompetanse til å ta utlegg i «enhver type formuesgode», avslutter en sak på den måten. Bakgrunnen er at registreringen kan få uheldige virkninger for saksøkte, samtidig som det kan tenkes at vedkommende har egnede utleggsobjekter som namsmyndigheten ikke har hatt adgang til å ta utlegg i. På grunn av at utleggstrekk er forbeholdt namsmannen der skyldneren bor, kan tilsvarende tenkes når det fremsettes begjæring om utlegg for en namsmann som nevnt

i § 7-3 andre ledd. Bestemmelsen i fjerde punktum bør derfor trolig utvides til å gjelde også slike tilfeller, jf. nytt andre ledd.

Slik den nye trekkordningen er lagt opp, vil det i en del tilfeller oppstå tvil om utleggssaken bør avsluttes med å legge kravet inn i et løpende trekk, eller med «intet til utlegg». At kravet legges inn i trekket, vil jo ikke medføre at det er sikret dekning på noe tidspunkt. Det bør imidlertid ikke være overlatt til namsmannens skjønn å vurdere hva utfallet bør bli i det enkelte tilfelle. Løsningen synes å måtte være at bare i de tilfellene der det ikke løper trekk og heller ikke er grunnlag for å etablere trekk, skal saken avsluttes med «intet til utlegg». I andre tilfeller etableres det trekk eller kravet legges inn i trekket. For saksøkeren vil det i det minste ha den fordelen at kravet ikke vil foreldes så lenge trekket består selv om den nye ti års fristen etter foreldelsesloven § 21 nr. 3 skulle løpe ut i mellomtiden.

Avslutning av en sak med «intet til utlegg» gir grunnlag for å presumere insolvens, jf. konkursloven § 62. Avsluttes saken med utleggstrekk, må det vurderes på bakgrunn av skyldnerens inntekt, kravets størrelse og hvilke øvrige krav som deltar i trekket og deres prioritet om en kan si at det «har kunnet oppnås dekning hos skyldneren», jf. ordlyden i konkursloven § 62.

Til § 7-25 Klage

Bestemmelsens første ledd viderefører i stor grad gjeldende § 7-26. I første ledd andre punktum slås det fast at klage på trekket kan fremsettes så lenge trekket løper. Dette er en direkte konsekvens av at den tidligere begrensningen av trekkperioden foreslås opphevet, se punkt 9.4 Klagefristen gjelder også for kreditorer som har så dårlig prioritet at de for øyeblikket ikke mottar noen dekning.

Andre ledd er nytt. I første punktum gis kompetansereglene for endring av trekk tilsvarende virkning for hvem som skal behandle en klage på utleggstrekkets størrelse. Andre punktum er en konsekvens av at det nå kan være flere kreditorer som har krav i

det samme utleggstrekket. Bestemmelsen slår fast at tingrettens avgjørelser om utleggstrekkets størrelse har utvidet rettskraft og gjelder for alle kreditorer med krav i trekket, og ikke bare de som er parter i klagesaken. Det er uten betydning om kreditoren for øyeblikket mottar innbetalinger på kravet.

Se nærmere omtale i punkt 9.8.2.2.

Til § 7-26 Erklæring om bortfall av utleggspant

Bestemmelsen i gjeldende lovs § 7-27 om saksøkers plikt til å gi skriftlig avkall på sin rett etter utlegget videreføres i ny § 7-26, men bare for de tilfeller der kravet er sikret ved utleggspant. Når kravet er sikret ved utleggstrekk, vil saksøkers plikt til å informere namsmyndighetene om endringer følge av innkrevingsloven § 33 første ledd.

Den nærmere beskrivelsen av når saksøkeren plikter å gi skriftlig avkall på sin rett etter utlegget, er hentet fra gjeldende § 7-28.

Til § 7-27 Beslutning om opphevelse av utleggspant

Bestemmelsen om at namsmannen på begjæring skal treffe beslutning om opphevelse, eventuelt delvis opphevelse, av utlegget, i tidligere loves § 7-28 videreføres for de tilfeller der kravet er sikret ved utleggspant i ny § 7-27. Når kravet er sikret ved utleggstrekk, følger det av innkrevingsloven § 36 at Innkrevingsmyndigheten sørger for at registreringen av trekket i Løsøreregisteret blir slettet når trekket opphører.

Beskrivelsen av i hvilke situasjoner namsmannen skal beslutte opphevelse av utleggspant, er flyttet til § 7-26 om erklæring om bortfall. I § 7-27 vises det derfor dit.

I stedet for at klagefristen skal fremgå av en uklar henvisning til § 5-16, foreslås det at den fremgår klart av § 7-27, jf. andre ledd andre punktum.

Til § 7-28 Beslutning om opphør av registrering av «intet til utlegg»

Det foreslås en liten endring i overskriften og en konsekvensjustering av en paragrafhenvisning.

Til § 7-29 Opphør av utleggstrekk

For at et utleggstrekk skal opphøre etter første ledd, må alle kravene i trekket være dekket eller falt bort på annen måte, eller grunnlaget for at de deltar i trekket, må være falt bort eller opphevet. Innkrevingsmyndigheten vil ha oversikt over innbetalinger som skjer gjennom utleggstrekket, og kreditor har også en plikt til å informere om endringer i kravet etter innkrevingsloven § 33. Det vil derfor i utgangspunktet ikke være behov for et initiativ fra skyldneren for at utleggstrekket skal opphøre. Dersom skyldneren mener at et krav i trekket er bortfalt eller lignende uten at kreditoren er enig, kan det bli tale om å påklage beslutningen om dekning ved trekk, jf. § 5-16, jf. ny § 7-25.

I andre ledd foreslås det en ny bestemmelse om at et utleggstrekk også opphører når det har gått to år siden siste innbetaling på trekket, se mer om bakgrunnen for regelen i punkt 9.16 Se om varsling ved opphør av utleggstrekk i forslag til innkrevingsloven § 36 andre ledd.

15.2 Merknader til andre endringer i tvangsfullbyrdelsesloven

Til § 2-13 Automatisert saksbehandling m.m.

Bestemmelsen er ny, og har sin bakgrunn i at namsmyndighetene har behov for å utnytte de muligheter den teknologiske utviklingen gir i form av automatisering av saksbehandlingsskritt og avgjørelser. Namsmyndighetenes behandling av personopplysninger må være innenfor de rammer Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 gir.

Første ledd gir namsmyndighetene en klar hjemmel for å ta avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Den automatiserte

saksbehandlingen må være forsvarlig, og ivareta partenes rett til vern av personopplysninger. En helautomatisert avgjørelse kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Dette vilkåret er til hinder for at det er selve systemet som skal ta stilling til de skjønnsmessige vilkårene. Det er ikke et forbud mot automatiserte avgjørelser i alle saker der skjønnsmessige bestemmelser kommer til anvendelse.

For å kunne gjennomføre automatiserte saksbehandlingsskritt og helautomatiske avgjørelser, må namsmyndighetene kunne sammenstille en rekke opplysninger om partene. Andre ledd gir hjemmel for slik sammenstilling, inkludert bruk av opplysninger til profilering.

Tredje ledd gir Kongen myndighet til å gi utfyllende regler om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser i forskrift. Bestemmelsen er utformet med likt innhold som forskriftshjemmelen som foreslås i ny lov om innkreving av statlige krav mv. § 11 fjerde ledd.

Se punkt 11.4 for nærmere omtale.

Til § 5-2 Begjæring om tvangsfullbyrdelse

I bestemmelsens tredje ledd første til tredje punktum fremgår det at begjæring kan fremsettes både muntlig og skriftlig, at begjæringen skal være undertegnet, og ved muntlig begjæring skal namsmannen nedtegne denne før den undertegnes av saksøker. Dette er flyttet fra dagens første ledd, uten at det innebærer noen realitetsendring.

I tredje ledd fjerde punktum, foreslås det forskriftshjemmel til å bestemme at begjæringer skal settes frem på nærmere angitt måte. Regelen er gitt for å tilrettelegge for at begjæringer fremsettes på den måte som namsmannens saksbehandlingssystemer legger opp til, og som vil bidra til automatisert saksbehandling. I femte punktum kan andre enn privatpersoner pålegges å sende

begjæringer elektronisk. Bakgrunnen for regelen er at en forutsetning for mest mulig automatisert saksbehandling, er at begjæringen fremsettes elektronisk. Det er kun andre enn privatpersoner som kan pålegges en plikt til å sende begjæringer elektronisk. Disse vil ha, eller kan forventes å skaffe seg, den kunnskap og utrustning som trengs for å sende begjæringer elektronisk. Det samme kan ikke kreves av privatpersoner.

I tredje ledd sjette punktum åpnes det opp for at det i forskrift kan gis regler om hvilket format elektroniske opplysninger skal ha. Dette er nødvendig for å muliggjøre automatisert saksbehandling da systemet må motta opplysninger i et format det kan lese og nyttiggjøre for å kunne benytte opplysningene i den videre automatiske saksbehandlingen. Muligheten til å gi forskrift om bruk av skjema for begjæringer, som fremgår av dagens § 5-2 tredje ledd, videreføres.

Om tredje ledd, se punkt 4.2.1 for nærmere omtale.

Fjerde ledd er nytt og er ment å bidra til å gjøre det enklere å benytte dokumentasjon som allerede finnes i namsmannens systemer i begjæringer om tvangsfullbyrdelse. Det vises til omtalen i punkt 5.2.3.

Til § 5-3 Namsmannens og partenes ansvar for opplysning av saken

Bestemmelsen regulerer namsmannens og partenes ansvar for å opplyse saker om tvangsfullbyrdelse. Overskriften til bestemmelsen har fått tillegget «og partenes» for å bedre gjenspeile innholdet i bestemmelsen.

Første og andre ledd er uendret.

Tredje ledd viderefører gjeldende § 5-7 første ledd. I andre punktum er det foretatt en språklig justering ved at «en opplysning» er endret til «slike opplysninger».

Se punkt 11.3.3.3 for nærmere omtale.

Til § 5-5 Overføring av sak

Ved overføring av en sak fra en namsmann til en annen skal den første namsmannen «oversende saksdokumentene» til den andre. Fysisk oversendelse av dokumenter vil det ikke lenger være tale om, og bestemmelsen foreslås justert. Den andre namsmannen vil ha tilgang til opplysningene etter § 5-7 syvende ledd.

Til § 5-7 Namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt

Bestemmelsen er i hovedsak ny. Første ledd første punktum regulerer namsmannens adgang til å pålegge partene opplysningsplikt og plikt til å legge fram bevis. En tilsvarende regel om saksøktes opplysningsplikt etter pålegg fra namsmannen finnes i gjeldende § 5-9 første ledd første punktum.

Vilkåret om at opplysningen eller beviset må kunne ha betydning for tvangsfullbyrdelsen har som formål å hindre vilkårlig innhenting av opplysninger. Det vil derfor bare være opplysninger og bevis som er relevante for namsmannens behandling av saken som lovlig kan innhentes med hjemmel i bestemmelsen. Hvilke typer opplysninger som i den enkelte sak vil kunne ha betydning for tvangsfullbyrdelsen, vil på sin side avhenge av hvilken type tvangsfullbyrdelse det er tale om.

Første ledd andre punktum viderefører gjeldende § 5-9 første ledd andre punktum, om at saksøkte har en tilsvarende opplysningsplikt overfor medhjelper i de tilfeller et formuesgode er besluttet tvangssolgt og salget er overlatt til en medhjelper.

Andre ledd første punktum regulerer namsmannens adgang til å pålegge tredjepersoner en opplysningsplikt. Bestemmelsen er utformet tilnærmet likt som første ledd, med det samme vilkåret om at opplysningen må kunne ha betydning for tvangsfullbyrdelsen for at bestemmelsen skal kunne anvendes. Begrepet

«tredjeperson» omfatter både juridiske og fysiske personer, private og offentlige virksomheter eller organer mv, samt privatpersoner. Andre ledd andre punktum fritar forvaltningsorganer og andre som handler på vegne av stat eller kommune fra taushetsplikt om de forhold namsmannen pålegger dem å gi opplysninger om. Dette fritaket fra taushetsplikten begrenses imidlertid av regelen i tredje punktum som bestemmer at tvistelovens regler om bevisfritak og bevisforbud skal gjelde tilsvarende, med unntak av tvisteloven § 22-3.

Tredje ledd begrenser opplysningsplikten for fysiske tredjepersoner, når opplysningene det bes om ikke knytter seg til vedkommendes næringsvirksomhet. De plikter bare å gi opplysninger om krav som saksøkte har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene, og om hvordan kravet har falt bort, jf. bokstav a, og om formuesgoder som saksøkte eier, og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene, og om hvordan besittelsen opphørte, jf. bokstav b. Denne avgrensningen av opplysningsplikten svarer til dagens regulering i § 7-12 første ledd første og andre punktum.

Fjerde ledd bestemmer at opplysningsplikten om forhold som nevnt i tredje ledd vil gjelde uten hinder av taushetsplikt. Fritaket fra taushetsplikt gjelder for alle tredjepersoner som pålegges å gi opplysninger om slike forhold. Andre punktum bestemmer at tvisteloven kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak, med unntak av tvisteloven § 22-3, skal gjelde tilsvarende. Leddet svarer til gjeldende § 7-12 første ledd fjerde og femte punktum.

Femte ledd er en særregulering av namsmannens adgang til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret. Årsaken til denne særreguleringen er at folkeregisterlovens taushetspliktbestemmelse er utformet på en slik måte at det anses som påkrevd med en konkret lovhjemmel for at namsmannen skal kunne innhente denne typen opplysninger.

Sjette ledd er en videreføring av gjeldende § 7-12 andre ledd om at en klage over pålegg om opplysningsplikt til en tredjeperson vil ha oppsettende virkning, med mindre namsmannen eller retten finner at klagen er åpenbart grunnløs.

Syvende ledd presiserer at namsmannen kan gjenbruke opplysninger og bevis som er mottatt i en sak, også i senere saker. Videre åpner bestemmelsen for at en namsmann kan dele opplysninger og bevis innhentet i en sak med andre namsmenn, dersom disse har betydning for saken namsmannen skal behandle. Tidligere har det kun skjedd deling av opplysninger mellom namsmannsdistriktene ved overføring av sak eller anmodning om bistand. Det legges nå opp til større grad av deling av opplysninger, både av hensyn til sakens opplysning, namsmannens arbeidsbelastning og ikke minst partenes forventning om å slippe å sende inn opplysninger og bevis på nytt.

Åttende ledd gir hjemmel for at Kongen kan fastsette forskrift om hvordan opplysninger skal gjøres tilgjengelig for namsmannen.

Se punkt 11.3.3.2 og 11.5.2 for nærmere omtale.

Til § 5-9 Namsmannens adgang til bolig, forretningslokaler m.m.

Overskriften til paragrafen endres som følge av at første ledd oppheves. Den nye overskriften gjenspeiler bedre innholdet i den gjenstående delen av bestemmelsen.

Gjeldende første ledd første punktum om saksøktes opplysningsplikt etter pålegg fra namsmannen foreslås opphevet som en følge av at partenes opplysningsplikt er foreslått regulert i ny § 5-7. Gjeldende første ledd andre punktum er foreslått flyttet til ny § 5-7 første ledd andre punktum.

Nytt første ledd viderefører bestemmelsen som tidligere var plassert i andre ledd.

Se punkt 11.3.3.2 for nærmere omtale.

Til § 5-16 Klage

Bestemmelsen gir regler om klage over namsmannens avgjørelser og handlemåte. Utover andre ledd er bestemmelsen uendret fra dagens regel.

Etter første ledd første punktum kan alle som rammes klage på namsmannens avgjørelser. Det legges til grunn at skyldner som hovedregel vil ha klageadgang på alle beslutninger som gjelder et utleggstrekk.

Beslutninger om trekkets størrelse er sentrale og kan ha stor betydning for den enkelte kreditors dekning gjennom trekket. Alle kreditorer med krav i trekket, både de som mottar dekning og de som ikke mottar dekning for tiden, vil i utgangspunktet «rammes» av en beslutning som gjelder utleggstrekkets størrelse, og vil derfor ha klageadgang.

Beslutninger som i utgangspunktet bare gjelder forholdet mellom skyldner og en enkelt kreditor, kan også indirekte få betydning for andre kreditorer med krav i utleggstrekket. Det bør likevel være en viss terskel for når man anses for å «rammes». Ved vurderingen av om det foreligger klageadgang, må det blant annet legges vekt på hvor store konsekvenser beslutningen får for den konkrete kreditoren. Den nærmere grensedragningen og vurderingsmomentene må avklares i praksis.

Etter første ledd andre punktum skal klagen settes fram for namsmannen. Dersom klager fremsetter klagen for feil namsmyndighet, skal den myndighet som mottok klagen sende den til rett myndighet. En klage som fyller formkravene, avbryter klagefristen selv om den er fremsatt for feil namsmyndighet.

Andre ledd andre og tredje punktum lovfester en praksis som allerede er utbredt blant alminnelige namsmenn. Der namsmannen ikke omgjør beslutningen, skal klager gis en begrunnelse og en frist til å opprettholde klagen før den oversendes til tingretten, med

mindre at klageren allerede har bedt om at klagen oversendes retten uten en slik runde. Det kan ikke stilles strenge krav til klagers ytring om opprettholdelse av klage eller beskjed om umiddelbar oversendelse til tingretten. Ordlyden er endret fra «forelegges» til oversendes. Det er ikke ment å innebære noen realitetsendring, men snarere en presisering av hva som rent faktisk gjøres. Dersom klager opprettholder klagen, innebærer «uten opphold» at namsmannen så snart som mulig, med hensyn til rimelig saksbehandlingstid, skal oversende klagen med tilhørende dokumenter til tingretten.

Se punkt 9.8 for nærmere omtale.

Til § 5-19 Namsbok m.m.

I første ledd første punktum presiseres det at namsboken er en form for protokoll. Som i dag skal det føres namsbok for forretninger og møter under en sak. Det vil som utgangspunkt ikke lenger holdes forretninger eller møter i utleggssaker. Holdes møter for eksempel etter § 7-10 andre ledd, skal det likevel føres namsbok. Etter § 7-10 syvende ledd skal det for beslutninger om utlegg eller «intet til utlegg» føres namsbok. For andre saker enn utleggssaker medfører lovforslaget ingen endringer i reglene om når det skal føres namsbok. Dagens hovedregler for hva som skal fremgå av namsboken, beholdes i første og andre punktum.

Signaturkravet for namsmannen er fjernet for å legge til rette for automatiserte saksbehandlingsprosesser, samt at det ikke lenger er behov for signatur for å sikre notoritet for namsmannens avgjørelser. Se punkt 10.2.2 for nærmere omtale.

Andre ledd i § 5-19 er videreført i ny § 5-20.

Til § 5-20 Innsyn

Bestemmelsen viderefører § 5-19 andre ledd, som regulerer adgangen til innsyn i namsboken med tilhørende dokumenter. Det presiseres i bestemmelsens første

punktum at alle som har en rett som blir berørt, kan kreve innsyn uten hinder av taushetsplikten. Retten til innsyn er begrenset til namsboken og dokumenter som er brukt i saken, og omfatter ikke opplysninger namsmannen har tilgang til, men som ikke er benyttet i saken.

Andre punktum viderefører at partene kan samtykke til at andre kan gis innsyn. I tredje punktum gis forvaltningsloven §§ 18 til 19, som gjelder partsinnsyn, tilsvarende anvendelse. Dette gir namsmannen hjemmel for å nekte innsyn i blant annet opplysninger knyttet til saksøktes helseforhold. Etter bestemmelsens fjerde punktum kan Kongen gi forskrift som regulerer saksøkers innsyn i opplysninger om løpende utleggstrekk. Forskriftshjemmelen tar sikte på å ivareta saksøkers behov for informasjon så lenge vedkommende har et krav knyttet til et løpende utleggstrekk, uten å måtte belaste namsmannen med behandling av innsynsbegjæringer.

Til § 6-1 Forholdet til andre regler

I andre ledd andre punktum er det, som en konsekvens av ny bestemmelse i § 5-7, gjort en justering som gjør at hele § 5-7 blir unntatt fra å gjelde for tingretten. Dagens § 5-7 første ledd, som i dag også gjelder for tingretten, er i lovforslaget flyttet til § 5-3 tredje ledd og vil derfor fortsatt gjelde for tingretten.

Se punkt 11.3.3.2 for nærmere omtale av bakgrunnen for endringen.

Til §§ 8-3, 9-6 og 13-3

I §§ 8-3, 9-6 og 13-3 foretas bare noen små, rene konsekvensendringer i paragrafhenvisninger.

15.3 Merknader til bestemmelser i ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven)

Til § 28 Innledning

Den nye trekkordningen innebærer at de alminnelige namsmyndighetene og Innkrevingsmyndigheten etablerer utleggstrekk og treffer beslutninger om at krav skal delta i trekket. Frem til beslutningen om dekningen ved trekk følger de alminnelige namsmennene og Innkrevingsmyndigheten forskjellige regelverk: de alminnelige namsmennenes saksbehandling er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven, mens for Innkrevingsmyndigheten gjelder innkrevingsloven med de henvisningene til konkrete bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven som ligger der. For utformingen av beslutningen om dekning ved trekk er det ganske sammenfallende bestemmelser i henholdsvis tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 og innkrevingsloven § 26.

For gjennomføringen av utleggstrekk er det derimot et ensporet opplegg der Innkrevingsmyndigheten er den sentrale myndigheten. Bestemmelsene om gjennomføringen foreslås derfor plassert i innkrevingsloven. Se forslaget til utforming av innkrevingsloven § 28, hvor det foreslås fastsatt at Innkrevingsmyndigheten gjennomfører utleggstrekk besluttet av alminnelig namsmann og utleggstrekk besluttet av den selv etter de etterfølgende bestemmelsene i §§ 29 til 36. Disse bestemmelsene gjør i utgangspunktet ingen forskjell på krav som er meldt inn i trekket av Innkrevingsmyndigheten og krav som er meldt inn i trekket av den alminnelige namsmannen.

Bestemmelsene om endring av trekk og om skifte av trekkpliktig er beholdt i tvangsfullbyrdelsesloven. Det vil variere om det er den alminnelige namsmann eller Innkrevingsmyndigheten som skal treffe beslutning etter disse bestemmelsene. Lovreguleringene er foreslått fordelt slik at den alminnelige namsmannen ikke skal behøve å forholde seg til innkrevingsloven, se også § 34.

Til § 29 Innbetaling og utbetaling av trekk

Første ledd regulerer at det er Innkrevingsmyndigheten som er ansvarlig for å motta, fordele og utbetale trekkbeløpet til kreditorene. Fordelingen skjer på bakgrunn av

reglene om prioritet for de enkelte klasser av krav i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, og reglene om fordeling mellom krav innenfor samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 tredje ledd. Kravenes prioritet er fastsatt av den namsmyndighet som besluttet utleggstrekk for kravet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 og innkrevingsloven § 26. Innkrevingsmyndigheten fatter altså ikke noen selvstendig beslutning i forbindelse med fordeling og utbetaling av trekkbeløpet. Andre punktum bestemmer hvordan dekningsrekkefølgen for hovedstol, kostnader og renter skal være der dette ikke er bestemt av namsmyndigheten. Dersom det viser seg at fordelingen som er foretatt er feil, gir tredje punktum Innkrevingsmyndigheten adgang til å rette dette opp i senere utbetalinger, uavhengig av om mottakeren har vært i god tro. Deltar alle de berørte kravene ved neste utbetaling, vil det være kurant å foreta korrigeringen. Dersom bare noen av de berørte kravene skal motta dekning ved neste utbetaling, kan Innkrevingsmyndigheten bare korrigere i utbetalingen så lenge det ikke påvirker andre kravs dekningsadgang. Dersom korrigering etter bestemmelsen ikke er mulig, kan Innkrevingsmyndigheten fatte vedtak om tilbakebetaling etter innkrevingsloven § 6 dersom vilkårene for dette er oppfylt.

I andre ledd foreslås en forskriftshjemmel for nærmere regulering av små dividendebeløp. En forholdsmessig fordeling mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd vil kunne gi små beløp til hvert krav, for eksempel hvor det er et lavt trekkbeløp eller utleggstrekket omfatter mange krav. Departementet kan i forskrift bestemme en nedre grense for hvor små beløp som utbetales, hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen, og hvordan slike beløp skal behandles. Se omtale i punkt 9.6.2.1.

I tredje ledd reguleres forholdet mellom avregning og utleggstrekk i de tilfeller der det løper utleggstrekk når Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning, se omtale i punkt 9.9.3. I slike tilfeller skal i utgangspunktet avregningen gjennomføres ved at avregningskravet dekkes av trekket. Det vil da dekkes med slik prioritet som det følger av bestemmelsene om avregning at avregningskravet skal ha. Kreditorene som deltar i

trekket, vil uansett måtte finne seg i å bli fortrengt av bedre prioriterte krav som dukker opp.

Alternativt til at trekkbeløpet fortsatt innbetales til Innkrevingsmyndigheten og fordeles derfra, kan avregningen gjennomføres ved en tilsvarende reduksjon av innbetalingen til Innkrevingsmyndigheten. Tredje ledd gir ingen føring for hvordan det bør gjøres. Valget av gjennomføringsmåte vil ikke påvirke det endelige, reelle utfallet for de forskjellige involverte.

Selv om avregningsbeløpet skulle være så stort at det legger beslag på hele trekkbeløpet, skal det fortsatt være registrert i Løsøreregisteret at skyldneren er pålagt utleggstrekk. Det anses ikke som opphørt slik at registreringen skal slettes, jf. innkrevingsloven § 36. Selv om avregningen skulle bli gjennomført slik at den trekkpliktige avregningskreditoren ikke foretar noen trekkinnbetaling til Innkrevingsmyndigheten, anses det ikke for å foreligge en innbetalingsstans etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-29 som medfører at toårs-fristen der begynner å løpe.

Til § 30 Den trekkpliktiges oppgaver

Første ledd gir utgangspunktet for den trekkpliktiges plikt og ansvar, og må sees i sammenheng med forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 tredje ledd tredje punktum og forslag til forskriftshjemmel i § 30 fjerde ledd. Den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med trekkpålegget, med tillegg av beskjeder gitt av Innkrevingsmyndigheten. Dette gjelder også dersom utleggstrekket endres, for eksempel med hensyn til hvilket beløp som skal trekkes, eller hvordan innbetalingen til Innkrevingsmyndigheten skal merkes. Den trekkpliktige vil derfor ha en plikt til å innhente informasjon om endringer fra Innkrevingsmyndigheten.

Den trekkpliktige skal etter første ledd andre punktum underrette Innkrevingsmyndigheten dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling. Dette har i praksis størst betydning hvor inntektsbortfallet ikke medfører at

den trekkpliktige skal melde opphør av arbeidsforholdet til arbeidstakerregisteret i samsvar med a-opplysningsloven § 4 tredje ledd. Hvor arbeidsgiver har meldt om opphør av arbeidsforholdet i samsvar med a-opplysningsloven, er det etter tredje punktum ikke nødvendig å underrette Innkrevingsmyndigheten.

Andre ledd regulerer når og hvordan trekkbeløpet skal betales. Det åpnes opp for at Innkrevingsmyndigheten kan bestemme et avvikende forfall. Det vil trolig bare unntaksvis være aktuelt å benytte denne muligheten.

I tredje ledd innføres det en plikt til å rapportere foretatt utleggstrekk. Dette skal skje etter reglene i a-opplysningsloven. Denne plikten gjelder for trekkpliktige som skal foreta forskuddstrekk etter reglene i skattebetalingsloven § 5-4. Utleggtrekk nedlagt i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende, med unntak for utleggstrekk i lott eller part i fiske- og fangstvirksomhet, jf. skattebetalingsloven § 5-6 første ledd bokstav c, faller derfor utenfor rapporteringsplikten. Private arbeidsgivere og veldedige og allmennyttige institusjoner eller organisasjoner skal også rapportere gjennomført utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven, men da etter en forenklet løsning, jf. a-opplysningsforskriften § 3-1 andre ledd.

Fjerde ledd gir departementet adgang til å gi forskrifter, blant annet om hvordan trekkpliktige som faller utenfor rapporteringsplikten etter tredje ledd, skal rapportere foretatt utleggstrekk. Departementet kan også gi forskrift med nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

Til § 31 Den trekkpliktiges ansvar

Som en del av ordningen ett utleggtrekk, skal Innkrevingsmyndigheten av eget tiltak kunne innkreve ansvarskrav for krav som den selv krever inn og krav som kreves inn gjennom alminnelig namsmann, se nærmere i punkt 9.14.2.3.

Første ledd viderefører bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. Bestemmelsen må forstås slik at ansvarskravet oppstår direkte på det tidspunktet den trekkpliktige misligholder trekkplikten, slik som i dag. Lovprosjektet har vurdert om dette burde tydeliggjøres i bestemmelsen, men har ikke funnet det nødvendig. Sett i sammenheng med ordlyden i andre ledd, hvor det fremgår at arbeidsgiver *kan* holdes ansvarlig, fremgår det tilstrekkelig klart at ansvaret etter første ledd oppstår umiddelbart ved trekkmisligholdet. Det fattes altså ikke noen beslutning om ansvar, og ansvaret oppstår derfor ikke ved et enkeltvedtak, se nærmere punkt 9.14.2.4.

Andre ledd viderefører i hovedtrekk ansvarsregelen som i dag gjelder for skatte- og avgiftskrav, jf. skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd. Regelen utvides til å gjelde for alle krav, men kommer kun til anvendelse der det er *besluttet* utleggstrekk for kravene, og dette fortsatt løper. Dette fremgår ved at bestemmelsen er plassert i kapittelet som gjelder gjennomføring av utleggstrekk, jf. innkrevingsloven § 28. For krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, kan arbeidsgiver også bli holdt ansvarlig der det *ikke* er besluttet et utleggstrekk, se forslag til § 40 tredje ledd i innkrevingsloven og omtale i Finansdepartementets høringsnotat med forslag til innkrevingslov. Beregningssatsen er økt fra 10 til 20 prosent av brutto trekkgrunnlag. Det er i dag lagt til grunn at den trekkpliktige kan bli holdt ansvarlig uavhengig av om det var rom for utleggstrekk i skyldnerens lønn mv. i den aktuelle perioden. Den nye bestemmelsen skal forstås på samme måte. Myndigheten til å gjøre gjeldende ansvar etter andre ledd, er lagt til Innkrevingsmyndigheten. Beslutningen om ansvar er et enkeltvedtak, men reglene om klage i forvaltningsloven er unntatt, jf. Finansdepartementets forslag til regulering i innkrevingsloven § 4. Ansvar etter bestemmelsen forfaller tre uker etter at vedtak er sendt arbeidsgiver. Det kan beregnes forsinkelsesrenter fra forfallstidspunktet, gitt at det samtidig med utsendelsen av vedtak gis varsel om at renter vil påløpe ved forsinket betaling, jf. § 15 andre ledd i forslag til innkrevingsloven.

Tredje ledd viderefører gjeldende rett om at ansvar er tvangsgrunnlag for utlegg.

Etter fjerde ledd foreldes ansvarskravene etter reglene i foreldelsesloven §§ 9 og 11.

Til § 32 Renter ved forsinket betaling av trekkbeløp

Utbetalingstidspunktet for lønn mv. blir ikke rapportert i a-meldingen. Innkrevingsmyndigheten vil derfor ikke vite det eksakte forfallet for trekkbeløpet siden dette er knyttet opp mot utbetalingstidspunktet for lønn mv. til den enkelte skyldner. Forsinkelsesrenter vil starte å løpe samtidig med rapporteringsfristen etter a-opplysningsloven. En forutsetning for at det skal løpe forsinkelsesrenter, er at skyldneren er blitt godskrevet trekkbeløpet etter § 35, se nærmere om begrunnelsen i punkt 9.15.2.

Det følger av andre ledd at reglene om kreditormora etter forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd gjelder tilsvarende for forsinkelsesrente etter denne paragrafen.

For forsinkelsesrente ved beslutning om ansvar etter § 31 andre ledd gjelder § 15 i innkrevingsloven, se merknaden til § 31.

Til § 33 Kreditors opplysningsplikt

Opplysningsplikten etter første ledd gjelder alle krav som er omfattet av et utleggstrekk uavhengig av om kravet for tiden får dekning. Kreditor plikter å gi opplysninger om alle endringer i kravets størrelse, bortfall av krav, overdragelse av kravet til ny kreditor og forhold som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26. Det er ikke oppgitt noen konkret frist for å gi opplysninger etter bestemmelsen. Det legges til grunn at opplysningene må gis kort tid etter endringen.

Selv om fordringshaverne har en opplysningsplikt etter første ledd, følger det av andre ledd at Innkrevingsmyndigheten i noen tilfeller aktivt skal oppfordre kreditoren til å bekrefte at kravet fortsatt består. Blir ikke kravet bekreftet innenfor den oppgitte fristen, holdes kravet utenfor ved fordelingen av trekkbeløpet. Dersom det ikke er andre krav å fordele trekkbeløpet til, må beløpet utbetales skyldner.

Det følger av tredje ledd at opplysningsplikten etter første og andre ledd gjelder tilsvarende så lenge Innkrevingsmyndigheten inndriver et ansvarskrav etter § 31. I de aller fleste tilfellene vil opplysningsplikten etter første og andre ledd være tilstrekkelig, også ved innkreving av ansvarskrav, men det kan for eksempel oppstå tilfeller der det tar lang tid å realisere formuesgoder det er tatt utlegg i for ansvarskravet. Krav omfattet av utleggstrekket kan i mellomtiden ha falt bort eller blitt redusert, og utleggstrekket kan som følge av dette ha opphørt etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-29.

Til § 34 Endring av trekk og skifte av trekkpliktig

I § 34 minnes det om at bestemmelsene om endring av utleggstrekk og skifte av trekkpliktig i tvangsfullbyrdelsesloven også gjelder for Innkrevingsmyndigheten.

Til § 35 Trekkets frigjørende virkning

Første ledd lovfester det som er antatt å være gjeldende rett. Dersom den trekkpliktige har rapportert at trekket er gjennomført etter § 30 andre ledd, er det en presumsjon for at trekket faktisk er foretatt. Skyldneren kan imidlertid også dokumentere at trekket er foretatt på annet vis, for eksempel ved å legge frem lønnsslipp mv.

I andre ledd er det gitt hjemmel til å i forskrift gi nærmere regler om godskriving etter første ledd. Det er videre åpnet for at Innkrevingsmyndigheten i forskrift gis adgang å fastsette at trekk i særlige tilfeller ikke skal godskrives skyldneren. Se nærmere om dette i punkt 9.13.2.

Til § 36 Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk

Utleggstrekk skal i dag registreres i Løsøreregisteret på skyldnerens blad. De registreres enkeltvis. Registreringen skal tjene to formål: Opplysningene skal kunne brukes i kredittopplysningsøyemed, og de skal kunne brukes ved vurderingen av om kreditor bør begjære utlegg. I den nye trekkordningen blir det spørsmål om å registrere at det løper utleggstrekk mot skyldneren. Det synes ikke aktuelt å registrere

opplysninger om de enkelte kravene i trekket. I første ledd første punktum fastsettes det derfor at Innkrevingsmyndigheten skal sørge for at utleggstrekk blir registrert i Løsøreregisteret. Når trekket opphører, skal Innkrevingsmyndigheten sørge for at registreringen slettes, jf. andre ledd første punktum. Disse oppgavene vil kunne automatiseres.

Under den nye trekkordningen synes det ikke å være rom for å unnta kortvarige trekk fra registreringen siden det ikke fastsettes noen trekkperiode. Det kan dessuten umiddelbart komme til nye krav i trekket. Registreringen vil uansett bli kortvarig dersom det gjelder et lite krav, skyldneren opprettholder sin inntekt og det ikke kommer til nye krav.

For å sikre jevn betaling av underholdsbidrag kan det i enkelte tilfeller besluttes trekk for ikke-forfalte krav i tiden fremover. Med tanke på at trekk i disse situasjonene ikke behøver å avspeile betalingsproblemer hos den bidragspliktige, og de uheldige virkningene en registrering kan ha for skyldneren, bør trekk som bare dekker fremtidige bidragskrav ikke registreres i Løsøreregisteret, jf. første ledd andre punktum. Der skyldneren klarer å nedbetale andre krav i et trekk slik at det bare gjenstår uforfalte bidragskrav, bør registreringen av trekket slettes, jf. andre ledd andre punktum.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-29 andre t ledd skal utleggstrekk opphøre etter to år dersom det ikke kommer innbetalinger på trekket. Etter andre ledd i § 36 skal Innkrevingsmyndigheten informere skyldneren og kreditorene om opphøret.

15.4 Merknader til endringer i dekningsloven

Til § 2-7 Utlegg i lønnskrav m v.

I første ledd første punktum presiseres at utlegg i skyldnerens krav på lønn, eller i ytelser som nevnt i andre ledd, kan tas i form av utleggstrekk. Nåværende andre

punktum om bedre prioriterte trekk passer ikke inn i den nye trekkordningen og må oppheves. I tillegg til den eksisterende adgangen til å gi forskrifter om beregningen av hva skyldneren skal beholde av sin inntekt til underhold av seg og sin husstand, åpnes det i nytt tredje punktum for forskriftsregulering av hvordan utleggstrekk kan fastsettes. På den ene siden kan det være ønskelig med en utforming som i større grad gjør at trekkene etter sitt eget innhold tilpasser seg endringer i den faktiske situasjonen. På den andre siden må trekkene utformes på en måte som systemet på forhånd er satt i stand til å håndtere. I motsatt fall må justeringer behandles som sak om endring etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22.

Dagens tredje ledd om begrenset trekkperiode oppheves, se omtale i punkt 9.4.

Som tredje ledd er inntatt en bestemmelse fra skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b. Ved å flytte regelen til dekningsloven gjøres den generell, og den vil kunne anvendes både av alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten, også for andre krav enn skatt og avgift. Bestemmelsen er et alternativ til beslutning av trekk etter andre ledd bokstav a. Se nærmere omtale i punkt 9.2.2.

Fjerde ledd tilpasses endringene i § 2-8 første ledd, se omtale i punkt 9.5.2.

Til § 2-8 Prioriteten for krav i utleggstrekk

Endringen i første ledd første punktum gir uttrykk for hovedpoenget i ordningen med ett utleggstrekk: dersom flere krav mot samme skyldner skal dekkes gjennom utleggstrekk, skal kravene delta i det samme trekket. Det vil ikke løpe flere trekk for forskjellige krav. Det blir derfor heller ikke tale om prioriteten mellom forskjellige trekk, jf. dagens paragrafoverskrift, men om kravenes innbyrdes prioritet ved fordelingen av de beløp som kommer inn, jf. den nye overskriften. I prioritetsreglene er det for øvrig foretatt noen justeringer og presiseringer.

Det offentliges krav på regress for forskuttert underholdsbidrag, jf. forskotteringsloven § 10, får prioritet etter ny bokstav b. Kravene er etter gjeldende lov omfattet av bokstav a og likestilt med den bidragsberettigedes krav. Endringen innebærer at det offentliges regresskrav mot den bidragspliktige først vil få dekning gjennom utleggstrekk etter at de bidragsberettigedes krav i utleggstrekket er dekket. Etterfølgende bokstaver i bestemmelsen forskyves. Se nærmere omtale i punkt 9.5.2.

I andre ledd første punktum slås det fast at renter og kostnader som er angitt i trekkbeslutningen har samme prioritet som hovedkravet. Dette gjelder også om hovedstolen er dekket på tidspunktet hvor utleggstrekk besluttes. Renter og kostnader av prioriterte krav vil dermed oppnå dekning før hovedstoler med lavere prioritet. Se nærmere omtale i punkt 9.5.3.

Andre ledd andre punktum regulerer situasjonen hvor ansvarskravet er knyttet til mislighold av et utleggstrekk hvor trekkbeløpet ville ha gått til dekning av krav med ulik prioritet. Ansvarskrav for manglende gjennomføring av trekk i innkrevingsloven § 31 har ved utleggstrekk samme prioritet som det best prioriterte kravet som skulle hatt dekning for den aktuelle perioden. Det innebærer at dersom utleggstrekket i den aktuelle perioden skulle ha dekket et bøtekrav, vil også ansvarskravet ha prioritet etter bokstav e, selv om deler av trekkbeløpet ville ha gått til dekning av et uprioritert krav. Se nærmere omtale i punkt 9.5.4.

I tredje ledd er tidligere regulering med tidsprioritet foreslått erstattet med en løsning hvor trukket beløp fordeles forholdsmessig mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. Fordelingen tar utgangspunkt i kravets størrelse, inkludert renter og kostnader, ved beslutning om utleggstrekk. Endringer i kravet etter dette, som ved innbetalinger eller motregning, endrer ikke kravets vekt ved beregningen. Renter som påløper etter beslutningen regnes ikke med. Som eksempel: det er to krav med samme prioritet etter første og andre ledd, hvorav A var totalt kr 20 000 ved beslutning, og B kr 10 000 ved inntreden 3 måneder senere. Månedlig

trekkbeløp er kr 3 000. Ved fordelingen etter inntreden av krav B, får krav A kr 2 000 pr måned, krav B kr 1 000. Det tas derfor ikke hensyn til at krav A har blitt delvis dekket av utleggstrekket før krav B trådte inn. Krav med samme prioritet etter første og andre ledd vil dermed i mange tilfeller oppnå full dekning i samme rekkefølge som de ble lagt til i trekket. Se nærmere omtale i punktene 9.6.2.1 og 9.6.2.2.

For offentlige krav med samme prioritet etter første og andre ledd kan særlige hensyn tale for at trukket beløp fordeles på annen måte enn forholdsmessig, for eksempel utfra kravenes art eller alder. Dette gjelder også krav med prioritet etter første ledd bokstav a. Med hjemmel i fjerde ledd kan Kongen fastsette unntak fra hovedregelen om forholdsmessig fordeling for krav med prioritet etter første ledd bokstavene a, b, d, e og f, og for krav som etter andre ledd har samme prioritet. Se nærmere omtale i punkt 9.6.2.3.

Til § 2-11 Skyldnerens lønnsinntekter m m under konkurs

Om bakgrunnen for endringene i § 2-11 vises til punkt 12.3. Første ledd er foreslått utformet i samsvar med § 2-7 første ledd. Det forhindrer ikke at boet og retten ved fastsettelsen av beslaget tar de særlige hensyn som § 2-11 første ledd nåværende andre punktum nevner.

I andre ledd andre t punktum opprettholdes at det er retten som beslutter om det skal tas beslag. Legger man til grunn at et allerede løpende trekk i utgangspunktet fortsatt består selv om det åpnes konkurs, må det tas stilling til hvilken prioritet beslaget skal ha i forhold til de krav som ligger i trekket. Den nye trekkordningen forutsetter at dette er klart fastsatt på forhånd, i det minste så langt Innkrevingsmyndigheten trenger det for å kunne foreta riktig utbetaling av innbetalinger under trekket. Dersom det allerede løper trekk, vil det ikke være behov for en ny fastsettelse av trekkets størrelse. Dersom det ikke løper trekk, synes det naturlig at det i utgangspunktet er Innkrevingsmyndigheten som fastsetter størrelsen. Den vil ha erfaring og systemstøtte for de vurderinger som må foretas. Dersom retten beslutter opphør av beslaget før

konkursbehandlingen er avsluttet, jf. § 2-14, må Innkrevingsmyndigheten få beskjed om det.

Et beslag skal bare vare så lenge konkursbehandlingen pågår. Etter at beslaget har opphørt, vil de kravene som tidligere er besluttet dekket ved trekk, men som har måttet vike for beslaget, igjen kunne være berettiget til en andel av innbetalinger fra den trekkpliktige. Dette ligger for så vidt i det nye systemet med mindre en uttrykkelig angir at det skal forholde seg annerledes. Under det nye systemet synes det heller ikke påkrevd å utelukke at det besluttes dekning ved trekk for nye krav, uavhengig av prioritet, mens beslaget løper. Det nye kravet får uansett ingen dekning dersom det ikke har god nok prioritet.

15.5 Merknader til endringer i domstolloven

Til § 206

Første ledd andre punktum regulerer straff for å unnlate å oppfylle opplysningsplikten som følger av namsmannens pålegg. Henvisningen til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 er endret til en henvisning til § 5-7 andre ledd som følge av at regelen om tredjepersoners opplysningsplikt er foreslått plassert der.

Til § 210

Andre punktum regulerer straff for en saksøkt som unnlater å oppfylle opplysningsplikten som følger av namsmannens pålegg. Henvisningen til tvangsfullbyrdelsesloven § 5-9 er endret til «§ 5-7 første ledd» som følge av at regelen om partenes opplysningsplikt er foreslått plassert i § 5-7 første ledd.

15.6 Merknader til endringer i tinglysingsloven

Til § 34 a

§ 34 a kom inn i tinglysingsloven i forbindelse med den utvidede utleggsregistreringen i Løsøreregisteret som ble vedtatt i 2005 (lov 2005 nr. 89) og trådte i kraft i 2008. Enkelte konsekvensendringer er påkrevd.

I andre ledd må henvisningene til tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-21 og 7-23 om registrering av henholdsvis utleggstrekk og «intet til utlegg» tas ut, og erstattes av henvisninger til innkrevingsloven § 36 og tvangsfullbyrdelsesloven § 7-24. Videre bør hjemmelen for å unnta kortvarige trekk fra registrering, oppheves, jf. under merknadene til innkrevingsloven § 36.

Slettingen av utleggstrekk kan ikke lenger være knyttet til utløpet av noen trekkperiode, men må avhenge av at Løsøreregisteret får beskjed fra Innkrevingsmyndigheten om at trekket skal slettes, jf. fjerde ledd første punktum. Andre punktum benytter uttrykket «utleggsforretning» og må derfor justeres.

15.7 Merknader til endringer i foreldelsesloven

Til § 21 (Ny frist etter påtale, avgjørelse m.m)

Beslutter en namsmyndighet utleggstrekk for et krav, skjer det etter § 21 nr. 1 ingen foreldelse så lenge «pålagt trekk hos den trekkpliktige opprettholdes». I det nye trekkordningen passer ikke denne ordlyden. Det foreslås i stedet at det ikke skal inntre noen foreldelse så lenge trekket består. Det vil da gjelde uavhengig av om det i perioder ikke er utpekt noen trekkpliktig under trekket, og uavhengig av om kreditoren har tilstrekkelig prioritet til å motta noen dekning. Se nærmere omtale i punkt 9.17.2.1.

Etter at uttrykkene «forretning», «utleggsforretning» og «tvangsforretning» ikke skal brukes i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 om utlegg, kan disse uttrykkene heller ikke brukes i foreldelsesloven i forbindelse med utleggssaker. «Tvangsforretningens slutning» i nr. 3 første punktum foreslås derfor erstattet av uttrykket «sakens avslutning» uten at noen realitetsendring er tilsiktet.

Til § 22 (Tilleggsfrist etter avvisning m.m.)

Nytt nr. 4 gir en tilleggsfrist på ett år fra et utleggstrekk opphører. Regelen forkorter ikke andre frister som måtte løpe, for eksempel etter foreldelsesloven § 21 nr. 3. eller som følge av erkjennelse. Hvor kreditor ikke har fått melding om opphøret, gjelder § 21 nr. 1 andre og tredje punktum tilsvarende. Se nærmere omtale i punkt 9.17.2.2.

15.8 Merknader til endringer i rettsgebyrloven

Til § 14

Det foreslås fastsatt i første ledd at det ikke skal påløpe gebyr etter rettsgebyrloven for begjæringer som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9, dvs. begjæringer om at alminnelig namsmann beslutter at krav som kommunen har særnamskompetanse for, skal dekkes ved trekk. Det vises til punkt 12.2 om bakgrunnen for forslaget. Kommunen har anledning til å fremsette en vanlig utleggsbegjæring som åpner for at det tas utleggspant. I så fall bortfaller gebyrfritaket.

Til § 15

Bestemmelsen har fått et nytt andre punktum hvor det slås fast at gebyrplikten for tingrettens klagebehandling tidligst inntrer når namsmyndigheten har oversendt klagen til tingretten. For namsmyndighetens behandling av klagen påløper det ikke gebyr.

15.9 Merknader til endringer i gjeldsordningsloven

Til § 3-3 Sikring av skyldnerens eiendeler og lønnstrekk

Når det åpnes gjeldsforhandling, skal namsmannen etter andre ledd beslutte trekk i skyldnerens lønn mv. som et ledd i å sikre skyldnerens verdier for fordringshaverne. På den annen side opphører besluttede trekk å løpe, jf. § 3-4 femte ledd. Selv om realiteten

i denne reguleringen opprettholdes, må bestemmelsene gis en ny utforming. I den forbindelse synes det dessuten hensiktsmessig å bruke uttrykket «beslag» om namsmannens beslutning for å skille det fra trekk i vanlig forstand, jf. begrepsbruken i dekningsloven § 2-11.

Når namsmannen tar beslag i lønn mv., vil det gjennomføres på samme måte som lønnstrekk. Innkrevingsmyndigheten gis beskjed om beslaget. Dersom det allerede løper trekk, tar namsmannen stilling til hvilke krav i trekket som skal gå foran beslaget. Dersom det ikke løper trekk, fastsetter namsmannen beslagets, dvs. trekkets, størrelse. Den delen av trekkbeløpet som det skal tas beslag i, utbetales til namsmannen.

Disse mer tekniske endringene i § 3-3 er ikke ment å gripe inn i hensiktsmessige ordninger som er innarbeidet i praksis under den nåværende utformingen av loven. I praksis unnlater en å nedlegge trekk etter § 3-3 når skyldneren innbetaler et passende beløp direkte til namsmannen fordi vedkommende for eksempel ikke ønsker å involvere arbeidsgiveren i at vedkommende søker gjeldsordning. Denne praksisen understøttes dessuten av § 3-5 første ledd bokstav a om at skyldneren i gjeldsforhandlingsperioden skal avsette det av lønnen mv. som overstiger det som trengs til underhold. Det er også utbredt praksis at en skyldner får beholde en viss andel av overtidsbetaling uavhengig av en streng vurdering av hva denne trenger til underhold av seg og sine. Dette har særlig en side til hva skyldneren får beholde i gjeldsordningsperioden.

Til § 3-4 Betalingsutsettelse i en gjeldsforhandlingsperiode

I femte ledd fastsettes at utleggstrekk opphører å gjelde. For de fleste trekk for bidragsforpliktelser og krav som springer ut av straffbare handlinger, er det unntak. I den nye trekkordningen vil det tilsvarende være at beslaget har prioritet etter disse

kravene. Namsmannen må i underretningen til Innkrevingsmyndigheten angi hvilke krav det er.

Til § 4-3 Hva skyldneren kan beholde av sin inntekt

Paragrafen regulerer hva skyldneren kan beholde av sin inntekt i gjeldsordningsperioden. I første ledd andre punktum fastsettes det at det «[v]ed vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønnen etter trekk som skal bestå». Under den nye trekkordningen blir det ikke tale om at noen trekk skal bestå mens andre skal opphøre. Punktumet må derfor oppheves.

Til § 7-3 Fordeling av midler som er sikret etter § 3-3 når gjeldsordning ikke kommer i stand

Første ledd omhandler hvordan midler som er trukket etter § 3-3 andre ledd, skal fordeles når gjeldsordning ikke kommer i stand. Dette må omskrives til hvordan midler som er tatt i beslag, skal fordeles.

15.10 Merknader til endringer i straffeloven

Til § 97 Foreldelse av ilagt bot

I motsetning til for andre pengekrav kan ikke foreldelsesfristen for bøter forlenges. Det vil stride mot denne ordningen dersom bøter kunne delta i utleggstrekk på ubestemt tid utover foreldelsestidspunktet. Som en tilpasning til den nye trekkordningen foreslås det derfor at foreldelse får virkning for bøtekrav som ligger i et utleggstrekk på foreldelsestidspunktet. Mer presist formulert foreslås det at utleggstrekk ikke lenger skal være unntatt fra virkningene av at foreldelse inntrer. Det vil gjelde uavhengig av om boten for tiden mottar dekning, og uavhengig av hvordan dekningsutsiktene faktisk ser ut på foreldelsestidspunktet. Se nærmere i punkt 9.17.2.3.

Til § 99 Foreldelse av ilagt inndragning

For inndragningskrav er situasjonen den samme som for bøtekrav, og det foreslås samme tilpasning til den nye trekkordningen, se merknaden til § 97 ovenfor.

15.11 Merknader til endringer i a-opplysningsloven

Til § 3 Opplysningspliktens omfang

Det er tatt inn en henvisning til bestemmelsen om rapportering av utleggstrekk i innkrevingsloven § 30 tredje ledd fordi rapportering skal skje etter reglene i a-opplysningsloven. Henvisningen til skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd i bokstav c er tatt ut.

15.12 Merknader til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Etter nr. 1 gjelder loven fra den tid Kongen bestemmer. Den nye trekkordningen krever en betydelig systemteknisk tilrettelegging.

De fleste lovendringsforslagene knytter seg til den nye trekkordningen og må derfor i utgangspunktet tre i kraft på samme tid. Det er imidlertid endringer, særlig i tvangsfullbyrdelsesloven, som er så løsrevet fra trekkordningen at det kan bli tale om å sette dem i kraft fra et annet tidspunkt, jf. nr. 2 første punktum.

For å redusere risikoen ved overgangen til nye systemer vil det trolig være ønskelig å sette enkelte av systemene i kraft gradvis. Det åpnes uttrykkelig for det i andre punktum. Dette gjelder for alle endringene. For den nye trekkordningen må en imidlertid ta hensyn til at det ikke vil gi mening å sette i kraft ordningen med ett trekk for noen nye krav med en bestemt prioritet mot en skyldner, mens de gamle reglene fortsatt skal gjelde for andre nye krav av samme prioritet mot den samme skyldneren. En presisering av dette er tatt inn i bestemmelsen. Det kan være nærliggende å la ordningen tre i kraft først for skyldnere bosatt i et bestemt geografisk område, men mange andre ordninger, inkludert kombinasjoner av forskjellige kriterier, vil være mulig slik bestemmelsen er utformet.

En særlig utfordring ved utformingen av overgangsbestemmelsene, jf. nr. 3, er hvordan en skal forholde seg til utleggstrekk som løper ved ikrafttredelsen. Innenfor hver prioritetsklasse innebærer den nye ordningen at en i utgangspunktet går over fra tidsprioritet til et dividendeprinsipp. Dersom det tilstrekkelig tid i forveien fastsettes at løpende trekk ved ikrafttredelsen går over fra dekning etter tidsprioritet til å delta i et dividendeoppgjør, skulle overgangen ikke utfordre bestemmelser i Grunnloven og menneskerettskonvensjonene om tilbakevirkende kraft og vern av rettsposisjoner. Om nødvendig vil det dessuten være rom for å la den gamle tidsprioriteten gå foran det nye dividendesystemet i en kortere overgangsperiode. Siden det er de best prioriterte kravene som har de lengste trekkperiodene, vil overgangsutfordringene trolig være begrensede.